

Επίσημη Εφημερίδα C 354

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

53ο έτος
28 Δεκεμβρίου 2010

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα	Σελίδα
I	Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις	
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ		
Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή		
461η σύνοδος ολομέλειας της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010		
2010/C 354/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Χάρτης πορείας για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών (2006-2010) και στρατηγική για τη συνέχειά του»	1
2010/C 354/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Άτομα με αναπηρία: απασχόληση και σταδιακή εφαρμογή της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία στην ΕΕ. Στρατηγική της Λισσαβώνας μετά το 2010» (διερευνητική γνωμοδότηση)	8
2010/C 354/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ένταξη των μεταναστών εργαζομένων» (διερευνητική γνωμοδότηση)	16
2010/C 354/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβώνας για την περίοδο μετά το 2010 και της στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη» (διερευνητική γνωμοδότηση)	23
2010/C 354/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βιομηχανικές μεταλλαγές και προοπτικές του τομέα των μηχανοκίνητων δικύκλων στην Ευρώπη» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	30
2010/C 354/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ το 2013» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	35

EL

Τιμή:
4 EUR

(Συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα (συνέχεια)	Σελίδα
2010/C 354/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Για μια νέα διακυβέρνηση των διεθνών οργανισμών»	43
2010/C 354/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η πολιτική μεταφορών στα Δυτικά Βαλκάνια»	50
2010/C 354/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και η προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	56
2010/C 354/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η εφαρμογή της Συνθήκης της Λισαβόνας: η συμμετοχική δημοκρατία και η πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών (άρθρο 11)» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	59

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

461η σύνοδος ολομέλειας της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010

2010/C 354/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου περί θέσπισης μακροπρόθεσμου σχεδίου για το απόθεμα μπακαλιάρου μερλούκιου του Βορρά και για τις αλιευτικές δραστηριότητες εκμετάλλευσης του εν λόγω αποθέματος» COM(2009) 122 τελικό — 2009/0039 (CNS)	66
2010/C 354/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση συστήματος ελέγχου και επιβολής που εφαρμόζεται στη ζώνη της σύμβασης για τη μελλοντική πολυμερή συνεργασία στον τομέα της αλιείας στον Βορειοανατολικό Ατλαντικό» COM(2009) 151 τελικό — 2009/0051 (CNS)	67
2010/C 354/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση πολυετούς σχεδίου για το δυτικό απόθεμα σαφριδιού και για την αλιεία του αποθέματος αυτού» COM(2009) 189 τελικό — 2009/0057 (CNS)	68
2010/C 354/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου περί θέσπισης μακροπρόθεσμου σχεδίου για το απόθεμα γαύρου στον Βισκαϊκό Κόλπο και για τις αλιευτικές δραστηριότητες εκμετάλλευσης του εν λόγω αποθέματος» COM(2009) 399 τελικό — 2009/0112 (CNS)	69
2010/C 354/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος τεκμηρίωσης αλιευμάτων για τον τόνο <i>Thunnus thynnus</i> και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1984/2003» COM(2009) 406 τελικό — 2009/0116 (CNS)	70

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

461Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 17ΗΣ ΚΑΙ 18ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 2010

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Χάρτης πορείας για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών (2006-2010) και στρατηγική για τη συνέχειά του»

(2010/C 354/01)

Εισηγήτρια: η κ. **Laura GONZÁLEZ DE TXABARRI ETXANIZ**

Με επιστολή της στις 25 Σεπτεμβρίου 2009 και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Margot WALLSTRÖM ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα:

«Χάρτης πορείας για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών (2006-2010) και στρατηγική για τη συνέχειά του».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 461η σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 137 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συστάσεις

1.1 Η ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών δεν αποτελεί μόνο αυτοσκοπό, αλλά και μία από τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ που αφορούν την ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή.

1.2 Ο ενδιάμεσος απολογισμός του χάρτη πορείας για την ισότητα διεξάγεται σε πλαίσιο οικονομικής κρίσης. Θα πρέπει να εξετασθεί ο αντίκτυπος και οι επιπτώσεις της κρίσης στις γυναίκες και τους άνδρες, δεδομένης της διακριτής θέσης που κατέχουν στην κοινωνία.

1.3 Η ισότητα πρέπει να αποτελεί μέρος όλων των πολιτικών, ιδίως των κοινωνικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης, και πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την εξάλειψη των φραγμών που εμποδίζουν την πλήρη και ισότιμη συμμετοχή των γυναικών και των ανδρών στην αγορά εργασίας.

1.4 Για τη διασφάλιση και τη βελτίωση της οικονομικής ανεξαρτησίας των γυναικών, πρέπει να βελτιωθεί η ποιότητα και η ποσότητα της γυναικείας απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης των αυτοαπασχολούμενων γυναικών. Πρέπει να καταπολεμηθεί ο κίνδυνος επισφάλειας που αντιμετωπίζουν και να προωθηθεί

ο ισότιμος καταμερισμός των οικογενειακών και των οικιακών καθηκόντων.

1.5 Η μισθολογική ανισότητα έχει διαρθρωτικά αίτια: υποτίμηση των παραδοσιακά «γυναικείων» ικανοτήτων, επαγγελματικός και κλαδικός διαχωρισμός, επισφαλείς θέσεις εργασίας, διακοπή της επαγγελματικής δραστηριότητας κλπ. Η νομοθεσία και οι συλλογικές συμβάσεις είναι αποτελεσματικά μέσα για την καταπολέμηση της μισθολογικής ανισότητας, αλλά είναι αναγκαία η συμμετοχή όλων των οικονομικών και κοινωνικών φορέων σε αυτήν την προσπάθεια.

1.6 Η μεγαλύτερη παρουσία γυναικών στον επιχειρηματικό και στον πολιτικό τομέα ενισχύει την ισότητα, την οικονομική τους ανεξαρτησία, την υπέρβαση των στερεοτύπων για το φύλο και την προώθηση των γυναικών στη λήψη αποφάσεων.

1.7 Οι γυναίκες είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στον κοινωνικό αποκλεισμό και στη φτώχεια. Η εξατομίκευση των κοινωνικών δικαιωμάτων, το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, ο συνυπολογισμός των περιόδων διακοπής της επαγγελματικής δραστηριότητας ή μειωμένης ημερήσιας απασχόλησης για λόγους υγείας αποτελούν μέτρα που βελτιώνουν την κοινωνική προστασία και μειώνουν τον κίνδυνο φτώχειας του πληθυσμού.

1.8 Ο συνδυασμός της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη της ισότητας και τη βελτίωση της απασχόλησης των γυναικών· αυτό προϋποθέτει δημόσιες κοινωνικές υπηρεσίες ποιότητας και βελτίωση των ήδη υπάρχουσών μητρικών, πατρικών και γονεϊκών αδειών. Πρέπει να σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τη συνυπευθυνότητα όλων των κοινωνικών φορέων σχετικά με την ισότιμη κατανομή των οικιακών και των γονεϊκών καθηκόντων.

1.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την προώθηση της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στη λήψη αποφάσεων. Προς τούτο τα κράτη μέλη πρέπει να ενισχύσουν τη δέσμευσή τους θέτοντας σαφείς στόχους και θεσπίζοντας αποτελεσματικά μέτρα (θετική δράση, σχέδια ισότητας κλπ).

1.10 Ενώπιον της επίμονης παρουσίας των φαινομένων βίας με βάση το φύλο και εμπορίας ανθρώπων, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να εφαρμόζεται η ισχύουσα νομοθεσία, κρίνει δε αναγκαία την κατάρτιση εθνικών σχεδίων δράσης που θα συντονίζονται από μια συνολική ευρωπαϊκή στρατηγική, καθώς και την υλοποίηση συγκεκριμένων προγραμμάτων.

1.11 Για την καταπολέμηση των στερεοτύπων των φύλων, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την εκπαίδευση της κοινωνίας με βάση μη σεξιστικά πρότυπα, την κατάρτιση τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών, την ενθάρρυνση της παρουσίας γυναικών σε επιστημονικές και τεχνολογικές σπουδές, τη βελτίωση της αποτίμησης των παραδοσιακά «γυναικείων» επαγγελματιών και την αποτροπή του σεξισμού στα μέσα επικοινωνίας.

1.12 Η εξωτερική και αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ πρέπει να αξιοποιηθεί για την προώθηση των δικαιωμάτων των γυναικών σε διεθνές επίπεδο, βελτιώνοντας τις ικανότητες και τη χειραφέτησή τους.

1.13 Η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητη την πλήρη οριζόντια ενσωμάτωση της ανάλυσης της διάστασης του φύλου σε όλα τα πεδία δράσης της Επιτροπής και τη συνεκτίμηση αυτής της διάστασης στην κατάρτιση του προϋπολογισμού, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Προς τούτο απαιτούνται ανθρώπινοι πόροι με γνώσεις σε θέματα ισότητας, καθώς και δείκτες ανά φύλο που θα επιτρέπουν την απεικόνιση της κατάστασης των γυναικών και των ανδρών και την αξιολόγηση του βαθμού εφαρμογής του χάρτη πορείας για την ισότητα.

1.14 Στη νέα στρατηγική για την ισότητα που θα εφαρμοσθεί από το 2010, οι στόχοι δεν θα πρέπει να αποτελούν απλές συστάσεις της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη, αλλά οδηγίες υποχρεωτικής συμμόρφωσης με ποσοτικοποιημένους στόχους. Προς τούτο είναι αναγκαία η μεγαλύτερη πολιτική συμμετοχή σε κάθε επίπεδο. Η ΕΕ οφείλει να δώσει πρώτη το παράδειγμα, εξετάζοντας με προορατική ματιά το έργο που έχει συντελεστεί και αξιολογώντας τον αντίκτυπο της εφαρμογής.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Ο χάρτης πορείας για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών 2006-2010 ανακλά τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να προοδεύσει σε ζητήματα ισότητας σε συνεργασία με τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ προβαίνει στην αξιολόγησή του έπειτα από πρόταση της Επιτροπής, αναλύοντας τον αντίκτυπο των μέτρων που

υιοθετήθηκαν και τον βαθμό εφαρμογής τους και καταθέτοντας προτάσεις δράσης ενόψει της νέας στρατηγικής που θα πρέπει να ακολουθηθεί από το 2010 και μετά.

2.2 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη γενική δέσμευση της ΕΕ υπέρ της ισότητας: στη Συνθήκη της Ρώμης το 1957 με τη συμπερίληψη της αρχής της μισθολογικής ισότητας, στη Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997 μέσω μιας διττής προσέγγισης που συνδυάζει τον οριζόντιο χαρακτήρα με συγκεκριμένα μέτρα και στη Συνθήκη της Λισαβώνας που περιλαμβάνει ρητή δέσμευση για την εξάλειψη των ανισοτήτων και την προαγωγή της ισότητας.

2.3 Σε διεθνές επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει προσυπογράψει την Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου και τους Στόχους της Χιλιετίας, καθώς και τη Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW), που θέτει τη γυναίκα στο κέντρο της συζήτησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

2.4 Παρά το ευρύ αυτό ρυθμιστικό πλαίσιο, δεν έχουν επιτευχθεί οι προβλεπόμενοι στόχοι και οι ανισότητες μεταξύ γυναικών και ανδρών διατηρούνται. Δεν έχει δε σημειωθεί ουσιαστική αλλαγή ως προς την ισότητα των φύλων σε κανέναν από τους έξι τομείς προτεραιότητας της πολιτικής δράσης, που προβλέπονται στον χάρτη πορείας για την ισότητα 2006-2010. Πρέπει, συνεπώς, να τεθεί το ερώτημα αν όντως υπάρχει πολιτική βούληση να επιτευχθούν αυτές οι αλλαγές. Η ενσωμάτωση της αρχής της ισότητας των φύλων, βασικού παράγοντα της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης, πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα της νέας στρατηγικής για τη δράση της ΕΕ έως το 2020.

2.5 Η αξιολόγηση του χάρτη πορείας για την ισότητα 2006-2010 πραγματοποιείται σε πλαίσιο οικονομικής κρίσης και είναι αναγκαίο να αναλυθούν οι συνέπειές του για τις γυναίκες, δεδομένης της διακριτής θέσης τους στην αγορά εργασίας και στις κρατικές πολιτικές κοινωνικών δαπανών, ιδίως όσον αφορά τις δαπάνες κοινωνικών υπηρεσιών, που είναι εκείνες που επηρεάζουν περισσότερο τις γυναίκες.

2.6 Η κρίση έπληξε πρώτα τα παραδοσιακά «ανδρικά» επαγγέλματα (οικοδομές, μεταφορές, βιομηχανία) και επεκτάθηκε μεταγενέστερα σε κλάδους με μεγαλύτερη παρουσία γυναικών (τραπεζικές υπηρεσίες, εμπόριο κλπ.). Κατά συνέπεια, σε πολλές περιπτώσεις το οικογενειακό εισόδημα περιορίστηκε αποκλειστικά στον μισθό των γυναικών, συνήθως χαμηλότερο από αυτόν των ανδρών, καθώς οι γυναίκες απασχολούνται ως επί το πλείστον στον τομέα των υπηρεσιών, με συμβάσεις μερικής ή προσωρινής απασχόλησης ή στην παραοικονομία. Όλα αυτά είχαν αρνητικό αντίκτυπο στην εθνική οικονομία, μειώνοντας την ιδιωτική κατανάλωση και εμποδίζοντας έτσι την ανάκαμψη.

2.7 Η κρίση επηρεάζει επίσης την κοινωνική πολιτική: οι γυναίκες λαμβάνουν χαμηλότερα επιδόματα ανεργίας για μικρότερη διάρκεια, λόγω της συχνά μειονεκτικής θέσης που κατέχουν στην αγορά εργασίας. Επίσης, περιορίζεται η παροχή βασικών δημόσιων υπηρεσιών όπως η περίθαλψη, η υγεία, η παιδεία ή οι κοινωνικές υπηρεσίες, ακριβώς τη στιγμή που οι οικογένειες και ιδίως οι γυναίκες τις έχουν μεγαλύτερη ανάγκη. Δεδομένου ότι πρόκειται για τομείς που απασχολούν κυρίως γυναίκες, ο περιορισμός αυτών των υπηρεσιών θα έχει και πάλι αρνητικές συνέπειες για την απασχόληση των γυναικών.

2.8 Τα μέτρα κατά της κρίσης δεν μπορούν να είναι ουδέτερα ως προς το φύλο και, για όσον καιρό είναι απαραίτητα, οι πολιτικές για την οικονομική ανάκαμψη, καθώς και τα τρέχοντα προγράμματα των διαρθρωτικών ταμείων, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη διαφορετική θέση των ανδρών και των γυναικών στην κοινωνία.

2.9 Η ισότητα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα όχι μόνο για την αντιμετώπιση της τρέχουσας κρίσης και τη μετέπειτα ανάκαμψη, αλλά και για την αντιμετώπιση των δημογραφικών και των οικονομικών προκλήσεων που πλήττουν το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο και έχουν επιπτώσεις στις γυναίκες και την οικονομική τους ανεξαρτησία.

3. Ειδικές παρατηρήσεις – Μέρος I: Τομείς προτεραιότητας της δράσης για την ισότητα των φύλων

Στον χάρτη πορείας για την ισότητα 2006-2010 συγκεντρώνονται οι δεσμεύσεις και οι δράσεις που κρίνονται αναγκαίες για την επίτευξη της ισότητας και της εξάλειψης των ανισοτήτων.

Το πρώτο μέρος του χάρτη περιλαμβάνει τους έξι τομείς προτεραιότητας της πολιτικής δράσης με τους ανάλογους δείκτες τους:

1. Επίτευξη της οικονομικής ανεξαρτησίας επί ίσοις όροις για τις γυναίκες και τους άνδρες
2. Συνδυασμός της επαγγελματικής, της ιδιωτικής και της οικογενειακής ζωής
3. Ύψη εκπροσώπηση στη λήψη αποφάσεων
4. Εξάλειψη όλων των μορφών βίας με βάση το φύλο
5. Εξάλειψη των στερεοτύπων των φύλων
6. Προώθηση της ισότητας των φύλων στις εξωτερικές και αναπτυξιακές πολιτικές

Το δεύτερο μέρος επικεντρώνεται στη βελτίωση της διακυβέρνησης.

3.1 Επίτευξη της οικονομικής ανεξαρτησίας επί ίσοις όροις για τις γυναίκες και τους άνδρες

3.1.1 Επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας για την απασχόληση

3.1.1.1 Είναι ακόμα πολυάριθμες οι χώρες που δεν έχουν επίτευξη τον στόχο της απασχόλησης του 60 % των γυναικών που θέτει η στρατηγική της Λισσαβώνας. Ενώ οι άνδρες εμφανίζουν ποσοστό απασχόλησης 70,9 %, οι γυναίκες φτάνουν μόνο στο 58,8 % ⁽¹⁾ και μετά την ηλικία των 55 ετών απασχολούνται σε ποσοστό 36,8 % έναντι 55 % των ανδρών. Οι γυναίκες πλήττονται περισσότερο από την ανεργία, αν και στην πορεία της κρίσης το χάσμα μικραίνει (9,8 % των γυναικών είναι άνεργες, έναντι του 9,6 % των ανδρών).

3.1.1.2 Πέραν της ποσότητας, είναι αναγκαίο να βελτιωθεί και η ποιότητα της απασχόλησης των γυναικών, καθώς υπερεκπροσωπούνται

να σε χαμηλά αμειβόμενους τομείς και σε δυνητικώς πιο επισφαλή επαγγέλματα. Η μερική απασχόληση αποτελεί πρωτίστως γυναικείο φαινόμενο (31,5 % των γυναικών έναντι 8,3 % των ανδρών), ενώ το 14,3 % των απασχολούμενων γυναικών εργάζονται εποχιακά. Για τις δε μητέρες, το ποσοστό απασχόλησης μειώνεται κατά περισσότερες από δέκα μονάδες, πράγμα που αποδεικνύει τον άνισο καταμερισμό των οικογενειακών καθηκόντων και την ελλιπή υποδομή φροντίδας των παιδιών.

3.1.1.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά να αναλυθούν ταυτόχρονα ο δείκτης ανεργίας και ο δείκτης διακοπής της επαγγελματικής δραστηριότητας για οικογενειακούς λόγους ⁽²⁾. Οι γυναίκες, επειδή αναλαμβάνουν τη φροντίδα της οικογένειας, συχνά δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστούν «άνεργες» και έτσι η διακοπή της επαγγελματικής δραστηριότητας μετατρέπεται σε συγκαλυμμένη ανεργία.

3.1.1.4 Επιβάλλεται μια πολυτομεακή προσέγγιση που θα επιτρέψει την επικούρηση των πολιτικών απασχόλησης με άλλα κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, όπως κατάρτιση που εξαλείφει τα στερεότυπα στην εργασία, δημόσιες κοινωνικές υπηρεσίες ποιότητας που διασφαλίζουν τη φροντίδα των εξαρτημένων μελών και εκστρατείες ευαισθητοποίησης για τον καταμερισμό των οικιακών εργασιών μεταξύ γυναικών και ανδρών.

3.1.1.5 Η Επιτροπή πρέπει να ενσωματώνει και να προωθεί την ισότητα σε όλα τα προγράμματά της (όπως συμβαίνει με το πρόγραμμα PROGRESS). Τα διαρθρωτικά ταμεία αποτελούν ιδανικό πλαίσιο διότι εκθέτουν τον βαθμό συμμόρφωσης των χωρών και επιτρέπουν την ετήσια αξιολόγηση του αντικτύπου ανά φύλο των εν λόγω μέτρων ανά χώρα και την επιβολή κατάλληλων μέτρων και κυρώσεων για όσους δεν διασφαλίζουν επαρκώς την ποσοτική και ποιοτική γυναικεία απασχόληση.

3.1.2 Εξάλειψη των διαφορών στις αμοιβές των δύο φύλων

3.1.2.1 Η επίτευξη της μισθολογικής ισότητας είναι απαραίτητη για την επίτευξη της ισότητας. Παρόλα αυτά, και παρά τη νομοθετική πρόοδο, το μισθολογικό χάσμα μεταξύ γυναικών και ανδρών φτάνει το 17,4 %, ενώ αυξάνεται στο 30 % για τις γυναίκες άνω των 50 ετών.

3.1.2.2 Η μισθολογική ανισότητα έχει διαρθρωτικά αίτια: διαχωρισμός των φύλων και απασχόληση των γυναικών σε χαμηλής αποτίμησης οικονομικούς τομείς και σε χαμηλά αμειβόμενα επαγγέλματα, μεγαλύτερη παρουσία στην παραοικονομία και σε επισφαλείς θέσεις εργασίας επαγγέλματα και επιπλέον, διακοπή ή μείωση της επαγγελματικής δραστηριότητας για οικογενειακούς λόγους. Όλοι αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν αρνητικά το μισθολογικό επίπεδο.

3.1.2.3 Η ΕΟΚΕ ⁽³⁾ συνιστά κάθε κράτος μέλος να επανεξετάσει τις διατάξεις του όσον αφορά τις συνθήκες πρόσληψης και αμοιβών, για την αποτροπή των άμεσων και έμμεσων διακρίσεων κατά των γυναικών.

⁽¹⁾ Πηγή: Eurostat (EFT), απασχόληση 2.2009 και ανεργία 9.2009.

⁽²⁾ Ο δείκτης ανεργίας για οικογενειακούς λόγους (φροντίδα παιδιών και εξαρτημένων μελών) για τις γυναίκες μεταξύ 25 και 54 ετών φτάνει το 25,1 % έναντι μόλις 2,4 % για τους άνδρες. Επιπλέον, είναι άνεργο για λοιπούς οικογενειακούς λόγους το 19,2 % των γυναικών έναντι 2,9 % των ανδρών (πηγή: EFT, Eurostat, 2008).

⁽³⁾ ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 54

3.1.2.4 Η νομοθεσία πρέπει να περιλαμβάνει μηχανισμούς ελέγχου με τους οποίους θα εντοπίζονται οι διακρίσεις λόγω φύλου και να προωθήσει διαφανή συστήματα επαγγελματικής ταξινόμησης που θα εκτιμούν και θα ανταμειβούν ισότιμα τους τίτλους, την εμπειρία και τις προοπτικές όλου του προσωπικού.

3.1.2.5 Οι συλλογικές διαπραγματεύσεις αποτελούν κατάλληλο μέσο για την καθιέρωση συστημάτων αξιολόγησης των θέσεων εργασίας χωρίς διακρίσεις βάσει φύλου, την παροχή εκπαιδευτικών αδειών για την επαγγελματική ανέλιξη των γυναικών, την παροχή άδειας για οικογενειακούς λόγους, την καθιέρωση ευέλικτου χρόνου εργασίας κλπ., μέτρων που θα περιορίζουν τις μισθολογικές διαφορές.

3.1.3 Γυναίκες επιχειρηματίες

3.1.3.1 Ακόμη και όταν διαθέτουν υψηλό επίπεδο προσόντων, οι γυναίκες αποτελούν ακόμα μειονότητα σε θέσεις ευθύνης στις επιχειρήσεις. Η Επιτροπή ενέταξε την ισότητα στο πλαίσιο κοινωνικής ευθύνης των εταιρειών, διέυρνε τις κρατικές ενισχύσεις για τις νέες επιχειρήσεις των γυναικών (κανονισμός ΕΚ 800/2008) και στήριξε το Δίκτυο Γυναικών Επιχειρηματιών. Το εν λόγω δίκτυο θα πρέπει να περιλαμβάνει, πέραν των κυβερνήσεων και των επισήμων θεσμών, σχετικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ώστε να αξιοποιηθεί το όφελος που προσφέρει η ανταλλαγή εμπειριών και βελτιστων πρακτικών.

3.1.3.2 Συνιστάται να εφαρμοστούν οι συστάσεις του προγράμματος δράσης της ΕΕ για την επιχειρηματικότητα ώστε να αυξηθεί ο αριθμός των επιχειρήσεων που ιδρύονται από γυναίκες, με μέτρα όπως η καλύτερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση και τον δανεισμό, η ανάπτυξη επιχειρηματικών δικτύων οργάνωσης και παροχής συμβουλών, η κατάλληλη επαγγελματική κατάρτιση και μετεκπαίδευση, η προώθηση βέλτιστων πρακτικών κλπ.

3.1.4 Ισότητα των δύο φύλων στην κοινωνική προστασία και στην καταπολέμηση της φτώχειας

3.1.4.1 Οι γυναίκες είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στον κοινωνικό αποκλεισμό και στη φτώχεια. Η μειονεκτική θέση που κατέχουν στην αγορά εργασίας και η εξάρτησή τους από στα συστήματα κοινωνικής προστασίας αποτελούν παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτήν την κατάσταση.

3.1.4.2 Πρέπει να εξισωθούν οι συνθήκες πρόσβασης στην κοινωνική προστασία για γυναίκες και άνδρες. Η μείωση του ημερήσιου χρόνου εργασίας για οικογενειακούς λόγους, η χρήση των μητρικών και/ή γονικών αδειών για την φροντίδα των παιδιών, η μερική ή προσωρινή απασχόληση, οι μισθολογικοί διαχωρισμοί και διακρίσεις, αποτελούν στοιχεία που μειώνουν το μέγεθος και τη διάρκεια των μελλοντικών κοινωνικών παροχών που θα λάβουν οι γυναίκες, ιδίως όσον αφορά το επίδομα ανεργίας και τη σύνταξη. Για τη μερική άμβλυση αυτής της κατάστασης ανισότητας είναι απαραίτητη, μεταξύ άλλων, η αναγνώριση του χρόνου μη αμειβόμενης εργασίας καθώς και των περιόδων μειωμένης εργασίας και διακοπής της επαγγελματικής δραστηριότητας για οικογενειακούς λόγους ως συντάξιμου χρόνου πλήρους απασχόλησης.

3.1.4.3 Το δημόσιο σύστημα κοινωνικής προστασίας πρέπει να εγγυάται ένα αξιοπρεπές εισόδημα που θα περιορίζει τον κίνδυνο φτώχειας, ενώ θα δίνει ιδιαίτερη προσοχή στις ηλικιωμένες γυναίκες, τις χήρες που λαμβάνουν σύνταξη δικαιούχων και τις μονογονεϊκές οικογένειες με επικεφαλής γυναίκες.

3.1.4.4 Ιδιαίτερη προσοχή απαιτούν τα ιδιωτικά συνταξιοδοτικά συστήματα ορισμένων χωρών, καθώς οι όροι των μελλοντικών συντάξεων καθορίζονται βάσει των ατομικών εισοδημάτων και του προσδόκιμου ζωής, πράγμα που τιμωρεί ιδιαίτερα τις γυναίκες.

3.1.4.5 Το 2010 εορτάζεται το Ευρωπαϊκό έτος καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, το οποίο συμπίπτει με τη λήξη της στρατηγικής της Λισσαβώνας και της εφαρμογής της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού. Η νέα στρατηγική ΕΕ 2020 πρέπει να ορίσει συγκεκριμένους στόχους και αποτελεσματικότερα μέτρα, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, για την καταπολέμηση της φτώχειας ιδίως όσον αφορά τις γυναίκες.

3.1.5 Η διάσταση των δύο φύλων στην υγεία

3.1.5.1 Η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητη μια νέα στρατηγική υγείας που θα περιλαμβάνει τις διαφορετικές ανάγκες ανδρών και γυναικών σε ζητήματα υγείας και τονίζει την απουσία πρόβλεψης συγκεκριμένων δράσεων προς αυτήν την κατεύθυνση. Για αυτόν το λόγο είναι απαραίτητη η πρόοδος της έρευνας για την υγεία των γυναικών και τις ασθένειες που τις πλήττουν.

3.1.5.2 Η γήρανση του πληθυσμού και η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας θα αυξήσουν μελλοντικά τη μακροπρόθεσμη ζήτηση υπηρεσιών πρόνοιας. Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν δημόσιες υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες ποιότητας, καθώς η απουσία τους έχει αρνητικές συνέπειες ιδίως στις γυναίκες, δεδομένου ότι αυτές στελεχώνουν συνήθως τα επαγγέλματα πρόνοιας.

3.1.6 Καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων, ειδικότερα εις βάρος των μεταναστριών και των γυναικών που ανήκουν σε εθνοτικές μειονότητες

3.1.6.1 Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου στην πολιτική μετανάστευσης και ασύλου. Οι μετανάστριες και οι γυναίκες εθνοτικών μειονοτήτων πρέπει να τυγχάνουν μεγαλύτερης προσοχής, καθώς οι ανισότητες τις επηρεάζουν σε μεγαλύτερο βαθμό και βρίσκονται σε πιο ευάλωτη κατάσταση, ιδίως σε περίοδο οικονομικής κρίσης⁽⁴⁾.

3.1.6.2 Η αύξηση της γυναικείας μετανάστευσης συνδέεται άμεσα με τη ζήτηση εργατικού δυναμικού στον κλάδο των οικιακών υπηρεσιών και της φροντίδας, που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην έλλειψη κοινωνικών υποδομών. Σημαντικός αριθμός γυναικών μεταναστών απασχολούνται σε αυτούς τους τομείς, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από άτυπες και επισφαλείς σχέσεις εργασίας. Πρέπει να «επαγγελματικοποιηθούν» και να ρυθμισθούν αυτά τα επαγγέλματα, καθώς και να ενισχυθεί η απόκτηση επαγγελματικών προσόντων για τη βελτίωση της εργασιακής ένταξης των γυναικών μεταναστών.

3.2 Συνδυασμός της επαγγελματικής, της ιδιωτικής και της οικογενειακής ζωής

3.2.1 Όσον αφορά τη γυναικεία απασχόληση επετεύχθησαν οι ποσοτώσεις της στρατηγικής της Λισσαβώνας, μολονότι δεν επιτεύχθηκαν οι στόχοι της Βαρκελώνης για τις υποδομές παιδικής φροντίδας (κάλυψη 33 % για παιδιά κάτω των 3 ετών και 90 % για παιδιά 3 με 6 ετών). Είναι επιτακτική η ύπαρξη υποδομών υπηρεσιών φύλαξης και φροντίδας, με ικανοποιητικό αριθμό θέσεων

⁽⁴⁾ Βλ. γνωμοδοτήσεις ΕΕ C 182 της 4.8.2009 σελ. 19 και ΕΕ C 27 της 3.2.2009, σελ. 95.

και ευέλικτη προσφορά που θα εξασφαλίζει εξατομικευμένες και ποιοτικές υπηρεσίες: υποδομές υποδοχής πέραν των ωρών εργασίας, για τις περιόδους διακοπών, με κυλικεία και με ειδικευμένα κέντρα ανάλογα με το βαθμό εξάρτησης. Οι επενδύσεις σε κοινωνικές υπηρεσίες δεν έχουν θετικές συνέπειες μόνο για την οικονομία και ειδικότερα για την απασχόληση, αλλά διαθέτουν μεγάλη κοινωνική χρησιμότητα.

3.2.2 Η φροντίδα παιδιών και εξαρτώμενων ατόμων απαιτεί ευέλικτα ωράρια, επιβάλλει δε την αναδιοργάνωση του χρόνου εργασίας και την προσαρμογή του στις οικογενειακές και εργασιακές ανάγκες έτσι ώστε να καταστεί ισότιμος προσβάσιμος σε γυναίκες και άνδρες.

3.2.3 Σημαντικό μέρος των γυναικών χρησιμοποιούν την μερική απασχόληση ως μέσο συνδυασμού του επαγγελματικού με τον οικογενειακό βίο, λόγω της ανεπάρκειας των υποδομών φροντίδας. Ωστόσο, η υπερεκπροσώπηση των γυναικών στη μερική απασχόληση δεν οφείλεται μόνο σε οικογενειακούς λόγους αλλά στο γεγονός ότι συχνά είναι ο μόνος τρόπος πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας ⁽⁵⁾.

3.2.4 Όσον αφορά τις άδειες, επιβάλλεται η εξίσωση των ατομικών δικαιωμάτων μεταξύ γυναικών και ανδρών, ανεξαρτήτως σχέσης εργασίας (αυτοαπασχολούμενοι, ορισμένου χρόνου, αορίστου χρόνου ...). Προς τούτο η ΕΟΚΕ κρίνει θετικά τη συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Εργατικών Ενώσεων, της *BusinessEurope*, του ΕΚΔΕ και της *UEAPME* για τη διεύρυνση της γονικής άδειας ⁽⁶⁾ αν και θεωρεί αναγκαία την περαιτέρω πρόοδο προς την κατεύθυνση της πλήρους εξίσωσης. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής για τη βελτίωση της προστασίας των εγκύων εργαζομένων των λεχώνων και των εργαζόμενων μητέρων που δηλώνουν ενώ συμφωνεί πως πρέπει να διασφαλισθεί ελάχιστη άδεια 18 εβδομάδων ⁽⁷⁾.

3.2.5 Θα πρέπει να ληφθεί σαφής θέση υπέρ της συνυπευθυνότητας όλων των κοινωνικών φορέων που σχετίζονται με τα οικιακά και οικογενειακά καθήκοντα, που ως επί το πλείστον ασκούνται από γυναίκες, ούτως ώστε να αξιοποιηθεί πλήρως το ανθρώπινο κεφάλαιο. Κρίνεται απαραίτητη μια εκστρατεία υπέρ του καταμερισμού των οικιακών και οικογενειακών εργασιών, που βρίσκονται στη βάση της ανισότητας, καθώς και η επανεκτίμηση αυτού του είδους εργασιών.

3.3 Προώθηση της ίσης συμμετοχής γυναικών και ανδρών στη λήψη αποφάσεων

3.3.1 Απαιτείται αποφασιστικότερη δέσμευση για την επίτευξη της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών στη λήψη αποφάσεων ⁽⁸⁾ στον οικονομικό, πολιτικό, επιστημονικό και τεχνολογικό τομέα,

καθώς η θέση των γυναικών δεν έχει μεταβληθεί τα τελευταία χρόνια. Προς τούτο χρειάζεται να τεθούν σαφείς στόχοι και προθεσμίες εκπλήρωσής των, καθώς και συγκεκριμένες πολιτικές και αποτελεσματικά μέτρα (θετική δράση, σχέδια ισότητας, ειδική κατάρτιση, ποσοτώσεις συμμετοχής, εκστρατείες ευαισθητοποίησης κλπ.).

3.3.2 Η ισότητα ανδρών και γυναικών στην πολιτική πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Στις εκλογές του Ιουνίου 2009 οι γυναίκες κατέλαβαν το 35 % των εδρών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ενώ στην Επιτροπή οι γυναίκες είναι 10, έναντι 17 ανδρών. Στα εθνικά κοινοβούλια αποτελούν το 24 %, ενώ το 25 % των υπουργικών θώκων των εθνικών κυβερνήσεων καταλαμβάνεται από γυναίκες ⁽⁹⁾. Στην ΕΟΚΕ αυτή τη στιγμή το 23,6 % των μελών είναι γυναίκες, έναντι 76,4 % ανδρών, ενώ σε επίπεδο διοικητικών θέσεων (διευθυντές, υποδιευθυντές, γενικοί γραμματείς) οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν μόλις το 16,7 % έναντι του 83,3 % των ανδρών. Η ισότιμη αντιπροσώπευση ανδρών και γυναικών πρέπει να αποτελέσει κύρια προτεραιότητα για την επίτευξη της ισότητας σε όλα τα επίπεδα.

3.3.3 Η πρόοδος στον τομέα της έρευνας στο δημόσιο τομέα είναι μικρή (το 39 % των εργαζομένων είναι γυναίκες) ενώ δεν υπάρχουν μεταβολές στον οικονομικό και χρηματοπιστωτικό τομέα (δεν υπάρχουν γυναίκες διοικητές κεντρικών τραπεζών, ενώ αποτελούν το 17 % των μελών των διοικητικών συμβουλίων τους και μόλις το 3 % των διοικητικών συμβουλίων των μεγάλων επιχειρήσεων).

3.4 Εξάλειψη της βίας με βάση το φύλο και της εμπορίας ανθρώπων

3.4.1 Η βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών παραμένει σοβαρότατο πρόβλημα. Αποτελεί παγκόσμιο και συστημικό φαινόμενο που λαμβάνει πολλές μορφές και εκφάνσεις. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την ανησυχία της Επιτροπής ως προς τον αριθμό των γυναικών που πέφτουν θύματα βίας, το μέγεθος που έχει λάβει η εμπορία γυναικών και η πορνεία, ιδίως μεταξύ των μεταναστριών, και τις συνεχιζόμενες εγκληματικές ενέργειες που διαπράττονται στο όνομα της παράδοσης ή της θρησκείας ⁽¹⁰⁾.

3.4.2 Πρέπει να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα κοινωνικά, οικονομικά και νομικά μέτρα για τον περιορισμό και την εξάλειψη καταστάσεων που υποθάλπουν τη βία κατά των γυναικών όπως η έλλειψη υλικών πόρων, η οικονομική εξάρτηση, το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, η διαιώνιση στερεοτύπων για τα φύλα, οι δυσκολίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας κλπ.

3.4.3 Ιδιαίτερης προσοχής χρήζουν οι μετανάστριες που τόσο λόγω της απομόνωσής τους από τον κοινωνικό περίγυρο όσο και λόγω του παράνομου καθεστώτος τους είναι ιδιαίτερα ευάλωτες. Η γλώσσα, οι κοινωνικοπολιτισμικές διαφορές ή η άγνοια ύπαρξης υποδομών στήριξης τις εμποδίζουν ενίοτε να ζητήσουν βοήθεια όταν πέφτουν θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται στην περίπτωση των μεταναστριών χωρίς επίσημα έγγραφα και χρήζει ειδικών μέτρων που θα εξαλείφουν τους φραγμούς και θα εγγυώνται τα δικαιώματά τους.

⁽⁵⁾ Το 2008 στην ΕΕ το 31,5 % των απασχολούμενων γυναικών εργάζονταν με μερική απασχόληση έναντι του 8,3 % των ανδρών. Το 27,5 % των γυναικών που απασχολούνται μερικώς το έκαναν για λόγους φροντίδας (παιδιών ή εξαρτημένων μελών) και το 29,2 % γιατί δεν έβρισκαν πλήρη απασχόληση (για τους άνδρες τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 3,3 % και 22,7 %). Πηγή: Eurostat.

⁽⁶⁾ Η γονική άδεια διευρύνεται από 3 σε 4 μήνες, ένας εκ των οποίων μεταφέρεται για τον πατέρα, ενώ αφορά όλους τους εργαζομένους, ανεξάρτητα από το είδος της σύμβασής τους.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 102

⁽⁸⁾ Πριν από 10 χρόνια, στη Διάσκεψη «Γυναίκες και άνδρες στην εξουσία» που διεξήχθη στο Παρίσι το 1999, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύθηκε ενυπόγραφα να προχωρήσει προς πιο ισότιμη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στη λήψη αποφάσεων.

⁽⁹⁾ Στοιχεία Οκτωβρίου 2009.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 110 της 9.5.2006, σ. 89

3.4.4 Απαιτούνται ειδικά προγράμματα (μαζί με τη συνέχιση των υπαρχόντων, όπως το πρόγραμμα Δάφνη) και μεγαλύτερη χρηματοδότηση για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών. Πρέπει να καταρτισθούν εθνικά σχέδια δράσης στο πλαίσιο συντονισμένης στρατηγικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με συγκεκριμένα μέτρα και προθεσμίες που θα διασφαλίζουν την εφαρμογή τους. Πρέπει να αποτελείσει προτεραιότητα για τα κράτη μέλη η εφαρμογή της νομοθεσίας που ισχύει για την πρόληψη της βίας, την προστασία των θυμάτων και των ατόμων που κινδυνεύουν, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών. Επιπλέον, είναι απαραίτητοι δείκτες που θα παρέχουν λεπτομερή εικόνα για όλες τις πτυχές της βίας με βάση το φύλο, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής παρενόχλησης και της εμπορίας ανθρώπων. Ενοποιημένες στατιστικές σε επίπεδο ΕΕ είναι ζωτικής σημασίας για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση ως προς το εν λόγω ζήτημα.

3.4.5 Δεδομένου του ανησυχητικού αριθμού πράξεων βίας, συμπεριλαμβανομένων και αυτών με βάση το φύλο, μεταξύ των νέων, κρίνεται θεμιτή η απόφαση της Επιτροπής να εντάξει την καταπολέμηση της βίας λόγω φύλου στις δραστηριότητες του προγράμματος Νεολαία σε δράση, ενώ κρίνεται απαραίτητο να συμπληρωθεί η προώθηση της νοοτροπίας αποχής από τη χρήση βίας και του σεβασμού των δικαιωμάτων όλων των ατόμων σε κάθε πρόγραμμα εκπαίδευσης και κατάρτισης για την παιδική και νεανική ηλικία.

3.5 Εξάλειψη των στερεοτύπων των φύλων στην κοινωνία

3.5.1 Τα στερεότυπα των φύλων αποτελούν πολιτισμική ή κοινωνική στάση που προϋποθέτει την ύπαρξη «αρσενικών» και «θηλυκών» ρόλων και λειτουργιών και επηρεάζει την εκπαίδευση και τις επιλογές απασχόλησης, δημιουργώντας διαχωρισμούς στην αγορά εργασίας. Τα στερεότυπα θέτουν φραγμούς στην ισότητα και την πλήρη συμμετοχή των γυναικών και των ανδρών στη λήψη αποφάσεων.

3.5.2 Παρά το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης που επιτυγχάνουν, οι γυναίκες συνεχίζουν να συγκεντρώνονται σε παραδοσιακά «γυναικείους» οικονομικούς κλάδους (υγεία και κοινωνική πρόνοια, εκπαίδευση, εμπόριο, δημόσια διοίκηση, επιχειρηματικές υπηρεσίες, ξενοδοχεία και εστίαση κλπ.) και επαγγέλματα (πωλήτριες, οικιακές βοηθοί, υπηρεσίες φροντίδας, διοικητικό προσωπικό κλπ), σε χαμηλότερες κατηγορίες εργασίας, με μικρότερη πιθανότητα πρόσβασης σε καλύτερες θέσεις. Ο διαχωρισμός παραμένει σταθερός τα τελευταία χρόνια, καθώς η αύξηση της γυναικείας απασχόλησης καταγράφεται σε κλάδους που ήδη γυναικοκρατούνταν.

3.5.3 Για την καταπολέμηση των στερεοτύπων των φύλων πρέπει:

- Να εκπαιδεύονται τα παιδιά και οι νέοι σε μη σεξιστικά μοντέλα και να ελέγχονται ιδίως το εκπαιδευτικό υλικό και το εκπαιδευτικό προσωπικό ώστε να μην αναπαράγουν τέτοια στερεότυπα. Η ΕΟΚΕ βλέπει θετικά την ενσωμάτωση της ισότητας των φύλων ως ειδικής προτεραιότητας στα κοινοτικά προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Να ενθαρρυνθεί η παρουσία φοιτητριών σε επιστημονικές και τεχνολογικές σπουδές, όπου υποεκπροσωπούνται, και η συνεπακόλουθη πρόσβαση τους σε καλύτερες θέσεις εργασίας, και έτσι

να εξισορροπηθεί η παρουσία ανδρών και γυναικών σε όλα τα πεδία γνώσης.

- Να ενθαρρυνθεί το πνεύμα επιχειρηματικότητας, καινοτομίας και δημιουργικότητας των γυναικών σε όλους τους τομείς, είτε είναι αυτοαπασχολούμενες, μισθωτές ή άνεργες, καθώς αποτελεί σημαντικό μέσο κατάδειξης των δυναμειών που εισάγουν στην κοινωνία οι γυναίκες.
- Να διασφαλιστεί η συμμετοχή των γυναικών με ισότιμες συνθήκες στην αγορά εργασίας, ιδίως των γυναικών που είναι μητέρες ανήλικων παιδιών.
- Να επανεκτιμηθούν τα «γυναικεία» επαγγέλματα, ιδίως στον κλάδο της φροντίδας ατόμων, και να καλλιεργηθεί η διά βίου μάθηση.
- Να εξαλειφθούν τα στερεότυπα των φύλων στα μέσα επικοινωνίας και στη διαφημιστική βιομηχανία και να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη βία και στη μειωτική απεικόνιση των γυναικών.
- Να υπάρξει μεγαλύτερη παρουσία των γυναικών στους τομείς λήψης αποφάσεων των μέσων επικοινωνίας για να προωθηθεί η μη διακριτική μεταχείριση και η ρεαλιστική εικόνα γυναικών και ανδρών στην κοινωνία.

3.6 Προώθηση της ισότητας των φύλων εκτός ΕΕ

3.6.1 Η Επιτροπή πρέπει να συνεχίσει να προωθεί τα δικαιώματα των γυναικών στη διεθνή σκηνή μέσω της εξωτερικής και αναπτυξιακής της πολιτικής. Πρέπει η διάσταση του φύλου να ενσωματωθεί σε κάθε πτυχή της συνεργασίας με συγκεκριμένα μέτρα για τις γυναίκες, που θα προωθούν τη συμμετοχή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και την ικανότητα πρωτοβουλίας τους, καθώς και να καλλιεργηθεί η ικανότητα των αναπτυσσόμενων χωρών να προωθήσουν την ισότητα.

3.6.2 Είναι αναγκαία η ενσωμάτωση της διάστασης των φύλων στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ) για την αντιμετώπιση κρίσης. Όσον αφορά την ανθρωπιστική βοήθεια (ΕCHO), η Επιτροπή θα πρέπει να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στις γυναίκες με παιδιά ή εξαρτώμενους συγγενείς σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών και στις γυναίκες θύματα ανδρικής βίας σε περιόδους συγκρούσεων.

4. Μέρος II: Βελτίωση της διακυβέρνησης για την ισότητα των φύλων

4.1 Η ανάλυση της διάστασης του φύλου θα πρέπει να ενσωματωθεί οριζόντια σε όλους τους τομείς δράσης της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένων των προϋπολογισμών, με αξιολόγηση της προόδου σε ζητήματα ισότητας εντός της ίδιας της δομής της. Προς τούτο απαιτούνται ανθρώπινοι πόροι με ειδίκευση στην ισότητα των φύλων και ενιαίοι δείκτες που θα επιτρέπουν την απεικόνιση της κατάστασης των γυναικών.

4.2 Η Επιτροπή πρέπει να διατηρεί ανοιχτό και μόνιμο διάλογο με τις οργανώσεις των γυναικών, τους κοινωνικούς εταίρους και άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών για την καλύτερη κατανόηση των προβλημάτων ανισότητας.

4.3 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να καλέσει όλες τις υπηρεσίες της να χρησιμοποιούν μη σεξιστική γλώσσα σε όλα τα έγγραφα, τα επίσημα κείμενα, τη διερμηνεία όλων των γλωσσών και τις ιστοσελίδες.

5. Μέρος III: Στρατηγικές που θα πρέπει να ακολουθηθούν μετά το 2010

Έπειτα από πρόταση της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ καταθέτει προτάσεις σχετικά με τον νέο χάρτη πορείας για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών από το 2010 και μετά.

5.1 Η ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών πρέπει να προσεγγισθεί σφαιρικά. Οι κοινοτικές πολιτικές δεν πρέπει να έχουν ως στόχο μόνο την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών σε όλους τους τομείς, την αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων ή τη βελτίωση της παιδικής ευημερίας, μεταξύ άλλων, αλλά πρέπει τα μέτρα τους να προσανατολίζονται σαφώς προς τον περιορισμό των ανισοτήτων στον καταμερισμό των οικογενειακών, των γονεϊκών και των οικιακών καθηκόντων ειδικά μεταξύ γυναικών και ανδρών, αλλά και μεταξύ όλων των κοινωνικών φορέων γενικότερα.

5.2 Η Επιτροπή πρέπει κατά προτεραιότητα να ενσωματώσει οριζόντια την ισότητα των φύλων σε όλους τους τομείς, τις επιτροπές, τις μονάδες, τα μέτρα, τις πολιτικές και τις διευθύνσεις της. Το φύλο δεν αποτελεί ζήτημα αποκλειστικής αρμοδιότητας της Γενικής Διεύθυνσης Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων.

5.3 Απαιτούνται ειδικοί σε ζητήματα φύλου που θα διαθέτουν επαρκή κατάρτιση και εφόδια για να ενισχύσουν την ευαισθητοποίηση, τις γνώσεις και την ικανότητα του ευρωπαϊκού προσωπικού σε ζητήματα ισότητας. Είναι αναγκαίο η Eurostat να προβεί στον διαχωρισμό των στατιστικών της ανά φύλο, βελτιώνοντας τις ήδη υπάρχουσες μεθόδους της και εισάγοντας νέους δείκτες που θα μας επιτρέπουν να γνωρίζουμε καλύτερα την πραγματικότητα των γυναικών, παρέχοντας έτσι συνολική εικόνα της κατάστασης στην ΕΕ.

5.4 Θα πρέπει να εισαχθεί η διάσταση του φύλου στους προϋπολογισμούς της ΕΕ και κάθε κράτους μέλους. Απαιτούνται επίσης μελέτες για την αξιολόγηση του αντίκτυπου της δημόσιας δράσης για τις γυναίκες και τους άνδρες.

5.5 Τα διαρθρωτικά ταμεία παρέχουν ένα εξαιρετικό πλαίσιο προκειμένου τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν την ισότητα των φύλων στα επιχειρησιακά τους προγράμματα και στα διάφορα στάδια της εφαρμογής τους, πραγματοποιώντας επιπλέον ανάλυση του αντίκτυπου κατά φύλο σε κάθε τομέα προτεραιότητας ή πεδίο δράσης των εν λόγω προγραμμάτων. Απαιτείται μεγαλύτερος συντο-

νισμός και συνεργασία μεταξύ των διαρθρωτικών ταμείων και των οργανισμών ισότητας κάθε χώρας για τη βελτίωση των αποτελεσμάτων.

5.6 Η Επιτροπή πρέπει να φροντίσει για την αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας, παρουσιάζοντας παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών και επιβάλλοντας κυρώσεις στα κράτη μέλη που δεν σέβονται την αρχή της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Πρέπει να εποπτεύει και να αξιολογεί την ισότητα των φύλων σε κάθε πολιτική και σε κάθε διεύθυνσή της. Προς τούτο απαιτείται μέθοδος αξιολόγησης που θα επιτρέπει την παρατήρηση και την εκτίμηση του βαθμού επίτευξης των τεθέντων στόχων, των επιτευγμάτων ή των οπισθοδρομήσεων, καθώς και δημιουργία μονάδας αξιολόγησης που θα εποπτεύει και θα αξιολογεί συστηματικά τη δράση των επιμέρους κρατών μέσω των δεικτών που ήδη προβλέπει ο χάρτης για την ισότητα.

5.7 Σε περίπτωση αλλαγών στον νέο χάρτη συνιστούμε την τροποποίηση του πρώτου τομέα προτεραιότητας με την υποδιαίρεσή του, καθώς θίγει διαφορετικές προβληματικές (απασχόληση, υγεία, μετανάστευση), για τις οποίες απαιτούνται διαφορετικά μέσα παρέμβασης. Επιπλέον, συνιστάται η προσθήκη ενός νέου τομέα «Γυναίκες και περιβάλλον», καθώς οι γυναίκες διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στη βιώσιμη ανάπτυξη, δεδομένης της ιδιαίτερης προσοχής που αποδίδουν στην ποιότητα και τη βιωσιμότητα της ζωής για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές⁽¹¹⁾.

5.8 Η ΕΟΚΕ τονίζει τον σημαντικό ρόλο των κοινωνικών εταίρων στην προώθηση της ισότητας μέσω του κοινωνικού διαλόγου και της συλλογικής διαπραγμάτευσης. Καλό παράδειγμα τούτου αποτελεί το Πλαίσιο δράσης για την ισότητα γυναικών και ανδρών του 2005.

5.9 Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα θα πρέπει να διαδραματίσει καίριο ρόλο όσον αφορά τη βελτίωση της διακυβέρνησης και την αναθεώρηση της ισχύουσας νομοθεσίας σχετικά με την ευαισθητοποίηση και την ισότητα. Θα πρέπει να υπάρξει επαγρύπνηση και να διασφαλισθεί ότι όλες οι πολιτικές θα περιλαμβάνουν και θα καλλιεργούν την ισότητα καθώς και την πιο υπεύθυνη και πιο συνεκτική σε ζητήματα φύλου συμμετοχή των πολιτών, καθώς και πολιτική συμμετοχή.

5.10 Τα οικονομικά και χρηματοπιστωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ευρώπη καθώς και οι δημογραφικές αλλαγές δεν πρέπει να επηρεάσουν το στόχο της ισότητας και να τον θέσουν στο παρασκήνιο.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

⁽¹¹⁾ Όπως αναφέρεται στη Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου, 1995.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Άτομα με αναπηρία: απασχόληση και σταδιακή εφαρμογή της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία στην ΕΕ. Στρατηγική της Λισσαβώνας μετά το 2010» (διερευνητική γνωμοδότηση)

(2010/C 354/02)

Εισηγητής: ο κ. Miguel Ángel CABRA DE LUNA

Με επιστολή του της 23ης Ιουνίου 2009, ο κ. López Garrido, υφυπουργός για την Ευρωπαϊκή Ένωση στο Υπουργείο Εξωτερικών και Συνεργασίας της Ισπανίας, ζήτησε εξ ονόματος της μελλοντικής ισπανικής Προεδρίας, από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα

«Άτομα με αναπηρία: απασχόληση και σταδιακή εφαρμογή της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία στην ΕΕ. Στρατηγική της Λισσαβώνας μετά το 2010».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Φεβρουαρίου 2010.

Κατά τη 461η σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 152 ψήφους υπέρ, 0 ψήφους κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

Στρατηγική ΕΕ 2020

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) ζητεί να συμπεριληφθεί στην επικείμενη στρατηγική ΕΕ 2020 στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση και στην Κοινωνική Ατζέντα ειδικό τμήμα για την αναπηρία, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνεκτικότητα και ο καλύτερος συντονισμός αυτού του θέματος σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές.

1.2 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η συμπερίληψη κριτηρίων που ενισχύουν τις πολιτικές για την αναπηρία στη μελλοντική στρατηγική ΕΕ 2020 θα αποβεί οικονομικά επωφέλης για το σύνολο της κοινωνίας, πέρα από την πρόοδο που θα σημειωθεί από την άποψη της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της εξάλειψης των διακρίσεων.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την υιοθέτηση ενός «Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Αναπηρία», το οποίο θα θέσει τις βάσεις μιας νέας ευρωπαϊκής πολιτικής για αυτό το θέμα, συντρέχοντας με τη μελλοντική στρατηγική της Επιτροπής για τα Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ) στο πλαίσιο της Συνθήκης της Λισσαβώνας και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (και του πρωτοκόλλου της), η οποία πρέπει να κυρωθεί το συντομότερο δυνατό από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη.

1.4 Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για πολιτικές που ενθαρρύνουν την καινοτομία, βασίζονται σε στατιστικά δεδομένα και προβλέπουν σαφή μνεία των ΑμεΑ σε όλες τις σημαντικές ευρωπαϊκές και εθνικές στατιστικές.

Απασχόληση και άτομα με αναπηρία

1.5 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μιας αγοράς εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, ανοιχτής σε όλους, και επισημαίνει ότι οι πολιτικές απασχόλησης για τα ΑμεΑ πρέπει να καλύπτουν τη διαδικασία που συνδέεται με τη δια βίου απασχόληση (*lifestreaming*), με ιδιαίτερη εστίαση στην εκπαίδευση, στην πρόσληψη, στη διατήρηση της απασχόλησης και στην επαγγελματική επανένταξη. Οι πολιτικές για

τους νέους με αναπηρία, όπως και οι πολιτικές παρέμβασης στις περιπτώσεις επίκτητης αναπηρίας, πρέπει να συγκαταληχθούν στις προτεραιότητες της μελλοντικής στρατηγικής ΕΕ 2020 και της νέας στρατηγικής της Επιτροπής για τα ΑμεΑ.

1.6 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να δημοσιεύσει, το αργότερο εντός ενός έτους, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας 2000/78 όσον αφορά την αναπηρία και την απασχόληση.

1.7 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η πρόσληψη σε ένα κανονικό εργασιακό περιβάλλον προϋποθέτει την ανάπτυξη κατάλληλων κοινωνικών υπηρεσιών και την παροχή κινήτρων· αναγνωρίζει επίσης τον σημαντικό ρόλο των επιχειρήσεων που απασχολούν κατά κύριο λόγο ΑμεΑ και, γενικότερα, των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας και των ΜΜΕ, που επίσης χρειάζονται υποστήριξη από τις κοινωνικές υπηρεσίες και κατάλληλα κίνητρα, χωρίς να λησμονεί και τη σημασία των κοινωνικών εταίρων σε αυτό το πεδίο.

1.8 Η ΕΟΚΕ ζητά πολιτικές ευαισθητοποίησης για την κατάρριψη των στερεοτύπων που υπάρχουν σήμερα έναντι των εργαζομένων με αναπηρία και υπογραμμίζει τον ρόλο που διαδραματίζουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας στην αποδοχή της διαφορετικότητας.

Προσβασιμότητα

1.9 Η ΕΟΚΕ επιβεβαιώνει ότι η προσβασιμότητα των ΑμεΑ δεν ωφελεί μόνο τα ίδια, αλλά το σύνολο της κοινωνίας και συνεπώςεται αύξηση της πελατείας των επιχειρήσεων.

1.10 Η ΕΟΚΕ συνιστά τη σταδιακή εφαρμογή των μέτρων για την προσβασιμότητα των ΑμεΑ, μέσω κοινών βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων (με συγκεκριμένη και οριστική προθεσμία για τη συμμόρφωση τόσο των νέων προϊόντων, υπηρεσιών και υποδομών όσο και των ήδη υπαρχόντων).

1.11 Η ΕΟΚΕ είναι υπέρ της καθιέρωσης του θεσμού της «Ευρωπαϊκής πρωτεύουσας καθολικής προσβασιμότητας».

1.12 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι πρέπει επειγόντως να προταθεί νομοθεσία για την ηλεκτρονική προσβασιμότητα (e-Accessibility), επαναλαμβάνει τη δέσμευσή της υπέρ της αρχής του «καθολικού σχεδιασμού» και της ανάπτυξης προδιαγραφών προσβασιμότητας και ζητά να εκπονηθεί επί τούτου, πριν από το 2011, εντατικό σχέδιο δράσης και να δημιουργηθεί «ευρωπαϊκή κάρτα αναπηρίας», η οποία θα διευκολύνει την αμοιβαία αναγνώριση των δικαιωμάτων και τις διασυνοριακές μετακινήσεις των ΑμεΑ.

Φύλο και αναπηρία

1.13 Η διάσταση του φύλου πρέπει απαραίτητως να συνεκτιμάται στη χάραξη, την ανάπτυξη, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών για την αναπηρία, προκειμένου να τεθεί τέλος στην αφάνεια και στις πολλαπλές διακρίσεις που υφίστανται οι γυναίκες και τα κορίτσια με αναπηρία.

Κοινωνικός διάλογος και αναπηρία

1.14 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία των κοινωνικών εταίρων για την εξασφάλιση δίκαιων και ευνοϊκών συνθηκών εργασίας των ΑμεΑ και ισότιμων όρων απασχόλησής τους με τους άλλους εργαζομένους.

1.15 Οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να εντάσσουν την οπτική της αναπηρίας σε όλες τις διατομεακές, τομεακές και εταιρικές δράσεις και διαπραγματεύσεις, ιδίως όταν αυτές αφορούν θέματα απασχόλησης, προσβασιμότητας και κοινωνικής προστασίας.

Συμμετοχή και διάλογος των πολιτών

1.16 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πλήρη προσήλωσή της στην αρχή «τίποτα για τα ΑμεΑ χωρίς τα ΑμεΑ» και δηλώνει ότι η αρχή αυτή πρέπει να εφαρμοστεί τόσο στη στρατηγική ΕΕ 2020 όσο και στα προγράμματα για ΑμεΑ που χρηματοδοτούνται με δημόσιους πόρους.

1.17 Η ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών και να εξασφαλίσουν τη χρηματοδότησή της, διασφαλίζοντας την ανεξαρτησία και τη δυνατότητα συμμετοχής της στον σχεδιασμό των πολιτικών ή/και στην παροχή των κοινωνικών υπηρεσιών.

2. Εισαγωγή

2.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την αίτηση της ισπανικής Προεδρίας να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα *Άτομα με αναπηρία: απασχόληση και σταδιακή εφαρμογή της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία στην ΕΕ. Στρατηγική της Λισαβώνας μετά το 2010.*

2.2 Η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει σταθερά και οριζόντια στις γνωμοδοτήσεις της –με πρώτη την ειδική γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για την Κοινωνική Ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες, που υιοθετήθηκε τον Ιούλιο του 2002⁽¹⁾ την ίση μεταχείριση και την εξάλειψη των διακρίσεων εις βάρος των ατόμων με αναπηρία (ΑμεΑ) και των οικογενειών τους⁽²⁾.

2.3 Τα ΑμεΑ αντιπροσωπεύουν πάνω από το 16 % του πληθυσμού της ΕΕ (τουλάχιστον 80 εκατομμύρια άτομα)⁽³⁾ και το ποσοστό αυτό εξακολουθεί να αυξάνεται εξαιτίας της γήρανσης του πληθυσμού.

2.4 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις προόδους που έχουν επιτευχθεί τόσο με τη νομοθεσία⁽⁴⁾ όσο και με την εφαρμογή ευρωπαϊκών πολιτικών⁽⁵⁾ και οι οποίες, σε συνδυασμό με τη Διακήρυξη της Μαδρίτης το 2002⁽⁶⁾, συνέβαλαν στη μεγαλύτερη κοινωνική ενσωμάτωση των ΑμεΑ στην ΕΕ. Υπάρχουν ωστόσο περιθώρια βελτίωσης, επειδή η πρόοδος ήταν τομεακού και κατακερματισμένου χαρακτήρα και δεν υποστηριζόταν από ενιαία στρατηγική, όπως επιβεβαιώθηκε από την ενδιάμεση αξιολόγηση του ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης 2003-2010⁽⁷⁾ είναι άλλωστε απαραίτητο να ενισχυθούν και οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που είναι αρμόδιες για τις ευρωπαϊκές πολιτικές για τα ΑμεΑ.

2.5 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τα τελευταία αποτελέσματα του Ευρωβαρομέτρου για το 2009⁽⁸⁾, όπου διαπιστώνεται έντονη αύξηση των αισθητών διακρίσεων για λόγους αναπηρίας (+8 % τον τελευταίο χρόνο, τουτέστιν 53 % το 2009 έναντι 45 % το 2008) και όπου πάνω από το 33 % των ΑμεΑ δηλώνει ότι αισθάνθηκε αντικείμενο αρνητικής διάκρισης κατά το 2009.

2.6 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η πρόοδος των πολιτικών για την αναπηρία οφείλει πολλά στο έργο της ευαισθητοποίησης και της πίεσης που επιτελείται από το ευρωπαϊκό κίνημα και τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των ΑμεΑ, οι οποίες συσπειρώνονται γύρω από το Ευρωπαϊκό Φόρουμ των Ατόμων με Αναπηρία (European Disability Forum - EDF), καθώς και στην υποστήριξη των κοινωνικών εταίρων.

2.7 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στις χώρες που αποτελούν την τριάντα του Συμβουλίου ότι είναι σημαντικό να λάβουν υπόψη την παρούσα γνωμοδότηση κατά την άσκηση των Προεδριών τους.

(1) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 241 της 7.10.2002, σ. 89.

(2) Γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 182, 4.8.2009, σ. 19 – ΕΕ C 10, 15.1.2008, σ. 80 – ΕΕ C 93, 27.4.2007, σ. 32 – ΕΕ C 256, 27.10.2007, σ. 102 – ΕΕ C 185, 8.8.2006, σ. 46 – ΕΕ C 88, 11.4.2006, σ. 22 – ΕΕ C 110, 9.5.2006, σ. 26 – ΕΕ C 24, 31.1.2006, σ. 15 – ΕΕ C 110, 30.4.2004, σ. 26 – ΕΕ C 133, 6.6.2003, σ. 50 – ΕΕ C 36, 8.2.2002, σ. 72.

(3) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc
(4) Για παράδειγμα: οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000· κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2006· κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Ιουλίου 2006 (ΕΕ L 204 της 26.7.2006) και το με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δικτύα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών COM(2007) 697 τελικό – COD 2007/0247.

(5) Ανακοίνωση της Επιτροπής «Η Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής» COM(2005) 33 τελικό και ανακοίνωση της Επιτροπής «Ίσες ευκαιρίες για τα άτομα με αναπηρίες: ένα ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης», COM(2003) 650 τελικό.

(6) <http://antiguo.cermi.es/graficos/declaracion-madrid.asp>.

(7) <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3784&langId=en>

(8) Ευρωβαρομέτρο: «Διακρίσεις στην ΕΕ, 2009» (η οποία βασίζεται σε επίσημα έρευνα που πραγματοποιήθηκε μεταξύ 29ης Μαΐου και 14ης Ιουνίου 2009).

3. Νέα κοινοτική πολιτική για την αναπηρία στη μελλοντική στρατηγική ΕΕ 2020

3.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι οι πολιτικές που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο της στρατηγικής ΕΕ 2020 «πρέπει αποδεδειγμένα να συμβάλουν στην κοινωνική συνοχή, στην αντιμετώπιση της ανεργίας και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης [...]». Κάτι τέτοιο απαιτεί τον ανασχεδιασμό των εκπαιδευτικών συστημάτων και των αγορών εργασίας, την ενίσχυση της κινητικότητας και την τόνωση του δυναμισμού της Ευρώπης προκειμένου να ελευθερωθεί το δυναμικό μας στον τομέα της καινοτομίας και της δημιουργικότητας»⁽⁹⁾.

3.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, στο πλαίσιο της στρατηγικής ΕΕ 2020, είναι απαραίτητο να υιοθετηθεί ένα «Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Αναπηρία», όπως έχει γίνει ήδη για το φύλο και τη νεολαία.

3.3 Το Σύμφωνο πρέπει να αποτελεί κοινή συμφωνία, εγκεκριμένη από το Συμβούλιο Υπουργών, μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών μελών, της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Φόρουμ των Ατόμων με Αναπηρία, με τη συμμετοχή του ΕΚ, της ΕΟΚΕ και, εάν συντρέχει λόγος, των κοινωνικών εταίρων και των εκπροσώπων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Τη διαχείρισή του θα πρέπει να αναλάβει μια Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ατόμων με Αναπηρία, υπό την προεδρία ενός εκπροσώπου των κρατών μελών, και τη γραμματειακή του υποστήριξη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το Σύμφωνο θα αναφέρεται στην ανάγκη κοινών στόχων των κρατών μελών, δεικτών συμμόρφωσης και υποχρεωτικής υποβολής έκθεσης στο εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο⁽¹⁰⁾. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα εφαρμοζόταν για την αναπηρία μια παραλλαγή της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού.

3.4 Το Σύμφωνο θα πρέπει να καλύπτει τα εξής θέματα: ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση, ίση μεταχείριση στην απασχόληση και στην πρόσβαση σε αυτή, νομοθεσία σχετικά με το ελάχιστο εισόδημα και την κοινωνική προστασία, ελεύθερη κυκλοφορία, ανεξάρτητη διαβίωση και προσωπική αυτονομία, ίση πρόσβαση των ΑμεΑ στα αγαθά και τις υπηρεσίες, συμφωνία ενός προγράμματος για την προσβασιμότητα στις νέες τεχνολογίες, τις μεταφορές και το αστικό περιβάλλον, υγεία και φροντίδα της εξάρτησης σε όλες τις εκφάνσεις και φορολογικές πολιτικές που προωθούν την κοινωνική ενσωμάτωση των ΑμεΑ και καλύπτουν το πρόσθετο κόστος που ενέχει η άσκηση των περισσότερων δραστηριοτήτων της καθημερινής τους ζωής⁽¹¹⁾.

3.5 Το Σύμφωνο πρέπει να προσεγγίζει οριζόντια τις ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών με αναπηρία, των νέων με αναπηρία, των ηλικιωμένων με αναπηρία, των ατόμων με μεγάλη ανάγκη υποστήριξης για την προσωπική τους αυτονομία και των ΑμεΑ που ζουν στην ύπαιθρο, καθώς και το θέμα της προαγωγής της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας σε σχέση με την αναπηρία.

3.6 Το Σύμφωνο θα πρέπει να παρουσιάζει μια συμφωνία, η οποία θα αναπτυχθεί στο πλαίσιο της Συνθήκης της Λισσαβώνας, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ΑμεΑ, γύρω από τρεις πυλώνες:

3.6.1 α) *Ιστορική στιγμή αναθεώρησης των κοινοτικών πολιτικών – Τοποθέτηση των ΑμεΑ και των οικογενειών τους στο επίκεντρο των κοινοτικών πολιτικών*

3.6.1.1 Κατά την υιοθέτηση της στρατηγικής ΕΕ 2020 και της Κοινωνικής Ατζέντας, η ΕΟΚΕ ζητεί να βελτιωθεί η περιορισμένη αποτελεσματικότητα και ο συντονισμός της σημερινής στρατηγικής της Λισσαβώνας και της Ανανεωμένης Κοινωνικής Ατζέντας⁽¹²⁾. προς τούτο, πρέπει να περιληφθεί στις εν λόγω στρατηγικές ειδικό τμήμα για τα ΑμεΑ και τις οικογένειές τους, το οποίο πρέπει να καλύπτει, μεταξύ άλλων, την απασχόληση, την εκπαίδευση, την κοινωνική ενσωμάτωση, την κοινωνική προστασία και την προσβασιμότητα, εξασφαλίζοντας τη συνεκτίμηση της αναπηρίας και στους τρεις κύριους άξονές τους⁽¹³⁾.

3.6.1.2 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η ένταξη των πολιτικών για την αναπηρία στις αρμοδιότητες της ΕΕ με τη στρατηγική ΕΕ 2020 θα αποβεί οικονομικά επωφέλης για το σύνολο της κοινωνίας, πέρα από την πρόοδο στο επίπεδο της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της εξάλειψης των διακρίσεων, όπως καταδείχθηκε από πρόσφατες αναλύσεις κόστους/οφέλους⁽¹⁴⁾.

3.6.1.3 Το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Αναπηρία πρέπει να συνάδει με τη μελλοντική στρατηγική της Επιτροπής για τα ΑμεΑ⁽¹⁵⁾, η οποία θα αντικαταστήσει το σημερινό σχέδιο δράσης για τα άτομα με αναπηρία 2003-2010.

3.6.1.4 Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση (ΕΣΑ) και η Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού (ΑΜΣ) στους τομείς της κοινωνικής ενσωμάτωσης, της κοινωνικής προστασίας, των συντάξεων, της εκπαίδευσης, της νεολαίας και άλλους πρέπει να συνεχίσουν να περιλαμβάνουν και να βελτιώνουν τις αναφορές στην αναπηρία στις κατευθυντήριες γραμμές τους και τους κοινούς στόχους προς τα κράτη μέλη, ούτως ώστε το θέμα της αναπηρίας να αντανακλάται στα εθνικά σχέδια, να αυξηθεί η αναλυτική ικανότητα των κρατών μελών και να περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα στις περιόδους εκδόσεις.

3.6.1.5 Οι ευρωπαϊκές πολιτικές θα πρέπει να υποστηρίζουν την εξάλειψη κάθε ακραίας καταπάτησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων –και, ειδικότερα, του εγκλεισμού των ΑμεΑ σε μεγάλα, κλειστά ιδρύματα, της χωριστής τους εκπαίδευσης, της στέρησης της δικαιοπρακτικής τους ικανότητας ή της βίας σε βάρος τους– και να συνεκτιμούν τις πρόσθετες διακρίσεις που υφίστανται οι γυναίκες και τα κορίτσια με αναπηρία, όπως και τα άτομα με μεγάλη ανάγκη υποστήριξης⁽¹⁶⁾.

3.6.1.6 Χρειαζόμαστε πολιτικές που ενθαρρύνουν την καινοτομία και βασίζονται σε στατιστικά στοιχεία. Το Σύμφωνο θα πρέπει να επιδιώξει δέσμευση για σαφή μνεία των ΑμεΑ σε κάθε σημαντικό στατιστικό μέσο⁽¹⁷⁾, με εναρμονισμένες, ενημερωμένες και αξιόπιστες πηγές, δείκτες και μηχανισμούς, δημιουργώντας, μεταξύ άλλων, μια μόνιμη ενότητα για την αναπηρία, καθώς και μια ενότητα για την κοινωνική συμμετοχή των ΑμεΑ, στην έρευνα της Eurostat για το ευρωπαϊκό εργατικό δυναμικό και συμπεριλαμβάνοντας ερωτήσεις για την αναπηρία στις γενικές ενότητες.

⁽¹²⁾ COM(2009) 58 τελικό.

⁽¹³⁾ COM(2009) 647 τελικό.

⁽¹⁴⁾ Το γεγονός επιβεβαιώθηκε σε πρόσφατη μελέτη των Gregorio Rodríguez Campo, Carlos García Serrano και Luis Toharia, με τίτλο «Evaluación de las políticas de empleo para las personas con discapacidad y formulación y coste económico de nuevas propuestas de integración laboral» [«Αξιολόγηση των πολιτικών απασχόλησης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, διατύπωση νέων προτάσεων για επαγγελματική ένταξη και οικονομικό κόστος τους»], Colección Telefónica Accessible no. 9, Ediciones Cinca, April 2009 - ISBN: 978-84-96889-48-4. Μαδρίτη, Ισπανία.

⁽¹⁵⁾ Ψήφισμα του Συμβουλίου (2008/ C 75/01).

⁽¹⁶⁾ <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/EDF%20declaration%20on%20girls%20and%20women%20with%20disabilities.doc>.

⁽¹⁷⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 10, 15.1.2008, σ. 80.

⁽⁹⁾ COM(2009) 647 τελικό.

⁽¹⁰⁾ Ψήφισμα του Συμβουλίου (2008/C75/01).

⁽¹¹⁾ Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ (ΕΕ C 93 της 27.4.2007).

(<http://w3.bcn.es/fitxers/baccessible/greugecomparatiueconmic.683.pdf>).

http://www.feaps.org/actualidad/23_04_09/ultima_hora/sobreesfuerzo_15_04_09.pdf

3.6.1.7 Η ΕΟΚΕ ζητά να συμπεριληφθεί στις «Κατευθυντήριες γραμμές για τα ανθρώπινα δικαιώματα και για το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο», που πρόκειται να υιοθετηθούν από το Συμβούλιο της ΕΕ, μία κατευθυντήρια γραμμή για τα δικαιώματα των ΑμεΑ, με βάση τη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

3.6.2 β) *Θέσπιση κατάλληλου ευρωπαϊκού νομικού πλαισίου για την αναπηρία*

3.6.2.1 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως, με τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβώνας, καθιερώνονται νέες νομικές βάσεις. Υπενθυμίζει επίσης την αξία των άρθρων 10, 11 και 19, καθώς και των άρθρων 21 και 26 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, τα οποία έχουν αξία Συνθήκης.

3.6.2.2 Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία δημιουργεί νέες υποχρεώσεις για την ΕΕ. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ ζητά:

3.6.2.2.1 να ολοκληρωθεί η κύρωση της Σύμβασης και του πρωτοκόλλου της από πλευράς της ΕΕ, κατ' εφαρμογή της σχετικής απόφασης του Συμβουλίου (18). Υπενθυμίζει τη νομική αξία αυτής της Σύμβασης ως διεθνούς Συνθήκης και ζητεί από τα κράτη μέλη να δεσμευθούν ότι θα κυρώσουν τη Σύμβαση όσο το δυνατόν συντομότερα.

3.6.2.2.2 να αναλυθεί, βάσει της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, όλη η κοινοτική νομοθεσία που αφορά την εσωτερική αγορά, τις μεταφορές, τη φορολογία, τον ανταγωνισμό, την υγεία, την κατανάλωση, τα ψηφιακά και τα ηλεκτρονικά μέσα και την απαγόρευση των διακρίσεων.

3.6.2.2.3 να δημιουργηθούν, αφενός στους κόλπους της Επιτροπής, ένας συντονιστικός μηχανισμός (19) με τη συμμετοχή των συναρμόδιων Επιτρόπων και, αφετέρου, ο ανεξάρτητος οργανισμός που απαιτεί η Σύμβαση (20).

3.6.2.3 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την υποβολή της πρόσφατης πρότασης οδηγίας για την απαγόρευση των διακρίσεων πέραν του τομέα της απασχόλησης (21), αλλά επισημαίνει ότι δεν είναι επαρκώς προσαρμοσμένη στη Σύμβαση του ΟΗΕ. Η οδηγία αυτή, η οποία συζητείται επί του παρόντος στο Συμβούλιο, πρέπει να διασφαλίζει ότι η έννοια της διάκρισης αναγνωρίζει τη θετική μεταχείριση των ΑμεΑ σε ορισμένες περιπτώσεις: να προσδιορίζει το πεδίο εφαρμογής της στους τομείς της κοινωνικής προστασίας, της υγείας και της εκπαίδευσης, επισημαίνοντας ότι η χωριστή εκπαίδευση συνιστά αρνητική διάκριση· να καθιερώνει την καθολική εφαρμογή της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ· να επιβάλλει εύλογες προσαρμογές σε όλους τους τομείς και να προβλέπει δημόσια κίνητρα για την υλοποίησή τους· η προσβασιμότητα πρέπει να καλύπτει όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες που προσφέρονται στο κοινό· τέλος, η οδηγία θα πρέπει να συγκεκριμενοποιήσει περισσότερο τις υποχρεώσεις της ΕΕ όσον αφορά την υλοποίηση, με άμεση εφαρμογή στις νέες οικοδομές και ρεαλιστικά μέτρα στις ήδη υπάρχουσες.

(18) Απόφαση του Συμβουλίου 15540/09 της 24ης Νοεμβρίου 2009.

(19) [http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD\(final\).doc](http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD(final).doc).

(20) <http://www.efc.be/Networking/InterestGroupsAndFora/Disability/Pages/TheEuropeanConsortiumofFoundationsonHumanRightsandDisability.aspx>.

(21) Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου COM(2008) 426 τελικό, 2 Ιουλίου 2008.

3.6.3 γ) *Επαρκής χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Αναπηρία*

3.6.3.1 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι οι διατάξεις του γενικού κανονισμού για τα διαρθρωτικά ταμεία όσον αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων και την προσβασιμότητα των ΑμεΑ πρέπει να διατηρηθούν ως κριτήρια για την επιλογή και την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ έργων (22) και να ενισχυθούν μάλιστα στη μελλοντική πολιτική συνοχής, η οποία θα πρέπει να εξασφαλίζει περισσότερες δράσεις για και από όλες τις ΑμεΑ σε όλα τα κράτη μέλη, με επαρκείς χρηματοδοτικές διευκολύνσεις. Οι αρχές αυτές πρέπει να επεκταθούν και στον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό και σε άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα για την έρευνα, την ανταγωνιστικότητα, την κατάρτιση, την απασχόληση, τις κοινωνικές υποθέσεις, την αναπτυξιακή συνεργασία, συμπεριλαμβανομένων των νέων προγραμμάτων από το 2014.

3.6.3.2 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην άμεση διαχείριση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (όσον αφορά την κατάρτιση και την απασχόληση) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης έχει αποφέρει πολύ θετικά αποτελέσματα και προτρέπει να γενικευθεί αυτό το μοντέλο στα επιχειρησιακά προγράμματα των Διαρθρωτικών Ταμείων από το 2013.

3.6.3.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η διατήρηση της οικονομικής υποστήριξης των ευρωπαϊκών οργανώσεων των ΑμεΑ, μεταξύ των οποίων και του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για την Αναπηρία, καθώς και άλλων φορέων που προωθούν την κοινωνική ενσωμάτωση, μέσω του προγράμματος Progress ενισχύει τη δημοκρατία και τη διαρθρωμένη κοινωνία των πολιτών στην ΕΕ.

4. Η ΕΕ και η απασχόληση των ατόμων με αναπηρία

4.1 Η απασχόληση των ΑμεΑ πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ευρωπαϊκής πολιτικής για την απασχόληση. Η κατάσταση της απασχόλησης στην Ευρώπη είναι περίπλοκη, αλλά για τους εργαζομένους με αναπηρία είναι ακόμη πιο δύσκολη. Είναι, συνεπώς, απαραίτητο να προαχθεί μια αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, ανοιχτή σε όλους.

4.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την κατάσταση της ανεργίας μεταξύ των ΑμεΑ, διότι, πριν ακόμα από την κρίση, το 78 % των ατόμων με βαριά αναπηρία δεν είχε πρόσβαση στην αγορά εργασίας, το ποσοστό ανεργίας τους ήταν διπλάσιο από του υπόλοιπου πληθυσμού και το ποσοστό απασχόλησής τους παρέμενε κατά 20 % χαμηλότερο από τον μέσο όρο των ατόμων χωρίς αναπηρία (23).

4.3 Η κρίση (που ανέβασε την ανεργία στην ΕΕ στο 10 % (24)) δυσχεραίνει την κατάσταση στην αγορά εργασίας για τα ΑμεΑ για δύο λόγους: πρώτον, θα είναι πιο δύσκολη η ένταξή τους στην αγορά εργασίας (25) και, δεύτερον, οι κυβερνήσεις θα έχουν την τάση να διορθώσουν τα δημοσιονομικά τους ελλείμματα περικόπτοντας τις διάφορες παροχές και επιδόματα. Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί ότι τα ΑμεΑ δεν μπορούν να είναι τα μεγαλύτερα θύματα της κρίσης και είναι αντίθετη σε οποιαδήποτε περικοπή της στήριξής τους (26).

(22) http://www.observatoriodeladiscapacidad.es/?q=es/informacion/agenda/18112009/presentaci_n_de_innet16_european_inclusion_network_lanzamiento_del_observ

(23) Statistics in Focus, Θέμα 3: Η απασχόληση των ατόμων με αναπηρίες στην Ευρώπη το 2002, Eurostat 26/2003. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-03-+/EN/KS-NK-03-026-EN.PDF.

(24) Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Eurostat) – Ιανουάριος 2010.

(25) Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο (έρευνα «Discrimination in the EU in 2009») και Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 256 της 27.10.2007, σ. 102.

(26) <http://www.cermi.es/NR/rdonlyres/6487C9F8-F423-493B-83B8-562CB09201B8/30184/EstudioCERMIcrisisyDiscapacidad.doc> www.cermi.es

4.4 Η κρίση ενέχει τον κίνδυνο να αυξήσει τη φτώχεια των ΑμεΑ και των οικογενειών τους· από την άλλη πλευρά, μπορεί να αποτελέσει την ευκαιρία να αναπτυχθούν, με τα κατάλληλα κίνητρα, δραστηριότητες που προάγουν την ενσωμάτωση και να αυξήσει την παραγωγικότητα των επιχειρήσεων, συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση της οικονομίας στο σύνολό της.

4.5 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι η στήριξη της απασχόλησης των ΑμεΑ πρέπει να είναι από τους κυριότερους στόχους της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση και καλεί να περιληφθεί στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση ένας στόχος που απηχεί το σημείο 34 των συμπερασμάτων της εαρινής ευρωπαϊκής συνόδου κορυφής του 2006 ⁽²⁷⁾ «Βασικός στόχος είναι να αυξηθεί η συμμετοχή στην αγορά εργασίας, ιδίως ... των προσώπων με αναπηρία Για να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί απαιτούνται προσπάθειες σε στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους». Θα πρέπει να καταρτιστεί κατάλογος με τα μέτρα που προβλέπονται να εφαρμόσουν τα κράτη μέλη στα εθνικά τους σχέδια.

4.6 Οι κοινωνικοί εταίροι διαδραματίζουν καίριο ρόλο, μέσω των συλλογικών διαπραγματεύσεων, για την ένταξη των ΑμεΑ στην αγορά εργασίας και για την ενσωμάτωσή τους στην επιχείρηση. Συμβάλλουν επίσης στην υλοποίηση των πολιτικών για τη διαφορετικότητα, συμμετέχοντας στη διαπραγμάτευση σχεδίων για τη διαφορετικότητα με τους επιχειρηματίες, στους οποίους πρέπει να δοθούν κίνητρα για να προχωρήσουν προς αυτή την κατεύθυνση: προς τούτο μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι πολιτικές εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Η ΕΟΚΕ συγχαιρεί τους ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους για την επιτυχία με την οποία ολοκλήρωσαν τις διαπραγματεύσεις τους τον Δεκέμβριο του 2009 για μία νέα αυτόνομη συμφωνία για αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς.

4.7 Η ΕΟΚΕ ζητά να δημοσιευθεί, το αργότερο εντός ενός έτους, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας 2000/78 ⁽²⁸⁾.

4.8 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει εκ νέου ότι τα ΑμεΑ διαθέτουν τις ίδιες δεξιότητες με οποιοδήποτε άλλο άτομο για να ανταπεξέλθουν πλήρως στις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις, καθώς και ότι δεν πρέπει να υποτιμώνται οι ικανότητές τους, αλλά αντιθέτως να ενισχύονται. Τα ΑμεΑ έχουν δικαίωμα στην εργασία όπως κάθε άλλο άτομο.

4.9 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στον αυξανόμενο αριθμό των προβλημάτων ψυχικής υγείας, τα οποία –σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβιώσεως και Εργασίας (EUROFUND)– αποτελούν την κύρια αιτία πρόωρης αποχώρησης από την αγορά εργασίας, αγγίζοντας σε μερικές χώρες περίπου το 40 % ⁽²⁹⁾ των περιπτώσεων πρόωρης συνταξιοδότησης. Επιβάλλεται να αλλάξει η αντιμετώπιση αυτών των εργαζομένων μέσω της ευαισθητοποίησης των πολιτών και των αρχών.

4.10 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η αναγνώριση αυτών των δεξιοτήτων πρέπει να συνοδεύεται από μηχανισμούς πιστοποίησης της αποκτηθείσας γνώσης, είτε λόγω πείρας (μη τυποποιημένες δεξιότητες) είτε χάρη σε μια τυποποιημένη κατάρτιση. Γι' αυτόν τον λόγο, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της καθιέρωσης ενός «διαβατηρίου προσόντων» ⁽³⁰⁾ που θα επιτρέπει την επαγγελματική κινητικότητα των ΑμεΑ εντός της ΕΕ.

4.11 Οι πολιτικές απασχόλησης για τα ΑμεΑ πρέπει να καλύπτουν τη διαδικασία που συνδέεται με την απασχόληση καθ' όλη τη διάρκεια του βίου (*lifelong learning*) ⁽³¹⁾, μεριμνώντας για την κατοικία, τη βασική εκπαίδευση, την κατάρτιση, την υπερχρέωση των νοικοκυριών, τις οικονομικές δυσκολίες, την υγεία, τον αρνητικό περιγυρο, την τοπική οικονομία, την πρόσληψη, τη διατήρηση της απασχόλησης και την επανένταξη σε αυτή.

4.12 Η ελεύθερη κυκλοφορία (ως κοινοτική αρχή) δεν έχει επιτευχθεί πλήρως για τα ΑμεΑ και επιδρά στις μετακινήσεις τους εντός της ΕΕ τόσο για λόγους εργασίας όσο και για σπουδές, συνταξιοδότηση ή οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα.

4.13 Ένα από τα κυριότερα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία έγκειται στην αδυναμία εξαγωγής δικαιωμάτων όπως η προσωπική βοήθεια, που θα μπορούσε να επιλυθεί με συγκεκριμένα μέτρα συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και τη διεξαγωγή πανευρωπαϊκών εκστρατειών ευαισθητοποίησης και κατάρτισης.

4.14 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η «ενεργός ένταξη» πρέπει να συνδέεται με την αγορά εργασίας και να διασφαλίζει ικανό εισόδημα και πρόσβαση σε ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες με σκοπό την αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου, ακόμα και όσων δεν εργάζονται ⁽³²⁾.

4.15 Η ΕΟΚΕ θυμίζει ότι η πρόσληψη σε ένα κανονικό εργασιακό περιβάλλον προϋποθέτει υπηρεσίες απασχόλησης, επαγγελματικής επανένταξης, υγειονομικής περιθαλψής, κοινωνικές υπηρεσίες, τη δυνατότητα διατήρησης/διαχείρισης του εισοδήματος, καθώς και την παροχή κινήτρων ⁽³³⁾.

4.16 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της προσαρμογής των κοινωνικών παροχών και της φορολογίας με τέτοιο τρόπο ώστε, αφενός, η ενσωμάτωση στην αγορά εργασίας να μην επιφέρει εξασθένιση της αγοραστικής δύναμης των ΑμεΑ και, αφετέρου, να παρέχονται κίνητρα απασχόλησης σε ποιοτικές θέσεις εργασίας με δικαίως απολαβές. Επίσης, προτείνει την καθιέρωση οικονομικών κινήτρων για τις επιχειρήσεις με σκοπό την τόνωση των προσλήψεων, της υποστηρίξιμης απασχόλησης στην κανονική αγορά εργασίας και της αυτοαπασχόλησης των ΑμεΑ, καθώς και για την ενθάρρυνση του επιχειρηματικού τους πνεύματος μέσω άλλων πηγών μικροχρηματοδότησης ⁽³⁴⁾. Ανάλογα οικονομικά κίνητρα πρέπει να δοθούν και στις ΜΚΟ που παρέχουν υπηρεσίες υποστήριξης των εργαζομένων με αναπηρία και των οικογενειών τους.

4.17 Πρέπει να ληφθούν μέτρα για τη διατήρηση και την επανένταξη στην απασχόληση όσων έχουν υποστεί επίκτητη αναπηρία, προκειμένου να μην εγκαταλείψουν εξαιτίας αυτής πρόωρα την αγορά εργασίας. Παράλληλα, πρέπει να διαμορφώνεται ο χώρος εργασίας και ο περιβάλλον χώρος (στο μέτρο του λογικού) ανάλογα με τις ανάγκες των ΑμεΑ. Επιπλέον, απαιτούνται προγράμματα κατάρτισης και επαγγελματικού επαναπροσανατολισμού για τα ΑμεΑ που θα διασφαλίζουν την εξέλιξη της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας ⁽³⁵⁾. Στις χώρες όπου υφίστανται συστήματα με ποσοτώσεις, πρέπει να ληφθεί μέριμνα έτσι ώστε να τηρούνται οι στόχοι πρόσληψης χάρη στα κατάλληλα μέσα και μηχανισμούς. Η κοινωνική διάσταση των δημόσιων συμβάσεων μπορεί επίσης να ενισχύσει την απασχόληση των ΑμεΑ.

⁽³¹⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP). <http://www.ceep.eu>.

⁽³²⁾ Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβιώσεως και Εργασίας.

⁽³³⁾ Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβιώσεως και Εργασίας.

⁽³⁴⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=es&catId=89&newsId=547>.

⁽³⁵⁾ Οδηγός με τίτλο *Creating an inclusive society: mainstreaming disability based on the social economy example* («Δημιουργία μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς: ένταξη της αναπηρίας με βάση το παράδειγμα της κοινωνικής οικονομίας») http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/Guide_on_Disability_Mainstreaming_and_Social_Economy.pdf.

⁽²⁷⁾ Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών της 23ης και 24ης Μαρτίου 2006.

⁽²⁸⁾ Οδηγία του Συμβουλίου 2000/78/ΕΚ.

⁽²⁹⁾ Ανάλυση του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβιώσεως και Εργασίας, με βάση στοιχεία που συγκέντρωσε το «German Federal Health Monitoring» (2007) http://www.gbe-bund.de/gbe10/pkg_isgbe5.prc_isgbe?p_uid=gastd&p_sprache=E.

⁽³⁰⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP). <http://www.ceep.eu>

4.18 Η ΕΟΚΕ είναι απόλυτα πεπεισμένη για τα πλεονεκτήματα της χρηματοδότησης της απασχόλησης αντί των επιδομάτων ανεργίας, όσο και για τη σημασία της παροχής κινήτρων στα ΑμεΑ να επιδιώκουν την εξεύρεση εργασίας, στους εργοδότες να προσλάβουν ΑμεΑ ή και κινήτρων για την αυτοαπασχόλησή τους.

4.19 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις πολιτικές με αντικείμενο τους νέους με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσής τους από μικρή ηλικία και της μετάβασής τους από την κατάρτιση στην πρώτη τους εργασία, καθώς και τις πολιτικές παρέμβασης σε περιπτώσεις επίκτητης αναπηρίας που στόχο έχουν τη διατήρηση και την επανένταξη τους στην εργασία. Οι συγκεκριμένες ομάδες ατόμων πρέπει να συγκαταλεχθούν στις προτεραιότητες της στρατηγικής ΕΕ 2020 και να συμπεριληφθούν στην αναθεωρημένη στρατηγική της Επιτροπής για τα ΑμεΑ. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη γνωμοδότηση SOC/349 που κατήρτισε με θέμα την ανάπτυξη μιας στρατηγικής όχι μόνο για τους νέους, αλλά και μαζί με αυτούς ⁽³⁶⁾.

4.20 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία των επιχειρήσεων που απασχολούν κατά κύριο λόγο ΑμεΑ, καθώς και εκείνων που δραστηριοποιούνται πιο ενεργά σε αυτόν τον τομέα και, γενικότερα, των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας όπως οι συνεταιρισμοί, οι εταιρείες αλληλεσφάλισης, οι ενώσεις ή τα ιδρύματα που ευνοούν την κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή των ΑμεΑ στην αγορά εργασίας με τα ίδια εργασιακά δικαιώματα και με το ειδικό καθεστώς υποστήριξης που καθορίζεται από τα κράτη μέλη της ΕΕ.

4.21 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της στήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) προκειμένου να προκρίνουν μια χωρίς αποκλεισμούς οπτική της εργασίας και να επιτελέσουν τον θεμελιώδη ρόλο τους, διασφαλίζοντας την αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων υπέρ της απασχόλησης των ΑμεΑ.

4.22 Τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ και των κρατών μελών της πρέπει να αποκτήσουν γνώση της κατάστασης και να δώσουν το παράδειγμα συμπεριλαμβάνοντας ΑμεΑ στο προσωπικό τους, μέσω μιας δέσμης συγκεκριμένων μέτρων για τη βελτίωση των σημερινών δεικτών απασχόλησης, οι οποίοι είναι γενικά πολύ χαμηλοί.

4.23 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την αξία της έννοιας της «ευελιξίας με ασφάλεια» για τα ΑμεΑ, δηλαδή της αναβάθμισης των συνθηκών ευελιξίας και προσαρμοστικότητας του ανθρώπινου δυναμικού στις επιχειρήσεις, σε συνδυασμό με τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και την ενίσχυση της ασφάλειας της απασχόλησης. Οι συγκεκριμένες στρατηγικές πρέπει να διασφαλίζουν τον συνδυασμό του επαγγελματικού με τον προσωπικό βίο, τη διά βίου μάθηση και τις διαδικασίες μετάβασης από όλες προς όλες τις πιθανές καταστάσεις, κοινωνικούς πόρους ή καθεστώτα απασχόλησης καθ' όλη τη διάρκεια του βίου των ΑμεΑ.

4.24 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προώθηση των νέων τομέων της οικολογικής και της κοινωνικής απασχόλησης, καθώς και την προαγωγή της προσβασιμότητας και του σχεδιασμού για όλους, που παρέχουν ευκαιρίες απασχόλησης των ΑμεΑ.

4.25 Η ΕΟΚΕ προασπίζει τόσο τη χορήγηση επιδομάτων προς τους εργαζομένους με αναπηρία που χρήζουν βοήθειας, όσο και την παροχή των απαραίτητων υπηρεσιών έτσι ώστε οι συγγενείς των ΑμεΑ να μπορούν να συνεχίζουν να εργάζονται απρόσκοπτα.

4.26 Οι πολιτικές ευαισθητοποίησης καταρρίπτουν τα στερεότυπα ⁽³⁷⁾ περί των εργαζομένων με αναπηρία και πρέπει να έχουν ως αποδέκτη τους κοινωνικούς εταίρους, τα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων, τους εργαζομένους, τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας και τη δημόσια διοίκηση ⁽³⁸⁾.

4.27 Τα ανωτέρω μέτρα πρέπει να είναι εύχρηστα για τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους, ενώ θα πρέπει να προβάλλονται και να εφαρμόζονται σωστά από τους δημόσιους οργανισμούς.

4.28 Πρέπει να υπογραμμιστεί ο ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας ως βασικών φορέων ευαισθητοποίησης της ευρωπαϊκής κοινωνίας και διάδοσης των αρχών της ανεκτικότητας, της κοινωνικής ένταξης και της αποδοχής της διαφορετικότητας.

4.29 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της ανάληψης καινοτόμων πρωτοβουλιών όπως το προαναφερθέν «διαβατήριο δεξιοτήτων», το *lifestreaming* ή τα ακόλουθα:

4.29.1 Το πρότυπο της υπηρεσίας της «προπαίδευσης σε θέση εργασίας» (*job coaching*) με συνεχή επίβλεψη, καθοδήγηση και υποστήριξη του ατόμου σε κανονικό εργασιακό περιβάλλον.

4.29.2 Δημιουργία ενός «συστήματος πιστοποίησης της πρότερης μάθησης» ⁽³⁹⁾, το οποίο θα αντανάκλα τη σταδιακή εκμάθηση.

4.29.3 Καθοδήγηση του ΑμεΑ καθ' όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού του βίου στον ιδιωτικό ή τον δημόσιο τομέα.

4.29.4 Χρήση νέων τεχνολογιών με υποστηρικτικά συστήματα όπως τα οπτικοακουστικά συστήματα τύπου «σύστημα διδασκαλίας με βίντεο» ⁽⁴⁰⁾ και, γενικότερα, εξοπλισμός με τεχνολογικά υποστηρικτικά μέσα και διασφάλισης της δυνατότητας πρόσβασης σε αυτά στον χώρο εργασίας.

4.29.5 Ανάπτυξη ενός «προτύπου διαχείρισης της αναπηρίας» (*disability management model*) ⁽⁴¹⁾, στο πλαίσιο της ευρύτερης πολιτικής των επιχειρήσεων για τη διαφορετικότητα.

5. Η προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία

5.1 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει το ψήφισμα του Συμβουλίου της ΕΕ της 17ης Μαρτίου 2008, σύμφωνα με το οποίο «η προσβασιμότητα αποτελεί, πράγματι, τον ακρογωνιαίο λίθο μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς βασισμένης στην αποφυγή διακρίσεων» ⁽⁴²⁾, και τον θεμελιώδη ρόλο των κοινωνικών εταίρων, καθότι η προσβασιμότητα συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την εξεύρεση εργασίας.

5.2 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις θέσεις που διατύπωσε στη διερευνητική γνωμοδότηση ⁽⁴³⁾ με θέμα «Ίσες ευκαιρίες για τα άτομα με αναπηρίες», σύμφωνα με τις οποίες τα ΑμεΑ έχουν τα ίδια δικαιώματα, αλλά διαφορετικές ανάγκες και τρόπους πρόσβασης στα αγαθά και στις υπηρεσίες.

5.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά τη σταδιακή εφαρμογή των εν λόγω μέτρων με κοινούς, δεσμευτικούς για τα κράτη μέλη, βραχυπρόθεσμους, μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους (με σαφές και οριστικό χρονοδιάγραμμα για τα νέα και για τα ήδη υπάρχοντα αγαθά, υπηρεσίες και υποδομές) και με τη χρήση –μεταξύ άλλων– των δημόσιων συμβάσεων.

⁽³⁷⁾ www.fundaciononce.es

⁽³⁸⁾ Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας. <http://www.eurofound.europa.eu/>.

⁽³⁹⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP) <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴⁰⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP) <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴¹⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP) <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴²⁾ Ψήφισμα του Συμβουλίου (2008/C 75/01).

⁽⁴³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 93, 27.4.2007, σ. 32.

⁽³⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 113.

5.4 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η προσβασιμότητα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την άμεση άσκηση των δικαιωμάτων του πολίτη και ότι αυτός ο στόχος πρέπει να μετουσιωθεί σε συγκεκριμένα σχέδια με κανόνες και κυρώσεις που θα δεσμεύουν όλες τις δημόσιες αρχές. Παράλληλα δε θα πρέπει οι πολίτες με αναπηρία να έχουν τη δυνατότητα να προσφεύγουν σε μηχανισμούς για την προάσπιση αυτών των δικαιωμάτων τους. Δεν θα πρέπει να διεξαχθούν πάλι ευρωεκλογές εάν δεν έχει εξασφαλιστεί η προσβασιμότητα των ΑμεΑ στα εκλογικά κέντρα και αν δεν έχει συμπεριληφθεί ικανός αριθμός υποψηφίων με αναπηρία στα ψηφοδέλτια· αυτά δε τα μέτρα πρέπει να ληφθούν σε εθνικό επίπεδο.

5.5 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τις προσπάθειες των κρατών μελών της ΕΕ και της Επιτροπής για την διασφάλιση της προσβασιμότητας, προσπάθειες οι οποίες θα πρέπει να έχουν ως στόχο την καθολική προσβασιμότητα (σε δημόσια κτήρια, λοιπούς δημόσιους χώρους, εγκαταστάσεις ιδιωτικών επιχειρήσεων, στα αγαθά και στις υπηρεσίες, στον τουρισμό, στο ηλεκτρονικό εμπόριο, στην πληροφόρηση, στις μετακινήσεις, στην τεχνολογία και στην επικοινωνία).

5.6 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι η προσβασιμότητα είναι προς όφελος όλων (ηλικιωμένοι, έγκυες, άτομα μειωμένης κινητικότητας κ.τ.λ.). Η πελατεία των επιχειρήσεων που έχουν εγκαταστάσεις προσιτές σε όλους θα αυξηθεί κατά 15 %, ενώ τα νέα προϊόντα δημιουργούν περισσότερες αγορές και αποτελούν πηγή βιώσιμης ανάπτυξης της οικονομίας

5.7 Επιπλέον, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η καταστρατήγηση της αρχής της προσβασιμότητας συνιστά καταστρατήγηση και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του Ευρωπαίου πολίτη, όπως επισημαίνει, άλλωστε, και στη γνωμοδότησή της με θέμα την «ηλεκτρονική προσβασιμότητα»⁽⁴⁴⁾.

5.8 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα –και ιδίως στην Επιτροπή– ότι ο αριθμός των προσιτών κτηρίων και συστημάτων ηλεκτρονικής πληροφόρησης (π.χ. ιστοσελίδα, τμήμα δημόσιων διαβουλεύσεων της Επιτροπής) είναι περιορισμένος. Συνεπώς, επιβάλλεται να εκπονηθεί ένα σχέδιο προσβασιμότητας ως έκφραση της πραγματικής δέσμευσης υπέρ των ΑμεΑ⁽⁴⁵⁾.

5.9 Η ΕΟΚΕ ζητά τη χορήγηση κρατικών επιδοτήσεων⁽⁴⁶⁾ σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και φορείς παροχής υπηρεσιών προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος των «εύλογων προσαρμογών» της οδηγίας 2000/78⁽⁴⁷⁾. Η αρχή της προληπτικής προσβασιμότητας πρέπει να καλλιεργηθεί καταλλήλως στους ιδιωτικούς φορείς παροχής υπηρεσιών.

5.10 Πρέπει παράλληλα να συνεχιστεί η εξέλιξη των προδιαγραφών προσβασιμότητας ως συμπλήρωμα της νομοθεσίας δημόσιων προμηθειών κατά τα πρότυπα της επιτυχημένης αμερικανικής νομοθεσίας. Η ΕΟΚΕ τονίζει εκ νέου την ανάγκη διεξαγωγής διαλόγου μεταξύ των θεσμικών οργάνων, της βιομηχανίας και της κοινωνίας πολιτών για τον καθορισμό των εν λόγω προτύπων⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ (ΕΕ C 110, 9.5.2006, σ. 26) και ψήφισμα του Συμβουλίου της 6ης Φεβρουαρίου 2003 (ΕΕ C 39 της 18.3.2003, σ. 5).

⁽⁴⁵⁾ COM(2007) 501 τελικό.

⁽⁴⁶⁾ Άρθρα 41 και 42 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 800/2008 της Επιτροπής της 6ης Αυγούστου 2008.

⁽⁴⁷⁾ Οδηγία του Συμβουλίου 2000/78/ΕΚ της 27ης Νοεμβρίου 2000.

⁽⁴⁸⁾ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/archive/deploy/pubproc/eso-m376/index_en.htm
<http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>

5.11 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την καθιέρωση του θεσμού της «Ευρωπαϊκής πρωτεύουσας καθολικής προσβασιμότητας», βάσει ενός συστήματος με σημαίες. Ο συγκεκριμένος θεσμός θα αναγνωρίζει τις προσπάθειες των ευρωπαϊκών πόλεων και περιφερειών να καταστήσουν τους χώρους, τα αγαθά και τις υπηρεσίες τους προσιτούς σε όλους και θα ευνοεί τη βιώσιμη ανάπτυξη των τοπικών αρχών.

5.12 Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι οι νέοι κανονισμοί για τις θαλάσσιες μεταφορές, τα αστικά και υπεραστικά λεωφορεία και τα ταξί θα λάβουν επαρκώς υπόψη τις διάφορες ανάγκες των ΑμεΑ, προσαρμόζοντας κάθε μέσο μεταφοράς και τις εγκαταστάσεις του, κατά τα πρότυπα των υφιστάμενων κανονισμών για τις σιδηροδρομικές και τις αεροπορικές μεταφορές.

5.13 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα την «ηλεκτρονική προσβασιμότητα» (e-Accessibility)⁽⁴⁹⁾ και καλεί την ΕΕ να ενσωματώσει τις προτεινόμενες δράσεις στο ευρωπαϊκό στρατηγικό πλαίσιο για την κοινωνία της πληροφορίας. Είναι επείγουσα ανάγκη να προταθεί νομοθεσία για θέματα όπως η προσβασιμότητα των δικτυακών τόπων, η καθολική προσβασιμότητα των μέσων επικοινωνίας, οι τηλευπηρεσίες, η κινητή τηλεφωνία, η ψηφιακή τεχνολογία, τα μηχανήματα αυτόματης ανάληψης κ.τ.λ. Τούτοις οι στόχοι είχαν ήδη συμπεριληφθεί στην υπουργική δήλωση της Κρήτης⁽⁵⁰⁾ το 2003 και στην αντίστοιχη της Ρίγας. Σήμερα, συντρέχουν βάσιμοι λόγοι ανησυχίας για το κατά πόσο είναι εφικτή η ευδωσή τους εντός του αρχικού χρονοδιαγράμματος και, ακριβώς γι' αυτόν τον λόγο, η ΕΟΚΕ ζητά να εφαρμοστεί ένα εντατικό σχέδιο δράσης πριν από το 2011.

5.14 Η ΕΟΚΕ επαναδιατυπώνει την προσήλωσή της στην αρχή του «σχεδιασμού για όλους» και κρίνει θεμελιώδους σημασίας τη συμπερίληψη αυτής της έννοιας τόσο στα ακαδημαϊκά εκπαιδευτικά προγράμματα όσο και στα αντίστοιχα επαγγελματικής κατάρτισης, έτσι ώστε να εφαρμόζεται από όλους τους επαγγελματίες.

5.15 Η ΕΟΚΕ θεωρεί χρήσιμη την καθιέρωση μιας «ευρωπαϊκής κάρτας αναπηρίας», βάσει της οποίας θα αναγνωρίζονται αμοιβαία τα δικαιώματα των ΑμεΑ –ιδίως δυνατότητες πρόσβασης στα μέσα μεταφοράς, στις πολιτιστικές εκδηλώσεις ή στην αναψυχή– στις διασυνοριακές μετακινήσεις τους, κατά το πρότυπο της «ευρωπαϊκής κάρτας στάθμευσης».

6. Φύλο και αναπηρία

6.1 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι γυναίκες με αναπηρία αντιπροσωπεύουν το 60 % των ΑμεΑ στην Ευρώπη, τελούν υπό κατάσταση ανισότητας και εξακολουθούν να υφίστανται διακρίσεις, δεδομένου ότι καταπατούνται τα δικαιώματά τους και είναι αποκλεισμένες από διάφορα αγαθά και υπηρεσίες (υγειονομικές, εκπαιδευτικές, πρόληψης της έμφυλης βίας κ.ά.).

6.2 Μέσα σε μία δεκαετία, οι δείκτες απασχόλησης των γυναικών με αναπηρία δεν παρουσίασαν καμία μεταβολή, χαρακτηριζόμενοι από υψηλά ποσοστά ανεργίας και ανεργίας, χαμηλές απολαβές και πρόσθετες δυσκολίες ένταξης στην αγορά εργασίας.

6.3 Κρίνεται απαραίτητο να ληφθεί σοβαρά υπόψη η διάσταση του φύλου κατά τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών για τα ΑμεΑ. Απαιτούνται συγκεκριμένες δράσεις και μέτρα για την εξασφάλιση της πρόσβασης στην εργασία και για την παροχή κινήτρων πρόσληψης των γυναικών.

⁽⁴⁹⁾ COM(2005) 425 τελικό, COM (2008) 804 τελικό.

⁽⁵⁰⁾ Δήλωση των Υπουργών Μεταφορών και Επικοινωνιών της ΕΕ για την ηλεκτρονική ένταξη. Απρίλιος 2003.

7. Κοινωνικός διάλογος και αναπηρία

7.1 Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση προς τους κοινωνικούς εταίρους να μεριμνήσουν για την εξασφάλιση αφενός μεν ίσων, δίκαιων και ευνοϊκών συνθηκών εργασίας των ΑμεΑ σε σχέση με τον υπόλοιπο πληθυσμό –και ιδίως την παροχή ίσων ευκαιριών και απολαβών για εργασία με την ίδια αξία–, αφετέρου δε για τη δυνατότητα των ΑμεΑ να ασκήσουν τα εργασιακά και τα συνδικαλιστικά τους δικαιώματα. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τα ΑμεΑ να συμμετέχουν στις επαγγελματικές και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και ζητά η ανάθεση εργασιών σε υπεργολάβους να υπόκειται στις ίδιες συνθήκες εργασίας⁽⁵¹⁾ (άρθρ. 37 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία).

7.2 Στην απασχόληση, στην κοινωνική ασφάλιση, στην υγεία και στην ασφάλεια στην εργασία και σε άλλα πεδία, καθώς και γενικότερα σε εργασιακά θέματα, είναι καίρια η σημασία του κοινωνικού διαλόγου για την προάσπιση των δικαιωμάτων, την ισότητα ευκαιριών και την αποφυγή διακρίσεων εις βάρος των ΑμεΑ. Επίσης, ο κοινωνικός διάλογος λειτουργεί καταλυτικά για την υλοποίηση των μέτρων θετικής δράσης όσον αφορά την απασχόληση και την προσαρμοστικότητα, την κατάρτιση, την ενίσχυση και την υποστήριξη των εργαζομένων με αναπηρία.

7.3 Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να λάβουν υπόψη τους την παράμετρο της αναπηρίας σε όλες τις διατομεακές, τομεακές και εταιρικές δράσεις και διαπραγματεύσεις, ιδίως σε θέματα απασχόλησης, προσαρμοστικότητας και κοινωνικής ασφάλισης σε συνεργασία με την οργανωμένη κοινωνία πολιτών των ΑμεΑ.

7.4 Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να συμμετέχουν στην εποπτεία και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώ-

ματα των ατόμων με αναπηρία σε ζητήματα εργασιακών σχέσεων και κοινωνικής ασφάλισης.

8. Συμμετοχή και διάλογος των πολιτών

8.1 Η ΕΟΚΕ διατυπώνει εκ νέου την προσήλωσή της στην αρχή «Τίποτα για τα ΑμεΑ χωρίς τα ΑμεΑ!»⁽⁵²⁾ και εκφράζει την εμπιστοσύνη της προς τις πολιτικές απόδοσης αυτεξουσιότητας και αυτοπροώθησης των δικαιωμάτων του ατόμου.

8.2 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ο διάλογος μεταξύ των πολιτών, των ΑμεΑ και των οικογενειών τους συνιστά το κατάλληλο πλαίσιο για τη βελτίωση της διακυβέρνησης της ΕΕ χάρη στην καθιέρωση δεσμευτικών μηχανισμών και πρωτοκόλλων και στη συγκρότηση ειδικών συμμετοχικών και συμβουλευτικών οργάνων εντός της ΕΕ.

8.3 Οι οργανώσεις των ΑμεΑ πρέπει να συμμετέχουν στη σύνταξη των περιοδικών εκθέσεων αξιολόγησης των πολιτικών για την απασχόληση και την προσαρμοστικότητα, της εφαρμογής της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και των προγραμμάτων και των χρηματοδοτικών μέσων της Επιτροπής, με σκοπό τη συμπερίληψη της προσέγγισης της κοινωνίας των πολιτών, π.χ. μέσω εναλλακτικών εκθέσεων.

8.4 Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της οφείλουν να ενισχύσουν και να εγγυηθούν τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης της κοινωνίας των πολιτών, διασφαλίζοντας την ανεξαρτησία της και τη δυνατότητα συμμετοχής της στον σχεδιασμό των πολιτικών ή/και στην παροχή των κοινωνικών υπηρεσιών.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

⁽⁵¹⁾ Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27 της UNCRPD.

⁽⁵²⁾ Το σύνθημα του Ευρωπαϊκού φόρουμ των ατόμων με ειδικές ανάγκες (Γενική Συνέλευση του Ευρωπαϊκού φόρουμ των ατόμων με ειδικές ανάγκες 2009).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ένταξη των μεταναστών εργαζομένων» (διερευνητική γνωμοδότηση)

(2010/C 354/03)

Εισηγητής: ο κ. **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Με επιστολή της 23ης Ιουλίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ο κ. Diego López Garrido, Υφυπουργός για την Ευρωπαϊκή Ένωση του Υπουργείου Εξωτερικών και Συνεργασίας της Ισπανίας, ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, εκ μέρους της μελλοντικής ισπανικής Προεδρίας, την κατάρτιση διερευνητικής γνωμοδότησης με θέμα:

«Η ένταξη των μεταναστών εργαζομένων».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 461η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 138 ψήφους υπέρ, 5 ψήφους κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία των πολιτικών για την απασχόληση και των πολιτικών για τη μετανάστευση και την ένταξη. Οι αποκλειστικά εθνικές πολιτικές δεν αποδίδουν· γι' αυτό, είναι απαραίτητο να ενισχυθεί στο μέλλον η ευρωπαϊκή βάση αυτών των πολιτικών.

1.2 Οι μετανάστες συμβάλλουν θετικά στην οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία της Ευρώπης. Λόγω της δημογραφικής της κατάστασης, η ΕΕ θα χρειαστεί να αυξήσει την υποδοχή νέων μεταναστών.

1.3 Είναι απαραίτητο να βελτιωθούν οι διαδικασίες ένταξης, τόσο για λόγους οικονομικής αποτελεσματικότητας όσο και για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Η απασχόληση αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της ένταξης.

1.4 Η ένταξη αποτελεί αμφίδρομη κοινωνική διαδικασία αμοιβαίας προσαρμογής, η οποία πρέπει να διευκολύνεται με χρηστή διακυβέρνηση και κατάλληλη νομοθεσία. Η ΕΟΚΕ ζητεί από το Συμβούλιο να εγκρίνει την οδηγία που εγγυάται ένα κοινό πλαίσιο δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους μετανάστες και να βελτιώσει τη νομοθεσία για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

1.5 Η ένταξη στον χώρο εργασίας υπό συνθήκες ίσων ευκαιριών και ίσης μεταχείρισης αποτελεί πρόκληση και για τους κοινωνικούς εταίρους, οι οποίοι πρέπει να την προωθήσουν στο πλαίσιο των συλλογικών διαπραγματεύσεων και του κοινωνικού διαλόγου και στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι εργαζόμενοι μετανάστες πρέπει επίσης να υιοθετούν θετική στάση έναντι της ένταξης.

1.6 Οι επιχειρήσεις αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους σε περιβάλλοντα που εμφανίζουν όλο και μεγαλύτερη ποικιλομορφία. Είναι απαραίτητο να υιοθετούν μια θετική προσέγγιση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, τόσο για τη βελτίωση της ένταξης όσο και για τη διεύρυνση των ευκαιριών τους.

1.7 Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να της ζητήσει την κατάρτιση διερευνητικής γνωμοδότησης σε σχέση με τη δημιουργία ευρωπαϊκής πλατφόρμας διαλόγου για τη διαχείριση της οικονομικής μετανάστευσης, όπως προβλέπεται από το πρόγραμμα της Στοκχόλμης.

2. Γενικό πλαίσιο της γνωμοδότησης

2.1 Η ισπανική Προεδρία ζήτησε από την ΕΟΚΕ να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με στόχο τη βελτίωση της ένταξης των μεταναστών εργαζομένων στην ΕΕ. Ως εκ τούτου, στη γνωμοδότηση αυτή, η ΕΟΚΕ θα επικεντρωθεί στην ενσωμάτωση των μεταναστών εργαζομένων στον χώρο της απασχόλησης, καθώς και σε άλλα θέματα που αφορούν, άμεσα ή έμμεσα, την αγορά εργασίας.

2.2 Οι γενικές πτυχές της πολιτικής για τη μετανάστευση και την ένταξη θα ληφθούν υπόψη μόνο στο μέτρο που συνδέονται άμεσα με το αντικείμενο της γνωμοδότησης. Η ΕΟΚΕ έχει υιοθετήσει διάφορες γνωμοδοτήσεις σχετικά με την ένταξη⁽¹⁾ με πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση, ενώ καταρτίζει επί του παρόντος γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με στόχο την ενίσχυση της πτυχής της ένταξης στη νέα ατζέντα κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ σε τομείς όπως η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η ισότητα των φύλων, η υγεία, η στέγαση, η πολιτική για τη νεολαία και την οικογένεια, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός κλπ.

2.3 Στην κοινή πολιτική για την μετανάστευση, η Ευρώπη πρέπει να δώσει μεγαλύτερη έμφαση στην πτυχή της ένταξης. Η ΕΟΚΕ έχει συστήσει μόνιμη ομάδα μελέτης για την ένταξη, προκειμένου να συμμετέχει στις εργασίες του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για την Ένταξη.

(¹) ΕΕ C 27 της 3.2.2009, σ. 95. ΕΕ C 128 της 18.5.2010, σ. 29.
ΕΕ C 80 της 30.3.2004, σ. 92.
ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 128.
ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 112.
ΕΕ C 208 της 3.9.2003, σ. 76.

2.4 Η συνθήκη της Λισσαβώνας παρέχει μια πιο στέρεη νομική βάση ⁽²⁾, που επιτρέπει στην ΕΕ να θεσπίζει «μέτρα ενθάρρυνσης και στήριξης της δράσης των κρατών μελών με στόχο τη διευκόλυνση της ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στο έδαφός τους».

3. Οι μετανάστες συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία της Ευρώπης

3.1 Τα τελευταία χρόνια, η Ευρώπη έχει υποδεχθεί πολλούς πολίτες τρίτων χωρών, οι οποίοι έχουν έρθει ως μετανάστες και αναζητούν νέες ευκαιρίες. Ωστόσο, οι περιοριστικές πολιτικές που εφαρμόζουν πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις δεν αφήνουν μεγάλα περιθώρια στις επιχειρήσεις για την νόμιμη πρόσληψη μεταναστών εργαζομένων.

3.2 Στην έκθεσή της του 2008 σχετικά με την απασχόληση στην Ευρώπη ⁽³⁾, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέφερε ότι οι μετανάστες «προσέφεραν σημαντική συμβολή στη συνολική μεγέθυνση της οικονομίας και της απασχόλησης στην ΕΕ από το 2000 και μετά, με την αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων και με την αύξηση της ελαστικότητας της αγοράς εργασίας».

3.2.1 Στην κοινή της έκθεση για την απασχόληση 2009/2010 ⁽⁴⁾, η Επιτροπή αναφέρει ότι, παρά το γεγονός ότι η ΕΕ διέρχεται κρίση κατάργησης θέσεων εργασίας, εξακολουθεί να παρατηρείται έλλειψη εργατικού δυναμικού σε διάφορα κράτη μέλη, για ορισμένες ομάδες επαγγελματιών. Επίσης, η Επιτροπή προτείνει να ενισχυθεί η ένταξη των μεταναστών που είναι ήδη εγκατεστημένοι στην ΕΕ και πλήττονται ιδιαίτερα από την κρίση, καθώς και να δοθούν κίνητρα στις επιχειρήσεις για τη διαφοροποίηση του εργατικού δυναμικού τους και την εφαρμογή «χαρτών ποικιλομορφίας».

3.3 Από το 2000, το 21 % της αύξησης του ΑΕγχΠ και το 25 % των νέων θέσεων εργασίας στην ΕΕ επιτεύχθηκε χάρη στη συμβολή των μεταναστών, εφόσον ορισμένοι τομείς της οικονομίας θα παρουσίαζαν στασιμότητα ή περιορισμένη ανάπτυξη εάν δεν είχαν καταληφθεί σε μεγάλο βαθμό από μετανάστες εργαζόμενους.

3.4 Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι περιορισμοί εργασίας στην ΕΕ για τους πολίτες των νέων κρατών μελών έχουν καταργηθεί σε διάφορες χώρες (Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Σουηδία κλπ.).

3.5 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει τη σημασία του πνεύματος επιχειρηματικότητας που επιδεικνύουν πολλοί μετανάστες, οι οποίοι ιδρύουν επιχειρήσεις στην Ευρώπη και συμβάλλουν, επομένως, στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και πλούτου, παρά το γεγονός ότι οι νόμοι περί μετανάστευσης θέτουν εμπόδια που πολύ δύσκολα ξεπερνιούνται.

3.6 Αν και η ένταση των μεταναστευτικών ροών διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, παρατηρείται ότι στις χώρες που δέχονται περισσότερους μετανάστες έχουν αναπτυχθεί περισσότερο η οικονομία και η απασχόληση. Σε ορισμένα κράτη μέλη, όπως η Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία, η Ιταλία κ.ά., το ποσοστό είναι πολύ υψηλό ⁽⁵⁾.

3.7 Η αύξηση της εισροής μεταναστών στις ευρωπαϊκές κοινωνίες δημιουργεί επίσης νέα προβλήματα και αποτελεί σημαντική πρόκληση για την κοινωνική συνοχή. Οι ευρωπαϊκές κοινωνίες αντιμετώπιζουν πολλά κοινωνικά προβλήματα που προκύπτουν από τη μετανάστευση, τα οποία πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, όπως έχει προτείνει η ΕΟΚΕ σε άλλες γνωμοδοτήσεις.

3.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πολλά από τα κοινωνικά προβλήματα (ρατσισμός, εγκληματικότητα, βία μεταξύ των φύλων, περιθωριοποίηση, σχολική αποτυχία κλπ.) καταδεικνύουν την ανάγκη για καλύτερη ένταξη. Τα προβλήματα ξεπερνούν συχνά τις δυνατότητες των δημοσίων αρχών, κυρίως στο τοπικό επίπεδο.

3.9 Σε κάποιες περιπτώσεις, τα μέσα ενημέρωσης χρησιμοποιούν τα προβλήματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση με τάσεις δημιουργίας εντυπώσεων, προκαλώντας ανησυχία στο κοινό. Επίσης, ορισμένοι πολιτικοί ηγέτες χρησιμοποιούν τα προβλήματα αυτά με καιροσκοπικούς σκοπούς και έλλειψη υπευθυνότητας.

3.10 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ανησυχία ότι ο ρατσισμός και η ξενοφοβία επεκτείνονται σε πολλούς τομείς της κοινωνίας. Τα εξτρεμιστικά κόμματα και κινήματα χρησιμοποιούν τα προβλήματα της μετανάστευσης για να σπείρουν τον φόβο στον πληθυσμό και να προωθήσουν πολιτικές μισαλλοδοξίας και βίας, αντίθετες προς τα ανθρώπινα δικαιώματα.

3.11 Στο ποινικό δίκαιο, ο ρατσισμός χαρακτηρίζεται ως αδίκημα· σε πολλές περιπτώσεις όμως, οι πολιτικές αρχές και οι κοινωνικοί αρμόδιοι επιδεικνύουν μια ανοχή που είναι απαράδεκτη. Οι αστυνομικές και οι δικαστικές αρχές, οι παράγοντες διαμόρφωσης της κοινής γνώμης, τα μέσα ενημέρωσης και οι πολιτικοί ιδύνοντες πρέπει να αλλάξουν στάση και να καταπολεμήσουν τον ρατσισμό με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα και με μια καλύτερη παιδαγωγική για τα κοινωνικά θέματα.

4. Μελλοντική αύξηση της μετανάστευσης προς την Ευρώπη

4.1 Η δημογραφική κατάσταση στην ΕΕ δείχνει ότι, ως αποτέλεσμα της γήρανσης του πληθυσμού και της υπογεννητικότητας, οι αγορές εργασίας θα χρειαστούν τη συμμετοχή πολλών μεταναστών εργαζομένων. Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες δημογραφικές προβλέψεις της Eurostat, ο πληθυσμός σε ηλικία εργασίας θα σημειώσει πτώση μετά το 2012, ακόμη και εάν υποτεθεί ότι οι μεταναστευτικές ροές προς την ΕΕ θα ανέλθουν κατά τη δεκαετία αυτή σε 1,5 εκατομμύρια άτομα ανά έτος. Εάν δεν αυξηθούν οι μεταναστευτικές ροές κατά την προσεχή δεκαετία, ο ενεργός πληθυσμός θα μειωθεί κατά 14 εκατομμύρια άτομα.

4.2 Από την άλλη πλευρά, γνωρίζουμε ότι η διεθνής κινητικότητα των εργαζομένων θα αυξηθεί σε ολόκληρο τον κόσμο, δεδομένου ότι πολλοί άνθρωποι αναγκάζονται να μεταναστεύσουν λόγω έλλειψης αξιοπρεπούς εργασίας στις χώρες προέλευσής τους, και ορισμένοι από αυτούς επιθυμούν να έρθουν στην Ευρώπη προς αναζήτηση νέων ευκαιριών στην προσωπική και επαγγελματική τους ζωή.

4.3 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι αποτελεί μεγάλη ευκαιρία το γεγονός ότι υπάρχουν υποψήφιοι μετανάστες που επιθυμούν να αναζητήσουν καλύτερη τύχη στην Ευρώπη.

⁽²⁾ Άρθρο 79.

⁽³⁾ COM(2008) 758 τελικό.

⁽⁴⁾ COM(2009) 674 τελικό.

⁽⁵⁾ «The Economic and Fiscal Impact of Immigrants», National Institute of Economic and Social Research, Οκτώβριος 2007 και «Coyuntura española - Los efectos de la inmigración sobre el empleo y los salarios» Informe Mensual de la Caixa, N° 295, Οκτώβριος 2006.

4.4 Προκειμένου να δοθούν ευκαιρίες στους μετανάστες εργαζόμενους και να βελτιωθεί η κοινωνική συνοχή στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι απαιτούνται πολιτικές βελτίωσης της κοινωνικής ένταξης, δεδομένου ότι η επιτυχία των μεταναστευτικών σχεδίων, τόσο για τους μετανάστες εργαζόμενους όσο και για τις κοινωνίες υποδοχής, εξαρτάται από την εξέλιξη των διαδικασιών ένταξης.

4.5 Η οικονομική κρίση και η αυξανόμενη ανεργία πλήττει όλους τους κοινωνικούς τομείς και τους εργαζόμενους, ημεδαπούς και μετανάστες. Τα στοιχεία σχετικά με την αγορά εργασίας στην Ευρώπη δείχνουν ότι οι μετανάστες εργαζόμενοι με χαμηλή ειδίκευση, οι οποίοι καταλαμβάνουν χαμηλότερες ποιοτικά θέσεις απασχόλησης, είναι τα πρώτα θύματα της κρίσης και ότι οι γυναίκες μετανάστριες πλήττονται σε μεγαλύτερο βαθμό από την ανεργία.

4.6 Παρά την τρέχουσα οικονομική ύφεση και την αύξηση της ανεργίας στην Ευρώπη, οι δημογραφικές εκθέσεις δείχνουν ότι, όταν ξεπεραστεί η κρίση και ανακτηθεί ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης, θα είναι απαραίτητη η συμβολή νέων μεταναστών για να καλυφθούν οι ανάγκες των ευρωπαϊκών αγορών εργασίας, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων κάθε κράτους μέλους.

5. Ευρωπαϊκή νομοθεσία για την εισδοχή: η εκκρεμούσα πρόκληση

5.1 Εδώ και δέκα χρόνια, από τότε που η ΕΕ ξεκίνησε την πορεία που αναμένεται να οδηγήσει σε μια κοινή πολιτική για τη μετανάστευση, η μεγαλύτερη δυσκολία έγκειται στην εκπόνηση νομοθεσίας για την εισδοχή νέων μεταναστών, εφόσον το κάθε κράτος μέλος έχει τη δική του νομοθεσία και οι νομοθετικές αυτές προσεγγίσεις διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό.

5.2 Οι πολιτικές και οι νομοθεσίες σχετικά με τη μετανάστευση και την πρόσβαση των μεταναστών στην απασχόληση συνδέονται με την εξέλιξη της εκάστοτε αγοράς εργασίας και πρέπει, επομένως, να καταρτίζονται με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων. Πρέπει, όμως, επίσης, να βασίζονται στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών.

5.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η νομοθεσία για τη μετανάστευση θα πρέπει να διευκολύνει την ένταξη και να αντιμετωπίζει τους μετανάστες εργαζόμενους ως νέους πολίτες, ως άτομα με δικαιώματα που πρέπει να προστατεύονται, και όχι μόνον ως εργατικό δυναμικό προς ικανοποίηση των αναγκών της αγοράς εργασίας.

5.4 Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να συμμετέχουν σε διάφορα επίπεδα. Η ΕΟΚΕ παρακολουθεί με ενδιαφέρον την πρόταση της Επιτροπής για τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής πλατφόρμας διαλόγου για τη διαχείριση της μετανάστευσης εργαζομένων, στην οποία θα μπορούν να συμμετέχουν οι κοινωνικοί εταίροι.

5.5 Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει να θεσπιστεί κοινή πολιτική για τη μετανάστευση και να εναρμονιστεί η νομοθεσία, ούτως ώστε οι μετανάστες να έρχονται με νόμιμες διαδικασίες, να τυγχάνουν δίκαιης μεταχείρισης, να προστατεύονται τα θεμελιώδη δικαιώματά τους και να βελτιωθεί η ένταξή τους.

5.6 Ωστόσο, η Ευρώπη δεν έχει υποδεχθεί τους μετανάστες με κατάλληλες νομοθεσίες και πολιτικές: λόγω του περιοριστικού

χαρακτήρα των περισσότερων εθνικών πολιτικών και νομοθεσιών, πολλοί μετανάστες έχουν έρθει με παράτυπες διαδικασίες και είναι υποχρεωμένοι να εργάζονται στην άτυπη οικονομία. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ΕΕ πρέπει να αναλάβει νέες πρωτοβουλίες για τη μετατροπή της άτυπης εργασίας σε νόμιμη.

5.7 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, εάν διευκολυνθούν οι διαδικασίες για τη νόμιμη μετανάστευση, θα περιοριστεί η παράτυπη μετανάστευση και θα μειωθεί ο κίνδυνος ορισμένοι παράτυποι μετανάστες να γίνονται θύματα εγκληματικών δικτύων εμπορίας ανθρώπων και σωματεμπορίας. Το πρόγραμμα της Στοκχόλμης περιλαμβάνει νέες δεσμεύσεις της ΕΕ για την καταπολέμηση των εγκληματικών αυτών δικτύων.

5.8 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι περιοριστικές πολιτικές έχουν εξαιρετικά αρνητικό αντίκτυπο στις διαδικασίες ένταξης, εφόσον αντιμετωπίζουν τους μετανάστες ως άτομα που δεν τυγχάνουν καλής υποδοχής και δεν γίνονται αποδεκτά.

5.9 Ενίοτε οι πολιτικές αυτές συνοδεύονται από έναν πολιτικό και κοινωνικό λόγο που ενοχοποιεί τη μετανάστευση και προωθεί τον κοινωνικό αποκλεισμό, την ξενοφοβία και τις διακρίσεις.

5.10 Βρισκόμαστε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο, που θα αναπτυχθεί κατά τα επόμενα έτη μέσω του προγράμματος της Στοκχόλμης. Αναμένεται ότι με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας θα είναι ευκολότερο να επιτευχθούν συμφωνίες στο Συμβούλιο, καθώς επίσης και ότι η διαδικασία της συναπόφασης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα διευκολύνει την εναρμόνιση της νομοθεσίας.

5.11 Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε οριζόντια νομοθεσία, αλλά το Συμβούλιο και η Επιτροπή έχουν επιλέξει να καταρτίσουν τομεακές οδηγίες. Πρόσφατα εγκρίθηκε η μπλε κάρτα ⁽⁶⁾ για να διευκολυνθεί η εισδοχή των εργαζομένων με υψηλή ειδίκευση. Η Επιτροπή προτίθεται να εκπονήσει, κατά τους προσεχείς μήνες, κι άλλες νέες προτάσεις οδηγιών.

5.12 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει θεμελιώδη σημασία να διαθέτει η ΕΕ κατάλληλη νομοθεσία για την εισδοχή νέων μεταναστών, δεδομένου ότι η ένταξη συνδέεται στενά με την πολιτική της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ επικρότησε ⁽⁷⁾ (με ορισμένες προτάσεις για βελτίωση) την οδηγία-πλαίσιο για τα δικαιώματα των εργαζομένων μεταναστών που πρότεινε η Επιτροπή ⁽⁸⁾, η οποία εξακολουθεί να συζητείται στο Συμβούλιο. Η τρέχουσα μορφή της, την οποία επεξεργάζεται το Συμβούλιο, υιοθετεί μια προσέγγιση την οποία η κοινωνία των πολιτών και η ΕΟΚΕ κρίνουν ανεπαρκή και अपαράδεκτη.

5.13 Το Συμβούλιο πρέπει να υιοθετήσει την οδηγία-πλαίσιο, ώστε να εξασφαλιστεί ένα πρότερον επίπεδο δικαιωμάτων σε όλους τους εργαζόμενους μετανάστες και να αποτρέπονται ενδεχόμενες καταστάσεις διακρίσεων. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην ισπανική Προεδρία της ΕΕ να επαναπροσδιορίσει τις συζητήσεις στο Συμβούλιο σχετικά με την οδηγία-πλαίσιο, ούτως ώστε να επιτευχθεί η γρήγορη υιοθέτησή της, υπό τον όρο ότι θα περιλαμβάνει ένα κατάλληλο σύστημα κοινών σε ολόκληρη την ΕΕ δικαιωμάτων, βάσει της αρχής της ίσης μεταχείρισης – ιδίως ως προς τα κοινωνικά και τα εργασιακά δικαιώματα των εργαζομένων μεταναστών.

⁽⁶⁾ Οδηγία 2009/50/ΕΚ.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 27 της 3.2.2009, σ. 114.

⁽⁸⁾ COM(2007) 638 τελικό.

5.14 Προκειμένου η νομοθεσία για τη μετανάστευση να σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα ⁽⁹⁾, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε πρόσφατα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας, στην οποία προτείνεται ένα προηγμένο πλαίσιο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Είναι επίσης απαραίτητο να αναθεωρηθεί η οδηγία για την οικογενειακή επανένωση.

6. Η απασχόληση αποτελεί βασικό μέρος της διαδικασίας ένταξης

6.1 Η ένταξη αποτελεί αμφίδρομη κοινωνική διαδικασία αμοιβαίας προσαρμογής που αφορά και τους μετανάστες και την κοινωνία υποδοχής. Πρόκειται για την πρώτη από τις «κοινές βασικές αρχές για την πολιτική ενσωμάτωσης των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση», που υιοθέτησε το Συμβούλιο το 2004.

6.2 Η ένταξη απαιτεί αποφασιστική καθοδήγηση εκ μέρους των αρχών, των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων. Οι δημόσιες πολιτικές μπορούν να υποστηρίξουν την κοινωνική αυτή διαδικασία, ενώ ζωτικής σημασίας είναι και η ενεργός συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών. Σε άλλη γνωμοδότηση ⁽¹⁰⁾, η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει τον σημαντικό ρόλο των τοπικών και των περιφερειακών αρχών.

6.3 Οι εργαζόμενοι μετανάστες πρέπει επίσης να υιοθετούν θετική στάση έναντι της ένταξης και να καταβάλλουν προσπάθειες για την εκμάθηση της γλώσσας, των νόμων και των εθίμων της κοινωνίας υποδοχής.

6.4 Η ΕΟΚΕ έχει αναλάβει από κοινού δέσμευση με την Επιτροπή σχετικά με τις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για την Ένταξη και επιθυμία μας είναι να τονισθεί για μία ακόμη φορά η σημασία της συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και της διαβούλευσης με αυτές στα διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης.

6.5 Η ένταξη των ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών εκτείνεται και πέραν του εργασιακού χώρου, στον οποίο αναφέρεται η παρούσα γνωμοδότηση, καθώς η ένταξη είναι ιδιαίτερα σημαντική στο χώρο της οικογένειας, του σχολείου και του πανεπιστημίου, του χωριού και της γειτονιάς, των θρησκευτικών θεσμών, των αθλητικών και πολιτιστικών οργανώσεων κλπ.

6.6 Η απασχόληση συνιστά καθοριστικό στοιχείο της κοινωνικής διαδικασίας ένταξης, δεδομένου ότι η απασχόληση υπό αξιοπρεπείς συνθήκες είναι καθοριστικός παράγοντας για την οικονομική αυτάρκεια των μεταναστών, ενώ ευνοεί τις κοινωνικές σχέσεις και την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ μεταναστών και κοινωνίας υποδοχής.

6.7 Η βάση της κοινωνικής Ευρώπης είναι η εργασία, ενώ για την ανάπτυξη της καθοριστική είναι η ένταξη. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν θεμελιώδεις κοινωνικούς παράγοντες, ενδιαφέρονται για την ένταξη και έχουν δεσμευθεί υπέρ αυτής.

6.8 Η οικονομική κρίση και η αύξηση της ανεργίας υπονομεύουν τη διαδικασία ένταξης των μεταναστών, ενώ αυξάνονται και οι σχετικές συγκρούσεις στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, υπό αυτές τις συνθήκες, είναι αναγκαίο να ενταθούν οι προσπάθειες ένταξης από όλους τους φορείς: τους μετανάστες, τις δημόσιες αρχές, τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών.

6.9 Οι μετανάστες εργαζόμενοι στην Ευρώπη πρέπει να απολαμβάνουν δίκαια μεταχείριση, εφόσον προστατεύονται από τις διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και από τις γενικές αρχές και τα δικαιώματα των συμβάσεων της ΔΟΕ. Σε άλλη γνωμοδότησή της ⁽¹¹⁾, η ΕΟΚΕ έχει απαριθμήσει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τα οποία πρέπει να εξασφαλίζει η ευρωπαϊκή νομοθεσία στους μετανάστες εργαζόμενους.

6.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, στον εργασιακό τομέα, τη νομοθεσία και τις δημόσιες πολιτικές πρέπει να συμπληρώνει η συνεργασία των κοινωνικών εταίρων, δεδομένου ότι η ένταξη στον χώρο της εργασίας είναι επίσης ζήτημα κοινωνικής στάσης και συνδικαλιστικών και εργοδοτικών συνανέσεων.

6.11 Οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης πρέπει να προωθήσουν προγράμματα για να βοηθήσουν τους μετανάστες να αποκτήσουν καλύτερη πρόσβαση στην απασχόληση: να διευκολύνουν την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, να βελτιώσουν τη γλωσσική και την επαγγελματική τους κατάρτιση χωρίς διακρίσεις και να τους παράσχουν επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τα συστήματα απασχόλησης της χώρας υποδοχής.

6.12 Τα συνδικάτα, οι εργοδοτικές οργανώσεις, οι ενώσεις μεταναστών και άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών διαδραματίζουν σημαντικότατο ρόλο για την μετάδοση των πληροφοριών και τη διευκόλυνση της πρόσβασης των μεταναστών στην απασχόληση.

6.13 Η πλειονότητα των επιχειρήσεων στην Ευρώπη είναι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και απασχολούν το μεγαλύτερο μέρος του ενεργού πληθυσμού, μεταξύ των οποίων και μετανάστες, με αποτέλεσμα η κοινωνική διαδικασία της ολοκλήρωσης να συντελείται, σε μεγάλο βαθμό, στις ΜΜΕ.

7. Η αρχή της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων ως πυλώνες της ένταξης

7.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί καθοριστική την υποδοχή και τη μεταχείριση που επιφυλάσσουν οι αρχές και οι επιχειρήσεις στους μετανάστες εργαζόμενους, οι οποίοι συχνά βρίσκονται σε μειονεκτική θέση σε σύγκριση με τους ημεδαπούς εργαζόμενους.

7.2 Η κατάσταση διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών, διότι διαφέρουν οι εργατικές νομοθεσίες και οι κοινωνικές πρακτικές. Ωστόσο, πολλοί εργαζόμενοι μετανάστες στην Ευρώπη είναι σε μειονεκτική θέση και αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εύρεση εργασίας και στην αναγνώριση των επαγγελματικών τους τίτλων· επιπλέον, πολλές φορές δεν μιλούν τη γλώσσα και δεν γνωρίζουν τους νόμους, τα έθιμα και τους κοινωνικούς θεσμούς της χώρας υποδοχής.

7.3 Η ύπαρξη καλής νομοθεσίας ενάντια στις διακρίσεις αποτελεί το πρώτο βήμα. Ωστόσο, σε εθνικό επίπεδο, εξακολουθούν να υφίστανται εθνικές νομοθεσίες που εισάγουν διακρίσεις μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών εργαζομένων, ιδίως δε πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις εις βάρος των εργαζομένων λόγω της διαφορετικότητάς τους εθνικής, εθνοτικής ή πολιτισμικής καταγωγής, οι οποίες εκδηλώνονται άμεσα ή έμμεσα.

⁽⁹⁾ EE C 128 της 18.5.2010, σ. 29.

⁽¹⁰⁾ EE C 318 της 23.12.2006, σ. 128.

⁽¹¹⁾ EE C 128 της 18.5.2010, σ. 29.

7.4 Η ίση μεταχείριση και οι πολιτικές καταπολέμησης των διακρίσεων αποτελούν τα θεμέλια των πολιτικών ένταξης. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι επιχειρήσεις, τα συνδικάτα και οι αρχές πρέπει να εξασφαλίζουν την ίση μεταχείριση των μεταναστών εργαζόμενων και να προλαμβάνουν τις διακρίσεις, με βάση μια αμφίδρομη προσέγγιση της ένταξης.

7.5 Οι εργοδότες και οι μετανάστες εργαζόμενοι θα πρέπει να τηρούν τους κανόνες εργασίας και τις συλλογικές συμβάσεις που ισχύουν σε κάθε τομέα ή επιχείρηση σύμφωνα με τους νόμους και τις πρακτικές του κράτους μέλους. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι ο ρατσισμός και οι διακρίσεις συνιστούν παράνομη συμπεριφορά, η οποία πρέπει να τιμωρείται και στις επιχειρήσεις, στα πλαίσια της εργατικής νομοθεσίας.

7.6 Για να διευκολυνθεί η ένταξη στο χώρο της εργασίας, είναι απαραίτητο οι μετανάστες εργαζόμενοι να ενημερώνονται σχετικά με την εργατική νομοθεσία και τις συλλογικές συμβάσεις που διέπουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στο χώρο εργασίας.

7.7 Ένα κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον που ευνοεί την ένταξη θα διευκολύνει τους μετανάστες εργαζόμενους να αναπτύξουν πρωτοβουλίες και προγράμματα ένταξης, τα οποία θα πρέπει να διευκολύνουν οι αρχές, όπως λ.χ. την εκμάθηση της γλώσσας, των νόμων και των εθίμων.

7.8 Οι οδηγίες της ΕΕ για την ίση μεταχείριση στην εργασία ⁽¹²⁾ και για την ίση μεταχείριση ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής ⁽¹³⁾ αποτελούν θεμελιώδη νομικά μέσα για τον καθορισμό της νομοθεσίας και των πρακτικών στα κράτη μέλη όσον αφορά την καταπολέμηση των διακρίσεων και την προώθηση της εργασιακής ένταξης.

7.9 Το Κοινοβούλιο ενέκρινε, πρόσφατα, ένα ψήφισμα σχετικά με τη νέα οδηγία κατά των διακρίσεων ⁽¹⁴⁾, που συμπληρώνει τις υφιστάμενες οδηγίες. Η ΕΟΚΕ εξέδωσε επίσης σχετική γνωμοδότηση, στην οποία υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής και προτείνει να ληφθούν υπόψη οι πολλαπλές διακρίσεις. Αυτή η νέα οδηγία, όταν υιοθετηθεί, θα επεκτείνει την αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η υγεία, η κοινωνική προστασία και η στέγαση.

7.10 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι οδηγίες κατά των διακρίσεων δεν έχουν μεταφερθεί ορθά στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών και, κατά συνέπεια, διάφορα κράτη μέλη δεν διαθέτουν καλή νομοθεσία ενάντια στις διακρίσεις. Η νέα οδηγία, όταν υιοθετηθεί, θα αποτελέσει πολύ εποικοδομητικό νομικό μέσον.

7.11 Οι κοινωνικοί εταίροι, που αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για τη λειτουργία των αγορών εργασίας και βασικό πυλώνα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής στην Ευρώπη, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την ένταξη. Στο πεδίο των συλλογικών διαπραγματεύσεων, οφείλουν να αναλάβουν τις ευθύνες τους όσον αφορά την ένταξη των μεταναστών, εξαλείφοντας από τις συλλογικές συμβάσεις και από τους εργασιακούς κανόνες και πρακτικές οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση μορφή διακρίσεων.

7.12 Στο πλαίσιο των συλλογικών διαπραγματεύσεων, ιδίως σε επίπεδο επιχειρήσεων, πρέπει να δημιουργηθούν μηχανισμοί προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η πρόσβαση στην απασχόληση και οι προσλήψεις πραγματοποιούνται σύμφωνα με την αρχή της ισότητας ευκαιριών. Στον τομέα αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντική η ύπαρξη μηχανισμών αποφυγής όχι μόνο των άμεσων, αλλά και των έμμεσων διακρίσεων.

7.13 Όμως, για πολλούς μετανάστες εργαζόμενους, η ίση μεταχείριση ως προς τις αμοιβές και τις συνθήκες εργασίας δεν είναι σήμερα εξασφαλισμένη στην πράξη. Οι κοινωνικοί εταίροι και οι αρχές εργασίας θα πρέπει να αναπτύξουν διαδικασίες για την αποφυγή των διακρίσεων και να μεριμνήσουν για την προώθηση της ισότητας.

7.14 Στην Ευρώπη, αναπτύσσονται σήμερα εργασιακά πρότυπα «δύο ταχυτήτων»: με ποιοτικές θέσεις εργασίας για τους περισσότερους Ευρωπαίους πολίτες και τους μετανάστες με υψηλό επίπεδο προσόντων, και με κακής ποιότητας θέσεις εργασίας για τους περισσότερους μετανάστες. Επομένως, η κακή ποιότητα απασχόλησης συνιστά επίσης παράγοντα διακρίσεων, όταν οι μετανάστες χρησιμοποιούνται ως «πιο εύαλωτο» εργατικό δυναμικό.

7.15 Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της να βελτιώσουν τα κράτη μέλη τα συστήματα αναγνώρισης των τίτλων σπουδών ⁽¹⁵⁾ και να αποκτήσει η ΕΕ ένα σύστημα αναγνώρισης των τίτλων σπουδών που να μπορεί να χρησιμοποιείται από τους μετανάστες εργαζόμενους ⁽¹⁶⁾. Πολλές ευρωπαϊκές επιχειρήσεις απασχολούν μετανάστες σε θέσεις χαμηλότερου επιπέδου από τα προσόντα τους.

7.16 Επίσης, πολλοί μετανάστες εργαζόμενοι βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και υφίστανται διακρίσεις στις προαγωγές και την εξέλιξη της επαγγελματικής σταδιοδρομίας τους. Η εργατική νομοθεσία, οι συλλογικές συμβάσεις και οι πρακτικές των επιχειρήσεων πρέπει να εξασφαλίζουν την αρχή των ίσων ευκαιριών στις διαδικασίες προαγωγής των εργαζόμενων. Οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να αναλάβουν νέες πρωτοβουλίες.

7.17 Η επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση είναι πολύ σημαντικά μέσα για τη βελτίωση της απασχολησιμότητας των μεταναστών εργαζόμενων. Ωστόσο, σε ορισμένες εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, η πρόσβαση των υπηκόων τρίτων χωρών αποκλείεται ή περιορίζεται. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι δημόσιες αρχές και οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να διευκολύνουν την πρόσβαση των μεταναστών εργαζόμενων στην κατάρτιση, υπό συνθήκες ίσων ευκαιριών και ίσης μεταχείρισης.

7.18 Ορισμένα κράτη μέλη, σε συνεργασία με τις επιχειρήσεις, αναπτύσσουν προγράμματα κατάρτισης στις χώρες προέλευσης πριν από την χορήγηση της άδειας διαμονής, γεγονός που θα βοηθήσει τους υπηκόους τρίτων χωρών στην ένταξη τους στην αγορά εργασίας, όταν έρθουν στην Ευρώπη.

⁽¹²⁾ Οδηγία 2000/78/ΕΚ.

⁽¹³⁾ Οδηγία 2000/43/ΕΚ.

⁽¹⁴⁾ Ρ6_TA (2009) 0211.

⁽¹⁵⁾ Βλ. κυρίως ΕΕ C 162 της 25.6.2008, σ. 90.

⁽¹⁶⁾ Βλ. μεταξύ άλλων ΕΕ C 218 της 11.9.2009.

7.19 Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει ακόμη βρει ικανοποιητική λύση για τη δυνατότητα μεταφοράς των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των Ευρωπαίων εργαζομένων. Οι μετανάστες εργαζόμενοι αντιμετωπίζουν επίσης πολλά προβλήματα λόγω των εθνικών νομοθεσιών που δεν εξασφαλίζουν επαρκώς τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που απέκτησαν κατά την εργασία τους στην Ευρώπη. Οι λόγοι είναι ποικίλοι και εξαρτώνται από τις εθνικές νομοθεσίες και τις συμφωνίες με τρίτες χώρες.

7.20 Η ΕΟΚΕ προτείνει να υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή νομοθετική πρωτοβουλία με στόχο να διευκολυνθεί η εξασφάλιση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των μεταναστών που εργάζονται στην ΕΕ όταν αλλάζουν τόπο κατοικίας εντός της ΕΕ και όταν επιστρέφουν στις χώρες προέλευσής τους ή εγκαθίστανται σε άλλη χώρα.

7.21 Τα συνδικάτα πρέπει να ενσωματώνουν τους μετανάστες εργαζόμενους μεταξύ των μελών τους και να διευκολύνουν την πρόσβασή τους στις θέσεις εκπροσώπησης και διεύθυνσης. Στην Ευρώπη, τα περισσότερα συνδικάτα έχουν αναπτύξει ορθές πρακτικές για την εξασφάλιση ίσης μεταχείρισης και την καταπολέμηση των διακρίσεων.

7.22 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι απαιτούνται ενεργοί πολιτικές και νέες δεσμεύσεις των κοινωνικών εταίρων για την προώθηση των κοινωνικών στάσεων που ευνοούν την ένταξη, καθώς και της ισότιμης μεταχείρισης και της καταπολέμησης των διακρίσεων στο χώρο εργασίας. Ο ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος μπορεί να αποτελέσει το κατάλληλο πλαίσιο για την ανάληψη νέων δεσμεύσεων εκ μέρους των κοινωνικών εταίρων, σε όποιο επίπεδο κρίνουν σκόπιμο.

7.23 Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης πραγματοποίησε έρευνα⁽¹⁷⁾ σχετικά με τις διακρίσεις για λόγους εθνοτικής προέλευσης στις αγορές εργασίας της Ευρώπης και διαπίστωσε ότι, παρά τη νομοθεσία, υφίστανται πολύ σημαντικές διακρίσεις.

8. Διαχείριση της ποικιλομορφίας

8.1 Οι ευρωπαϊκές κοινωνίες εμφανίζουν όλο και μεγαλύτερη ποικιλομορφία, και αυτό θα ενταθεί ακόμη περισσότερο στο μέλλον. Η ομαλή ένταξη των μεταναστών στο χώρο εργασίας δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς μια θετική προσέγγιση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, η οποία ενδιαφέρει όλο και περισσότερο τις επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους.

8.2 Οι μεγάλες επιχειρήσεις, με την πάροδο του χρόνου, έχουν αναπτύξει η καθεμιά τη δική της νοοτροπία, μέσα από τις σχέσεις μεταξύ των εργαζομένων, με τον κοινωνικό περίγυρο και με τους πελάτες τους.

8.3 Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους σε πόλεις που εμφανίζουν όλο και μεγαλύτερη ποικιλομορφία. Η Επιτροπή των Περιφερειών και το Ίδρυμα του Δουβλίνου, μέσω του δικτύου CLIP⁽¹⁸⁾, έχουν προωθήσει ανταλλαγές εμπειριών για τη βελτίωση της ποικιλομορφίας στις θέσεις εργασίας του δημοσίου.

8.4 Η πολιτιστική ποικιλομορφία που προκύπτει από τη μετανάστευση αποτελεί μια νέα πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί ώστε να διευρυνθεί η νοοτροπία της επιχείρησης, με την ένταξη των νέων εργαζομένων σε διάφορα επίπεδα: στα διευθυντικά, τα μεσαία στελέχη και τους λοιπούς εργαζόμενους.

8.5 Η παγκοσμιοποίηση διευκολύνει επίσης το άνοιγμα των επιχειρήσεων σε νέα κοινωνικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα, σε νέες αγορές και σε νέους πελάτες, με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο.

8.6 Πολλές επιχειρήσεις αναγνωρίζουν το ενδιαφέρον της διαχείρισης της ποικιλομορφίας. Η πρόοδος των τελευταίων δεκαετιών προς μια οικονομία υπηρεσιών έχει αυξήσει τη σημασία της επαφής μεταξύ επιχειρήσεων και πελατών, ενώ η παγκοσμιοποίηση έχει επιπλέον ωθήσει τις επιχειρήσεις στην αναζήτηση νέων αγορών σε οποιοδήποτε σημείο του κόσμου. Η ποικιλομορφία των πελατών και των χρηστών στους οποίους απευθύνονται οι επιχειρήσεις διευρύνεται.

8.7 Η καλή διαχείριση της ποικιλομορφίας αυτής στο εσωτερικό της επιχείρησης βοηθά στην καλύτερη αξιοποίηση των ικανοτήτων όλων των εργαζομένων με διαφορετική προέλευση και πολιτισμικά χαρακτηριστικά, καθώς και στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των εξωτερικών σχέσεων της επιχείρησης με την αγορά, η οποία επίσης χαρακτηρίζεται από ποικιλομορφία.

8.8 Οι επιχειρήσεις που διαχειρίζονται αποτελεσματικά την ποικιλομορφία είναι καλύτερα προετοιμασμένες για να προσελκύσουν «ταλέντα» από ολόκληρο τον κόσμο, καθώς και για να προσελκύσουν πελάτες στις νέες αγορές. Επιπλέον, μπορούν να βελτιώσουν τη δημιουργικότητα και την ικανότητα καινοτομίας των υπαλλήλων τους, εφόσον όλοι οι εργαζόμενοι (συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών) αντιμετωπίζουν ένα κλίμα καλής υποδοχής, που τους ενθαρρύνει προς αυτή την κατεύθυνση.

8.9 Οι μικρές ευρωπαϊκές επιχειρήσεις πολύ συχνά δεν διαθέτουν ειδικευμένα τμήματα για τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων. Είναι, λοιπόν, απαραίτητο να μπορούν να ζητήσουν την υποστήριξη ειδικευμένων υπηρεσιών των δημοσίων αρχών και των επιχειρηματικών οργανώσεων.

8.10 Η βάση της διαχείρισης της ποικιλομορφίας είναι η αυστηρή εφαρμογή των μέτρων για την ισότητα ευκαιριών και την καταπολέμηση των διακρίσεων. Πέραν αυτής, όμως, περιλαμβάνει και τη θέσπιση προγραμμάτων υποδοχής για τους μετανάστες εργαζόμενους, μέτρα για την βελτίωση της προσαρμογής στις πολιτισμικές διαφορές, συστήματα επικοινωνίας που λαμβάνουν υπόψη τη γλωσσική ποικιλομορφία, μεθόδους διαμεσολάβησης για την επίλυση διαφορών κλπ.

8.11 Για τη διαχείριση της ποικιλομορφίας, χρειάζεται σχετική κατάρτιση. Η κατάρτιση εντός της επιχείρησης μπορεί να καλύπτει διάφορες ομάδες: τα διευθυντικά στελέχη, τα μεσαία στελέχη και τους λοιπούς εργαζόμενους· το ίδιο ισχύει και για την κατάρτιση εντός των συνδικαλιστικών και των εργοδοτικών οργανώσεων.

8.12 Τόσο οι επιχειρήσεις όσο και οι εργοδοτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις πρέπει να διαθέτουν τμήματα ειδικευμένα στη διαχείριση της ποικιλομορφίας, ώστε να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, να αξιολογούν τα αποτελέσματα και να προωθούν αλλαγές.

⁽¹⁷⁾ EU-MIDIS European Union Minorities and Discrimination Survey: Main Results Report, Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 9.12.2009.

⁽¹⁸⁾ Cities for Local Integration Policies – Πόλεις για τοπικές πολιτικές ένταξης: δίκτυο στο οποίο συμμετέχουν άνω των 30 Ευρωπαϊκών πόλεων, υπό την διαχείριση του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Eurofound).

8.13 Οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να συνεργάζονται στη διαχείριση της πολυμορφίας εντός των επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων με οικονομικά και φορολογικά κίνητρα για τη στήριξη των επιχειρήσεων που αναπτύσσουν προγράμματα. Θα πρέπει επίσης να προωθούν τις ανταλλαγές ορθών πρακτικών, την ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης και την διεξαγωγή εκστρατειών προώθησης.

9. Οι δυσκολίες ένταξης στις περιπτώσεις της άτυπης οικονομίας και της παράτυπης μετανάστευσης

9.1 Οι μετανάστες εργαζόμενοι που δεν έχουν τα δέοντα προσωπικά έγγραφα και βρίσκονται σε παράτυπη διοικητική κατάσταση είναι υποχρεωμένοι να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους στο χώρο της άτυπης οικονομίας και απασχόλησης, γεγονός που αυξάνει το σχετικό βάρος της άτυπης οικονομίας στα κράτη μέλη που έχουν περισσότερους παράτυπους μετανάστες. 9.1.1 Σε πολλές περιπτώσεις, οι παράτυποι μετανάστες γίνονται θύματα έντονης εργασιακής εκμετάλλευσης εκ μέρους ορισμένων εργοδοτών.

9.1.1 Σε πολλές περιπτώσεις, οι παράτυποι μετανάστες γίνονται θύματα έντονης εργασιακής εκμετάλλευσης εκ μέρους ορισμένων εργοδοτών.

9.2 Η ΕΟΚΕ έχει υιοθετήσει γνωμοδότηση⁽¹⁹⁾ σχετικά με την πρόταση οδηγίας που προτείνει κυρώσεις για τους εργοδότες που εκμεταλλεύονται παράτυπους μετανάστες.

9.3 Οι μετανάστριες «χωρίς χαρτιά», που απασχολούνται σε οικιακές εργασίες, βρίσκονται σε ιδιαίτερα εύαλωτη κατάσταση και, σε κάποιες περιπτώσεις, ζουν σε συνθήκες σχεδόν δουλείας. Η εθνική νομοθεσία ορισμένων κρατών δεν εγγυάται πλήρως τα εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα που συνδέονται με τη συγκεκριμένη εργασιακή δραστηριότητα. Τα προβλήματα αυτά είναι ακόμη πιο σοβαρά στις περιπτώσεις ατόμων που είναι χωρίς χαρτιά και απασχολούνται στην παραοικονομία. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υιοθετήσει νέες πρωτοβουλίες που να προστατεύουν δεόντως τα εργασιακά και επαγγελματικά δικαιώματα των μεταναστών που ασχολούνται με οικιακές εργασίες.

9.4 Τα τελευταία χρόνια, η εθνική νομοθεσία ορισμένων κρατών χαρακτηρίζει ως αδικήματα τις δραστηριότητες των ανθρωπιστικών οργανώσεων που παρέχουν συνδρομή σε άτομα χωρίς χαρτιά για να αποτρέψουν τον κοινωνικό αποκλεισμό τους και να διευκολύνουν την ένταξή τους. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι νομοθεσίες αυτές αντίκεινται στα ανθρώπινα δικαιώματα και στην ηθική αρχή της αλληλεγγύης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να εκτιμήσουν τις καταστάσεις αυτές και να υιοθετήσουν τις δέουσες πρωτοβουλίες.

9.5 Καθώς η κοινωνική ένταξη είναι πιο δυσχερής όταν οι μετανάστες βρίσκονται σε παράτυπη κατάσταση, η ΕΟΚΕ έχει προτείνει να αναπτυχθούν μεμονωμένες διαδικασίες νομιμοποίησης των παρά-

τυπων μεταναστών, κατά τις οποίες θα λαμβάνεται υπόψη η κοινωνική και εργασιακή τους ένταξη, βάσει της δέσμευσης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο⁽²⁰⁾, όπου συμφωνήθηκε να γίνονται νομιμοποιήσεις κατά περίπτωση, στο πλαίσιο των εθνικών νομοθεσιών, για ανθρωπιστικούς ή οικονομικούς λόγους, ιδίως στους επαγγελματικούς τομείς όπου συγκεντρώνονται πολλά άτομα χωρίς χαρτιά.

10. Ορισμένες πρωτοβουλίες του προγράμματος της Στοκχόλμης

10.1 Η Επιτροπή έχει προτείνει τη δημιουργία ευρωπαϊκής πλατφόρμας διαλόγου για τη διαχείριση της οικονομικής μετανάστευσης, στην οποία θα συμμετέχουν επιχειρηματίες, συνδικάτα, υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

10.2 Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή, όπως έπραξε και κατά τη διαδικασία σύστασης του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για την Ένταξη, να της ζητήσει την κατάρτιση διερευνητικής γνωμοδότησης εντός του 2010, ούτως ώστε η ΕΟΚΕ, με τη συνεργασία όλων των ενδιαφερομένων μερών, να υποβάλει προτάσεις σχετικά με τη σύσταση αυτής της ευρωπαϊκής πλατφόρμας, με την οποία και επιθυμεί να συνεργαστεί.

10.3 Η Επιτροπή έχει επίσης προτείνει να αποκτήσει η ΕΕ έναν Κώδικα για τη μετανάστευση, ο οποίος θα εγγυάται στους νόμιμους μετανάστες ένα ενιαίο επίπεδο δικαιωμάτων, αντίστοιχο προς αυτό των πολιτών της Ένωσης. Η κωδικοποίηση αυτή των υφιστάμενων νομοθετικών κειμένων θα πρέπει να συμπεριλάβει, εάν χρειάζεται, τις τροποποιήσεις που απαιτούνται για να απλουστευθούν ή να συμπληρωθούν οι ισχύουσες διατάξεις και να βελτιωθεί η εφαρμογή τους.

10.4 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η ευρωπαϊκή νομοθεσία για τη μετανάστευση πρέπει να συνοδεύεται από ένα οριζόντιο κοινό πλαίσιο (ευρωπαϊκό καθεστώς) δικαιωμάτων που θα εγγυάται τον σεβασμό και την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των μεταναστών στην Ευρώπη, ανεξάρτητα από το εργασιακό και το νομικό τους καθεστώς. Η οδηγία-πλαίσιο που συζητείται επί του παρόντος στο Συμβούλιο, εάν υιοθετηθεί και θεσπίζει υψηλό επίπεδο προστασίας, θα αποτελέσει πολύτιμο νομικό μέσον για την προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών.

10.5 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής για την υποβολή Ευρωπαϊκού Κώδικα για τη μετανάστευση, υπό την προϋπόθεση ότι θα πρόκειται για νομοθετική πρόταση που θα εγγυάται τα θεμελιώδη δικαιώματα των μεταναστών και θα τους εξασφαλίζει ένα ενιαίο επίπεδο δικαιωμάτων, αντίστοιχο με αυτό των πολιτών της Ένωσης.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

⁽¹⁹⁾ ΕΕ C 204 της 9.8.2008, σ. 70.

⁽²⁰⁾ Συμβούλιο της ΕΕ, 13440/08, 24 Σεπτεμβρίου 2008.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβώνας για την περίοδο μετά το 2010 και της στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη» (διερευνητική γνωμοδότηση)

(2010/C 354/04)

Εισηγητής: ο κ. BUFFETAUT

Η ισπανική Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με επιστολή της από 23ης Ιουλίου 2009, ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει, σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα:

«Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβώνας για την περίοδο μετά το 2010 και της στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη».

Το τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 24 Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 461η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 152 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 4 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η ανταγωνιστικότητα, η αξιοπιστία, η ελεύθερη ροή και η αποδοτικότητα των μεταφορών αποτελούν προϋπόθεση για την οικονομική ευημερία της Ευρώπης και ότι η ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων και αγαθών αποτελεί μία εκ των θεμελιωδών ελευθεριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεπώς, οι μεταφορές θα πρέπει να συμβάλουν σε σημαντικό βαθμό στην υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής 2010. Επίσης, εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι ο κλάδος των μεταφορών στο σύνολό του υπέφερε πολύ από την οικονομική κρίση που διανύουμε. Ωστόσο, έχει επίγνωση του ανεπαρκώς βιώσιμου χαρακτήρα του κλάδου.

1.2 Στηρίζει τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν για την επίτευξη αποτελεσματικής συντροπικότητας και την τελειοποίηση και δικτύωση των διαφορετικών μέσων μεταφοράς προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα μεταφορών και να μεγιστοποιηθεί η ελεύθερη ροή των μεταφορών. Ωστόσο, τονίζει πως δεν πρέπει να εγκαταλειφθεί ο στόχος της ενίσχυσης της μετάβασης σε νέα μέσα, χωρίς την οποία η ανάπτυξη μέσων μεταφοράς μηδενικών εκπομπών άνθρακα θα τελεματωθεί, ενώ αντίθετα η κυκλοφοριακή συμφόρηση και οι εκπομπές άνθρακα θα αυξάνονται συνεχώς.

1.3 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, διαπιστώνοντας την εξάρτηση του κλάδου των μεταφορών από τα ορυκτά καύσιμα με όλες τις συνέπειες που αυτό έχει για τα επίπεδα των εκπομπών και για την ασφάλεια και την ανεξαρτησία του εφοδιασμού και έχοντας επίγνωση των περιορισμένων πόρων, ιδίως του πετρελαίου, θεωρεί ότι η μελλοντική ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών θα πρέπει να επιδιώξει τους εξής τέσσερις κύριους στόχους: **προώθηση αποδοτικότερων όσον αφορά τις εκπομπές άνθρακα μέσων μεταφοράς, ενεργειακή αποδοτικότητα, ασφάλεια και ανεξαρτησία του εφοδιασμού καθώς και καταπολέμηση της κυκλοφοριακής συμφόρησης.**

1.4 Οι κύριες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπισθούν και τα διακυβεύματα που πρέπει να ενσωματωθούν σε μια βιώσιμη πολιτική μεταφορών είναι η αυξανόμενη αστικοποίηση και η απαίτηση για άνετες καθημερινές μετακινήσεις, η προστασία της δημόσιας

υγείας που συνεπάγεται τη μείωση των εκπομπών ρύπων και αερίων του θερμοκηπίου, η διατήρηση των εμπορικών συναλλαγών που συνεπάγεται μείωση των εκπομπών, ο καθορισμός ομοιογενών περιοχών για την χάραξη μιας πραγματικά ολοκληρωμένης πολιτικής μεταφορών, η συμμετοχή και η ένταξη των πληθυσμών και των οικονομικών φορέων στην εφαρμογή νέων πολιτικών και νέων συμπεριφορών όσον αφορά την κινητικότητα. Είναι, ωστόσο, σαφές ότι οι προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα είναι μάταιες, εάν αναγκαστεί να ενεργήσει μόνη της. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι χρειάζεται η σύναψη διεθνούς συμφωνίας για τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου τόσο λόγω της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη, όσο και λόγω του πεπερασμένου χαρακτήρα των παραδοσιακών πηγών ενέργειας.

1.5 Προς τούτο, η ΕΟΚΕ προτείνει την εφαρμογή σειράς συγκεκριμένων μέτρων τόσο από τις τοπικές οντότητες όσο και από τα κράτη μέλη με τη στήριξη και την ώθηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία μπορεί να δράσει μέσω νομοθετικών πράξεων, μέσω της κατευθύνσεως των ταμείων συνοχής ή περιφερειακής ανάπτυξης, μέσω των νέων κατευθυντηρίων γραμμών του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών ή μέσω των παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Τα μέτρα αυτά εντάσσονται στο πλαίσιο των γενικότερων στόχων που προαναφέρθηκαν και θα μπορούσαν συγκεκριμένα να είναι τα εξής:

- η εφαρμογή φιλόδοξου προγράμματος έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα της κινητικότητας και των μεταφορών (μηχανοκίνηση, καύσιμα, καταπολέμηση των εκπομπών, ενεργειακή αποδοτικότητα)
- η καδιέρωση χώρου ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών σε ζητήματα αστικών συγκοινωνιών ή μεταφορών μεγάλων αποστάσεων
- η ανάπτυξη χώρων στάθμευσης, ανταπόκρισης και δημόσιων συγκοινωνιών μέσω λεωφορειοδρόμων, τραμ και μετρό
- η τελειοποίηση των τεχνολογιών, των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) ως μέσων αποδοτικότητας, αξιοπιστίας και ασφάλειας των δημόσιων συγκοινωνιών

- η καθιέρωση αληθινών υπηρεσιών διαχείρισης της κινητικότητας σε επαρκώς εκτενείς γεωγραφικές περιοχές με στόχο την τελειοποίηση και τη διασφάλιση της ελεύθερης ροής και της καλής ανταπόκρισης των διαφόρων μεταφορικών μέσων·
- η δημιουργία τοπικών ζωνών παράδοσης και κέντρων αστικής διανομής για το κέντρο των πόλεων·
- η διατήρηση σιδηροδρομικών εγκαταστάσεων στις πόλεις·
- η προώθηση, μέσω φορολογικών μέτρων, μεταφορικών μέσων και τεχνολογιών με μεγαλύτερη ενεργειακή αποδοτικότητα και μικρότερες εκπομπές CO₂ και άλλων ρύπων·
- η δημιουργία ασφαλών και άνετων χώρων στάθμευσης για τους επαγγελματίες οδηγούς, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και της εκπαίδευσής τους·
- η ταχεία εφαρμογή εμπορικών σιδηροδρομικών δικτύων προτεραιότητας και η ανάπτυξη νοοτροπίας εξυπηρέτησης του πελάτη σε αυτόν τον τομέα·
- η ενθάρρυνση, έστω και μέσω φορολογικών μέτρων, των οχημάτων που κινούνται με εναλλακτικές μορφές ενέργειας και βιοκαύσιμα 3ης γενιάς·
- η κατάρτιση ευρωπαϊκού σχεδίου για την ανάπτυξη ηλεκτροκίνητων οχημάτων θα επιτρέψει στην Ευρωπαϊκή Ένωση να καθορίζει ή να συμβάλλει στον ορισμό των διεθνών προδιαγραφών του νέου αυτού τομέα·
- η ανάπτυξη της έννοιας των «πράσινων λιμένων» και η υλοποίηση των θαλάσσιων λεωφόρων·
- η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και της εκπαίδευσης του ναυτικού προσωπικού·
- η ανάπτυξη εσωτερικών ποτάμιων λεωφόρων και η σύνδεσή τους με τις θαλάσσιες, καθώς και η χρησιμοποίηση νέων φορηγίδων καταλληλότερων για τη μεταφορά ημιρυμουλκούμενων και εμπορευματοκιβωτίων·
- ο συνυπολογισμός των αναγκών βιωσιμότητας και προστασίας του περιβάλλοντος κατά την επιλογή μεταφορικών υποδομών·
- η εσωτερική του εξωτερικού κόστους των μεταφορών για όλους τους τομείς των μεταφορών προκειμένου να μην επιβαρύνονται δυσανάλογα επιμέρους μεταφορικά μέσα και να καθοριστεί το πραγματικό κόστος των μεταφορών·
- η υιοθέτηση από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές ρεαλιστικών στόχων μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και άλλων ρύπων και βιωσιμότητας σε σχέση με τις τοπικές μεταφορές·

- ο συνυπολογισμός αυτών των στόχων κατά το σχεδιασμό συστημάτων δημοσίων μεταφορών και κατά την επιλογή μεταφορικών υποδομών·
- η συστηματική πραγματοποίηση αξιόπιστων και ρεαλιστικών μελετών αντικτύπου πριν την εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων και πολιτικών.

1.6 Στην πράξη, η πρόκληση στην οποία πρέπει να ανταποκριθεί η νέα πολιτική μεταφορών είναι η διατήρηση του δυναμισμού και της ανταγωνιστικότητας του κλάδου, επιδιώκοντας παράλληλα τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και ρύπων, τη διευκόλυνση της μετάβασης σε νέα μέσα, τη μείωση των αποστάσεων και τη στήριξη των απρόσκοπτων μεταφορών, την προσέλκυση περισσότερων στα λιγότερο ρυπογόνα μέσα μεταφοράς όσον αφορά τα χλμ/επιβάτη ή τα χλμ/εμπόρευμα.

1.7 Προς τούτο υπάρχουν απλές λύσεις με άμεσες, ταχείες και σημαντικές συνέπειες και με ελεγχόμενο κόστος: επιλογή, κατά το δυνατόν, των πρασινότερων και πιο ανανεώσιμων καυσίμων, χρήση του βιοαερίου που παράγει η ανακύκλωση των απορριμμάτων, ανάκτηση των υπαρχόντων χώρων (εγκαταλελειμμένοι χώροι σιδηροδρόμων ή λιμένων, π.χ.) και εκχώρησή τους σε υπηρεσίες κινητικότητας, βελτίωση των χώρων ανταπόκρισης όπου αυτοί υπάρχουν, διευκόλυνση της ενοποίησης των εισιτηρίων συγκοινωνιών στις περιφερειακές και/ή αστικές συγκοινωνίες, ανάπτυξη λεωφορειοδρόμων, ενθάρρυνση της συλλογικής χρήσης του αυτοκινήτου, διευκόλυνση των ανταλλαγών πληροφοριών μεταξύ των σιδηροδρομικών φορέων ...

1.8 Υπάρχουν ακόμη λύσεις που απαιτούν ισχυρές πολιτικές επιλογές με μεγαλύτερη δημοσιονομική επιβάρυνση: δημιουργία χώρων στάθμευσης για τα αυτοκίνητα όπου θα υπάρχει ανταπόκριση με αξιόπιστο εναλλακτικό μέσο μεταφοράς, εφαρμογή συστήματος συγκέντρωσης των πληροφοριών που θα επιτρέψει τη ρύθμιση της εισόδου-εξόδου όλων των μεταφορικών μέσων σε κάθε επιμέρους περιοχή, οργάνωση της καταλληλότερης δυνατής αστικοποίησης για τον περιορισμό των αναγκαστικών μετακινήσεων, επενδύσεις στο τραμ ή το μετρό, εσωτερική του εξωτερικού κόστους στις τιμές πώλησης των μεταφορικών υπηρεσιών, ανάπτυξη των ΤΠΕ που θα επιτρέψουν την παροχή αξιόπιστων πληροφοριών στους φορείς της αλυσίδας των μεταφορών, μέτρηση της αποδοτικότητας των επιλεγμένων μέσων μεταφοράς, εφαρμογή διαδικασιών ανανεώσιμων ενεργειών και ανάκτηση αυτής της ενέργειας για τη χρήση της στα καλύτερα μέσα (ηλεκτρισμός για το τραμ, φυσικό αέριο για ορισμένα οχήματα κλπ).

2. Εισαγωγή

2.1 Η υλοποίηση της ενιαίας αγοράς προϋποθέτει ένα αποτελεσματικό και αξιόπιστο σύστημα μεταφορών ατόμων και αγαθών. Η ίδια η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου κατέστη δυνατή χάρη στην επανάσταση των μεταφορών και τη μείωση του κόστους, τον πολυπλασιασμό των επιχειρηματικών φορέων, τον ανταγωνισμό και την υλοποίηση των υποδομών.

2.2 Οι μεταφορές είναι αναγκαίες στην οικονομική και επαγγελματική ζωή, αλλά και στην προσωπική και ιδιωτική ζωή επίσης. Αποτελούν προϋπόθεση για το εμπόριο, ενώ η ελευθερία των μετακινήσεων αποτελεί θεμελιώδη ελευθερία.

2.3 Επίσης, οι μεταφορικές δραστηριότητες αποτελούν ουσιαστικό μέρος της ευρωπαϊκής οικονομίας. Αντιπροσωπεύουν περίπου το 7 % του ΑΕγχΠ και το 5 % των θέσεων εργασίας, ενώ συμβάλλουν στη δημιουργία του 30 % του ΑΕγχΠ της βιομηχανίας και της γεωργίας και του 70 % του ΑΕγχΠ των υπηρεσιών.

2.4 Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι οι υψηλές διοικητικές δαπάνες του κλάδου των μεταφορών και το γεγονός ότι ο κλάδος διαφέρει από κράτος μέλος σε κράτος μέλος δημιουργούν κρυφό κόστος και αποτελούν φραγμό στο ενδοκοινοτικό εμπόριο. Το κόστος και οι διοικητικές δαπάνες επιβαρύνουν ιδιαίτερα τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

2.5 Παρά την αξιολογηθείσα οικονομική αποδοτικότητα και ανταγωνιστικότητα των μεταφορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο κλάδος χαρακτηρίζεται από ανεπάρκεια βιωσιμότητας. Ένα βιώσιμο σύστημα μεταφορών δεν πρέπει απλά να διασφαλίζει τους διάφορους οικονομικούς στόχους των μεταφορών αλλά και να σέβεται τον κοινωνικό και τον περιβαλλοντικό πυλώνα της αειφόρου ανάπτυξης.

2.6 Η ίδια η έννοια των βιώσιμων μεταφορών συνεπάγεται δημιουργία συνθηκών ανάπτυξης με ταυτόχρονη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας και υψηλής κατάρτισης επαγγελματιών για μια κοινωνικά υπεύθυνη δραστηριότητα που δεν επιβαρύνει το περιβάλλον.

2.7 Παρά τις προόδους στον τομέα της μηχανοκίνησης των οχημάτων και την ποιότητα των καυσίμων, παρά τις εξελούσεις δεσμεύσεις των κατασκευαστών, ο κλάδος των μεταφορών παραμένει ο κλάδος με τον υψηλότερο ρυθμό αύξησης των αερίων του θερμοκηπίου.

2.8 Ο όγκος των εμπορευματικών μεταφορών αυξάνεται αδιάκοπα με ρυθμό μεγαλύτερο από αυτόν του ΑΕγχΠ, ενώ οι επιβατικές μεταφορές, αν και αυξήθηκαν κατά μέσο όρο με 1,7 % ετησίως την περίοδο 1995-2007, εντούτοις ήταν χαμηλότερες από την ανάπτυξη του ΑΕγχΠ την ίδια περίοδο (2,7 %).

2.9 Η μετάβαση από τις οδικές μεταφορές σε άλλα μέσα, όπως ο σιδηρόδρομος και η ναυτιλία, παρέμεινε περιορισμένη από το 2001 και μετά. Το χειρότερο όμως είναι ότι παρατηρήθηκαν φαινόμενα «επιστροφής» στις οδικές μεταφορές.

2.10 Τέλος, ο κλάδος εξακολουθεί να εξαρτάται κατά 97 % από τα ορυκτά καύσιμα, με αρνητικές συνέπειες τόσο για το περιβάλλον όσο και για την ενεργειακή εξάρτηση.

2.11 Μια μακροπρόθεσμη πολιτική, κατά συνέπεια, πρέπει να εδραιώσει την αποτελεσματικότητα των μεταφορών μας, να βελτιώσει τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο και την ασφάλειά τους, να ενισχύσει τη συντροφικότητα, να ενθαρρύνει την μετάβαση σε νέα μέσα, να βελτιώσει τις συνθήκες εργασίας και να καταβάλει τις απαραίτητες επενδυτικές προσπάθειες.

2.12 Αυτό μάλιστα αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία, διότι ότι οι μελέτες της Επιτροπής για το 2020 προβλέπουν ραγδαία αύξηση των μεταφορικών ρευμάτων εάν δεν αλλάξει η κατάσταση:

— οι εσωτερικές μεταφορές στη Δυτική Ευρώπη θα αυξηθούν κατά 33 %,

— οι εσωτερικές μεταφορές στη Ανατολική Ευρώπη θα αυξηθούν κατά 77 %,

— οι μεταφορές από τη Δυτική προς την Ανατολική Ευρώπη θα αυξηθούν κατά 68 %,

— οι μεταφορές από την Ανατολική προς τη Δυτική Ευρώπη θα αυξηθούν κατά 55 %.

2.13 Εάν επαληθευθούν οι προβλέψεις θα υπάρξει γενικευμένη συμφόρηση στους κύριους επικοινωνιακούς άξονες. Η υπερβολή των μεταφορών θα προκαλέσει τελικώς τον θάνατο των μεταφορών. Κατά συνέπεια πρέπει να καταβάλουμε σημαντικές προσπάθειες στην έρευνα και την ανάπτυξη επί των τεχνικών των μεταφορών (μηχανοκίνηση, καύσιμα, ενεργειακή αποδοτικότητα, καταπολέμηση της ρύπανσης ...), τις επενδύσεις στις υποδομές, τη βελτίωση της συντροφικότητας, την επανένταξη των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών, την ανάπτυξη των εσωτερικών υδάτινων και θαλάσσιων μεταφορών. Χρειαζόμαστε ένα πραγματικό σχέδιο Marshall για τις νέες τεχνολογίες και τις επενδύσεις στις μεταφορές εάν επιθυμούμε να επιτύχουμε τους στόχους της Επιτροπής για τη μείωση των εκπομπών άνθρακα. Άλλωστε, διάφοροι επαγγελματίες των μεταφορών έχουν αναπτύξει την έννοια της βελτιστοποίησης της διατροφικότητας, δηλαδή της βελτιστοποίησης των τεχνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών επιδόσεων των αλυσίδων εμπορευματικών μεταφορών και δημιούργησαν τον κύκλο για τη βελτιστοποίηση της διατροφικότητας στην Ευρώπη (cercle pour l'optimodalité en Europe). Θα πρέπει να επιδιωχθεί η αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από τις αρνητικές συνέπειες των μεταφορών.

2.14 Έχει τεθεί επί τάπητος το ζήτημα της φύσης των μεταφορών και της κοινωνιακής και οικονομικής τους χρησιμότητας. Πρόκειται για ευαίσθητο ζήτημα. Η ελευθερία των μετακινήσεων αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα, ενώ η ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων, αγαθών και υπηρεσιών αποτελεί μία εκ των ιδρυτικών αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ενέπνευσε τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Εξ άλλου, ποιος θα μπορούσε να αποφανθεί ως προς τη χρησιμότητα ή μη των μεταφορών; Είναι, λοιπόν, ανούσιο το ερώτημα; Όχι, διότι, καθώς φαίνεται, είναι πλέον απαραίτητο να καθοριστεί το πραγματικό οικονομικό κόστος των μεταφορών, δηλαδή να εσωτερικευτεί το εξωτερικό κόστος που δημιουργεί κάθε είδος μεταφοράς και το οποίο επιβαρύνει το κοινωνικό σύνολο, τόσο ως προς το περιβάλλον, όσο και ως προς τη δημόσια υγεία ή την ασφάλεια. Εάν προσδιοριστεί με μεγαλύτερη ακρίβεια η οικονομική πραγματικότητα του τομέα, και άρα το πραγματικό κόστος, καταστεί δυνατόν να περιορισθούν ορισμένα μεταφορικά ρεύματα προς όφελος των μεταφορών μικρών αποστάσεων.

3. Χερσαίες μεταφορές

3.1 Η συντροφικότητα είναι πλέον το σύνθημα της Ευρώπης, δηλαδή η βελτιστοποίηση κάθε μέσου μεταφοράς και η προώθηση της καλύτερης δυνατής συμπληρωματικότητας και της αποτελεσματικότερης δυνατής διάδρασης μεταξύ των διαφόρων μεταφορικών μέσων. Το 80 % των χερσαίων μεταφορών αφορούν αποστάσεις μικρότερες των 100 χμ. Χρειάζεται συνεπώς μία απάντηση που να ανταποκρίνεται σε αυτή τη ζήτηση, η οποία, εκτός των οδικών μεταφορών, μπορεί να ικανοποιηθεί και με τις σιδηροδρομικές μεταφορές μικρής αποστάσεως, αφού οι μεταφορές σε εσωτερικές ή θαλάσσιες υδάτινες οδούς δεν κρίνονται ιδιαίτερα πρακτικές για τόσο μικρές αποστάσεις. Πάντως, πρέπει να ενθαρρυνθεί με σθένος η μεταβίβαση σε νέα μέσα, όπου κρίνεται σκόπιμο, διαφορετικά η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα μπορέσει να αναπτύξει μια οικονομία μεταφορών χαμηλών εκπομπών άνθρακα.

3.2 Αστικές και περιφερειακές μεταφορές

3.2.1 Αυτό το είδος μεταφορών διέπεται από ειδικούς περιορισμούς. Η αστική κυκλοφορία ευθύνεται για το 40 % των εκπομπών CO₂ και για το 70 % των εκπομπών άλλων ρύπων από τις οδικές μεταφορές. Εξ άλλου η αστική συμφόρηση, πέραν των επιπτώσεών της στη δημόσια υγεία και το περιβάλλον, κοστίζει το 2 % του ΑΕγχΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι ασφαλώς αναγκαία η ανάπτυξη δημόσιων συγκοινωνιών, πρέπει όμως να πληρούνται ορισμένα κριτήρια για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις μιας πραγματικής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας και να αποτελέσει έτσι εναλλακτική επιλογή σε σχέση με τα οχήματα ιδιωτικής χρήσης. Τα κριτήρια αυτά είναι: συχνότητα, ταχύτητα, ασφάλεια, άνεση, προσβασιμότητα, εύλογο κόστος, κάλυψη, εύκολη ανταπόκριση. Η ανάπτυξη τους θα επιτρέψει την ανταπόκριση στις περιβαλλοντικές προκλήσεις, αλλά και στις προκλήσεις που αφορούν την κοινωνική συνοχή, όπως είναι η άρση της απομόνωσης των προαστίων.

3.2.2 Η χρήση ηλεκτροκίνητων μεταφορικών μέσων είναι επιθυμητή, ωστόσο η ίδια η ηλεκτρική ενέργεια θα πρέπει να παράγεται με βιώσιμο τρόπο και ει δυνατόν χωρίς εκπομπές CO₂. Τα συστήματα κοινής χρήσης των οχημάτων θα πρέπει επίσης να ενθαρρυνθούν.

3.2.3 Θα ήταν σκόπιμη η εφαρμογή μιας πραγματικής πολιτικής βιώσιμων αστικών μετακινήσεων. Αυτή προϋποθέτει την αποθάρρυνση των ατομικών μέσων μεταφοράς, ενδεχομένως μέσω της εφαρμογής αστικών διοδίων, αλλά κυρίως τη βελτίωση της ποιότητας και της ευκολίας στη χρήση των δημόσιων μεταφορών, πράγμα που εξαρτάται από την ανάπτυξη των υποδομών και υπηρεσιών που απαιτούνται για την εφαρμογή μιας αποτελεσματικής διατροφικότητας. Δεδομένης της δημοσιονομικής κατάστασης σε πολλά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αυτό θα μπορούσε, σε ορισμένες περιπτώσεις, να διευκολυνθεί από την ανάπτυξη συμπράξεων δημοσίου/ιδιωτικού τομέα για την υλοποίηση νέων υποδομών όπως οι λεωφορειόδρομοι, οι γραμμές του τραμ, του τρoλεϋ και του μετρό, οι νέες γραμμές του περιφερειακού σιδηροδρόμου ή η επανεκμετάλλευση εγκαταλελειμμένων γραμμών, η ανάπτυξη τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας όσον αφορά τις μεταφορές, ο εκσυγχρονισμός και η απλούστευση του συστήματος έκδοσης εισιτηρίων ...

3.2.4 Πρακτικά, εύλογα μέτρα όπως η ανάπτυξη χώρων στάθμευσης ανταπόκρισης που θα συνδέονται με το αστικό κέντρο, η καθιέρωση λεωφορειόδρομων ή η επανεκμετάλλευση εγκαταλελειμμένων σιδηροδρομικών γραμμών θα συμβάλουν στην πραγματική πρόοδο με προστό κόστος.

3.2.5 Η τελειοποίηση των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας θα αποτελέσει αποτελεσματικό μέσο ανάπτυξης της διατροφικότητας των μεταφορών μέσω πραγματικής εδαφικής πολιτικής διαχείρισης των μεταφορών. Αυτές οι τεχνολογίες συμβάλλουν στην τελειότερη διαχείριση της κυκλοφορίας και θα επιτρέψουν την ανάπτυξη συστημάτων ενεργειακής βελτιστοποίησης των ροών των οχημάτων στο οδικό δίκτυο. Επιτρέπουν επίσης την σε πραγματικό χρόνο ενημέρωση των μετακινούμενων καθ' όλη τη διάρκεια της μετακίνησης, την απλούστευση και τελειοποίηση του συστήματος έκδοσης εισιτηρίων, τη διευκόλυνση των διαδικασιών κράτησης. Χάρη σε αυτές τις τεχνικές, ο μετακινούμενος θα μπορεί να βελτιώσει τη διαδρομή του, να ενημερωθεί για τα ωράρια, τη συχνό-

τητα των δρομολογίων, ακόμη και να ενημερωθεί για το ενεργειακό κόστος του μεταφορικού μέσου που έχει επιλέξει. Οι ΤΠΕ θα λειτουργήσουν ως μέσο συνέργειας μεταξύ των μεταφορικών μέσων, της χρήσης των υποδομών και της ενεργειακής αποδοτικότητας.

3.2.6 Τα προβλήματα διαχείρισης των συστημάτων μεταφορών ξεπερνούν συχνά το πλαίσιο του δήμου και αφορούν μια ευρεία περιοχή γύρω από το αστικό κέντρο. Με πρωτοβουλία των αρμοδίων τοπικών αρχών, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν σε ευρείες και συνεκτικές γεωγραφικές ζώνες πραγματικές υπηρεσίες διαχείρισης της κινητικότητας, μέσω, π.χ., της εκχώρησης αρμοδιοτήτων του δημοσίου τομέα. Η αποστολή αυτής της υπηρεσίας διαχείρισης της κινητικότητας θα ήταν:

- η ανάλυση της κινητικότητας στις εν λόγω περιοχές, λαμβανομένων υπόψη των τοπικών φορέων, των ρευμάτων των ταξιδιωτών, των γεωγραφικών και αστικών περιορισμών κλπ·
- η βελτιστοποίηση και η κατάλληλη προσαρμογή της προσφοράς για την κινητικότητα στις καθορισθείσες ανάγκες·
- η διαχείριση των εγκάρσιων υπηρεσιών με στόχο τη διευκόλυνση της διατροφικότητας: ενημέρωση, συστήματα έκδοσης και ηλεκτρονικής έκδοσης εισιτηρίων, μεταφορά επί παραγγελία, μεταφορά ατόμων μειωμένης κινητικότητας, συλλογική χρήση αυτοκινήτου ...·
- η διεξαγωγή ελέγχων διαχείρισης της κινητικότητας και του περιβαλλοντικού τους αντικτύπου.

3.2.7 Η οργανώτρια αρχή θα διατηρήσει, βέβαια, την ελευθερία επιλογής των τοπικών παρόχων, τις αρμοδιότητες τιμολόγησης, τον ορισμό της πολιτικής της για τις μεταφορές, τις συγκοινωνίες και τη χωροταξία. Θα διασφαλίσει τη διαφάνεια των συμβάσεων, θα ορίσει τους δεσμευτικούς στόχους για το διαχειριστή και τις αντίστοιχες συλλογικότητες, θα θέσει τους στόχους ποιότητας των υπηρεσιών ...

3.2.8 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη υπογραμμίσει τον καθοριστικό ρόλο των τοπικών αρχών στην οργάνωση των δημοσίων συγκοινωνιών και της χωροταξίας. Η αρχή της επικουρικότητας διαδραματίζει σίγουρα το ρόλο της στον τομέα, ωστόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιθυμεί δικαίως την προώθηση των βιωσιμότερων μοντέλων για τις αστικές μεταφορές. Έχει ήδη εγκρίνει χρηματοδοτήσεις στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων και του ταμείου συνοχής καθώς και μέσω του προγράμματος CIVITAS. Κρίνεται θεμιτή η ενίσχυση, από την ΕΕ, των ανταλλαγών βέλτιστων πρακτικών σε ζητήματα αστικών μεταφορών, καθώς και η χρηματοδότηση ερευνητικής προσπάθειας, στο πλαίσιο του επόμενου Προγράμματος-πλαισίου, όσον αφορά τη σχέση μεταξύ των μεταφορών και της χωροταξίας των πόλεων.

3.3 Αστικές εμπορευματικές μεταφορές

3.3.1 Αυτός ο τρόπος μεταφοράς επιβαρύνει σημαντικά την κυκλοφορία. Για παράδειγμα, στο Παρίσι αντιπροσωπεύει το 20 % της κυκλοφορίας και το 26 % των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Πρέπει, κατά συνέπεια, να τελειοποιηθεί η αστική εφοδιαστική και να ευνοηθεί, ει δυνατόν, η μετάβαση σε σιδηροδρομικές ή ποτάμιες μεταφορές.

3.3.2 Προς τούτο, θα ήταν δυνατή:

- η ομαδοποίηση των παραδόσεων, με τη δημιουργία τοπικών ζωνών παράδοσης, χώρων στάθμευσης και συντήρησης πλησίον των γειτονικών εγκαταστάσεων και επιχειρήσεων·
- η δημιουργία κέντρων αστικής διανομής, για τη διασφάλιση των παραδόσεων στο αστικό κέντρο, με περιορισμό των ποσοτήτων, υποχρεωτική διέλευση από πλατόφωμες εφοδιαστικής, τελειοποίηση της πλήρωσης και χρήση ηλεκτροκίνητων οχημάτων·
- η στο μέτρο του δυνατού διατήρηση σιδηροδρομικών εγκαταστάσεων στην πόλη, με εγγυημένη πρόσβαση για όλους τους συγκοινωνιακούς φορείς·
- στις μεγάλες παραποτάμιες πόλεις, η ανάπτυξη υποδομών ποτάμιων λιμένων.

3.4 Οδική μεταφορά εμπορευμάτων

3.4.1 Η ανάπτυξη της οδικής μεταφοράς εμπορευμάτων δημιουργεί σειρά προκλήσεων: την αύξηση των εκπομπών CO₂, τη μεγάλη εξάρτηση του μεταφορικού κλάδου από τα ορυκτά καύσιμα, την ανάγκη βελτίωσης των υποδομών ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια, την ανάγκη διασφάλισης ευνοϊκών συνθηκών και περιβάλλοντος εργασίας για τους οδηγούς.

3.4.2 Όσον αφορά τις εκπομπές CO₂, κρίνεται σκόπιμη η εντατικοποίηση της έρευνας και της ανάπτυξης με στόχο τον περιορισμό των εκπομπών, ιδίως μέσω της ανάπτυξης νέων κινητήρων και εναλλακτικών μορφών ενέργειας. Η προώθηση, με τη λήψη φορολογικών μέτρων, προϊόντων και/ή μέτρων που στοχεύουν σε εναλλακτικούς τρόπους κίνησης και στη μείωση των εκπομπών σε CO₂ καθίσταται πιο αποτελεσματική εφόσον συνοδεύεται από φιλόδοξη ερευνητική πολιτική. Προς τούτο η εσωτερικευση του εξωτερικού κόστους⁽¹⁾ πρέπει να εφαρμόζεται ισότιμα σε όλα τα μέσα μεταφοράς.

3.4.3 Η ανάπτυξη τεχνολογικών λύσεων και η εισαγωγή εφαρμοσμένων τεχνολογιών, πληροφοριών και επικοινωνιών στις οδικές εμπορευματικές μεταφορές θα είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση των προκλήσεων του κλάδου, τον περιορισμό της ενεργειακής εξάρτησης, των εκπομπών των οχημάτων και της συμφόρησης των δικτύων. Κρίνεται σκόπιμη η δημιουργία σαφούς πλαισίου για την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών, μέσω της θέσπισης ανοιχτών προτύπων που θα εγγυώνται τη διαλειτουργικότητα, καθώς και η αύξηση των δαπανών για E&A όσον αφορά τις τεχνολογίες που δεν έχουν ωριμάσει ακόμη αρκετά για να κυκλοφορήσουν στην αγορά. Αυτές οι τεχνολογίες θα πρέπει επίσης να χρησιμοποιούνται για τον περιορισμό της συχνότητας των μετακινήσεων άνευ φορτίου, μέσω της καλύτερης ενημέρωσης όσον αφορά την εφοδιαστική. Η χρησιμότητά τους για την αύξηση της ασφάλειας των μεταφορών μπορεί επίσης να είναι μεγάλη.

3.4.4 Κρίνεται επίσης σκόπιμη η βελτίωση των υποδομών και ειδικότερα όσον αφορά εξοπλισμένους, ασφαλείς και εποπτευόμενους χώρους στάθμευσης και εγκαταστάσεις ανάπαυσης, προκειμέ-

νου να αποτραπούν κλοπές και παραβατικές δραστηριότητες και να διασφαλισθεί η ασφάλεια των οδηγών.

3.4.5 Όσον αφορά τους οδηγούς, πρέπει να διατηρηθεί η ελκυστικότητα του επαγγέλματος μέσω της διασφάλισης ευνοϊκών συνθηκών και περιβάλλοντος εργασίας, όπως με τη ρύθμιση του χρόνου εργασίας, την εναρμόνιση του χρόνου οδήγησης και ανάπαυσης, πράγματα που δε θα παραμένουν στη σφαίρα των νομοθετικών διατάξεων χωρίς συνέχεια αλλά θα εφαρμόζονται στην πράξη⁽²⁾.

3.5 Σιδηροδρομικές μεταφορές

3.5.1 Αν και οι επιβατικές σιδηροδρομικές μεταφορές τείνουν να βελτιώνονται, ιδίως όσον αφορά τις μεγάλες αποστάσεις, με γραμμές υψηλών ταχυτήτων, οι εμπορευματικές σιδηροδρομικές μεταφορές παραμένουν ισχνές και αφορούν το 8 % περίπου των μεταφερόμενων εμπορευμάτων. Γενικά, όμως, θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα, ώστε ο εκσυγχρονισμός και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των σιδηροδρόμων να επιτυγχάνονται με την όσο το δυνατό μεγαλύτερη συνεκτίμηση των επιτακτικών κριτηρίων της ασφάλειας καθώς και της συνέχειας της παροχής μεταφορικών υπηρεσιών, ακόμη και σε περιόδους κακοκαιρίας.

3.5.2 Η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρόταση της Επιτροπής για σύσταση εμπορευματικών δικτύων προτεραιότητας, ωστόσο πρέπει να επιτευχθεί νοοτροπία εξυπηρέτησης των πελατών, εμπορικότητας και ανταγωνιστικότητας. Το άνοιγμα στον ανταγωνισμό αναμένεται να διευκολύνει αυτή τη μετάβαση.

3.5.3 Η έννοια του εμπορευματικού δικτύου προτεραιότητας συνίσταται στον καθορισμό των χρονικών και γεωγραφικών θυρίδων στις οποίες τα εμπορευματικά τρένα θα κινούνται κατά προτεραιότητα, χωρίς αυτό να επηρεάσει την κυκλοφορία των επιβατικών τρένων.

3.5.4 Κρίνεται σκόπιμο να υπενθυμισθεί ότι υπάρχουν ήδη παραδείγματα εφαρμογής τέτοιων δικτύων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ορισμένες δε γραμμές χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για εμπορευματικές μεταφορές, όπως η γραμμή Betuwe μεταξύ του λιμένα του Ρότερνταμ και της Γερμανίας. Μπορούμε επίσης να αναφέρουμε τα σχέδια New opera και Ferrmed.

3.5.5 Η ανάπτυξη των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών είναι εφικτή υπό ορισμένες προϋποθέσεις:

- παροχή μιας υπηρεσίας εφοδιαστικής αντί μιας απλής υπηρεσίας μεταφορών·
- μείωση του κόστους για αυξημένη ανταγωνιστικότητα·
- βελτίωση της αξιοπιστίας της παρεχόμενης υπηρεσίας·
- επίτευξη εύλογων χρόνων διατεματικής διαδρομής·
- πιο ευέλικτη προσφορά και καλύτερα αντανακλαστικά σε περιπτώσεις προβλημάτων στην κυκλοφορία.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, έγγραφο CESE 1947/2009 με θέμα «Πρόταση για οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/62/ΕΚ περί επιβολής τελών στα βαρέα φορτηγά οχήματα που χρησιμοποιούν ορισμένα έργα υποδομής» – δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην ΕΕ· ΕΕ C 317 της 23.12.2009, σελ. 80.

⁽²⁾ ΕΕ C 161 της 13.7.2007 ΕΕ C 27 της 3.2.2009 ΕΕ C 228 της 22.9.2009

3.5.6 Η ανάπτυξη των εμπορικών σιδηροδρομικών μεταφορών απαιτεί επίσης να αναπτυχθούν διατροπικές πλατφόρμες συνδυασμένων σιδηροδρομικών/οδικών μεταφορών. Δεν μπορούμε, συνεπώς, παρά να χαϊρετίσουμε την απεμπλοκή του σχεδίου συνδυασμένης σιδηροδρομικής/οδικής σύνδεσης Λυών-Τορίνου, επισημαίνοντας ωστόσο πως μετά την αποσπασματική ανάπτυξη των σιδηροδρομικών/οδικών μεταφορών πρέπει πλέον να προωθήσουμε τις σιδηροδρομικές λεωφόρους συνδυασμένων σιδηροδρομικών/οδικών μεταφορών (όπως η αλπική λεωφόρος ή η γραμμή Lorry rail μεταξύ Perpignan και Λουξεμβούργου) καθώς και τις θαλάσσιες λεωφόρους όπως το γαλλο-ισπανικό πρόγραμμα Fres Mos μεταξύ της Nantes Saint Nazaire και της Gijon.

3.6 Αυτοκινούμενα οχήματα

3.6.1 Ο συνδυασμός ενέργειας/κλίματος επιβάλλει αυστηρούς περιορισμούς στους κατασκευαστές. Κρίνεται σκόπιμη η ανάπτυξη νέων οχημάτων βάσει εναλλακτικών μορφών ενέργειας και ιδίως ηλεκτροκίνητων ή υβριδικών οχημάτων. Είναι επίσης σημαντική η συνέχιση του προβληματισμού για τα βιοκαύσιμα. Σήμερα αναπτύσσονται βιοκαύσιμα τρίτης γενιάς με μεγαλύτερη απόδοση, κυρίως από φύκη, πράγμα που αποτρέπει τη σύγκρουση συμφερόντων όσον αφορά αρόσιμες εκτάσεις που προορίζονται για τη γεωργική παραγωγή προϊόντων για ανθρώπινη κατανάλωση.

3.6.2 Πέραν των ζητημάτων που σχετίζονται με τις διαθέσιμες τεχνικές και την προσφορά οχημάτων στην αγορά, υπάρχουν και άλλοι τομείς προόδου, ιδίως σε ζητήματα εξοικονόμησης ενέργειας και χώρου, που πλήττεται σήμερα από σοβαρή κυκλοφοριακή συμφόρηση. Θα πρέπει να αναφερθούν τα μαθήματα οικονομικής οδήγησης που λαμβάνουν χώρα σε ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις ή διοικητικές αρχές, οι πρακτικές κοινής ή συλλογικής χρήσης των οχημάτων, η διάθεση μικρών νοικοκυριών ηλεκτροκίνητων οχημάτων σε ορισμένες πόλεις.

3.7 Πεζή μετακίνηση και ποδήλατο

3.7.1 Η ανάπτυξη αυτών των μέσων θα πρέπει να ενθαρρυνθεί στις πόλεις, ωστόσο υφίστανται εκ των πραγμάτων περιορισμοί λόγω τοπογραφίας, κλίματος ή ηλικίας των μετακινούμενων. Παρόλα αυτά είναι σαφές πως οι τοπικές οντότητες πρέπει να αναπτύξουν ασφαλείς ποδηλατοδρόμους, καθότι ένας από τους φραγμούς στην ανάπτυξη της χρήσης ποδηλάτου συνίσταται στο δυνητικό κίνδυνο που ενέχει η κυκλοφορία αυτοκινήτων.

4. Θαλάσσιες μεταφορές

4.1 Οι θαλάσσιες μεταφορές αποτελούν μεγάλο μέρος του διεθνούς εμπορίου. Ο κλάδος πλήττεται από την κρίση και αντιμετωπίζει πρόβλημα πλεονασματικής ικανότητας. Πρέπει να αποφευχθεί η απώλεια επενδύσεων και η συνακόλουθη απώλεια δεξιοτήτων και τεχνογνωσίας, που θα απέβαιναν καταστροφικές κατά τη φάση της ανάκαμψης, πολλών δε μάλλον καθώς οι ευρωπαϊκές θαλάσσιες μεταφορές ηγούνται παγκοσμίως και πρέπει να διατηρηθούν ισότιμες συνθήκες ανταγωνισμού καθώς και η ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού στόλου που αποτελεί πλεονέκτημα για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

4.2 Τα καύσιμα

4.2.1 Τα πλοία χρησιμοποιούν ιδιαίτερα ρυπογόνα πετρελαϊκά υποπροϊόντα. Πέραν της αναγκαίας τεχνολογικής ανάπτυξης, απαιτείται η εξέταση, από κοινού με τον κλάδο, των δυνατοτήτων αντιμετώπισης του αρνητικού περιβαλλοντικού αντικτύπου. Αν το

σύστημα ποσοτώσεων CO₂ δεν είναι κατάλληλο ενδεχομένως θα έπρεπε να εξετασθεί η ιδέα οικολογικού φόρου. Το θέμα αυτό θα πρέπει να εξετασθεί σε επίπεδο διεθνών θαλάσσιων οργανισμών.

4.2.2 Σε κάθε περίπτωση η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη στήριξη της στις επενδύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη όσον αφορά τα πράσινα πλοία, καύσιμα και λιμένες, ενώ επιμένει στην εφαρμογή των θαλάσσιων λεωφόρων που προβλέπονται στο πρόγραμμα ΔΕΔ.

4.3 Ασφάλεια

4.3.1 Οι τρικυμίες και τα ναυάγια δε θα εξαλειφθούν ποτέ. Ωστόσο, πρέπει να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ασφάλεια των επιβατών και των πληρωμάτων, τόσο κατά τον σχεδιασμό όσο και κατά τη συντήρηση των πλοίων. Οι ευρωπαϊκές διατάξεις για τη θαλάσσια ασφάλεια είναι μεταξύ των πληρέστερων παγκοσμίως. Ωστόσο, η καταπολέμηση των αυθαιρέτων απορριψεων αποβλήτων πρέπει να αντιμετωπισθεί με σκληρότητα και αυστηρότητα, χωρίς υπεκφυγές.

4.4 Κατάρτιση

4.4.1 Η διατήρηση και ανάπτυξη των ευρωπαϊκών θαλάσσιων μεταφορών προϋποθέτει πως οι νέοι στρέφονται ακόμα προς τα ναυτικά επαγγέλματα και θέλουν να ακολουθήσουν σχετική σταδιοδρομία. Κρίνεται σκόπιμη η βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης του ναυτικού προσωπικού καθώς και των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης εν πλω και η επιδίωξη ενίσχυσης των πληρωμάτων των πλοίων.

5. Μεταφορές μέσω ποτάμιων οδών

5.1 Οι μεταφορές μέσω ποτάμιων οδών είναι ευρέως ανεπτυγμένες στη βόρεια Ευρώπη αλλά θα μπορούσαν να αναπτυχθούν περαιτέρω σε άλλες χώρες. Όμοια με όσα έχουν γίνει στο θαλάσσιο τομέα, θα ήταν σκόπιμη η εξέταση της ιδέας των ποτάμιων λεωφόρων και της σύνδεσής τους με τις θαλάσσιες, πολλών δε μάλλον καθώς αυτός ο τύπος μεταφοράς είναι τρεις με τέσσερις φορές λιγότερο ενεργοβόρος και ρυπογόνος από τις οδικές μεταφορές. Αυτή η καινοτόμος ιδέα δε θα μπορέσει να αναπτυχθεί παρά μόνο αν κυκλοφορήσουν νέοι τύποι πλοίων και δημιουργηθούν λιμενικές και εφοδιαστικές πλατφόρμες.

5.2 Τα πλοία θαλάσσιων και ποτάμιων μεταφορών και η φορτηγίδα ποτάμιων μεταφορών αποτελούν βασικούς παράγοντες της δημιουργίας νέων υπηρεσιών εσωτερικών υδάτινων μεταφορών, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητάς τους, μέσω της προσαρμογής τους στις κυκλοφοριακές συνθήκες όσον αφορά την ικανότητα και την ταχύτητα, στα χαρακτηριστικά των λιμένων και της ναυσιπλοΐας. Πρέπει να τελειοποιηθούν οι διαστάσεις των πλοίων και των φορτηγίδων προκειμένου αυτά να μπορούν να μεταφέρουν ημρυμουλκούμενα και εμπορευματοκιβώτια.

6. Αεροπορικές μεταφορές

6.1 Αυτές ευθύνονται για το 3 % του CO₂ που υπάρχει στην ατμόσφαιρα. Πρέπει να υπογραμμισθεί πως η πρόοδος των εκπομπών ήταν δύο φορές μικρότερη από την αύξηση της κυκλοφορίας από το 1990 και μετά. Οι αεροπορικές μεταφορές θα ενταχθούν στο σύστημα ανταλλαγής ποσοτώσεων ενώ η Επιτροπή έδωσε το ζήτημα της φορολόγησης της κηροζίνης, καθώς και αυτό του ΦΠΑ για τις ενδοκοινοτικές μεταφορές.

6.2 Η ανάπτυξη των αεροπορικών μεταφορών οφείλεται στην απελευθέρωση του κλάδου καθώς και στην ανάπτυξη εταιριών χαμηλού κόστους, ενώ η ίδρυση των τελευταίων συχνά συνοδεύθηκε από τη χορήγηση δημοσίων επιδοτήσεων που θα ήταν σκόπιμο να συνοδεύονται από την υποχρέωση εφαρμογής πολιτικών αντιστάθμισης από μέρους των δικαιούχων εταιριών.

6.3 Το ζήτημα της αεροπορικής ασφάλειας είναι προφανώς ουσιαστικό όσον αφορά την πολιτική αεροπορικών μεταφορών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να πρωτοπορήσει με τη θέσπιση διεθνούς συστήματος αεροπορικής ασφάλειας και να επιδιώξει τούτο στο πλαίσιο της διεθνούς διάσκεψης της ΔΟΠΑ που θα διεξαχθεί το Μάρτιο στο Μόντρεαλ.

6.4 Κρίνεται επίσης σκόπιμη η σωστή προετοιμασία της μετάβασης στο δεύτερο στάδιο του προγράμματος «Ενιαίος ουρανός» μετά το 2012 και να οδηγηθούν σε επιτυχία οι δύσκολες διαπραγματεύσεις μεταξύ των ΗΠΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τις αεροπορικές μεταφορές.

7. Υποδομές

7.1 Η ΕΟΚΕ στήριζε ανέκαθεν το πρόγραμμα των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών. Επαναλαμβάνει τη στήριξή της στο πρόγραμμα, εκφράζει ωστόσο την ανησυχία της για τις δυσκολίες χρηματοδότησης και τις καθυστερήσεις.

7.2 Επισημαίνει πως η διευρυμένη Ευρώπη έχει αυξημένες ανάγκες μεταφορικών υποδομών και πως πρέπει να εξετασθεί η ιδέα της προσαρμογής των υπάρχοντων χρηματοδοτικών μέσων και της δημιουργίας νέων. Θα πρέπει να εξετασθούν όλες οι ιδέες που θα επιτρέψουν την υλοποίηση βιώσιμων υποδομών: σύνδεση δημόσιας και ιδιωτικής χρηματοδότησης, κινητοποίηση νέων πόρων εκτός προϋπολογισμού κλπ ...

7.3 Πρέπει να υπογραμμισθεί πως οι μεταφορικές υποδομές διαδραματίζουν σημαντικότατο ρόλο στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και την περιφερειακή συνοχή. Ωστόσο οι μεταφορικές υποδομές αποτελούν επίσης τη βάση για ένα βιώσιμο σύστημα μεταφορών με σεβασμό στο περιβάλλον. Η επιλογή του είδους των

υποδομών είναι κατά συνέπεια καθοριστική. Η προσβασιμότητα των περιοχών και η ένταξή τους στα εθνικά και ευρωπαϊκά σύνολα πρέπει να επιτευχθούν μέσω της προώθησης βιώσιμων υποδομών με σεβασμό στο περιβάλλον.

7.4 Θα ήταν σκόπιμο οι μελλοντικές κατευθυντήριες γραμμές για τα ΔΕΔ-Μ που θα παρουσιασθούν στις αρχές του 2011 να αντικατοπτρίζουν με σαφήνεια την επιλογή της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ευνοήσει τις μεταφορές χαμηλότερων εκπομπών άνθρακα.

7.5 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την αμέριστη στήριξή της στο πρόγραμμα GALILEO και επισημαίνει την ανάγκη να οδηγηθεί σε επιτυχία χωρίς πρόσθετες καθυστερήσεις.

8. Εσωτερικήυση του περιβαλλοντικού κόστους

8.1 Όλοι συμφωνούν ως προς την ανάγκη εσωτερικής του περιβαλλοντικού κόστους των μεταφορών. Ελλείψει αυτής, το κόστος επωμίζεται το κοινωνικό σύνολο. Επιπλέον, η έλλειψη αυτή μπορεί να ενθαρρύνει τις καταχρηστικές οικονομικές συμπεριφορές που οδηγούν στη μεταφορά προϊόντων σε μεγάλες αποστάσεις, τη στιγμή που θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί εφοδιασμός σε μικρές. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, το αποτελεσματικότερο μέσο για την εσωτερικήυση μεγάλου μέρους των περιβαλλοντικών συνεπειών, είναι ο φόρος διοξειδίου του άνθρακα, ο οποίος θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό κίνητρο για τις επιχειρήσεις μεταφορών, ώστε να αναζητήσουν οι ίδιες μέσα και τρόπους για τη μείωση των εκπομπών CO₂ που παράγουν και της περιβαλλοντικής ρύπανσης που προκαλούν οι εκπομπές αυτές.

8.2 Το οικολογικό σήμα αποτελεί πρωτοβουλία που δεν μπορούμε να απορρίψουμε εκ των προτέρων, ακόμη και αν οι λεπτομέρειες της εφαρμογής και του αντικτύπου του πρέπει να εξετασθούν προσεκτικά. Αυτή η αρχή θα πρέπει επίσης να αφορά και τις αεροπορικές, καθώς και τις θαλάσσιες μεταφορές στο πλαίσιο των αρμοδίων διεθνών φορέων (ΔΟΠΑ και IMO). Η επανέναρξη του διαλόγου για την αναθεώρηση της οδηγίας «Ευρωβινέτα» είναι θεμιτή, χωρίς ωστόσο να λησμονείται το ότι η αρχή της εσωτερικής του εξωτερικού κόστους πρέπει να εφαρμόζεται γενικά σε όλα τα μέσα μεταφοράς.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βιομηχανικές μεταλλαγές και προοπτικές του τομέα των μηχανοκίνητων δικύκλων στην Ευρώπη» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2010/C 354/05)

Εισηγητής: ο κ. RANOCCHIARI

Συνεισηγητής: ο κ. PESCI

Στις 16 Ιουλίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Βιομηχανικές μεταλλαγές και προοπτικές του τομέα των μηχανοκίνητων δικύκλων στην Ευρώπη.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI), στην οποία ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 4 Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 461η σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Μαρτίου (συνεδρίαση της 18ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 140 ψήφους υπέρ και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Ο τομέας των μηχανοκίνητων δικύκλων είναι ιδιαίτερα σημαντικός στην ΕΕ τόσο από οικονομικής πλευράς, όσο και από πλευράς απασχόλησης. Οι κατασκευαστές είναι πολλοί και διαφορετικοί: υπάρχουν κατασκευαστές που καλύπτουν όλα τα τμήματα της αγοράς ή πολύ ειδικά τμήματα σε παγκόσμια κλίμακα, υπάρχουν κατασκευαστές που λειτουργούν σε εθνικό ή ακόμη και σε τοπικό επίπεδο, σχεδόν σε βιοτεχνική κλίμακα. Τούτο χαρακτηρίζει εξάλλου και τους συναφείς κλάδους με έντονη την παρουσία των ΜΜΕ⁽¹⁾.

1.2 Ο τομέας αυτός επλήγη από την κρίση το τελευταίο τρίμηνο του 2008, καθότι η μείωση της ζήτησης είχε αρνητικό αντίκτυπο σε ολόκληρο τον τομέα με σημαντικές συνέπειες τόσο στη δομή του όσο και στην απασχόληση (31 % πτώση της ζήτησης, με αποτέλεσμα τη μείωση του κύκλου εργασιών και των παραγγελιών κατά 35 % και με αρνητικό αντίκτυπο στην απασχόληση). Τα προσωρινά ακόμα στοιχεία για το 2009 επιβεβαιώνουν την αρνητική πορεία της αγοράς και τη συνολική μείωση κατά 21 % έναντι του 2008 και κατά 25 % έναντι του 2007.

1.3 Η ΕΟΚΕ φοβάται ότι εάν δεν χαραχθούν το συντομότερο δυνατό στοχοθετημένες πολιτικές στον εν λόγω τομέα, ενδέχεται να σημειωθεί ακόμη μεγαλύτερη απώλεια θέσεων εργασίας κατά τη διάρκεια του 2010.

1.4 Η ΕΟΚΕ διοργάνωσε δημόσια ακρόαση στο πλαίσιο της 67ης διεθνούς έκθεσης μοτοσικλέτας (Μιλάνο, 12 Νοεμβρίου 2009) προκειμένου να συλλέξει περισσότερες πληροφορίες από τους κατασκευαστές, τους κατασκευαστές εξαρτημάτων, τα συνδικάτα, τους χρήστες, τις ΜΚΟ και τον πανεπιστημιακό κόσμο. Η ακρόαση αυτή επιβεβαίωσε τις ανησυχίες που είχαν ήδη εμφανιστεί στην ομάδα εργασίας.

1.5 Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ:

- α) θεωρεί απαραίτητη τη λήψη κατάλληλων μέτρων στήριξης της ζήτησης μηχανοκίνητων δικύκλων στα κράτη μέλη, καλεί δε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν την εφαρμογή των μέτρων αυτών ή την ανανέωση, μεσοπρόθεσμα, κυρίως με οχήματα με χαμηλό περιβαλλοντικό αντίκτυπο και με αυξημένες προδιαγραφές ασφάλειας,
- β) ελπίζει ότι η Επιτροπή, κατά την προετοιμασία της επικείμενης πρότασης κανονισμού σχετικά με τα μηχανοκίνητα δίκυκλα, θα προτείνει στόχους εφικτούς από τον τομέα, σταδιακά και σύμφωνα με τον σχεδιασμό, την εκβιομηχάνιση και την αγορά. Θα πρέπει ειδικότερα να εξασφαλιστεί ευελιξία στις λύσεις που θα υιοθετήσει η βιομηχανία, με αποτέλεσμα μικρό επιπλέον κόστος για τον καταναλωτή και να ληφθεί υπόψη η οικονομική κατάσταση και η μεγάλη ποικιλία των προϊόντων,
- γ) εκτιμά ότι για να εξασφαλιστεί ο θεμιτός ανταγωνισμός απαιτείται μεγαλύτερος έλεγχος κατά την έγκριση τύπου αλλά και στην αγορά, καθώς και αμοιβαιότητα στις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ ΕΕ και Νοτιοανατολικής Ασίας,
- δ) καλεί την Επιτροπή να αναπτύξει στον τομέα των μηχανοκίνητων δικύκλων προσέγγιση παρόμοια με την CARS21⁽²⁾ για τη στήριξη της συνεργασίας στον τομέα, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης,
- ε) θεωρεί ότι το ΠΠ7 μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων αυτών και προτείνει τη δημιουργία μιας πλατφόρμας για τον τομέα των μηχανοκίνητων δικύκλων ώστε να στηριχθούν οι επιχειρήσεις που παράγουν στην Ευρώπη και που χρησιμοποιούν την ευρωπαϊκή αλυσίδα παραγωγής,
- στ) καλεί τον κλάδο να προβεί σε αναδιάρθρωσεις, συγχωνεύσεις και εξαγορές και να αναπτύξει νέες μορφές συνεργασίας, ακόμη και με τους κατασκευαστές εξαρτημάτων, προκειμένου να αξιοποιηθούν οι μέγιστες δυνατές συνέργειες,

(1) Κατάλογος των κατασκευαστών και λοιπές πληροφορίες σχετικές με τον τομέα των μηχανοκίνητων δικύκλων παρατίθενται στην ιστοσελίδα της CCMI: http://www.eesc.europa.eu/sections/ccmi/opinions_reports/total_list/index_en.asp#PTW

(2) Ένα ανταγωνιστικό κανονιστικό πλαίσιο της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας κατά τον 21^ο αιώνα (ομάδα υψηλού επιπέδου CARS 21 του 2007).

ζ) κρίνει απαραίτητο να αναπτυχθεί ο «κοινωνικός διάλογος» ώστε να προαχθεί η απασχόληση στον τομέα, με τη δημιουργία ευρωπαϊκών προτύπων για τη διαρκή κατάρτιση και την εξειδίκευση των εργαζομένων και, παράλληλα, να μειωθεί η προσωρινή εργασία,

η) καλεί την Επιτροπή να επικεντρώσει την προσοχή της στα μηχανοκίνητα δίκυκλα στο πλαίσιο των δράσεων που προβλέπονται στο σχέδιο δράσης για την αστική κινητικότητα, λόγω της αναμφισβήτητης συμβολής τους στην επίτευξη μιας περισσότερο βιώσιμης κινητικότητας.

2. Ο τομέας των μηχανοκίνητων δικύκλων στην Ευρώπη

2.1 Ο τομέας των μηχανοκίνητων δικύκλων είναι ιδιαίτερα σημαντικός στην ΕΕ τόσο από οικονομικής πλευράς όσο και από πλευράς απασχόλησης. Εάν συγκριθεί με τον τομέα του αυτοκινήτου⁽³⁾, παρουσιάζει ορισμένες ομοιότητες, αλλά κυρίως μια σειρά ιδιαιτεροτήτων λόγω των μικρότερων διαστάσεων, μια περισσότερο κατακερματισμένη δομή και μια πιο διαφοροποιημένη τυπολογία παραγωγής.

2.2 Ο τομέας αυτός παρουσίασε ραγδαία εξέλιξη κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, καθότι οι ιστορικές ευρωπαϊκές μάρκες υπέκυψαν στον αυξανόμενο ιαπωνικό ανταγωνισμό. Οι ιάπωνες κατασκευαστές, που κυριαρχούν σήμερα στον κλάδο, ανέπτυξαν παραγωγικές δραστηριότητες απευθείας στην ΕΕ. Με τον χρόνο, ο κλάδος στην Ευρώπη αναδιοργανώθηκε μέσω αναδιρθρώσεων, συγχωνεύσεων και εξαγορών και δημιουργήθηκαν ευρωπαϊκοί όμιλοι μεγαλομεσαίων διαστάσεων, κοντά στους οποίους συνυπάρχουν μικροί παραγωγοί και σημαντικός αριθμός ΜΜΕ.

Σήμερα οι «παραδοσιακοί» ευρωπαίοι, ιάπωνες και αμερικανοί παραγωγοί κυριαρχούν στην ευρωπαϊκή αγορά, αλλά από τη δεκαετία του '90 αντιμετωπίζουν τον αυξανόμενο ανταγωνισμό των αναδυόμενων οικονομιών. Όσον αφορά την παραγωγή οχημάτων, η ΕΕ έχει μειωμένη σχετικά παραγωγή (1,4 εκατομμύρια) σε σχέση κυρίως με την Κίνα (πάνω από 20 εκατομμύρια), την Ινδία (πάνω από 8 εκατομμύρια) και την Ταϊβάν (1,5 εκατομμύρια)· χαρακτηρίζεται όμως από παραγωγή με μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία, καινοτομία, ποιότητα και ασφάλεια.

2.3 Η Eurostat συμπεριλαμβάνει τον τομέα των μηχανοκίνητων δικύκλων με τον κωδικό NACE 35.41. Τα πλέον ενημερωμένα στοιχεία, σχετικά με το 2006, δείχνουν σε επίπεδο ΕΕ των 27 για τον τομέα κατασκευής μηχανοκίνητων δικύκλων ότι υπάρχουν 870 επιχειρήσεις, το 80 % των οποίων βρίσκονται σε έξι κράτη μέλη (Ιταλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Γαλλία, Ισπανία και Αυστρία). Ο μέσος κύκλος εργασιών των 8 εκατομμυρίων ευρώ μαρτυρεί τον σημαντικό αριθμό ΜΜΕ, σχεδόν 650, δηλαδή το 75 % περίπου του συνόλου.

2.4 Το 90 % της ευρωπαϊκής παραγωγής είναι έργο εκατό περίπου μεγαλομεσαίων και μικρομεσαίων κατασκευαστών, που παράγουν σε διάφορες χώρες της ΕΕ (πέραν των ήδη αναφερθεισών, Δημοκρατία της Τσεχίας, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Σλοβενία, Σουηδία), καθώς και στη Νορβηγία και την Ελβετία. Το υπόλοιπο

10 % της ευρωπαϊκής παραγωγής πραγματοποιείται από κατασκευαστές μικρών ή πολύ μικρών διαστάσεων.

2.5 Οι κατασκευαστές είναι πολλοί και διάφοροι: υπάρχουν κατασκευαστές που καλύπτουν όλα τα τμήματα της αγοράς (μοτοσικλές για διάφορες χρήσεις, διάφορου κυβισμού, μοτοποδήλατα, τρίκυκλα ή τετράκυκλα) ή πολύ ειδικά τμήματα: υπάρχουν κατασκευαστές που λειτουργούν σε εθνικό ή ακόμη και σε τοπικό επίπεδο, σχεδόν σε κλίμακα βιοτεχνίας λόγω διαστάσεων και παραγωγικής διαδικασίας.

2.6 Η τεχνική νομοθεσία (ευρωπαϊκή έγκριση τύπου) καθορίζει διάφορες κατηγορίες μηχανοκίνητων δικύκλων, με διαφορετικά χαρακτηριστικά (κυβισμός, προορισμός χρήσης). Από την πλευρά της, η ευρωπαϊκή οδηγία για τις άδειες οδήγησης θεσπίζει διάφορους όρους πρόσβασης στα μηχανοκίνητα δίκυκλα (μοτοποδήλατο ΑΜ· μηχανοκίνητο δίκυκλο Α1· μηχανοκίνητο δίκυκλο Α2· μηχανοκίνητο δίκυκλο Α). Αυτές οι πολύπλοκες διαιρέσεις ευνοούν τον κατακερματισμό της παραγωγής και μειώνουν τις οικονομίες κλίμακας.

2.7 Ο κατακερματισμός της βιομηχανίας των μηχανοκίνητων δικύκλων έχει εν μέρει ιστορικές ρίζες αλλά οφείλεται βασικά στην ίδια τη φύση της αγοράς των δικύκλων. Εάν τα τμήματα που συνδέονται στενότερα με τη χρηστική κινητικότητα (ειδικότερα στις πόλεις) όπως τα σκούτερ επιτρέπουν μεγαλύτερες παραγωγικές συνέργειες, ιδιαίτερα για τη μηχανοκίνηση, τα τμήματα που συνδέονται με τη μοτοσικλέτα προσφέρονται λιγότερο για συνέργειες όπως η χρήση της μηχανοκίνησης και των κοινών στοιχείων σε μοντέλα διάφορων τύπων. Υπάρχουν εν προκειμένω δυναμικά χαρακτηριστικά εντελώς διαφορετικά ανάλογα με τις διαστάσεις των οχημάτων, στα οποία προστίθενται οι διαφορές λόγω ειδικής χρήσης του οχήματος και τέλος οι διαφορετικές προσδοκίες των χρηστών. Σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει μια έντονη ταύτιση των διαφόρων τύπων με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά κινητήρα (για παράδειγμα, ο κινητήρας boxer της BMW, ο δεσμοδρομικός κινητήρας της Ducati, το V-twin της Moto Guzzi, ο 3κύλινδρος κινητήρας της Triumph) ή μοτοποδηλάτου, σύμφωνα με τη ζήτηση που προέρχεται από μια αγορά, σε μεγάλο βαθμό, φανατικών, τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και στις αγορές εξαγωγής.

2.8 Τα οχήματα παράγονται σε μικρές σειρές και σε περιορισμένο αριθμό, με αποτέλεσμα τη χαμηλότερη απόδοση του επενδύμενου κεφαλαίου σε σύγκριση με την αυτοκινητοβιομηχανία. Το χαρακτηριστικό αυτό αντανακλάται εν μέρει και στους τομείς των εξαρτημάτων και της διανομής.

2.9 Χάρη στην άνθιση της ευρωπαϊκής αγοράς που σημειώθηκε το 2002 και μετά (+22 % κατά την περίοδο 2002-2007), ο κύκλος εργασιών από την παραγωγή μηχανοκίνητων δικύκλων της ΕΕ ανήλθε σε 7 δισεκατομμύρια ευρώ το 2006, σε σύνολο 34 δισεκατομμυρίων του κύκλου εργασιών του τομέα μηχανοκίνητων δικύκλων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι κατά την περίοδο 2004-2006, στην ΕΕ σημειώθηκε αύξηση στον τομέα κατά 12 %, το υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με τον τομέα της μεταποίησης γενικά και τον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας (8 % και οι δύο), με τον επακόλουθο αντίκτυπο στην απα-
σχόληση.

⁽³⁾ Βλ. ενημερωτική έκθεση της CCMI με θέμα Ο τομέας της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας: σημερινή κατάσταση και μελλοντικές προοπτικές, που υιοθέτησε η CCMI στις 13 Νοεμβρίου 2007.

3. Ο ρόλος των μηχανοκίνητων δικύκλων: εξαρτήματα, διανομή και εξυπηρέτηση μετά την πώληση

3.1 Ο υψηλός κατακερματισμός είναι ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα που διακρίνει και τον τομέα των εξαρτημάτων και της διανομής.

3.2 Τα εξαρτήματα προέρχονται εν μέρει από προμηθευτές της αυτοκινητοβιομηχανίας, που δραστηριοποιούνται οριακά και στον τομέα των μηχανοκίνητων δικύκλων (συστήματα τροφοδοσίας), κυρίως από συγκεκριμένους προμηθευτές (ζάντες, εξατμίσεις, συμπλέκτες, ...), λόγω της εξειδίκευσης που απαιτείται. Ο αριθμός των προμηθευτών στον κλάδο εκτιμάται σε 500 περίπου. Οι προμηθευτές αυτοί είναι παραδοσιακά ευρωπαίοι (κυρίως στην Ιταλία, στην Ισπανία, στη Γαλλία, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Γερμανία και στην Ολλανδία). Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί ο ανταγωνισμός από ασιάτες προμηθευτές. Προκειμένου να αντιμετωπίσουν αυτόν τον ανταγωνισμό, ορισμένοι ευρωπαίοι προμηθευτές έχουν μεταφέρει μέρος των δραστηριοτήτων τους στην Ασία. Ωστόσο οι ευρωπαίοι κατασκευαστές εξαρτημάτων εξαρτώνται αποκλειστικά από τις παραγγελίες των ευρωπαίων παραγωγών.

3.3 Το δίκτυο διανομής και εξυπηρέτησης ανταποκρίνεται σε μια απαίτηση γειτνίασης που χαρακτηρίζει τα μηχανοκίνητα δίκυκλα (ειδικότερα τις μοτοσικλέτες και τα σκούτερ): στην ΕΕ λειτουργούν περίπου 37 000 σημεία πώλησης και εξυπηρέτησης μετά την πώληση, συχνά δε ανήκουν σε οικογενειακές επιχειρήσεις. Η Ιταλία, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία, Ισπανία, η Ολλανδία, η Ελλάδα και η Σουηδία αντιπροσωπεύουν το 91 % του κύκλου εργασιών του τομέα διανομής και εξυπηρέτησης: ο εν λόγω κύκλος εργασιών αυξήθηκε κατά 5 % την περίοδο 2004-2006.

4. Απασχόληση και κοινωνικές πιυχές

4.1 Κατά την περίοδο 2002-2007, η απασχόληση στον τομέα των μηχανοκίνητων δικύκλων παρουσίαζε σταθερή αύξηση, κατά δε το 2007 έφτασε τις 150 000 θέσεις εργασίας στην ΕΕ. Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι στην ΕΕ κατά την περίοδο 2004-2006, η αύξηση της απασχόλησης στον τομέα αυτό ήταν της τάξης του 4 % σε σύγκριση με μείωση κατά 3 % στη μεταποίηση γενικά και κατά 5 % στην αυτοκινητοβιομηχανία. Αυτή η εξέλιξη δείχνει τον δυναμισμό και την καινοτομία του τομέα, που σε αυτή τη δύσκολη στιγμή στηρίζεται από την αυξανόμενη ζήτηση οχημάτων που συνδέονται είτε με την αστική κινητικότητα είτε με τον ελεύθερο χρόνο.

4.2 25 000 από αυτές τις θέσεις εργασίας συνδέονται άμεσα με την παραγωγή μηχανοκίνητων δικύκλων, και βρίσκονται κυρίως στην Ιταλία, την Ισπανία, τη Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γερμανία, την Αυστρία και τις Κάτω Χώρες. Ο εποχικός χαρακτήρας της αγοράς μηχανοκίνητων δικύκλων (βασικά άνοιξη και καλοκαίρι) καθορίζει την αιχμή της παραγωγής σε ορισμένες περιόδους του έτους, κατά τις οποίες οι κατασκευαστές βασίζονται και σε εποχικούς εργαζόμενους. Απαιτείται εν προκειμένω μεγαλύτερη ευελιξία για την κάλυψη των προσωρινών αναγκών της αγοράς.

4.3 Είκοσι χιλιάδες από αυτές τις θέσεις εργασίας συνδέονται με τα εξαρτήματα, και βρίσκονται κυρίως στην Ιταλία, την Ισπανία, τη Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες και την Ουγγαρία.

4.4 Εκατόν πέντε χιλιάδες από αυτές τις θέσεις εργασίας συνδέονται με την πώληση και την εξυπηρέτηση μετά την πώληση. Λόγω της φύσης τους, υπάρχουν σε ολόκληρη της ΕΕ, έστω και αν η Ιταλία, η Γαλλία, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ισπανία, η Ολλανδία, η Ελλάδα, το Βέλγιο και η Σουηδία καλύπτουν το 92 % του σχετικού εργατικού δυναμικού.

5. Το υφιστάμενο οικονομικό πλαίσιο και οι διεθνείς τάσεις

5.1 Τα παραπάνω στοιχεία καταδεικνύουν ότι η βιομηχανία των μηχανοκίνητων δικύκλων υπήρξε πολύ δυναμική τα τελευταία χρόνια με μια αναπτυσσόμενη ευρωπαϊκή αγορά, η οποία το 2007 αντιστοιχούσε σε περισσότερα από 2,7 εκατομμύρια οχήματα (το σύνολο της ΕΕ υπολογίζεται σε 34 περίπου εκατομμύρια οχήματα). Η κρίση που έπληξε την ΕΕ κατά την τελευταία διετία έχει, ωστόσο, προκαλέσει μείωση της αγοράς το 2008 κατά 7,4 % σε σύγκριση με το 2007. Ειδικότερα, υπήρξε σημαντική μείωση κατά 34 % το τελευταίο τρίμηνο του 2008 σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2007. Αυτή η αρνητική τάση οξύνθηκε κατά το πρώτο τρίμηνο του 2009, κατά το οποίο οι πωλήσεις των μηχανοκίνητων δικύκλων σημείωσαν πτώση κατά 37 % σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2008. Τα προσωρινά ακόμα στοιχεία για το 2009 επιβεβαιώνουν την αρνητική πορεία της αγοράς και τη συνολική μείωση κατά 21 % σε σχέση με το 2008 και κατά 25 % σε σχέση με το 2007.

5.2 Οι συνέπειες της κρίσης είναι εμφανείς σε ολόκληρο τον τομέα. Όσον αφορά τους κατασκευαστές, η μείωση των πωλήσεων, πέραν των σοβαρών συνεπειών στα έσοδα, σήμανε και τη μείωση της παραγωγής προκειμένου να διαχειριστούν τα υπερβολικά αποθέματα (overstocks). Η μείωση αυτή με τη σειρά της προκάλεσε μείωση των ωρών εργασίας, διακοπή της παραγωγής και μικρότερη εξάρτηση από την εποχιακή εργασία, με αποτέλεσμα την αναθεώρηση των επιχειρηματικών σχεδίων βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα. Σε ορισμένες περιπτώσεις χρειάστηκε μόνιμη μείωση του προσωπικού, μέχρι και 25 %. Ορισμένοι μικρομεσαίοι κατασκευαστές τέθηκαν υπό καθεστώς ελεγχόμενης διοίκησης και είναι σε διαδικασία πώλησης, άλλοι δε έχουν κλείσει τις επιχειρήσεις τους. Οι εξελίξεις αυτές προδιαγράφουν και άλλες αναδιρθώσεις, αν και είναι δύσκολο να προβλεφθούν οι επιπτώσεις στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό, όσον αφορά την πιθανή μετεγκατάσταση εκτός Ευρώπης.

5.3 Οι προμηθευτές εξαρτημάτων, λόγω της συρρίκνωσης της ζήτησης από τους κατασκευαστές, πρέπει και αυτοί να μειώσουν την παραγωγή, με τις επακόλουθες επιπτώσεις στην απασχόληση. Ορισμένοι αναγκάστηκαν να κλείσουν, και εκτιμάται ότι σήμερα περίπου το 10 % των προμηθευτών στον τομέα αυτό αντιμετωπίζουν το φάσμα της πτώχευσης. Αυτό δημιουργεί πρόσθετο κόστος για τους κατασκευαστές, οι οποίοι αντιμετωπίζουν απρόβλεπτες επενδύσεις για την στήριξη των προμηθευτών εξαρτημάτων, ή αναζητούν άλλους, ή ακόμη αναπτύσσουν νέα καλούπια για εξαρτήματα από αλουμίνιο ή πλαστικό προκειμένου να ανταποκριθούν σε προμήθειες που δεν είναι πλέον διαθέσιμες. Επί του παρόντος, οι παραγγελίες και ο κύκλος εργασιών έχουν σημειώσει μείωση κατά περίπου 40 %. Συχνά δε πολλοί κατασκευαστές για να παραμείνουν ανταγωνιστικοί απευθύνονται σε προμηθευτές της Νοτιοανατολικής Ασίας.

5.4 Ο τομέας της διανομής και της εξυπηρέτησης μετά την πώληση, λόγω του μικρού μεγέθους των επιχειρήσεων (ΜΜΕ και οικογενειακές επιχειρήσεις), επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την κρίση και τη μείωση της παραγωγής. Για παράδειγμα, στην Ισπανία, το 2008 τα σημεία πώλησης μειώθηκαν κατά 25 %, με αποτέλεσμα την απόλυση άνω των 6 000 ατόμων. Εάν η κατάσταση δεν αλλάξει, αναμένεται ότι μεταξύ 2009 και 2010 θα κλείσουν στην Ισπανία το 25 % των επιχειρήσεων και των εμπορών, και το 60 % των πρακτόρων. Οι επιπτώσεις της κρίσης στο δίκτυο διανομής δημιουργεί επίσης πρόσθετο κόστος για τους κατασκευαστές, οι οποίοι πρέπει να στηρίξουν το δίκτυο, προκειμένου να διατηρηθεί η αγορά για τα προϊόντα και να επωφεληθούν από την οικονομική ανάκαμψη, όταν θα σημειωθεί.

5.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι αν δεν εφαρμοστούν άμεσα πολιτικές με στόχο τη στήριξη του τομέα, ενδέχεται να σημειωθεί περαιτέρω και σοβαρότερη απώλεια θέσεων εργασίας το 2010. Εξάλλου για να διατηρηθεί η απασχόληση στον τομέα είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί ο «κοινωνικός διάλογος» μέσω της προώθησης της διαρκούς κατάρτισης και της εξειδίκευσης των εργαζομένων, ακόμη και σε πανεπιστημιακό επίπεδο, παράλληλα δε να υποστηριχθεί η μείωση της προσωρινής εργασίας.

5.6 Τα μέτρα άμεσης στήριξης της ζήτησης στον τομέα των μηχανοκίνητων δικύκλων είναι προς το παρόν αποσπασματικά και ανεπαρκή. Σε αντίθεση με τον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας, στην Ευρώπη μόνο η Ιταλία έχει θεσπίσει κίνητρα απόσυρσης, τα αποτελέσματα της οποίας υπήρξαν θετικά για την ιταλική αγορά και κατ'επέκταση για την ευρωπαϊκή, εφόσον αποσύρθηκαν από την κυκλοφορία ρυπογόνα κυρίως οχήματα. Η Ιταλία, από μια αρχική κατάσταση μείωσης της αγοράς κατά 35 % το πρώτο δίμηνο του 2009 πέρασε σε μια θετική κατάσταση για τα σκούτερ μικρού κυβισμού, που ωφελήθηκαν με συνεισφορά ευρώ 500 λόγω απόσυρσης των παλαιών οχημάτων· σε αρνητικά επίπεδα παραμένουν οι μοτοσικλές και τα μοτοποδήλατα που παρουσιάζουν συνολική μείωση άνω του 20 %. Η Ισπανία, αν και μετά από μήνες διαφημίσεων, ενέκρινε τον Ιούλιο μέτρα για την απόσυρση των μηχανοκίνητων δικύκλων, δεν έχει ακόμη προβεί στην εφαρμογή τους, δημιουργώντας έτσι μια στάση αναμονής στον καταναλωτή και κατά συνέπεια εμποδίζοντας περαιτέρω τις αγορές (από τον Ιανουάριο έως τον Αύγουστο του 2009, σημειώθηκε μείωση κατά 52 % για τα μοτοποδήλατα και κατά 43 % για τις μοτοσικλές σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2008). Το παράδειγμα αυτό καταδεικνύει τη σημασία ενός ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου το οποίο να ευνοεί τη σταθερότητα των εθνικών αγορών και να ανακτήσει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών.

5.7 Τα μέτρα για τη στήριξη της ζήτησης παρουσιάζουν ασφαλώς πλεονεκτήματα για τους χρήστες, αλλά δεν επιλύουν αναγκαστικά το πρόβλημα των κατασκευαστών εξαρτημάτων και του τομέα των ευρωπαϊκών μηχανοκίνητων δικύκλων. Στην Ιταλία, για παράδειγμα, η σταθερή εισφορά των ευρώ 500 ευνόησε σημαντικά τα μικρά σκούτερ των 125 και 150 κυβικών που εισάγονται από την Ταϊβάν και πωλούνται μεταξύ ευρώ 1 500 και ευρώ 2 000 και σε μικρότερο βαθμό την ευρωπαϊκή παραγωγή με πιο υψηλές τιμές μεταξύ ευρώ 6 000 και ευρώ 8 000. Οι ευρωπαίοι κατασκευαστές εξαρτημάτων δεν έχουν κανένα κέρδος εφόσον δεν προμηθεύουν τους asiáticos παραγωγούς. Προκειμένου να υπάρξει όφελος για ολόκληρο τον τομέα, είναι αναγκαία η λήψη μέτρων για τη στήριξη της ζήτησης ώστε να εξασφαλιστεί μία συνεισφορά η οποία να αυξάνεται παράλληλα με την αύξηση της τιμής των εν λόγω οχη-

μάτων, ειδικότερα δε εκείνων που διακρίνονται για τις προηγμένες λύσεις από πλευράς μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και για τα προηγμένα συστήματα ασφαλείας.

5.8 Επείγει να διευκολυνθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση των ευρωπαϊκών εταιριών που δραστηριοποιούνται στον τομέα, έτσι ώστε να αντέξουν τις πρόσθετες δαπάνες που προκύπτουν από την κρίση και να συνεχίσουν να επενδύουν στην έρευνα, στην ανάπτυξη και στην καινοτομία (από κοινού κατασκευαστές και κατασκευαστές εξαρτημάτων)· και τούτο για να παραμείνουν ανταγωνιστικές με έμφαση στην ποιότητα και στην καινοτομία και να παράγουν ασφαλέστερα οχήματα και φιλικότερα προς το περιβάλλον.

6. Μελλοντικές προοπτικές για τον τομέα: προκλήσεις και ευκαιρίες

6.1 Εάν τα αρνητικά αποτελέσματα του πρώτου εξαμήνου επιβεβαιωθούν για ολόκληρο το 2009, το σύνολο του κλάδου θα υποστεί, το 2010, μείωση της πιστωτικής του ικανότητας στις τράπεζες. Ακόμη και σε περίπτωση άμεσης ανάκαμψης, η επενδυτική ικανότητα και η ικανότητα έρευνας και ανάπτυξης θα μειωθούν, με αρνητικά αποτελέσματα σε μεσοπρόθεσμη βάση και, επομένως, με αύξηση της αστάθειας των επιχειρήσεων, με πιθανές περαιτέρω επιπτώσεις στην απασχόληση.

6.2 Κατά την τελευταία δεκαετία, από την εισαγωγή το 1999 του προτύπου Ευρώ 1 έως τα πρότυπα που εφαρμόζονται επί του παρόντος, ο τομέας έχει επιτύχει σημαντική μείωση των ρυπογόνων εκπομπών, η οποία ήταν της τάξης του 90 % για το CO και τους HC και πάνω από 50 % για το NO_x. Επίσης, όσον αφορά τη μείωση της ηχορύπανσης έχουν επιτευχθεί ενθαρρυντικά αποτελέσματα· ολόκληρος δε ο τομέας (συμπεριλαμβανομένων των ενώσεων των καταναλωτών) επιδιώκει να επιφέρει περαιτέρω βελτιώσεις, οι οποίες επιτυγχάνονται κυρίως στον δρόμο, μέσω της αποκλειστικής χρήσης εγκεκριμένων συστημάτων καυσαερίων και της φιλικότερης προς το περιβάλλον οδήγησης. Όσον αφορά την ασφάλεια, η καινοτομία του κλάδου έγκειται σε μια σειρά προηγμένων συστημάτων πέδησης, τα οποία εξαπλώνονται ολοένα και περισσότερο σε διάφορα είδη μοτοσικλετών, συμπεριλαμβανομένων των οχημάτων νέας δομής, όπως είναι τα τρίκυκλα και τα τετράκυκλα.

6.3 Η Επιτροπή προετοιμάζει ένα σχέδιο κανονισμού για τα μηχανοκίνητα δίκυκλα, το οποίο αναμένεται τους πρώτους μήνες του 2010. Αν και θα πρέπει να συνεχιστεί να σημειώνεται πρόοδος όσον αφορά το περιβάλλον και την ασφάλεια, είναι καθοριστικής σημασίας, στο τρέχον οικονομικό πλαίσιο, να αποφευχθούν ριζικές αλλαγές και να ληφθεί υπόψη η πραγματική ικανότητα του τομέα και το μέγεθος των φορέων της. Όσον αφορά τα νέα πρότυπα Euro, πρέπει να προταθούν στόχοι εφικτοί από τον κλάδο, σταδιακής εφαρμογής ώστε να πληρούνται οι προθεσμίες που επιβάλλονται από τον σχεδιασμό, την παραγωγή και την αγορά. Στον νέο κανονισμό, είναι επιθυμητό να προωθηθεί μια προσέγγιση που να επιτρέπει στον κλάδο να επωφελείται από την ικανότητά του να καινοτομεί, με την εξασφάλιση μιας κάποιας ευελιξίας ώστε να λαμβάνονται υπόψη η οικονομική κατάσταση και η μεγάλη ποικιλία των προϊόντων (τεχνικά χαρακτηριστικά και αγορά), ιδιαίτερα για τη διάδοση των προηγμένων συστημάτων πέδησης. Η βιομηχανία έχει ήδη υποβάλει προτάσεις προς αυτή την κατεύθυνση στην Επιτροπή σε ό,τι αφορά την περιβαλλοντική συνιστώσα και την οδική ασφάλεια.

6.4 Οι παραδοσιακοί κατασκευαστές είναι εκτεθειμένοι, και θα είναι ολοένα και περισσότερο, ειδικότερα στο σημερινό οικονομικό περιβάλλον, σε έναν ανταγωνισμό χαμηλού κόστους/χαμηλής ποιότητας, κυρίως από τη Νοτιοανατολική Ασία, ιδίως όσον αφορά τα μηχανοκίνητα δίκυκλα μικρού και μεσαίου κυβισμού, όπου τα περιθώρια κέρδους έχουν μειωθεί. Από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί, προκύπτει ότι συχνά τα εισαγόμενα αυτά προϊόντα δεν πληρούν την ευρωπαϊκή έγκριση τύπου και θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια των καταναλωτών και το περιβάλλον. Δειγματοληπτικοί έλεγχοι σε μηχανοκίνητα δίκυκλα κινεζικής προέλευσης που εισήχθησαν στην ΕΕ κατέγραψαν περιπτώσεις μη συμμόρφωσης, όπως μεγαλύτερες αποστάσεις πέδησης σε ποσοστό έως και 35 % και ρυπογόνες εκπομπές έως και 20 φορές πάνω από τις απαιτήσεις έγκρισης τύπου της ΕΕ. Υπάρχουν επίσης προβλήματα που σχετίζονται με την παραχάραξη των οχημάτων ή τμημάτων οχημάτων της ευρωπαϊκής παραγωγής από κατασκευαστές στις αναδυόμενες οικονομίες καθώς και με την πλαστογράφηση πιστοποιητικών συμμόρφωσης από εμπορικές εταιρείες που εισάγουν μη συμβατά οχήματα στην ΕΕ. Σε ένα τμήμα της αγοράς της ΕΕ ιδιαίτερα ευαίσθητο στην τιμή, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι υπάρχει θεμιτός ανταγωνισμός, απαιτείται περισσότερη επιτήρηση κατά την έγκριση τύπου και στην αγορά, με προσεκτικούς ελέγχους «συμμόρφωσης της παραγωγής» από τις αρμόδιες αρχές ή/και υπηρεσίες τεχνικού ελέγχου σε οχήματα που προσφέρονται προς πώληση, ώστε να εξακριβωθεί η συμμόρφωση με τον εγκεκριμένο τύπο και ο σεβασμός της πνευματικής ιδιοκτησίας.

6.5 Οι παραδοσιακοί κατασκευαστές ανταμείβονται από τον καταναλωτή για τον σχεδιασμό, την ποιότητα των προϊόντων τους και τον βαθμό καινοτομίας και ασφάλειας. Αυτό συμβαίνει για τα οχήματα της υψηλής τεχνολογίας μικρού και μεσαίου κυβισμού, και ιδίως για οχήματα μεγάλου κυβισμού, υψηλής προστιθέμενης αξίας, τα οποία διακρίνονται για τις τεχνικές λύσεις που έχουν υιοθετηθεί και όπου η μάρκα έχει βαρύνουσα σημασία. Τα προϊόντα αυτά πλήττονται περισσότερο στο υφιστάμενο οικονομικό πλαίσιο. Η μεγαλύτερη διάδοση οχημάτων προηγμένης τεχνολογίας, όπως είναι τα υβριδικά και τα ηλεκτρικά οχήματα που αρχίζουν να εμφανίζονται στην αγορά, θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την υποστήριξη του δημόσιου τομέα και κατά συνέπεια από την ικανότητα γενικά εξόδου από την σημερινή κρίση.

6.6 Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται για τις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η ελευθέρωση των τελωνειακών δασμών μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας θα αποφέρει οφέλη και στις δύο πλευρές, αίροντας συνεπώς τους μη δασμολογικούς φραγμούς (π.χ. απαγόρευση της κυκλοφορίας στην Κίνα μηχανοκίνητου δίκυκλου με κυβισμό άνω των 250cc), που αποτελούν σοβαρά προβλήματα για τους ευρωπαίους εξαγωγείς.

6.7 Για την αντιμετώπιση των σημερινών προκλήσεων, όπως έχει ήδη συμβεί στο παρελθόν, οι ευρωπαίοι κατασκευαστές πρέπει να συνεχίσουν τις αναδιαρθρώσεις, τις συγχωνεύσεις και τις εξαγορές με την περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας που θα οδηγήσει στις μέγιστες δυνατές συνέργειες.

6.8 Η επιβίωση των ευρωπαίων κατασκευαστών εξαρτημάτων είναι απαραίτητη για τη διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των διακεκριμένων ευρωπαϊκών παραγωγών, που θεωρούνται αποκλειστικές από τους χρήστες. Είναι επομένως αναγκαίο να αποφευχθεί η επανάληψη αυτού που συνέβη, για παράδειγμα, στον τομέα των ποδηλάτων, όπου εξαφανίστηκαν οι προμηθευτές των βασικών εξαρτημάτων, όπως π.χ. πλαίσια, με αποτέλεσμα σήμερα η Ευρώπη να εξαρτάται από την Κίνα για τη συναρμολόγηση των ποδηλάτων.

6.9 Οι ευρωπαίοι κατασκευαστές εξαρτημάτων αδυνατούν να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό σε επίπεδο τιμών, και πρέπει οπωσδήποτε να επικεντρωθούν στην καινοτομία, στην ανάπτυξη κοινών σχεδίων με τους κατασκευαστές για την επίτευξη οικονομικών κλίμακας - όπου αυτό είναι δυνατό - και σε μια πραγματική εταιρική σχέση που να εξασφαλίζει την ροή παραγγελιών μεταξύ κατασκευαστών και προμηθευτών για προϊόντα υψηλής ποιότητας.

6.10 Ενδείκνυται να αναπτυχθεί σε ολόκληρο τον τομέα των μηχανοκίνητων δίκυκλων προσέγγιση παρόμοια με την CARS21 για την καλύτερη αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, για τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας του τομέα και για την προστασία της απασχόλησης.

6.11 Τα κεφάλαια για την έρευνα στο πλαίσιο του ΠΠ7 μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων αυτών με την υποστήριξη των επιχειρήσεων που παράγουν στην Ευρώπη και που χρησιμοποιούν την ευρωπαϊκή αλυσίδα παραγωγής. Για τον σκοπό αυτό η δημιουργία μιας πλατφόρμας για τον τομέα των μηχανοκίνητων δίκυκλων θα είναι ιδιαίτερα σημαντική - ειδικότερα όσον αφορά τις ΜΜΕ - με τη συμμετοχή σε συνεταιρισμούς για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων έρευνας, όπως γίνεται στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας.

6.12 Η Επιτροπή υπέβαλε πρόσφατα ένα σχέδιο δράσης για την αστική κινητικότητα, μεταξύ των διαφόρων στόχων του οποίου συμπεριλαμβάνεται η διευκόλυνση της κυκλοφορίας, εγγενές χαρακτηριστικό των μηχανοκίνητων δίκυκλων. Η βιομηχανία των μηχανοκίνητων δίκυκλων έχει καταστεί ευάλωτη λόγω της κρίσης, αλλά θα ωφεληθεί μακροπρόθεσμα από τις αυξανόμενες ανάγκες για εναλλακτικά οχήματα με χαμηλές εκπομπές ρύπων που καθιστούν την κινητικότητα πιο βιώσιμη, ιδιαίτερα στις πόλεις, υπό τον όρο ότι οι σημερινές οικονομικές δυσκολίες μπορούν να ξεπεραστούν μεσοπρόθεσμα χωρίς ανεπανόρθωτες ζημιές.

Βρυξέλλες, 18 Μαρτίου 2010.

Ο πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ το 2013» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2010/C 354/06)

Εισηγητής: ο κ. Lutz RIBBE

Στις 16 Δεκεμβρίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ το 2013»

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 461η σύνοδο ολομέλειας της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 18ης Μαρτίου) η ΕΟΚΕ υιοθέτησε με 163 ψήφους υπέρ, 5 ψήφους κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ ανησυχεί όλως ιδιαίτερος για τη συνεχιζόμενη διεύρυνση του χάσματος που παρατηρείται μεταξύ των δηλώσεων υπέρ του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου και της πολυλειτουργικότητας της ευρωπαϊκής γεωργίας και της καθημερινής πραγματικότητας που αντιμετωπίζουν οι γεωργοί. Επομένως, το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο, το οποίο απειλείται περισσότερο από ποτέ από τις τρέχουσες εξελίξεις, πρέπει να υποστηριχθεί και να προαχθεί με ακόμη περισσότερο αποφασιστικά και εύστοχα μέτρα μιας ισχυρής Κοινής Γεωργικής Πολιτικής.

1.2 Υπό την έντονη πίεση των αγορών -η οποία εκφράζεται συχνά μέσω του χαμηλού ύψους και των έντονων διακυμάνσεων των τιμών- οι γεωργοί ωθούνται στην εξειδίκευση και τον εξορθολογισμό της παραγωγής. Οι εξελίξεις αυτές μπορεί να οδηγήσουν σε μια προβληματική συγκέντρωση της παραγωγής σε περιφερειακό επίπεδο αλλά και στην εγκατάλειψη της γεωργικής παραγωγής σε μειονεκτούσες περιοχές. Με δεδομένη αυτήν την πίεση για προσαρμογή, η ΕΟΚΕ θεωρεί επείγουσα ανάγκη να αξιοποιηθεί η ΚΓΠ στο μέλλον για τη διατήρηση και την ανάπτυξη της πολυλειτουργικής γεωργίας σύμφωνα με τους στόχους της βιωσιμότητας, σε όλη την Ευρώπη.

1.3 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι σαφές ότι δεν συνιστά πρόοδο η προσήλωση στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας για την προσαρμογή στους όρους της παγκόσμιας αγοράς. Η ΚΓΠ μετά το 2013 δεν θα πρέπει να προσανατολίζεται στη φθηνότερη, αμιγώς επιχειρηματικά βελτιστοποιημένη, εξειδικευμένη παραγωγή με επίκεντρο το περιφερειακό επίπεδο, αλλά στο ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο, το οποίο πρέπει να στηρίζεται στις αρχές της επισιτιστικής αυτάρκειας και της βιωσιμότητας, καθώς και στις πραγματικές ανάγκες των αγροτών και των καταναλωτών.

1.4 Αυτό προϋποθέτει αλλαγή παραμέτρων για τη γεωργική πολιτική, δεδομένου ότι η επιδίωξη της πολυλειτουργικής γεωργίας δεν είναι εφικτή με βάση τις συνθήκες και τις τιμές της παγκόσμιας αγοράς.

1.5 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή, το Συμβούλιο και το ΕΚ να ορίσουν, κατ' αρχάς, με σαφήνεια το στόχο της ΚΓΠ, παρουσιάζοντας στη συνέχεια την απαραίτητη δέσμη εργαλείων και υποδεικνύοντας τους απαιτούμενους πόρους. Αυτά πρέπει να προηγηθούν της ρύθμισης του θέματος της χρηματοδότησης. Θεωρεί επίσης ότι θα ήταν εσφαλμένο να οριστεί πρώτα ένα χρηματικό ποσό για κάποιο

πεδίο δράσης, για να καταναμηθεί στη συνέχεια μεταξύ των επιμέρους μέτρων και κρατών μελών.

1.6 Σύμφωνα με τη Συνθήκη της ΕΕ, η σταθεροποίηση των αγορών αποτελεί στόχο της ΚΓΠ. Η σταθερότητα των αγορών είναι σημαντική. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να χρησιμοποιούνται και στο μέλλον τα εργαλεία της αγοράς για τη σταθεροποίηση και την αποφυγή των υπερβολικών διακυμάνσεων των τιμών. Ωστόσο, τα μέτρα σταθεροποίησης της αγοράς και εξασφάλισης των τιμών παραγωγού έχουν περιορισθεί στο ελάχιστο και οι γεωργικές αγορές της ΕΕ θεωρούνται από τις πλέον ανοικτές έναντι τρίτων χωρών. Από αυτό προκύπτει και η πλειονότητα των προβλημάτων, τα οποία δεν μπορεί να αντιμετωπίζονται διαρκώς και αποκλειστικά με αντισταθμιστικές πληρωμές.

1.7 Συνεπώς, η αγροτική πολιτική δε συνίσταται μόνο στη διανομή κονδυλίων. Έχουν δίκιο οι αγρότες όταν διεκδικούν ένα αξιοπρεπές εισόδημα από την πώληση των προϊόντων τους στην αγορά και ως ανταμοιβή για τις κοινωνικές υπηρεσίες που παρέχουν στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου.

1.8 Για τον σκοπό αυτό είναι επίσης απαραίτητο να προωθηθούν και να υποστηριχθούν η παραγωγή και η εμπορία προϊόντων ποιότητας που χαρακτηρίζουν την περιοχή και την πολυμορφία των αγροτικών ζωνών της ΕΕ, με την ανάπτυξη σύντομων διαύλων διανομής και την ενθάρρυνση της άμεσης πρόσβασης των γεωργών και των γεωργικών συνεταιρισμών στους καταναλωτές, προκειμένου να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και να αντισταθμιστεί η διαπραγματευτική παντοδυναμία των μεγάλων αλυσίδων διανομής. Πρέπει να διασφαλιστούν η ποικιλομορφία και τα χαρακτηριστικά των ευρωπαϊκών προϊόντων, μεταξύ άλλων, με την ορθή ενημέρωση των καταναλωτών.

1.9 Μια από τις σημαντικές αποστολές της μεταρρύθμισης θα είναι η μετατροπή του σημερινού, κατακερματισμένου συστήματος γεωργικών ενισχύσεων της ΕΕ σε ένα ενιαίο, κοινωνικά αποδεκτό σύστημα που θα στηρίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια.

1.10 Οι ενισχύσεις προς τους αγρότες δεν μπορεί πλέον να δικαιολογούνται από αποφάσεις ή διεκδικήσεις που απορρέουν από το παρελθόν, αλλά θα πρέπει να αντισταθμίζουν το κόστος των - επακριβώς ορισμένων - κοινωνικών υπηρεσιών που είναι απαραίτητες για τη διατήρηση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου και δεν αντανakλώνται στις τιμές της αγοράς. Πρέπει δηλαδή να είναι προσανατολισμένες στον εκάστοτε στόχο.

1.11 Η καθιέρωση ενιαίων στρεμματικών αποζημιώσεων σε πανευρωπαϊκή κλίμακα δεν δικαιολογείται. Αυτό ισχύει, μεταξύ άλλων, λόγω των πολύ σημαντικών διαρθρωτικών και αγρο-κλιματικών διαφορών που υφίστανται, των σημαντικών αποκλίσεων του μέσου εισοδήματος σε εθνική και περιφερειακή κλίμακα, των σοβαρών διακυμάνσεων του κόστους τροφοδοσίας και παραγωγής, αλλά και των διαφορετικών υπηρεσιών που προσφέρει κάθε μονάδα καλλιέργειας και κάθε είδος επιχείρησης για τη διασφάλιση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου. Πρέπει πολύ μάλλον να αναζητηθούν λύσεις που ταυρίζουν στο εκάστοτε είδος εκμετάλλευσης σε κάθε περιφέρεια.

1.12 Τα προγράμματα για την ανάπτυξη της υπαίθρου πρέπει να εξελιχθούν περαιτέρω αλλά και να τελειοποιηθούν. Η ΕΟΚΕ απορρίπτει απερίφραστα την υπαγωγή των σχετικών καθηκόντων στη γενική διαρθρωτική και περιφερειακή πολιτική. Θεωρεί όμως ότι τα μέτρα που προβλέπονται σήμερα στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ πρέπει να σχετίζονται σαφώς με τη γεωργία. Δεν μπορεί λοιπόν να συμπεριλαμβάνονται σε αυτά η οδοποιία και οι ευρυζωνικές συνδέσεις.

2. Ορισμός στόχων

2.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα δημοσιεύσει το 2010 ανακοίνωση σχετικά με τη μελλοντική διαμόρφωση των πολιτικών προτεραιοτήτων και του δημοσιονομικού πλαισίου από το 2014 και μετά. Η ανακοίνωση θα αναφέρεται και στον προσανατολισμό των κοινοτικών πολιτικών, όπως η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ), και των διαρθρωτικών ταμείων.

2.2 Ο σκοπός της παρούσας γνωμοδότησης πρωτοβουλίας είναι η διατύπωση των **βασικών ιδεών** της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σχετικά με τη μελλοντική κατεύθυνση και διαμόρφωση της ΚΓΠ. Επιδιώξη μας είναι να δοθούν πρόσθετα επιχειρήματα και να υποβληθούν συστάσεις στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εκπόνηση της ανακοίνωσης.

3. Αρχική κατάσταση: Το «ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο» - το πρότυπο της ευρωπαϊκής γεωργικής πολιτικής - κινδυνεύει

3.1 Οι προσδοκίες της κοινωνίας έναντι της γεωργίας έχουν αλλάξει ριζικά. Εδώ και πολύ καιρό, δεν αφορούν μόνο τους στόχους του άρθρου 33 της Συνθήκης ΕΚ οι οποίοι έχουν συμπεριληφθεί αυτούσιοι στη νέα Συνθήκη της Λισαβόνας, όπως π.χ. η εξέλιξη των μεθόδων για την παραγωγή τροφίμων σε λογικές τιμές.

3.2 Σε αυτές τις προσδοκίες προστέθηκαν νέες προκλήσεις, όπως η διασφάλιση της βιοποικιλότητας, η διατήρηση του παραδοσιακού τοπίου στο μεγαλύτερο μέρος της ευρωπαϊκής επικράτειας, η ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας και της διατήρησης θέσεων εργασίας, η θεώρηση των τοπικών προϊόντων ως πολιτιστικών αγαθών κλπ. Η γεωργία πρέπει επίσης να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής με τρόπο που να συμβάλει και στην αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα.

3.3 Η παγκόσμια επισιτιστική κρίση, αλλά και η προβληματική κατάσταση στις αγορές ενέργειας καταδεικνύουν κι άλλες ιδιαίτερα σημαντικές λειτουργίες της τοπικής γεωργίας (η οποία βσιίζεται στις περιφέρειες), όπως είναι η ασφάλεια των τροφίμων, η επισιτιστική αυτάρκεια και η παραγωγή ενέργειας ...

3.4 Η επισιτιστική ασφάλεια πρέπει να αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα όλων των ανθρώπων. Αν και δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει απόλυτη αυτάρκεια (100 %), στόχος πρέπει να είναι η

όσο το δυνατό μεγαλύτερη προσέγγισή της (βλ. επισιτιστική αυτάρκεια).

3.5 Συχνά, η γεωργία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής και της περιφερειακής ταυτότητας και τα τρόφιμα μπορεί να συμβολίζουν τη διαφορετικότητα και την ιστορία χωρών και περιφερειών. Αν και τα τρόφιμα μπορεί θεωρητικά να εισαχθούν, για να προστατευτούν τα παραδοσιακά τοπία, η βιοποικιλότητα και ο πολιτισμός -που δεν μπορεί να θεωρούνται εισαγόμενα προϊόντα- χρειάζεται μια ενεργός και σύμφωνη με τη γεωργική παράδοση διαχείριση των αγροτικών περιοχών. Συνεπώς, τα τρόφιμα πρέπει επίσης να αξιολογηθούν εντελώς διαφορετικά από ό,τι λ.χ. τα βιομηχανικά προϊόντα, στην περίπτωση των οποίων ο τόπος εγκατάστασης παραγωγικών μονάδων καθορίζεται κυρίως με γνώμονα το κόστος.

3.6 Η συζήτηση για τη βιωσιμότητα έχει επεκταθεί και στη γεωργική οικονομία. Η πολιτική υπέρ του «Ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου» ανταποκρίνεται σε μια αγροτική οικονομία που επικεντρώνεται με συνέπεια στους στόχους της αειφορίας.

3.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το κλειδί για τη διατήρηση της ποσοτικής και ποιοτικής επάρκειας σε μια περιφερειακά διαφοροποιημένη και βιώσιμη παραγωγή τροφίμων σε όλη την ευρωπαϊκή επικράτεια, με σεβασμό προς τη φύση, τη βιοποικιλότητα και τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των προϊόντων και με την προστασία του παραδοσιακού τοπίου και της αγροτικής υπαίθρου, είναι η διασφάλιση και περαιτέρω προώθηση του «Ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου», δηλαδή μια πολυλειτουργική γεωργία με γνώμονα τους αγρότες (!) της ΕΕ, στην οποία το εισόδημα των αγροτών θα είναι συγκρίσιμο με τον τοπικό ή περιφερειακό μέσο όρο.

3.8 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι ήδη σήμερα – και εντός της Ευρώπης – υπάρχουν πολύ μεγάλες διαφορές μεταξύ της πολυλειτουργικής γεωργίας και της γεωργίας που προσανατολίζεται, κατά κύριο λόγο, σε παγκοσμιοποιημένες και απελευθερωμένες αγορές.

3.9 Η ΕΟΚΕ ανησυχεί όλος ιδιαιτέρως για τη συνεχή αύξηση του χάσματος που παρατηρείται μεταξύ, αφενός, των δηλώσεων υπέρ του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου και της πολυλειτουργικότητας της ευρωπαϊκής γεωργίας και, αφετέρου, της καθημερινής πραγματικότητας που αντιμετωπίζουν οι γεωργοί.

3.10 Αυτό οφείλεται, μεταξύ άλλων, στο ότι οι γεωργοί δεν καλούνται να εκπληρώσουν ένα καθαρά παραγωγικό, αλλά έναν «πολυλειτουργικό ρόλο» στην ύπαιθρο και βρίσκονται αντιμέτωποι με πρόσθετες υποχρεώσεις οι οποίες τους επιβαρύνουν οικονομικά χωρίς να τους αποφέρουν κάποιο όφελος, δεδομένου ότι οι τιμές που ισχύουν στην αγορά για τα γεωργικά προϊόντα δεν συνεκτιμούν τη συμβολή του γεωργικού κλάδου κατά την έννοια της πολυλειτουργικότητας.

3.11 Έτσι, οι επιχειρήσεις αναγκάζονται σήμερα να ακολουθούν όλες τις εξελίξεις στο χώρο της παραγωγικότητας, προκειμένου να μπορέσουν να επιβιώσουν οικονομικά. Συνεπώς, η ΕΕ απομακρύνεται απαραίτητα από το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο, καθώς εμφανίζεται μια τάση εκβιομηχάνισης της γεωργίας. Από τη μία πλευρά δημιουργούνται τύποι επιχειρήσεων οι οποίοι καταλήγουν στην «αμερικανοποίηση της ευρωπαϊκής γεωργίας», ενώ από την άλλη παύουν να υφίστανται πολλές επιχειρήσεις η ύπαρξη των οποίων είναι σημαντική για την διατήρηση της πολυλειτουργικής γεωργίας.

(!) Ο όρος «αγρότες» δεν αφορά το μέγεθος της εκμετάλλευσης αλλά περιγράφει το πως εργάζεται και σκέπτεται ο γεωργός, οργανωμένος σε αλληλένδετες και συμπληρωματικές διαρθρώσεις όσο το δυνατόν εγγύτερες στην εκμετάλλευση, προσανατολισμένος στη διατήρηση ειδικευμένων και πολυδιάστατων θέσεων εργασίας, συνδεδεμένος με το χωριό και την περιφέρεια, υπεύθυνος έναντι φύσης και ζώων και λαμβάνοντας υπόψη τη συνέχεια των γενεών.

3.12 Οι εξελίξεις αυτές ποικίλουν σε μεγάλο βαθμό στους διάφορους κλάδους επιχειρήσεων, αλλά και στις διάφορες περιφέρειες. Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει αισθητή μια ισχυρότατη δυναμική, ενώ εν μέρει παρατηρούνται πραγματικές διαρθρωτικές ρωγμές: Στην Κάτω Σαξονία για παράδειγμα, μόνο το 2008 έκλεισε το 20 % όλων των χοιροτροφείων, ενώ ο αριθμός των χοίρων που υπέστησαν πάχυνση παρέμεινε αμετάβλητος.

3.13 Δεν είναι σαφές κατά πόσο η τάση αυτή θα εκλείψει. Εδώ και καιρό δεν μπορεί πλέον να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να στεριωθεί η Ευρώπη ολόκληρους παραγωγικούς κλάδους – όπως έχει συμβεί στη βιομηχανία. Ένα πρώτο παράδειγμα πιθανόν να αποτελέσει η βιομηχανία πουλερικών, η οποία έχει βιομηχανοποιηθεί ήδη περισσότερο από τους άλλους τομείς. Μία από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες στην Ευρώπη, η γαλλική εταιρεία πουλερικών «Doux», μετατόπισε ήδη πολλές εγκαταστάσεις της από τη Γαλλία στη Βραζιλία, επειδή η παραγωγή εκεί είναι φθηνότερη.

3.14 Αυτό σημαίνει ότι, ακόμη και η διαρκής εξέλιξη της παραγωγικότητας δεν εγγυάται, σε τελευταία ανάλυση, την επιβίωση της ευρωπαϊκής γεωργίας στις μη ρυθμιζόμενες παγκόσμιες αγορές. Άλλωστε, ποτέ δεν μπόρεσε να εξασφαλίσει τη γεωργία σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή επικράτεια.

3.15 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η έντονη συγκέντρωση της παραγωγής θα καταστήσει την ευρωπαϊκή γεωργία περισσότερο επιρρεπή στις κρίσεις.

3.16 Το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο χαρακτηρίζεται από την ενσυνείδητη παραίτηση από το στόχο της αύξησης της παραγωγικότητας, πράγμα που φυσικά ισοδυναμεί με ανταγωνιστικό μειονέκτημα. Ακριβώς αυτό όμως είναι πολιτικά και κοινωνικά επιθυμητό. Όντως, οι ευρωπαίοι πολίτες έχουν διαφορετικές αντιλήψεις σχετικά με τις ρυθμίσεις για τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς (ΓΤΟ), τις ορμόνες, την ενίσχυση της ανάπτυξης, την καταπολέμηση της σαλμονέλας ή τη διατήρηση του τοπίου, σε σύγκριση με τις αντιλήψεις που επικρατούν σε ορισμένες περιοχές εκτός Ευρώπης. Σαφές παραμένει ότι οι υψηλότερες προσδοκίες έναντι της παραγωγής συνεπάγονται έξοδα, με τα οποία δεν μπορεί να επιβαρύνονται αποκλειστικά και μόνο οι γεωργοί!

3.16.1 Κατ' αυτήν την έννοια, είναι εξαιρετικά σημαντικό να ενισχυθούν οι μηχανισμοί συνοριακών ελέγχων με την τήρηση πρωτοκόλλων εγγύησης της υγείας τα οποία διευκολύνουν την ανιχνευσιμότητα, κατοχυρώνουν την ασφάλεια και πιστοποιούν ότι δεν χρησιμοποιήθηκαν προϊόντα τα οποία απαγορεύονται στην Ε.Ε., με την επιβολή των ιδίων απαιτήσεων για τα κοινοτικά αλλά και τα εισαγόμενα προϊόντα.

3.17 Άρα και οι πολιτικοί της Ευρώπης αντιμετωπίζουν την πρόκληση της διατήρησης μιας γεωργίας η οποία δεν μπορεί μεν να ακολουθεί την εξέλιξη της παραγωγικότητας, αλλά πρέπει να διασφαλίζει επαρκές εισόδημα για τους αγρότες.

3.18 Το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο δεν πρέπει να συρρικνωθεί λόγω των συνθηκών και των τιμών που επικρατούν στην παγκόσμια αγορά. Δεν είναι δυνατόν να αξιώνουμε να έχουμε μια γεωργία,

— η οποία θα είναι σε θέση να παράγει σε όλες τις ευρωπαϊκές περιφέρειες με βάση τις (συχνά στρεβλωμένες) συνθήκες της παγκόσμιας αγοράς,

— η οποία θα ικανοποιεί, την ίδια στιγμή, όλες τις προσδοκίες όσον αφορά την παραγωγή (ποιότητα, ασφάλεια, προστασία των φυσικών πόρων, προστασία των ζώων κλπ.) και θα καλύπτει το κόστος παραγωγής στην Ευρώπη

— και η οποία, επιπλέον, θα διασφαλίζει μια σύγχρονη και ελκυστική αγορά εργασίας που θα συμβάλλει στην προστασία των εργαζομένων και θα χαρακτηρίζεται από υψηλά πρότυπα ασφάλειας, ασφάλεια και υψηλό επίπεδο κατάρτισης και επαγγελματικής επιμόρφωσης.

3.19 Κατά συνέπεια, οι τρέχουσες εξελίξεις απειλούν σήμερα περισσότερο από ποτέ το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο. Για το λόγο αυτό πρέπει να υποστηριχθεί και να προαχθεί με μια ισχυρή ΚΓΠ.

4. Η πολιτική μετά το 2014 – απόφαση ως προς την πορεία πλεύσης: προς τα πού πρέπει να πορευθεί η ΚΓΠ;

4.1 Αν και η Κοινή Γεωργική Πολιτική έχει εν μέρει υποστεί από τη θέσπιση της επανειλημμένα ριζικές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις, διεξάγεται επί του παρόντος ένας ακόμα διάλογος –μετά από αυτούς του 2000, του 2003 και του 2008– με θέμα τις μεταρρυθμίσεις. Τούτο φανερώνει ότι δεν έχουν απαντηθεί ικανοποιητικά μέχρι στιγμής όλα τα ερωτήματα κοινωνικού χαρακτήρα όσον αφορά την Κοινή Γεωργική Πολιτική. Γι' αυτόν τον λόγο, η Κοινή Γεωργική Πολιτική εξακολουθεί να δέχεται σκληρή κριτική ή ακόμη και να αμφισβητείται μέχρι ενός σημείου. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, εφόσον αντιμετωπίζεται με σοβαρότητα το ευρωπαϊκό αγροτικό πρότυπο, ο ριζικός προσανατολισμός προς την αγορά είναι αυτονότητα απορριπτέος.

4.2 Οι ενδιαφερόμενοι παράγοντες πρέπει όχι μόνο να αντιμετωπίσουν τις κριτικές που εκφράζονται στο σχετικό δημόσιο διάλογο, αλλά και να τον κατευθύνουν δυναμικά. Μόνο έτσι θα μπόρεσει να εξηγηθεί στην κοινωνία ο ιδιαίτερος ρόλος της αγροτικής πολιτικής. Η βιώσιμη γεωργία και κτηνοτροφία κατά την έννοια του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου αποτελούν τη βάση του διατροφικού εφοδιασμού της ευρωπαϊκής κοινωνίας και έχουν στρατηγική σημασία για την ορθή διαχείριση και τον προγραμματισμό της χρήσης της γης, την προστασία της υπαίθρου, τη μέριμνα για το περιβάλλον και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

4.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί άμεση ανάγκη την επίτευξη κοινωνικής συναίνεσης ως προς τη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής γεωργικής πολιτικής και το περιεχόμενο του γεωργικού προτύπου. Το επίμαχο σημείο είναι το εξής: Προτίθεται η ΚΓΠ να υπεραμυνθεί του «ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου» και να συντελέσει στην εξέλιξη του ή σκοπεύει να βοηθήσει λίγες, όλο και περισσότερο εξειδικευμένες, περιφερειακά συγκεντρωμένες επιχειρήσεις με βελτιστοποιημένες πρακτικές να πρωταγωνιστήσουν στον ολοένα και εντονότερο παγκόσμιο ανταγωνισμό;

4.4 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι σαφές ότι δεν συνιστά πρόοδο η προσηλωση στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας για την προσαρμογή στους όρους της παγκόσμιας αγοράς. Η ΚΓΠ μετά το 2013 δεν θα πρέπει να προσανατολίζεται στη φθηνότερη, αμιγώς επιχειρηματικά βελτιστοποιημένη, εξειδικευμένη παραγωγή με επίκεντρο το περιφερειακό επίπεδο, αλλά στο ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο, το οποίο πρέπει να στηρίζεται στις αρχές της επιστημονικής αυτάρκειας και της βιωσιμότητας, καθώς και στις πραγματικές ανάγκες των αγροτών και των καταναλωτών.

4.5 Το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο μπορεί να αποδειχτεί βιώσιμο μόνο εάν βελτιστοποιηθεί η ανταγωνιστικότητα της πολυλειτουργικής γεωργίας έναντι της αμιγώς οικονομικά βελτιστοποιημένης γεωργικής παραγωγής. Το στοιχείο αυτό πρέπει να αποτελέσει το επίκεντρο της ΚΓΠ τα μέσα της οποίας και πρέπει να ευθυγραμμιστούν ανάλογα, πράγμα που θα οδηγήσει σε σημαντικές αλλαγές των χρηματοδοτικών διαρθρώσεων. Η περαιτέρω υποβάθμιση των μηχανισμών διαχείρισης θα ήταν αντίθετη προς την προϋπόθεση αυτή.

4.6 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή, το Συμβούλιο και το ΕΚ να ορίσουν, κατ' αρχάς, με σαφήνεια το στόχο της ΚΓΠ, παρουσιάζοντας στη συνέχεια την απαραίτητη δέσμη εργαλείων και υποδεικνύοντας τους απαιτούμενους πόρους. Αυτά πρέπει να προηγηθούν της ρύθμισης του θέματος της χρηματοδότησης. Θεωρεί επίσης ότι θα ήταν εσφαλμένο να οριστεί πρώτα ένα χρηματικό ποσό για κάποιο πεδίο δράσης για να κατανοηθεί στη συνέχεια μεταξύ των επιμέτρων και κρατών μελών.

4.7 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι στις συζητήσεις για τον προσανατολισμό της ΚΓΠ μετά το 2013 πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το ένα έκτο του συνόλου των θέσεων εργασίας στην Ευρώπη σχετίζονται, άμεσα ή έμμεσα, με τη γεωργική παραγωγή. Έτσι, η ΚΓΠ έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για τη διασφάλιση της απασχόλησης στην Ε.Ε., ιδιαίτερος στις αγροτικές περιοχές. Αν καταρρεύσει η βασική γεωργική παραγωγή, θα χαθούν θέσεις εργασίας και σε τομείς συναφών δραστηριοτήτων - μέχρι και στη βιομηχανία τροφίμων! Επιπλέον, η γεωργία καλύπτει περίπου το 80 % της έκτασης της Ε.Ε. και διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στη βιώσιμη χρήση πόρων, τη διατήρηση φυσικών βιοτόπων και της βιοποικιλότητας κλπ. Επίσης, υποχρεούται να διαδραματίσει ένα συνεχώς ενισχυόμενο ρόλο στην προσπάθεια για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

5. Μια ποικιλόμορφη δέσμη μέτρων γεωργικής πολιτικής

5.1 Η αγορά ορίζει τις τιμές, αλλά σχεδόν ποτέ τις αξίες. Οι τιμές που επιτυγχάνουν οι αγρότες προσανατολίζονται όλο και περισσότερο στις συνθήκες και το κόστος της φθηνότερης παγκοσμίως παραγωγής. Το «ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο» συνδέεται εν πολλοίς με αξίες οι οποίες δεν αντικατοπτρίζονται στις τιμές της παγκόσμιας αγοράς.

5.2 Σύμφωνα με τη Συνθήκη της ΕΕ, η σταθεροποίηση των αγορών αποτελεί στόχο της ΚΓΠ. Η σταθερότητα των αγορών είναι σημαντική. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να χρησιμοποιούνται και στο μέλλον τα μέσα της αγοράς για τη σταθεροποίηση και την αποφυγή των έντονων διακυμάνσεων των τιμών. Ωστόσο, τα μέτρα σταθεροποίησης της αγοράς και εξασφάλισης των τιμών παραγωγού έχουν περιορισθεί στο ελάχιστο και οι γεωργικές αγορές της ΕΕ θεωρούνται από τις πλέον ανοικτές έναντι τρίτων χωρών. Από αυτό προκύπτει και η πλειονότητα των προβλημάτων, τα οποία δεν μπορεί να αντιμετωπίζονται διαρκώς και αποκλειστικά με αντισταθμιστικές πληρωμές.

5.3 Συνεπώς, η γεωργική πολιτική δε συνίσταται μόνο στη διανομή κονδυλίων. Με το δικό τους οι αγρότες αξιώνουν ένα αξιοπρεπές εισόδημα από την πώληση των προϊόντων τους στην αγορά και ως ανταμοιβή για τις κοινωνικές υπηρεσίες που παρέχουν στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου.

5.4 Εφόσον σκοπεύει να υπερασπιστεί το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο, η κοινωνία πρέπει να δείξει την υποστήριξή της μέσω της γεωργικής πολιτικής. Και οι αγρότες, από την πλευρά τους, θα πρέπει να αποδεχθούν ότι η κοινωνία, με τη στήριξη που τους παρέχει, έχει την απαίτηση να εκπληρωθούν οι προσδοκίες της σχετικά με την πολυλειτουργικότητα.

5.5 Εμπόριο/Αγορές/Οργάνωση της αγοράς

Ασταθείς/σταθερές αγορές

5.5.1 Σε ό,τι αφορά τις αγορές και τις τιμές, θα πρέπει να εξετασθούν και να λυθούν τουλάχιστον τρία διαφορετικά είδη προβλημάτων:

- η αυξανόμενη αστάθεια των αγορών, σε συνδυασμό με την μείωση του κόστους παραγωγής·
- η διαρκώς αυξανόμενη ισχύς που έχουν στην αγορά οι κλάδοι της διανομής και της εμπορίας έναντι των παραγωγών και
- τα αδιαμφισβήτητα προβλήματα που υπάρχουν στην παραγωγή και την εμπορία τοπικών και περιφερειακών προϊόντων υψηλής ποιότητας. Για το λόγο αυτό, χρειάζεται να θεσπιστεί ειδική νομοθεσία για τη γεωργία, προσανατολισμένη στις τοπικές και τις περιφερειακές αγορές.

5.5.2 Η παραιτήση, σε μεγάλο βαθμό, από αποτελεσματικά μέσα σταθεροποίησης των αγορών έδωσε λαβή στην κερδοσκοπία και την αστάθεια των αγορών, πράγμα που αντίκειται στις σημερινές αλλά και στις παλαιότερες Συνθήκες της ΕΕ!

5.5.3 Οι μεγάλες διακυμάνσεις των τιμών τείνουν να οδηγήσουν σε μείωση του μεριδίου του παραγωγού στην αλυσίδα αξίας και σε αύξηση των περιθωρίων των εμπόρων.

5.5.4 Ούτε οι καταναλωτές επωφελούνται από τις εξελίξεις αυτές, όπως έγινε αισθητό τα τελευταία χρόνια: Παρά τη μείωση της τιμής των ζαχαρότευτλων κατά 40 %, η τιμή της ζάχαρης παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη, ενώ το ίδιο ισχύει και για την κατακόρυφη πτώση της τιμής του γάλακτος και των σιτηρών.

5.5.5 Το παρελθόν έχει δείξει ότι η ρυθμιστική παρέμβαση - με τα κατάλληλα μέσα και τη στιγμή που πρέπει - είναι πιο συμφέρουσα οικονομικά από την αποκατάσταση των ζημιών εκ των υστέρων.

5.5.6 Η κρίση στον τομέα του γάλακτος απέδειξε ότι δεν είναι δυνατό να μειωθούν στο ελάχιστο οι ρυθμιστικές παρεμβάσεις στην αγορά και τον όγκο παραγωγής, χωρίς να διακυβευθούν τα υψηλά πρότυπα παραγωγής και η πολυλειτουργικότητα που προσδοκά ο πληθυσμός.

5.5.7 Η εγκατάλειψη του συστήματος ποσοτώσεων του γάλακτος συνδέεται με τον κίνδυνο παύσης των εργασιών - ιδίως σε μειονεκτούσες περιφέρειες - πολλών παραγωγών γαλακτοκομικών προϊόντων, γεγονός το οποίο, σε πολλές περιπτώσεις, ισοδυναμεί με την εγκατάλειψη της εκμετάλλευσης των γαιών. Είναι οπωσδήποτε αλήθεια ότι η ποσότητα γάλακτος που θα καταναλωθεί, π.χ., στην Εσθονία, μπορεί να παραχθεί φθηνότερα σε άλλες περιοχές της Ευρώπης με υψηλότερη παραγωγικότητα σε σύγκριση με τη χώρα του παραδείγματος. Ωστόσο, μια τέτοια μετατόπιση της παραγωγής για λόγους κόστους είναι διαμετρικά αντίθετη με τους στόχους του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μιας γεωργικής πολιτικής που θα επιτρέπει την εκμετάλλευση όλων των εκτάσεων με βάση τις αρχές της επισιτιστικής αυτάρκειας! Η κατάσταση αυτή δεν μπορεί να αποφευχθεί αποκλειστικά και μόνο με τη μεταφορά κονδυλίων, γι' αυτό και χρειάζεται ρύθμιση των αγορών και της παραγωγής.

5.5.8 Η σταθεροποίηση των αγορών, μαζί με τη δημιουργία ενός είδους «δικτύου ασφαλείας», θα πρέπει συνεπώς να αποτελέσει ένα από τους κεντρικούς στόχους της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ!

5.5.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί συνεπώς ότι

- Όχι μόνο πρέπει να διατηρηθούν και να εφαρμοσθούν τα λίγα εναπομένοντα μέτρα, όταν είναι απαραίτητα, αλλά πρέπει και να αναπτυχθούν και να εισαχθούν νέες και συμβατές με τους κανόνες του ΠΟΕ ιδέες για τη σταθεροποίηση της αγοράς·
- ενόψει της αυξανόμενης αβεβαιότητας στις διεθνείς γεωργικές αγορές, πρέπει να υιοθετηθεί ένα στρατηγικό σχέδιο πρόληψης κρίσεων στον τομέα των γεωργικών προϊόντων με τη διατήρηση αποθεμάτων·
- πρέπει, επίσης, να διερωτηθούμε πώς με τη βοήθεια των οργανώσεων παραγωγών και των διεπαγγελματικών συμφωνιών μπορούμε να συμβάλουμε στη σταθεροποίηση των αγορών.

Προβλήματα στην τροφική αλυσίδα

5.5.10 Όσον αφορά τον καθορισμό των τιμών, η διαπραγματευτική ισχύς δεν είναι εξισορροπημένη: Οι αγρότες κάνουν λόγο για αθέμιτες συμβατικές πρακτικές που οφείλονται στην υπερβολικά ισχυρή διαπραγματευτική θέση των χονδρεμπόρων τροφίμων.

5.5.11 Το κρίσιμο ερώτημα δεν αφορά το μερίδιο του καθενός στην αλυσίδα αξίας, ζήτημα το οποίο ρυθμίζεται σήμερα από μόνη την αγορά – με την εντελώς φιλελεύθερη έννοια του όρου. Η κατάσταση αυτή δεν είναι καθόλου ικανοποιητική, ειδικά για όσους γεωργούς το κόστος ανά μονάδα αυξάνεται συχνά σε συνδυασμό με τη διαρκή μείωση των τιμών παραγωγού. Πολλές φορές, η απάντηση συνίσταται αναγκαστικά σε μέτρα τα οποία αντίκεινται στους στόχους του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου.

5.5.12 Δεδομένου ότι, στην ΕΕ των 27, 15 μόνο αλυσίδες καταστημάτων λιανικής πώλησης ελέγχουν ήδη το 77 % της αγοράς τροφίμων, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να εξετασθεί – όπως συμβαίνει αυτή τη στιγμή και στις ΗΠΑ – αν το δίκαιο του ανταγωνισμού είναι από μόνο του αρκετό για να εμποδίσει δεσπόζουσες θέσεις και αμφίβολες συμβατικές πρακτικές στην αγορά. Σημαντικό είναι να συμπληρωθούν όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς στην αξιολόγηση αυτή. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της Ομάδας Εργασίας Υψηλού Επιπέδου για το Γάλα, η ανάλυση αυτή θα πρέπει να οδηγήσει σε τροποποίηση της κοινοτικής νομοθεσίας για τον ανταγωνισμό στο γεωργικό κλάδο και στη συνεκτίμηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, με την προσαρμογή στην αντίστοιχη νομοθεσία που ισχύει στις χώρες που ανταγωνίζονται την Ε.Ε. στη παγκόσμια αγορά.

5.5.13 Η ΕΟΚΕ αναμένει ότι η Επιτροπή θα επιδιώξει την αύξηση της διαφάνειας των τιμών και θα υποβάλει προτάσεις για την αποφυγή της επονομαζόμενης «ασύμμετρης διαμόρφωσης των τιμών»⁽²⁾.

Εμπορία τοπικών, περιφερειακών, εξειδικευμένων προϊόντων και προϊόντων υψηλής ποιότητας

5.5.14 Οι μεγάλες αλυσίδες καταστημάτων εμπορίας τροφίμων και οι μεγάλοι μεταποιητές αναζητούν πάντα φθηνές πρώτες ύλες ίδιας μορφής, σχεδόν τυποποιημένες. Μέχρι στιγμής δεν υπάρχει λοιπόν περιθώριο ποικιλίας ανά περιφέρεια και ανά προϊόν.

(2) Η αύξηση των τιμών παραγωγού οδηγεί γρήγορα τις τιμές καταναλωτή στα ύψη, ενώ η μείωση των τιμών παραγωγού οδηγεί αργά σε μείωση των τιμών καταναλωτή.

5.5.15 Η παραγωγή και η εμπορία προϊόντων υψηλής ποιότητας που αντανακλούν τον περιφερειακό χαρακτήρα και την ποικιλία των αγροτικών περιοχών της ΕΕ, συμβάλλουν σημαντικά στη διατήρηση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου. Πρέπει, επομένως, να τύχουν πολύ μεγαλύτερης ενίσχυσης. Με τη συντόμευση των διαύλων διάθεσης των προϊόντων και την αμεσότερη πρόσβαση των αγροτών ή των παραγωγικών συνεταιρισμών στο καταναλωτικό κοινό, μπορεί να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα, ιδιαίτερα των μικρότερων εκμεταλλεύσεων υψηλής έντασης εργασίας.

5.5.16 Οι πληροφορίες για τη γεωγραφική προέλευση και τις διαφορές στη μέθοδο παραγωγής πρέπει να λαμβάνονται πολύ περισσότερο υπόψη από ό,τι μέχρι σήμερα. Πρέπει να θεωρούνται ως «πνευματική ιδιοκτησία» και να προστατεύονται. Μπορεί να αποτελέσουν συνδετικό κρίκο μεταξύ των γεωργικών προϊόντων και των περιφερειών, να πιστοποιούν δηλαδή την προέλευση των προϊόντων, αλλά και τα ιδιαίτερα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά που έχουν καθιερωθεί με την πάροδο του χρόνου. Αυτό που είναι σημαντικό είναι να οριστεί με σαφήνεια η έννοια του τοπικού προϊόντος.

5.5.17 Σήμερα, κυκλοφορούν πολλές παραπλανητικές και αμφιλεγόμενες πρακτικές όσον αφορά την επισήμανση των προϊόντων. Στο μέλλον δεν θα πρέπει να επιτρέπεται, για παράδειγμα:

- να απεικονίζονται σε συσκευασίες γαλακτοκομικών αγελάδες σε λιβάδια όταν το γάλα προέρχεται από ζώα που δεν έχουν καν πρόσβαση σε λιβάδι. Αντ' αυτού, πρέπει να ενθαρρυνθεί η διαφοροποίηση στην αγορά (με προγράμματα παραγωγής γάλακτος από αγελάδες που εκτρέφονται (κοντά) σε βοσκότοπους, έως και με την εμπορική διάθεση προϊόντων στις περιφερειακές αγορές από τους ίδιους τους παραγωγούς ή από μικρούς συνεταιρισμούς παραγωγών)·

- διαφήμιση με στοιχεία σχετικά με την περιφέρεια, όταν τα προϊόντα έχουν παραχθεί αλλού.

5.5.18 Χρειάζεται βελτίωση και έλεγχος της διαφάνειας στην αγορά και της ενημέρωσης των καταναλωτών (όπως π.χ. με επισήμανση σχετικά με την προέλευση). Προκειμένου να καταστούν ευρύτερα γνωστοί οι κανόνες που ισχύουν για τους ευρωπαίους αγρότες, πρέπει να διενεργηθούν εκστρατείες για την ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με τα ευρωπαϊκά συστήματα παραγωγής. Επίσης, θα πρέπει να αποδοθεί ιδιαίτερη σημασία στο σύστημα επισήμανσης και, εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη όσα προβλέπει η γνωμοδότηση σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές (NAT/398)⁽³⁾.

5.5.19 Τα φορολογικά έσοδα πρέπει στο μέλλον να χρησιμοποιούνται κυρίως για τη στήριξη των τοπικών προϊόντων και αγορών.

5.6 Τα χρηματοδοτικά μέσα της ΚΓΠ

Η σημερινή κατάσταση

5.6.1 Σήμερα, το καθεστώς γεωργικών ενισχύσεων στην ΕΕ δεν είναι ενιαίο: στην ΕΕ των 15 υπάρχουν οι ενισχύσεις που απορρέουν από ιστορικά δικαιώματα ή που οδεύουν προς την κατεύθυνση των ενιαίων στρεμματικών ενισχύσεων. Στην ΕΕ των 12 καθιερώθηκε αμέσως ένα σύστημα στρεμματικών ενισχύσεων, αν και οι πληρωμές είναι χαμηλότερες αυτών της ΕΕ των 15.

(3) ΕΕ C 77 της 31.3.2009, σ. 81

5.6.2 Έτσι, κάθε αγρότης ωφελείται σήμερα με πολύ διαφορετικό τρόπο από το ισχύον σύστημα πληρωμών. Αυτό θεωρείται συχνά άδικο, ενώ παράλληλα είναι σχεδόν αδύνατο να εξηγηθεί στους φορολογούμενους.

5.6.3 Ένας από τους βασικούς προορισμούς της επικείμενης μεταρρύθμισης πρέπει να είναι η ανάπτυξη ενός ενιαίου και κοινωνικά αποδεκτού συστήματος που θα στηρίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια.

5.6.4 Οι άμεσες ενισχύσεις του 1ου πυλώνα αιτιολογήθηκαν αρχικά από την μείωση των εγγυημένων τιμών το 1992. Διατηρήθηκαν, μέχρι το 2003, ως συνδεδεμένες αντισταθμιστικές πληρωμές, πριν την «αποσύνδεση» με τις αποφάσεις του Λουξεμβούργου. Δεδομένου όμως ότι τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν επιλέξει το λεγόμενο «σύστημα ενιαίας ενίσχυσης», εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικότερες διαφορές στα οφέλη που αποκομίζουν οι μεμονωμένοι αγρότες από το ισχύον σύστημα. Λόγω της αποσύνδεσης, δεν ασκούν πλέον καμία άμεση επιρροή στις μεθόδους παραγωγής.

5.6.5 Οι άμεσες ενισχύσεις (ΚΕΣΕ) του 2ου πυλώνα παρέχονται για να επιβραβεύσουν τους γεωργούς ή να τους δώσουν κίνητρα να παράσχουν ορισμένες πρόσθετες κοινωνικές υπηρεσίες, οι οποίες υπερβαίνουν τις βασικές προϋποθέσεις και δεν αντανακλώνται στις τιμές της αγοράς, προκειμένου να διατηρηθεί η κοινωνικά επιθυμητή παραγωγή σε μειονεκτούσες περιοχές.

5.6.6 Οι άμεσες ενισχύσεις του 1ου πυλώνα χρηματοδοτούνται σήμερα κατά 100 % από την ΕΕ, ενώ στην περίπτωση του 2ου πυλώνα πρέπει να συνεισφέρουν και τα κράτη μέλη (συγχρηματοδότηση). Αυτές οι διαφορές του χρηματοδοτικού μηχανισμού επηρεάζουν σε πολλά κράτη μέλη την «ελκυστικότητα» των προγραμμάτων. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προσαρμόσει το μελλοντικό σχεδιασμό του προγράμματος, ώστε οι διαφορετικοί συντελεστές συγχρηματοδότησης να μην έχουν ως αποτέλεσμα την προτίμηση ή το σχετικό παραγκωνισμό συγκεκριμένων τμημάτων του προγράμματος από τα κράτη μέλη.

5.6.7 Εκτός από τις άμεσες ενισχύσεις υπάρχουν, επίσης, μέσα για την τόνωση της αγροτικής ανάπτυξης (τρίτο σκέλος του 2ου πυλώνα), για την ενίσχυση των επενδύσεων σε εγκαταστάσεις (πρώτο σκέλος του 2ου πυλώνα) και για το πρόγραμμα LEADER.

5.6.8 Λόγω της αστάθειας και της μεταβλητότητας των αγορών και άλλων συνθηκών, οι άμεσες μεταβιβάσεις πόρων είναι εξαιρετικά σημαντικές για το έσοδα των εκμεταλλεύσεων. Χωρίς αυτές, οι διαρθρωτικές αλλαγές στη γεωργία θα ήταν ακόμα πιο δραματικές, αν και διαπιστώνεται ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές στα οφέλη που αποκομίζουν οι μεμονωμένες εκμεταλλεύσεις από τον σημαντικότερο μέχρι στιγμής μηχανισμό, τις άμεσες ενισχύσεις του 1ου Πυλώνα.

Τα μελλοντικά συστήματα πληρωμών

5.6.9 Η ΕΟΚΕ εμμένει στην προηγούμενη θέση της σχετικά με τις άμεσες ενισχύσεις του 1ου πυλώνα. Έχει τονίσει επανειλημμένα ότι οι **στοχευόμενες** άμεσες ενισχύσεις «... (επιτελούν) μια σημαντική λειτουργία, αλλά μόνο συμπληρωματική⁽⁴⁾ ...». Το εισόδημα

των αγροτών πρέπει να προέρχεται από τα έσοδα της αγοράς και από τις κοινωνικές υπηρεσίες που δεν αντισταθμίζονται στην αγορά.

5.6.10 Αυτή η απαραίτητη ανταμοιβή, η οποία δεν έχει μέχρι τώρα αποδοθεί, για τις υπηρεσίες που δεν καλύπτονται από τις τιμές της αγοράς, προϋποθέτει την εξεύρεση συναινετικής λύσης σχετικά με το ποιές υπηρεσίες προσφέρουν, ατομικά ή συλλογικά, οι αγρότες. Είναι σημαντικό να θεσπιστούν σαφείς αρχές για τη μελλοντική παροχή άμεσων πληρωμών. Οι πληρωμές αυτές πρέπει να βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια, να είναι κάπως «αλληλένδετες» με κάτι, έτσι ώστε να είναι κοινωνικά αποδεκτές.

5.6.11 Καταρχήν πρέπει να ισχύουν τα ακόλουθα:

- Οι άμεσες ενισχύσεις του 1ου ή του 2ου πυλώνα πρέπει να χορηγούνται αποκλειστικά στους εν ενεργεία αγρότες, τους συλλόγους προστασίας της υπαίθρου ή άλλους οργανισμούς διατήρησης του φυσικού τοπίου·

- Οι άμεσες ενισχύσεις του 1ου ή του 2ου πυλώνα πρέπει να συνεκτιμούν τις υφιστάμενες θέσεις απασχόλησης καθώς και εκείνες που δημιουργούνται σε κάθε εκμετάλλευση·

- Οι άμεσες ενισχύσεις του 1ου ή του 2ου πυλώνα ανταμείβουν την κοινωνική συμβολή της γεωργίας στη διατήρηση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου. Το εισόδημα των αγροτών πρέπει να πηγάζει κυρίως από τις τιμές των προϊόντων σε μια ρυθμισμένη αγορά στην οποία αναγνωρίζεται το κόστος της παραγωγής·

- Λόγω των πολύ διαφορετικών αγρο-κλιματολογικών συνθηκών που επικρατούν στην ΕΕ, οι άμεσες ενισχύσεις του 1ου ή του 2ου πυλώνα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν στοιχεία που θα αντισταθμίζουν τα έξοδα των αγροτών που οφείλονται στις αγρο-κλιματικές συνθήκες που επικρατούν στα κράτη μέλη⁽⁵⁾.

5.6.12 Πρέπει, συνεπώς, να ληφθούν αποφάσεις σχετικά με τις συγκεκριμένες υπηρεσίες που είναι επιλέξιμες για άμεσες ενισχύσεις (καθώς και σχετικά με τα αντίστοιχα ποσά). Σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να χορηγούνται άμεσες ενισχύσεις σε παραγωγικές μονάδες οι οποίες δεν (επιθυμούν να) παρέχουν τέτοιες υπηρεσίες και, ως εκ τούτου, δεν συμβάλουν στην πραγμάτωση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου.

5.6.13 Οι άμεσες ενισχύσεις για κοινωνικές υπηρεσίες οι οποίες δεν καλύπτονται από τις τιμές της αγοράς (για παράδειγμα: συγκεκριμένα, προσδιορισμένα περιβαλλοντικά οφέλη) δεν θα πρέπει να αμφισβητούνται. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη όχι μόνο την ανάπτυξη των σχετικών προγραμμάτων, αλλά και τη διαμόρφωσή τους ούτως ώστε να είναι πιο ελκυστικά και ευέλικτα. Επιβάλλεται λοιπόν να επαναφερθούν τα σχετικά κίνητρα. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι η αξιολόγηση των επί μέρους δραστηριοτήτων των αγροτών με πιο ελαστικό τρόπο. Τα προγράμματα πρέπει να προσανατολίζονται λιγότερο στα μέτρα και πολύ περισσότερο στα αποτελέσματα.

5.6.14 Πολλά νέα μέτρα θα εμπίπτουν μελλοντικά στην κατηγορία αυτή, π.χ. μέθοδοι καλλιέργειας για το μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής ή για την απομόνωση του άνθρακα στο έδαφος. Σε αυτά ανήκει και η διαχείριση λιμνώνων.

⁽⁴⁾ CES 953/1999, ΕΕ C 368 της 20.12.1999, σ. 76-86, βλ. σημείο 7.6.1 της γνωμοδότησης.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σελ. 35.

5.6.15 Απόλυτα δικαιολογημένες είναι και οι άμεσες πληρωμές για την αντιστάθμιση υφιστάμενων, αμετάβλητων φυσικών δυσχερειών καθώς και περιορισμών χρήσης, όπως λ.χ. για την προστασία του περιβάλλοντος. Η συγκεκριμένη γεωργική χρήση είναι σημαντική για τη διατήρηση του χαρακτήρα πολλών προστατευόμενων περιοχών. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, είναι ουτοπικό να απορρίπτονται οι πληρωμές με το επιχείρημα ότι ο κανονισμός για τις προστατευόμενες περιοχές ορίζει ένα στρατηγικό πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να κινούνται οι αγρότες.

5.6.16 Οι άμεσες πληρωμές βάσει λειτουργικού κριτηρίου, που είναι, δηλαδή, διαφοροποιημένες και έχουν λόγο ύπαρξης την παροχή μιας συγκεκριμένης κοινωνικής υπηρεσίας πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της μελλοντικής πολιτικής αγροτικών ενισχύσεων. Σε αυτές συγκαταλέγεται αναμφισβήτητα και η αντισταθμιστική αποζημίωση.

5.7 Το ΚΕΣΕ ως αντιστάθμιση των ανταγωνιστικών μειονεκτημάτων;

5.7.1 Μια θέση που υποστηρίζεται στην συζήτηση είναι να υπαχθούν οι παρούσες άμεσες ενισχύσεις του 1ου Πυλώνα σε ένα πανευρωπαϊκό καθεστώς ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης (ΚΕΣΕ) (flat-rate) και να χορηγούνται με το αιτιολογικό ότι η ευρωπαϊκή γεωργία θέτει υψηλότερα πρότυπα για την παραγωγή σε σύγκριση με τους ανταγωνιστές της εκτός Ευρώπης και, συνεπώς, αντιμετωπίζει ένα ανταγωνιστικό μειονέκτημα.

5.7.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι πρέπει να εξετασθεί το ζήτημα της κατάλληλης εξισορρόπησης των ανταγωνιστικών μειονεκτημάτων. Οι κοινωνικές και περιβαλλοντικές προδιαγραφές των εμπορικών συμβάσεων, οι οποίες είναι αποφασιστικής σημασίας για το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο, θεωρούνται ως μη δασμολογικά εμπόδια στο εμπόριο, πράγμα εντελώς απαράδεκτο. Το σύστημα του ΠΟΕ πρέπει να τροποποιηθεί επείγοντως στο σημείο αυτό, δεδομένου ότι είναι απαράδεκτο να υπάρχει ένα παγκόσμιο σύστημα εμπορίου χωρίς κοινωνικά και οικολογικά πρότυπα.

5.7.3 Για την αντιστάθμιση των ανταγωνιστικών μειονεκτημάτων, πρέπει να διασαφηνιστεί σε ποιούς συγκεκριμένους κλάδους διαφέρουν οι ευρωπαϊκοί όροι παραγωγής από τους αντίστοιχους των βασικών ανταγωνιστών της Ευρώπης και τι είδους μειονεκτήματα προκύπτουν αποδεδειγμένα ως προς το κόστος σε επιμέρους επιχειρήσεις/είδη επιχειρήσεων/μορφές παραγωγής.

5.7.4 Οι συνθήκες παραγωγής και, επομένως, το κόστος με το οποίο επιβαρύνονται οι αγρότες στην Ευρώπη ποικίλουν εξαιρετικά: υπάρχουν σημαντικές διαρθρωτικές και (αγρο-) κλιματολογικές διαφορές, αλλά και εξαιρετικές αποκλίσεις ως προς το κόστος τροφοδοσίας και διαβίωσης στις διάφορες περιοχές. Επίσης, το μειονέκτημα του κόστους επηρεάζεται σημαντικά από οικονομίες κλίμακας στα επιμέρους κράτη μέλη, σε περιφέρειες, αλλά και μεταξύ τύπων εκμετάλλευσης.

5.7.5 Είναι λοιπόν εύκολο να αντιληφθεί κανείς ότι, π.χ., τα αποδεδειγμένα μειονεκτήματα της παραγωγής στις κτηνοτροφικές μονάδες δεν μπορούν να αντισταθμιστούν με την καταβολή ενιαίων στρεμματικών ενισχύσεων που θα χορηγούνται ταυτόχρονα και σε μη κτηνοτροφικές μονάδες.

5.7.6 Από αυτά προκύπτει ότι η αντιστάθμιση των ανταγωνιστικών μειονεκτημάτων δεν είναι εφικτή με τη χορήγηση ενιαίων στρεμματικών ενισχύσεων, αλλά απαιτεί διαφορετικές λύσεις ανά-

λογα με τις αγρο-κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν στην εκάστοτε περιφέρεια καθώς και τα είδη επιχειρήσεων.

5.8 Το ΚΕΣΕ για τις μεταβιβάσεις εισοδήματος;

5.8.1 Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι τα περίπου 50 δις ευρώ που ρέουν ετησίως από τον προϋπολογισμό της ΕΕ προς την ευρωπαϊκή γεωργία έχουν εξελιχθεί σε μέσο επιβίωσης για πολλές επιχειρήσεις.

5.8.2 Οι σημερινές τιμές των γεωργικών προϊόντων όχι μόνο είναι πολύ χαμηλές για να διατηρηθεί το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο, αλλά εκθέτουν και σε κίνδυνο ολόκληρο τον κλάδο της γεωργίας στην Ευρώπη.

5.8.3 Ως εκ τούτου, συζητείται η παροχή σε όλους τους γεωργούς ενός είδους «βασικής επιδότησης προς εξασφάλιση της επιβίωσης» με τη μορφή ενιαίας ευρωπαϊκής στρεμματικής ενίσχυσης.

5.8.4 Η εισοδηματική κατάσταση ποικίλει σε πολύ μεγάλο βαθμό στις διάφορες γεωργικές εκμεταλλεύσεις και περιοχές. Εδώ πάλι, οι διαφορές που αναφέρονται στο σημείο 5.7.4 είναι κρίσιμες. Επομένως το πρόβλημα του εισοδήματος απαιτεί μια πολύ διαφοροποιημένη προσέγγιση. Επαναλαμβάνεται ότι η λύση δεν είναι η καθιέρωση ενιαίων στρεμματικών ενισχύσεων σε πανευρωπαϊκή κλίμακα, γιατί αυτό θα ωφελούσε δυσανάλογα, π.χ., επιχειρήσεις που καλλιεργούν μεγάλες εκτάσεις ή που απασχολούν ολιγάριθμο προσωπικό.

5.8.5 Αντί της ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης, θα μπορούσε να εξεταστεί μια πριμοδότηση που καταβάλλεται κατά κεφαλήν/ανά εργαζόμενο, αλλά σε περιορισμένο ποσό. Ακόμη όμως και αν επιλεγεί αυτή η προσέγγιση, θα πρέπει κατά τον υπολογισμό του ύψους της πριμοδότησης να λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές που περιγράφονται στο σημείο 5.7.4. Επίσης, στα πλαίσια ενός παρόμοιου συστήματος πριμοδότησης πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η εισοδηματική κατάσταση των επιχειρήσεων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις τιμές παραγωγού και το κόστος παραγωγής, παράγοντες οι οποίοι υπόκεινται σε ολοένα και μεγαλύτερες διακυμάνσεις. Ένα σύστημα που επιδιώκει να βασιστεί στην εισοδηματική κατάσταση, πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκρίνεται με αρκετή ευελιξία στην διαρκώς αυξανόμενη αστάθεια των τιμών.

Μεταβατικές περιόδους

5.9 Ένα ενιαίο ευρωπαϊκό σύστημα ενισχύσεων -που δεν πρέπει να συγχέεται με ένα ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο ενισχύσεων- το οποίο δεν θα στηρίζεται πλέον σε πατροπαράδοτα δικαιώματα, αλλά σε επακριβώς καθορισμένες και επίκαιρες παροχές, θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις χρηματοδοτικές ροές μεταξύ των κρατών μελών αλλά και μεμονωμένων επιχειρήσεων. Έτσι, από πλευράς χρηματοδότησης, θα υπάρξουν νικητές και ηττημένοι. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι το θέμα πρέπει να αντιμετωπιστεί με ευαισθησία και ότι πρέπει να προβλεφθούν μεταβατικές περιόδους. Ωστόσο, οι περιόδους αυτές πρέπει να είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε το νέο σύστημα να λειτουργεί πλήρως μέχρι τα μέσα -το αργότερο μέχρι το τέλος- της νέας χρηματοδοτικής περιόδου.

5.10 Το μέλλον του 2ου πυλώνα

5.10.1 Πολλοί έχουν την εντύπωση ότι μέρος των χρηματοδοτήσεων του 2ου πυλώνα της ΚΓΠ θα χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη των ζημιών που προέκυψαν από ένα λανθασμένο πολιτικό πλαίσιο.

5.10.2 Χρειάζεται κατάλληλη ενημέρωση για να αντιληφθεί το κοινό ότι τα μέτρα που προβλέπονται στο πλαίσιο του 2ου πυλώνα της ΚΓΠ θα διατηρηθούν προς συμπλήρωση των ενισχύσεων για την εκπλήρωση συγκεκριμένων αποστολών και θα χρησιμοποιηθούν και μελλοντικά, περισσότερο εύστοχα, για τη διατήρηση, τη διασφάλιση και την εφαρμογή του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου. Για να επιτευχθεί αυτό απαιτείται βελτιστοποίηση της δέσμης μέτρων.

5.10.3 Αυτό δεν ισχύει μόνο για το σημερινό δεύτερο σκέλος του 2ου πυλώνα. Οι ενισχύσεις των επενδύσεων σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις πρέπει να προσανατολίζονται ακόμη περισσότερο στη «βιωσιμότητα». Επίσης, η ΕΟΚΕ δεν έχει καμία αμφιβολία ότι στην Ευρώπη εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές επενδυτικές ανάγκες για τη βελτιστοποίηση γεωργικών επιχειρήσεων κατά την έννοια

της βιωσιμότητας, αλλά και για τη μερική αναδιαμόρφωση του παραδοσιακού τοπίου, το οποίο υπέστη στο παρελθόν αλλαγές βάσει, εν μέρει, καθαρά τεχνικών απαιτήσεων σχετικά με την παραγωγή (βλέπε π.χ. διαχείριση των υδάτων και οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα).

5.10.4 Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για την επέκταση και τη βελτιστοποίηση των διάφορων αρμοδιοτήτων που περιλαμβάνονται σήμερα στον τρίτο άξονα του 2ου πυλώνα. Απορρίπτεται απερίφραστα η μεταβίβαση των σχετικών αρμοδιοτήτων στη γενική διαρθρωτική και περιφερειακή πολιτική δομή. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα μέτρα που προβλέπονται σήμερα στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ θα πρέπει να σχετίζονται σαφώς με τη γεωργία. Δεν μπορεί λοιπόν να συμπεριληφθούν σε αυτά η οδοποιία και οι ευρυζωνικές συνδέσεις!

Βρυξέλλες, 18 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Για μια νέα διακυβέρνηση των διεθνών οργανισμών»

(2010/C 354/07)

Εισηγήτρια: η κ. VAN WEZEL

Συνεισηγητής: ο κ. CARPELLINI

Κατά τη σύνοδο ολομέλειας της 25ης Φεβρουαρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Για μια νέα διακυβέρνηση των Διεθνών Οργανισμών».

Το τμήμα «Εξωτερικές Σχέσεις» των εξωτερικών σχέσεων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Μαρτίου 2010.

Κατά την 461η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 132 ψήφους υπέρ, 0 ψήφους κατά και 4 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η παγκόσμια οικονομία έχει πλέον καταστεί περισσότερο ενοποιημένη από ποτέ άλλοτε. Μπροστά στις σημαντικότερες παγκόσμιες κρίσεις που εμφανίζονται μέσα σε έναν πολυπολικό κόσμο, καθίσταται αναγκαία μία νέα διακυβέρνηση καθώς και η ενδυνάμωση της νομιμότητας των διεθνών οργανισμών. Η νομιμότητα αυτή πρέπει να εδράζεται σε κοινές αξίες, πρότυπα και στόχους και, συγχρόνως, να προάγει τη συνοχή, την αποτελεσματικότητα και την ενσωμάτωση όλων των χωρών του κόσμου και των πολιτών τους. **Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ενεργό συμμετοχή της ΕΕ στην προσπάθεια διαμόρφωσης αυτής της νέας διακυβέρνησης των διεθνών οργανισμών.**

1.2 Η ανάγκη μεταρρύθμισης των διεθνών οργανισμών, καθώς και των οργάνων του ΟΗΕ και του Bretton Woods, είχε ήδη αναγνωριστεί πριν ακόμη ξεσπάσει η παρούσα κρίση, αλλά έκτοτε η διαδικασία μεταρρύθμισης έλαβε νέα ώθηση. Αμέσως μόλις κατέστη σαφές ότι οι επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης ήταν αμετάκλητες, η **Ομάδα των 20 (G20)** ανέλαβε πρωταγωνιστικό ρόλο για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Παρά την ευνοϊκή υποδοχή της οποίας έτυχαν τα αποτελέσματα της διαδικασίας των G20, η νομιμότητα των αποφάσεών της εξακολουθεί να αμφισβητείται. **Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να προωθήσει την εποικοδομητική διασύνδεση μεταξύ της διαδικασίας των G20 και των αντιπροσωπευτικών οργάνων των ΗΕ, καθώς και την ενίσχυση του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου των Ηνωμένων Εθνών (ECOSOC).**

1.3 Οι αναπτυσσόμενες και οι αναδυόμενες χώρες απαιτείται να διαδραματίζουν πιο εξέχοντα ρόλο στη διακυβέρνηση των διεθνών οργανισμών. **Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της περαιτέρω αναδιάρθρωσης της Παγκόσμιας Τράπεζας και του ΔΝΤ με στόχο να μεγιστοποιηθεί η εκπροσώπηση των εν λόγω χωρών.**

1.4 Η διακυβέρνηση των διεθνών οργανισμών θα πρέπει να βασίζεται στον Χάρτη του ΟΗΕ και στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Η ΕΕ προώθησε σθεναρά την πολυμερή συνεργασία και η ΕΟΚΕ προσυπογράφει

πλήρως την συγκεκριμένη πολιτική. **Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ωστόσο ότι έχει μεταβληθεί το πλαίσιο για την προώθηση των αξιών της πολυμερούς συνεργασίας και η ΕΟΚΕ διερωτάται συνεπώς μήπως θα έπρεπε να επανεξεταστούν οι ανακοινώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις πολιτικές της ΕΕ υπέρ της πολυμερούς προσέγγισης ⁽¹⁾.**

1.5 Παρότι οι διεθνείς οργανισμοί έχουν σαφείς στόχους, εντούτοις στερούνται αποτελεσματικότητας ελλείψει ενδεδειγμένης παρακολούθησης της συνέχειας που δίδεται στις αποφάσεις τους και της εκτίμησης των επιπτώσεών τους. Η ΕΕ έχει αναπτύξει συστήματα παρακολούθησης τα οποία αποτελούν επιτυχημένα παραδείγματα ορθών πρακτικών και θα μπορούσαν να υιοθετηθούν σε διεθνή κλίμακα για την παρακολούθηση σύνθετων πολυεπίπεδων παρεμβάσεων. **Η ΕΟΚΕ παρακινεί την ΕΕ να προωθήσει την εισαγωγή των εν λόγω συστημάτων στους διεθνείς οργανισμούς.**

1.6 **Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της ενίσχυσης των εξουσιών των διεθνών οργανισμών για τη ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών σε διεθνή κλίμακα, προκειμένου να αποτραπεί μια νέα χρηματοπιστωτική κρίση.** Η ΕΟΚΕ θεωρεί επιθυμητή την περαιτέρω ρύθμιση, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο, στους ακόλουθους τομείς: αύξηση των αποθεματικών, ρύθμιση των αμοιβαίων κεφαλαίων υψηλού κινδύνου (hedge funds), εξάλειψη των φορολογικών παραδείσεων, αποθάρρυνση της παροχής υπερόγκων και παράλογων αμοιβών, περιορισμός του κινδύνου μόχλευσης (leverage risk) και εδραίωση των εποπτικών αρχών σε υπερεθνική κλίμακα.

1.7 **Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει κάθε πρωτοβουλία της ΕΕ η οποία αποσκοπεί στην προαγωγή της συνεργασίας και της συνοχής μεταξύ των διεθνών οργανισμών.** Η ΕΟΚΕ συνιστά ενθέρμως στην ΕΕ να μεριμνήσει για τη συνέχιση της πρωτοβουλίας που ανελήφθη από την κυρία Angela Merkel και να προωθήσει τη διεξαγωγή επίσημου διάλογου μεταξύ των διεθνών οργανισμών βάσει της Ατζέντας της ΔΟΕ για την Αξιοπρεπή Εργασία

⁽¹⁾ COM(2001)231: Οικοδόμηση πραγματικής εταιρικής σχέσης με τα Ηνωμένα Έθνη στον τομέα της ανάπτυξης και των ανθρωπιστικών υποθέσεων και COM(2003)526: Ευρωπαϊκή Ένωση και Ηνωμένα Έθνη: επιλογή της πολυμερούς προσέγγισης.

1.8 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με το οποίο ζητείται η κύρωση των επικαιροποιημένων Συμβάσεων της ΔΟΕ εκ μέρους των κρατών μελών και επικροτεί το αίτημα που διαβίβασε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εκπόνηση σύστασης, προκειμένου να κληθούν τα κράτη μέλη να κυρώσουν τις επικαιροποιημένες Συμβάσεις της ΔΟΕ και να συμβάλουν ενεργά στην εφαρμογή τους. **Η ΕΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να συμμετάσχει ενεργά στην προετοιμασία της σύστασης αυτής.**

1.9 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει μεν την αξία της «ήπιας δύναμης» που χρησιμοποιεί η ΕΕ στις δομές διακυβέρνησης των διεθνών οργανισμών, αλλά εκτιμά ότι η ΕΕ θα πρέπει να χαράξει μια στρατηγική για καθέναν από τους διεθνείς οργανισμούς με στόχο να αυξήσει τη δύναμή της και να ενισχύσει τη θέση της. **Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εκφέρει γνώμη κατά τις συμβουλευτικές συνεδριάσεις που διοργανώνονται ενόψει της προετοιμασίας των εν λόγω στρατηγικών.**

1.10 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι η νέα Συνθήκη της Λισαβώνας, ο νέος Υπάτος Εκπρόσωπος και η ενισχυμένη διπλωματική συνεργασία θα έχουν ως αποτέλεσμα να κατορθώσει η ΕΕ να εκφράζεται με πιο ενιαία φωνή και να βελτιώσει τη θέση της στους διεθνείς οργανισμούς. **Η ΕΟΚΕ προτρέπει την ΕΕ να επιδιώξει τη συνοχή των εξωτερικών πολιτικών της και την ύπαρξη συνέπειας ως προς τους στόχους της.**

1.11 Η διαδικασία διαμόρφωσης της νέας δομής διακυβέρνησης δεν χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερη διαφάνεια. Οι αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να έχουν δυνατότητα συμμετοχής στην εν λόγω διαδικασία και **η ΕΟΚΕ αναμένει από την ΕΕ να διευκολύνει σημαντικά την πρόσβαση στις σχετικές πληροφορίες.**

1.12 Η διεξαγωγή διαβουλεύσεων με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και με τις συνδικαλιστικές και τις εργοδοτικές οργανώσεις, ενισχύει την αποτελεσματικότητα των διεθνών οργανισμών. Οι εν λόγω οργανώσεις θα πρέπει να καταστούν τμήμα τόσο των διαφανών συμβουλευτικών δομών τους όσο και των συστημάτων παρακολούθησής τους. **Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι η ΕΕ (δηλ. η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και κράτη μέλη) θα προωθήσει και θα διευκολύνει περαιτέρω τη βελτίωση της διεξαγωγής διαβουλεύσεων με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τους κοινωνικούς εταίρους κατά τη μελλοντική διακυβέρνηση των διεθνών οργανισμών.**

2. Εισαγωγή

2.1 Η συζήτηση σχετικά με το σύστημα διακυβέρνησης των διεθνών οργανισμών δεν είναι κάτι καινούριο, αλλά η ταχεία διάδοση και οι βαθιές επιπτώσεις της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης έφεραν στο φως την αδυναμία της παγκόσμιας διακυβέρνησης στο πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας. Καταδείχθηκε δε η αυξανόμενη **αλληλεξάρτηση** όλων των χωρών. Η κρίση όχι μόνον πλήττει όλες τις οικονομίες, αλλά επιπλέον εξελίχθηκε σε μείζονα κρίση στον τομέα της απασχόλησης που επηρεάζει εκατομμύρια ήδη ευάλωτων εργαζομένων και επιχειρήσεων. Προκειμένου να περιορισθούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι αρνητικές επιπτώσεις της παρούσας κρίσης και συγχρόνως να αποτραπεί μια παρόμοια μελλοντική κρίση, θα απαιτηθεί η καλύτερη ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα, εκεί όπου εκδηλώθηκε η τωρινή κρίση. Όμως αυτό δεν είναι αρκετό· για την επίτευξη μιας βιώσιμης οικονομίας βασισμένης σε ένα σύστημα αξιών, απαιτείται να υπάρξει μια νέα πιο αποτελεσματική, πιο υπεύθυνη και πιο διαφανής διακυβέρνηση της παγκόσμιας οικονομίας.

2.2 Η παρούσα γνωμοδότηση θα επικεντρωθεί στους διεθνείς οργανισμούς που διαμορφώνουν τις κοινωνικές, τις οικονομικές και τις δημοσιονομικές πολιτικές, συνεκτιμώντας την τρέχουσα διαδικασία μεταρρύθμισης των εν λόγω οργανισμών και τις συνθήκες

που ευνόησαν την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης: ΟΗΕ, ΠΟΕ, ΔΟΕ, Παγκόσμια Τράπεζα (ΠΤ), Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), ΟΟΣΑ, Ομάδα των 20 (G20) και Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΣΧΣ).

2.3 Ο κόσμος βρίσκεται αντιμετώπος **με μείζονες παγκόσμιες κρίσεις** που μπορούν να διευθετηθούν αποτελεσματικά μόνον σε παγκόσμια κλίμακα. Τούτο ισχύει όχι μόνον όσον αφορά την πρόκληση που συνιστά η τρέχουσα χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση, αλλά και η επισιτιστική κρίση, η έλλειψη υδάτινων και ενεργειακών πόρων, η επιδεινούμενη φτώχεια, τα περιβαλλοντικά προβλήματα, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, της ασφάλειας και της αυξανόμενης μετανάστευσης.

2.4 Η παγκοσμιοποίηση διαφοροποίησε τις οικονομικές σχέσεις και το γεγονός αυτό πρέπει να αντικατοπτρίζεται στη δομή της παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης. Οι συσχετισμοί δυνάμεων αλλάζουν, οι δε χώρες BRIC (Βραζιλία Ρωσία, Ινδία και Κίνα) καθίστανται ολοένα και πιο σημαντικές από οικονομική, πολιτική και στρατηγική άποψη. Μετακινούμαστε από έναν διπολικό κόσμο (ψυχρός πόλεμος), διαμέσου ενός μονοπολικού κόσμου (ηγεμονία των ΗΠΑ), προς έναν **πολυπολικό κόσμο**. Οι αναδυόμενες οικονομίες και οι αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να διαδραματίζουν κάποιο ρόλο στα όργανα που διαμορφώνουν το νέο μοντέλο παγκόσμιας διακυβέρνησης.

2.5 Οι προκλήσεις αυτές μπορούν να αντιμετωπισθούν μόνο από όργανα που διαθέτουν την απαιτούμενη **νομιμότητα**. Η νέα δομή διακυβέρνησης θα αποκτήσει την εν λόγω νομιμότητα μόνον υπό την προϋπόθεση ότι θα διαμορφώνει **συνεκτικές πολιτικές**, θα διακρίνεται από **αποτελεσματικότητα** κατά την εφαρμογή των πολιτικών αυτών και, συγχρόνως, θα προάγει την ενσωμάτωση όλων των χωρών και των λαών.

2.6 Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών έχουν αναληφθεί διάφορες πρωτοβουλίες για την επανεξέταση του συστήματος παγκόσμιας διακυβέρνησης των διεθνών οργανισμών, καθώς και για τη μεταρρύθμιση του ΟΗΕ. Έχει δε σημειωθεί πρόοδος έναντι μιας ενιαίας προσέγγισης των παρεμβάσεων των Ηνωμένων Εθνών σε εθνικό επίπεδο, υπό την ηγεσία του τοπικού συντονιστή του ΟΗΕ. Το 2009, η Εκτελεστική Επιτροπή της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών (UN System Chief Executive Board of Coordination) εξήγγειλε την από κοινού ανάληψη 9 πρωτοβουλιών από όργανα του ΟΗΕ και του Bretton Woods. Κατά την αναζήτηση μιας νέας αρχιτεκτονικής για την παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση, προτείνεται η ενίσχυση του ρόλου και των αρμοδιοτήτων του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου των Ηνωμένων Εθνών (ECOSOC). Από τότε που ξέσπασε η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση, η διαδικασία μεταρρύθμισης έλαβε, πρωτοστατούσης της G20, νέα ώθηση.

2.7 Κατά τη σύνοδο κορυφής που πραγματοποιήσαν στο Πίτσμπουργκ των ΗΠΑ, στις 24 και 25 Σεπτεμβρίου 2009, οι ηγέτες των χωρών της G20 έλαβαν αποφάσεις που θα μεταβάλουν εις βάθος τη διακυβέρνηση των διεθνών οργανισμών. Αποφάσισαν να καταστεί εφεξής η G20 το βασικό φόρουμ διεθνούς οικονομικής συνεργασίας. Αποφάσισαν επίσης να συνεχίσουν να καταβάλλουν προσπάθειες για τη ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών, καθώς και για την τοποθέτηση της ποιοτικής απασχόλησης στο επίκεντρο της οικονομικής ανάκαμψης. Συμφώνησαν να διαμορφώσουν ένα πλαίσιο για ισχυρή, βιώσιμη και ισόρροπη οικονομική μεγέθυνση και δεσμεύθηκαν να καθορίσουν κοινούς –μεσοπρόθεσμους– στόχους για τις μακροοικονομικές, φορολογικές και εμπορικές πολιτικές τους, κατά τρόπο σύμφωνο προς τη βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας. Ανέθεσαν στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) να επικουρεί τις χώρες της G20 για την αξιολόγηση των πολιτικών τους, προκειμένου να διευκολυνθεί η διεξαγωγή του μεταξύ τους διαλόγου. Κατ' αυτόν τον τρόπο ενδυνάμωσαν σημαντικά τον ρόλο του ΔΝΤ, το οποίο έχει ήδη

ενισχυθεί με πρόσθετη χρηματοδότηση ύψους 500 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ. Οι αρμοδιότητες της Παγκόσμιας Τράπεζας για τη μείωση της φτώχειας επιβεβαιώθηκαν εκ νέου με πρόσθετη δανειοδότηση (ανερχόμενη σε 100 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ) και με ιδιαίτερη εστίαση στην επισιτιστική και ενεργειακή ασφάλεια των φτωχών χωρών. Οι ηγέτες των χωρών της G20 θα συναντηθούν και πάλι τον Ιούνιο του 2010 στον Καναδά, τον Νοέμβριο του 2010 στην Κορέα και το 2011 στη Γαλλία.

2.8 Οι ηγέτες των χωρών της G20 συμφώνησαν να εκσυγχρονίσουν την αρχιτεκτονική της οικονομικής συνεργασίας. Τα δικαιώματα ψήφου των αναδυόμενων χωρών στο ΔΝΤ θα αυξηθούν κατά 5 % εις βάρος των υπερεκπροσωπούμενων μικρότερων οικονομιών. Επίσης, η Παγκόσμια Τράπεζα καλείται να εξετάσει την εκπροσώπηση των αναδυόμενων χωρών στις δομές λήψης των αποφάσεων της.

2.9 Εντούτοις, παρά τη σχετικώς ικανοποιητική υποδοχή της οποίας έτυχαν τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν κατά τις συνεδριάσεις της G20, η **νομιμότητα** του ηγετικού της ρόλου αμφισβητείται. Οι φτωχότερες χώρες του κόσμου αποκλείονται από τις συζητήσεις. Η ημερήσια διάταξη της G20 δεν βασίζεται σε κάποια συμφωνηθείσα πολιτική και οι ενδιαφερόμενοι διεθνείς οργανισμοί δεν συμμετέχουν όλοι ενεργά. Στο εσωτερικό των Ηνωμένων Εθνών επικρατεί τεράστια ανησυχία σχετικά με την αλλοίωση του ρόλου του ΟΗΕ, ιδίως σχετικά με κοινωνικοοικονομικά ζητήματα. Απαιτείται να εξευρεθεί μια νέα ισορροπία μεταξύ του καινούριου ρόλου της G20, του ΟΗΕ και των υπηρεσιών του και των ιδρυμάτων του Bretton Woods. Θεωρείται αναμενόμενο ότι θα προκύψουν νέες πρωτοβουλίες και ιδέες, σε ένα διαρκώς και ταχέως μεταβαλλόμενο σύστημα οικονομικών και πολιτικών σχέσεων.

2.10 Οι χώρες της G20 οφείλουν να προωθήσει την εποικοδομητική διασύνδεση με τις διαδικασίες εκπροσώπησης των Ηνωμένων Εθνών, ενόψει της συνεκτίμησης των συμφερόντων όλων των χωρών του κόσμου σε μια νέα και ενοποιημένη παγκόσμια αρχιτεκτονική, εκ παραλλήλου με τη δημιουργία «Συμβουλίου Οικονομικής και Κοινωνικής Ασφάλειας των Ηνωμένων Εθνών», με την εις βάθος μεταρρύθμιση του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου των Ηνωμένων Εθνών (ECOSOC) και την ενίσχυση των εξουσιών λήψης των αποφάσεων του ή με τη σύσταση ενός «Παγκόσμιου Οικονομικού Συμβουλίου»⁽²⁾. Η ΕΕ οφείλει να τοποθετηθεί έναντι όλων αυτών των αλλαγών και ορισμένοι παρατηρητές φοβούνται ότι η μεταβαλλόμενη ισορροπία δυνάμεων θα αποβεί εις βάρος της ευρωπαϊκής επιρροής στη διεθνή σκηνή.

2.11 Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων στην εν λόγω διαδικασία δεν αποτελεί αντικείμενο επαρκούς προσοχής. Η ΕΟΚΕ συνιστά να ανατεθεί επίσημος ρόλος στην κοινωνία των πολιτών και στους κοινωνικούς εταίρους από την G20 και προτρέπει τους υπουργούς εργασίας των χωρών της G20 να επιδιώξουν τη συμμετοχή στις εργασίες τους οργάνων εκπροσώπησης των κοινωνικών εταίρων σε διεθνή κλίμακα. Παρότι ορισμένοι διεθνείς οργανισμοί όντως αναγνωρίζουν συμβουλευτικό καθεστώς στους κοινωνικούς εταίρους και στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, η όλη διαδικασία στερείται διαφάνειας και κρίνεται επομένως σκόπιμο να προαχθεί η ενεργός συμμετοχή διαφόρων αντιπροσωπευτικών οργανώσεων, όπως η ΕΟΚΕ και τα Κοινωνικά Οικονομικά Συμβούλια.

(2) Σύμφωνα με τις συστάσεις της επιτροπής εμπειρογνομώνων, υπό την προεδρία του καθ. Joseph Stiglitz, που άσκησε συμβουλευτικό ρόλο στο πλαίσιο της Διάσκεψης του ΟΗΕ με θέμα την παγκόσμια χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση και τις επιπτώσεις της στην ανάπτυξη, Ιούνιος 2009. Η Επιτροπή Stiglitz συνέστησε επίσης τη δημιουργία μιας Ομάδας Εμπειρογνομώνων για την παροχή συμβουλών προς το Συμβούλιο.

3. Νέα διακυβέρνηση: Αρχές

3.1 Οποιαδήποτε απόπειρα νέας διακυβέρνησης των διεθνών οργανισμών θα πρέπει να εδράζεται **στις αρχές και στις αξίες των Ηνωμένων Εθνών**. Παρότι όλοι οι διεθνείς οργανισμοί δύναται να διαθέτουν τη δική τους δομή διακυβέρνησης, ωστόσο η συνολική λειτουργία τους θα πρέπει να βασίζεται στον Χάρτη του ΟΗΕ, στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ισότητα δικαιωμάτων μεταξύ των δύο φύλων· θα πρέπει να ερείδεται στη δικαιοσύνη και στην τήρηση των διεθνών συμβάσεων και προτύπων· θα πρέπει να προάγει την κοινωνική πρόοδο και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου υπό συνθήκες μεγαλύτερης ελευθερίας. Η νέα δομή διακυβέρνησης των διεθνών οργανισμών οφείλει να προωθή τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κοινωνική ένταξη και να καθιστά δυνατή την αποτελεσματική αντιμετώπιση των σημαντικότερων παγκόσμιων προβλημάτων.

3.2 Οι αξίες που εμπεριέχονται στον Χάρτη του ΟΗΕ και στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου αποτελούν συγχρόνως αξίες και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΕ στηρίζεται στις αρχές της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας, του διαλόγου και της σταθερότητας, καθώς και του σεβασμού των διεθνών συμφωνιών. Η ΕΕ υποστηρίζει σθεναρά τόσο το πολυμερές σύστημα όσο και τον ΟΗΕ και τις Συμβάσεις του, γεγονός το οποίο επικροτείται από την ΕΟΚΕ. **Εντούτοις, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι οι συνθήκες προώθησης των αξιών του πολυμερούς συστήματος έχουν μεταβληθεί και θεωρεί, κατά συνέπεια, αναγκαία την επανεξέταση των ανακοινώσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις πολιτικές της ΕΕ έναντι του πολυμερισμού**. (έγγρ. COM(2001)231 με τίτλο «Οικοδόμηση μιας αποτελεσματικής εταιρικής σχέσης με τα Ηνωμένα Έθνη στους τομείς της ανάπτυξης και των ανθρωπιστικών υποθέσεων» και έγγρ. COM(2003)526 με τίτλο «Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Ηνωμένα Έθνη: η επιλογή του πολυμερισμού»)

3.3 Η νέα δομή διακυβέρνησης της παγκόσμιας οικονομίας θα πρέπει να βασίζεται στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και να εστιάζεται στην αντιμετώπιση φλεγόντων κοινωνικών θεμάτων, όπως η ανεργία, η φτώχεια, η επισιτιστική ασφάλεια και η επιδεινούμενη ανισότητα· θα πρέπει να ευνοεί την κοινωνική δικαιοσύνη και τη δημιουργία ενός δικαιότερου κόσμου· θα πρέπει να διαδραματίζει σημαντικότερο ρόλο για την προώθηση της πράσινης οικονομίας και να προστατεύει τα δημόσια αγαθά, όπως το καθαρό νερό και ο αέρας, η βιοποικιλότητα και η μείωση των εκπομπών CO₂.

4. Νέα διακυβέρνηση: ενισχυμένη συνεργασία, μεγαλύτερη συνοχή και περισσότερη αποτελεσματικότητα

4.1 Η ΕΟΚΕ καλεί τόσο την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και τα άλλα ευρωπαϊκά όργανα να προωθήσουν ενεργά μια νέα διακυβέρνηση των διεθνών οργανισμών, με στόχο την ενίσχυση της **συνοχής** και της **αποτελεσματικότητας** τους προς όφελος της βιώσιμης ανάπτυξης και της εξασφάλισης συνθήκων αξιοπρεπούς εργασίας και βιώσιμων επιχειρήσεων.

4.2 Οι διεθνείς οργανισμοί, και ειδικότερα ο ΟΗΕ και οι υπηρεσίες του, έχουν μεν σαφείς στόχους, αλλά συχνά στερούνται **αποτελεσματικότητας**. Παρά τον επίσημο καθορισμό των στόχων στις διεθνείς συμβάσεις και τα πρότυπα, η εφαρμογή τους είναι συχνά ανεπαρκής, ενώ απουσιάζει ένα αποτελεσματικό σύστημα εκτίμησης των επιπτώσεων. Κατά τη νέα διακυβέρνηση των διεθνών οργανισμών θα πρέπει να δίδεται μεγαλύτερη έμφαση στην εκτέλεση και την παρακολούθηση των λαμβανόμενων αποφάσεων.

4.3 Η παρακολούθηση αρχίζει να χρησιμοποιείται ως σημαντικό μέσο για τη διασφάλιση συνοχής κατά την εφαρμογή των διαφόρων πολιτικών, καθώς και για την παροχή κατευθύνσεων προς τα διευθυντικά στελέχη και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής όσον αφορά τον τρόπο κατά τον οποίο μπορούν να εστιάσουν το ενδιαφέρον τους στους τομείς που τους απασχολούν περισσότερο. Η παρακολούθηση παρέχει επίσης δυνατότητα «έγκαιρης προειδοποίησης», η οποία ευνοεί την ανάληψη ταχείας και ενδεδειγμένης δράσης. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη χρήση και την περαιτέρω ανάπτυξη της εν λόγω προσέγγισης σε ευρύτερη και πιο συντονισμένη διεθνή κλίμακα, αναλόγως των αναγκών των διεθνών οργανισμών, δεδομένου ότι η επιτυχής ευρωπαϊκή εμπειρία που αποκομίσθηκε από την παρακολούθηση σύνθετων πολυεπίπεδων παρεμβάσεων ενδυνάμωσε την ικανότητα κοινής διαχείρισης των δημοσίων αρχών, των επαγγελματιών, και του ιδιωτικού τομέα.

4.4 Οι διεθνείς οργανισμοί μπορούν να καταστούν αποτελεσματικότεροι δια της αμοιβαίας ενίσχυσης των στόχων τους. Ορισμένοι διεθνείς οργανισμοί διαθέτουν διαδικασίες έγερσης αξιώσεων και μηχανισμούς δεσμευτικής διατησίας (ΠΟΕ), ενώ κάποιοι άλλοι έχουν αναπτύξει ικανοποιητικούς εποπτικούς μηχανισμούς, χωρίς όμως να είναι σε θέση να τους επιβάλλουν (ΔΟΕ). Οι πολιτικές των διεθνών οργανισμών δεν θα πρέπει να αλληλοαντικρούονται οι στόχοι των οργάνων του ΟΗΕ, των διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και της ΕΕ μπορούν να επιτευχθούν μόνον χάρη στη μεταξύ τους συνεργασία για την αμοιβαία προώθηση των προτύπων τους, όπως της ισότητας των δύο φύλων, της βιωσιμότητας, της αξιοπρεπούς εργασίας και της ελευθέρωσης του εμπορίου.

4.5 Η διακυβέρνηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, του ΔΝΤ, της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΣΧΣ) βρίσκεται στο επίκεντρο της των συζητήσεων σχετικά με τη διεθνή διακυβέρνηση της παγκόσμιας οικονομίας. Η ανάγκη να ρυθμιστούν οι χρηματοπιστωτικές αγορές και να χαρακτηρίζονται εφεξής από μεγαλύτερη διαφάνεια καθίσταται σήμερα περισσότερο επιτακτική από ποτέ άλλοτε, δεδομένου ότι δεν είναι πλέον δυνατόν να ληφθούν ενδεδειγμένα μέτρα αποκλειστικά και μόνον σε εθνικό επίπεδο. Προκειμένου να παρασχεθεί η δυνατότητα στους διεθνείς οργανισμούς να καταστούν αποτελεσματικότεροι ενόψει της αποτροπής μελλοντικών κρίσεων, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της επί ίσοις όροις ενίσχυσης των εξουσιών τους για τη ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών σε διεθνή κλίμακα, χωρίς υπερβολικούς περιορισμούς, χωρίς ασφυκτικές πιέσεις και χωρίς περιττή γραφειοκρατία. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επιθυμητή την περαιτέρω ρύθμιση τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο, μεταξύ άλλων, στους ακόλουθους τομείς: αύξηση των αποθεματικών, ρύθμιση των αμοιβαίων κεφαλαίων υψηλού κινδύνου (hedge funds), εξάλειψη των φορολογικών παραδείσων, αποθάρρυνση της παροχής υπέρρογκων και παράλογων αμοιβών, περιορισμός του κινδύνου μόχλευσης (leverage risk) και εδραίωση των εποπτικών αρχών σε υπερεθνική κλίμακα.

4.6 Για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της χρηματοπιστωτικής κρίσης στην πραγματική οικονομία απαιτείται ευρύτερη διεθνής συνεργασία: μια ασφαλής παγκόσμια οικονομία προϋποθέτει μεγαλύτερη ρύθμιση και ισχυρότερη βάση αξιών. Η Γερμανίδα Καγκελάρια, Angela Merkel, έλαβε επί αυτού μια σημαντική πρωτοβουλία: κατά τη διάρκεια συνεδρίασης του ΠΟΕ, της Παγκόσμιας Τράπεζας (ΠΤ), του ΔΝΤ, της ΔΟΕ και του ΟΟΣΑ που πραγματοποιήθηκε στις αρχές του 2009, πρότεινε την κατάρτιση ενός Χάρτη Βιώσιμης Οικονομικής Διακυβέρνησης⁽³⁾ προκειμένου να τεθούν τα θεμέλια για τη **χάραξη συνεκτικών πολιτικών ενόψει της επίτευξης κοινών στόχων**, σύμφωνα με το συγκεκριμένο πεδίο αρμοδιο-

τήτων του εκάστοτε οργανισμού. Βάσει αυτού του Χάρτη, οι ηγέτες των χωρών της G20 διατύπωσαν στο Πίττσμπουργκ «Θεμελιώδεις αξίες για Βιώσιμη Οικονομική Δραστηριότητα» (Core values for Sustainable Economic Activity) όπου καθορίζουν την ευθύνη που φέρουν τους έναντι των διαφόρων ενδιαφερομένων φορέων –των καταναλωτών, των εργαζομένων, των επενδυτών και των επιχειρηματιών– για τη μεγιστοποίηση της ευημερίας των ατόμων μέσω συνεκτικών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών στρατηγικών. Ο ΟΟΣΑ εκπόνησε ένα «Παγκόσμιο πρότυπο για τον 21ο αιώνα» (Global Standard for the 21st Century) με βάση τα ήδη υφιστάμενα πρότυπα του όσον αφορά την εταιρική διακυβέρνηση, τις πολυεθνικές εταιρείες, την καταπολέμηση της διαφθοράς και τη φορολογική συνεργασία⁽⁴⁾. Η Επιτροπή Stiglitz συνιστά να ληφθούν αυστηρά μέτρα με στόχο την αντιμετώπιση της μειούμενης ζήτησης, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (ΑΣΧ). **Η ΕΟΚΕ συνιστά στην ΕΕ και στα κράτη μέλη της να υποστηρίξουν τις εν λόγω πρωτοβουλίες.**

4.7 Η ΔΟΕ καλείται να αναλάβει έναν ιδιαίτερο ρόλο εντός της νέας δομής διακυβέρνησης. Τα θεμελιώδη πρότυπα εργασίας της ΔΟΕ και η έννοια της αξιοπρεπούς εργασίας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων παρέχουν κατευθύνσεις για την αντιμετώπιση της κρίσης στον τομέα της απασχόλησης. Κατά την 98η διάσκεψη της ΔΟΕ, τον Ιούνιο του 2009, τα τρία ιδρυτικά μέλη της κατέληξαν σε συμφωνία σχετικά με ένα Παγκόσμιο Σύμφωνο για την Απασχόληση, το οποίο περιλαμβάνει μια δέσμη μέτρων για την αναστροφή των πτωτικών τάσεων στον τομέα της απασχόλησης και της οικονομικής μεγέθυνσης. Η ΕΟΚΕ συνιστά ενθέρμως στην ΕΕ να ασκήσει πιέσεις για τη διεξαγωγή επίσημου διάλογου μεταξύ των διεθνών οργανισμών, βάσει της Ατζέντας της ΔΟΕ για την αξιοπρεπή εργασία, την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, την κοινωνική προστασία, τις ανθρώπινες συνθήκες εργασίας, τις υγιείς εργασιακές σχέσεις και τα δικαιώματα κατά την εργασία.

4.8 Για την επίτευξη μεγαλύτερης συνοχής, η ΕΟΚΕ συνιστά στην ΕΕ να μεριμνήσει, τόσο εντός όσο και εκτός της επικράτειάς της, για την κύρωση και εφαρμογή των επικαιροποιημένων Συμβάσεων της ΔΟΕ, καθώς και για την εφαρμογή της Ατζέντας της ΔΟΕ για την Αξιοπρεπή Εργασία. Η ΕΟΚΕ αιτείται ειδικότερα την κύρωση και την εφαρμογή των Συμβάσεων της ΔΟΕ που σχετίζονται περισσότερο με την Ατζέντα για την Αξιοπρεπή Εργασία, συμπεριλαμβανομένων των Συμβάσεων για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, των Συμβάσεων για την κοινωνική ασφάλιση και της Σύμβασης ΔΟΕ Αρ. 94 για τις «Ρήτρες εργασίας στις συμβάσεις με το Δημόσιο». Οι κανόνες της ΕΕ δεν απαλλάσσουν τα κράτη μέλη από τις υποχρεώσεις που τους αναλογούν δυνάμει των επικυρωμένων Συμβάσεων της ΔΟΕ. Έπειτα από την κατάρτιση των γνωμοδοτήσεων με θέμα «Η κοινωνική διάσταση της παγκοσμιοποίησης»⁽⁵⁾ και «Προώθηση της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους»⁽⁶⁾, **η ΕΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να συμμετάσχει ενεργά στην προετοιμασία της σύστασης επί του θέματος.**

4.9 Επιπροσθέτως, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει κάθε πρωτοβουλία της ΕΕ η οποία αποσκοπεί στην προαγωγή της συνεργασίας μεταξύ των διεθνών οργανισμών επί συγκεκριμένων θεμάτων. Η συνεργασία μεταξύ του ΠΟΕ και της ΔΟΕ στον τομέα της απασχόλησης, η συνεργασία μεταξύ της Παγκόσμιας Τράπεζας και της ΔΟΕ σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, η συνεργασία μεταξύ της Παγκόσμιας Τράπεζας και της ΔΝΤ ενόψει της εφαρμογής των θεμελιωδών προτύπων εργασίας, αποτελούν εύστοχα ενδεικτικά παραδείγματα. Η απασχόληση των νέων, η μικροχρηματοδότηση και η κοινωνική ασφάλιση αποτελούν ζητήματα υψίστης σημασίας

⁽⁴⁾ Angel Gurría, Γενικός Γραμματέας του ΟΟΣΑ, Ρώμη, 12 Μαΐου 2009.

⁽⁵⁾ EE C 234 της 22.9.2005, σ. 41.

⁽⁶⁾ EE C 93 της 27.4.2007, σ. 38.

⁽³⁾ Κοινό Ανακοινωθέν της Γερμανίδας Καγκελάριας Angela Merkel, 5 Φεβρουαρίου 2009, Βερολίνο.

5. Νέα διακυβέρνηση: μεγαλύτερη συνεκτίμηση των συμφερόντων των αναπτυσσόμενων χωρών

5.1 Οι αναπτυσσόμενες και οι αναδυόμενες χώρες απαιτείται να διαδραματίζουν πιο εξέχοντα ρόλο στις νέες δομές παγκόσμιας διακυβέρνησης που θα υιοθετήσουν οι διεθνείς οργανισμοί. Εντούτοις η ενσωμάτωσή τους απαιτείται να πραγματοποιηθεί βάσει των κανόνων των Ηνωμένων Εθνών και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο στόχος που συνίσταται στην εξασφάλιση αξιοπρεπούς εργασίας και στην εφαρμογή των θεμελιωδών προτύπων εργασίας της ΔΟΕ στις αναδυόμενες και στις αναπτυσσόμενες χώρες θα πρέπει να καθοδηγεί τις πολιτικές των διεθνών οργανισμών. Η Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ οφείλουν να αποτελέσουν αντικείμενο περαιτέρω αναδιάρθρωσης προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η δυνατότητα εκπροσώπησης και η ισχύς των φτωχότερων χωρών στο πλαίσιο των οργάνων και των διαδικασιών των εν λόγω οργανισμών.

5.2 Είναι αναγκαίο να επικουρηθούν οι αναπτυσσόμενες χώρες κατά τρόπο ώστε να προαχθεί η εποικοδομητική συμμετοχή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων του ΠΟΕ. Οι χώρες αυτές χρειάζεται να αποκτήσουν δυνατότητα ευχερέστερης συμμετοχής στις εμπορικές διαπραγματεύσεις και να παρακινηθούν, αφενός, να διευρύνουν περαιτέρω τις γνώσεις τους επί εμπορικών θεμάτων και, αφετέρου, να βελτιώσουν τις τεχνικές ικανότητες και δεξιότητές τους από την άποψη της ενοποίησης της αγοράς. Οι αναπτυσσόμενες χώρες απαιτείται να έχουν στη διάθεσή τους ορισμένα θεμελιώδη περιθώρια για την άσκηση πολιτικής στον τομέα των εμπορικών σχέσεων.

5.3 Τον Μάρτιο του 2009, το ΔΝΤ προέβη σε ανάλυση της ευπάθειας των χωρών χαμηλού εισοδήματος έναντι των δυσμενών επιπτώσεων της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης και της επακόλουθης ύφεσης⁽⁷⁾. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΔΟΕ, περισσότερα από 200 εκατομμύρια άτομα κινδυνεύουν να οδηγηθούν στην έσχατη ένδεια, τα περισσότερα εκ των οποίων ζουν σε οικονομικά αναπτυσσόμενες και αναδυόμενες χώρες. Ο αριθμός των φτωχών εργαζομένων, δηλ. εκείνων που κερδίζουν λιγότερα από 2 δολάρια ΗΠΑ την ημέρα, ενδέχεται να ανέλθει σε 1,4 δισεκατομμύρια άτομα, εκμηδενίζοντας την πρόοδο που σημειώθηκε όσον αφορά τη μείωση της φτώχειας παγκοσμίως κατά τη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας. Η επιδείνωση της φτώχειας θα πλήξει πρωτίστως τις γυναίκες, δεδομένου ότι το 60 % των φτωχών σε παγκόσμια κλίμακα είναι γυναίκες. Υπό τις παρούσες συνθήκες απαιτείται να καταβληθούν πρόσθετες προσπάθειες για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (ΑΣΧ). **Η ΕΟΚΕ προτρέπει σθεναρά την ΕΕ να εκπληρώσει με αποφασιστικότητα τη δέσμευση που έχει αναλάβει ενόψει της υλοποίησης των ΑΣΧ.**

6. Τι είδους ρόλο θα μπορούσε να διαδραματίσει η ΕΕ για την προαγωγή μιας νέας διακυβέρνησης των διαφόρων διεθνών οργανισμών;

6.1 Η ΕΕ διαδραματίζει εν προκειμένω έναν ιδιαίτερο ρόλο στη διεθνή σκηνή. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο σημαντικότερος εξαγωγέας στον κόσμο και ο κατ' εξοχήν χορηγός βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ συγχρόνως αποτελεί την αγορά αναφοράς σε παγκόσμια κλίμακα. Παρά το γεγονός αυτό, ορισμένες έρευνες δεικνύουν μείωση της επιρροής της ΕΕ στα Ηνωμένα Έθνη⁽⁸⁾. Τα ψηφίσματα της ΕΕ για τα δικαιώματα του ανθρώπου τυγχάνουν λιγότερης υποστήριξης στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ απ' ό,τι πριν από μια δεκαετία, λόγω της αυξανόμενης επιρροής των χωρών που

αντίστανται σε παρεμβάσεις στις «εσωτερικές υποθέσεις» τους, όπως η Κίνα και η Ρωσία⁽⁹⁾.

6.2 Είναι πολλά αυτά που διακυβεύονται για την ΕΕ στο σύστημα της παγκόσμιας διακυβέρνησης. Το πρότυπο κοινωνικής οικονομίας της αγοράς της ΕΕ είναι μοναδικό στο είδος του και έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα ενδεδειγμένο για την αντιμετώπιση των σύνθετων προβλημάτων της παρούσας οικονομικής κρίσης. Η ΕΕ και τα θεσμικά της όργανα πρέπει να αναλάβουν δράση για την προάσπιση των συμφερόντων τους και την προαγωγή των αξιών τους.

6.3 Η ΕΕ εκπροσωπείται σε όλους τους διεθνείς οργανισμούς που ασχολούνται με τη διακυβέρνηση της παγκόσμιας οικονομίας είτε με την παρουσία κάποιων κρατών μελών στο Διοικητικό Συμβούλιο των εν λόγω οργανισμών, είτε συντονίζοντας τις πολιτικές των μελών της στους οργανισμούς αυτούς, είτε εκπροσωπούμενη έμμεσα από το κράτος μέλος που ασκεί την προεδρία της ή άμεσα, μέσω του αντιπροσωπευτικού καθεστώτος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στους περισσότερους διεθνείς οργανισμούς η ΕΕ έχει απλώς καθεστώς παρατηρητή (με εξαίρεση τον ΠΟΕ και την Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας του ΟΗΕ - FAO) και στηρίζεται στη χρήση «ήπιας δύναμης» για την άσκηση επιρροής. Παρά την αποτελεσματικότητα αυτής της «ήπιας δύναμης» και το δικτύου «καλής θέλησης» της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να επιδιώκει ενεργά και στο μέτρο του δυνατού τη διαμόρφωση επίσημων θέσεων. **Η ΕΕ θα πρέπει να χαράξει μια στρατηγική για κάθε διεθνή οργανισμό, προκειμένου να αυξήσει τη δύναμή της και να ενισχύσει τη θέση της με στόχο να προωθήσει την αποτελεσματικότερη και δικαιότερη διακυβέρνηση των εν λόγω οργανισμών.**

6.4 Η ΕΕ εκπροσωπείται στο ΔΝΤ από διάφορους εκπροσώπους (τον Πρόεδρο της EURIMF, την ΕΚΤ, τον Πρόεδρο της Ευρωομάδας, τον Υπουργό Οικονομικών της χώρας που ασκεί την Προεδρία της ΕΕ) και οι αποκλίσεις που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με δημοσιονομικά και αναπτυξιακά θέματα δεν επιτρέπουν στην Ευρώπη να εκφράζεται με ενιαία φωνή. Ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι εξουσιοδοτημένη να ενεργεί εξ ονόματος της ΕΕ σε εμπορικά θέματα, ωστόσο σχετικά με άλλα χρηματοοικονομικά ζητήματα ακόμη και τα 16 κράτη μέλη της ΕΕ που διαθέτουν κοινό νόμισμα και έχουν εκχωρήσει στην ΕΚΤ ορισμένες από τις αρμοδιότητές τους δεν λαμβάνουν κατ' ανάγκη κοινή θέση. Λόγω της αυξανόμενης σημασίας των οργάνων του Bretton Woods, και ειδικότερα του ΔΝΤ, η ΕΟΚΕ καλεί μετ' επιτάσεως την ΕΕ και τα θεσμικά όργανά της να βελτιώσουν το συντονισμό τους ως προς τη διακυβέρνηση των προαναφερθέντων οργάνων. Οι χώρες της ΕΕ κατέχουν συνολικά το 32 % του ποσοστού των δικαιωμάτων ψήφου στο ΔΝΤ, έναντι ποσοστού 17 % των ΗΠΑ. Η απώλεια επιρροής των μικρότερων κρατών μελών της ΕΕ προς όφελος των αναδυόμενων οικονομιών μπορεί να αντισταθμισθεί με τη βελτίωση του συντονισμού της πολιτικής της ΕΕ.

6.5 Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να προτρέψει το ΔΝΤ να μεριμνήσει για την προαγωγή πολιτικών που παρέχουν **πρόσβαση στην πίστωση και στη χρηματοδότηση**, ειδικότερα για τις ΜΜΕ και τους γεωργούς, δεδομένου ότι οι τομείς αυτοί αποτελούν τον κεντρικό πυρήνα και τους κυριότερους παροχείς απασχόλησης όλων των εθνικών οικονομιών. Η ΕΟΚΕ καλεί επίσης την ΕΕ να ασκήσει πιέσεις προς τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να διαθέσουν κεφάλαια στις αναπτυσσόμενες χώρες για την εφαρμογή αντικυκλικών μέτρων, με απώτερο σκοπό **να μην αναλάβουν προκυκλικές δεσμεύσεις υπό όρους.**

⁽⁷⁾ ΔΝΤ, «The Implications of the Global Financial Crisis for Low-Income Countries», Μάρτιος 2009.

⁽⁸⁾ «A global Force for Human Rights? An audit of European Power at the UN European Council on Foreign Relations», των Richard Gowan και Franziska Brantner, Σεπτέμβριος 2008. www.ecfr.eu

⁽⁹⁾ ΕΕ C 182 της 4.8.2009, σ. 13.

6.6 Από το 2000 και εξής, η ΕΕ αύξησε σημαντικά τη χρηματοοικονομική συνεισφορά της στην Παγκόσμια Τράπεζα (241 εκατομμύρια ευρώ κατά το 2008). Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η Παγκόσμια Τράπεζα για την εξάλειψη της φτώχειας και συνιστά να ενθαρρύνει η ΕΕ την Παγκόσμια Τράπεζα προκειμένου να προβεί στην υιοθέτηση πολιτικών οικονομικής ανάπτυξης οι οποίες να εμπεριέχουν τόσο την αξιοπρεπή εργασία όσο και την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, στην εκπαίδευση και σε άλλα δημόσια αγαθά. **Η ΕΟΚΕ προτρέπει σθεναρά την ΕΕ να υποστηρίξει την Παγκόσμια Τράπεζα για τη χρηματοδότηση σχεδίων ανάκαμψης της οικονομίας των χωρών που πλήττονται από την παρούσα χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση, σχεδίων τα οποία να εστιάζονται στη στήριξη της βιώσιμης επιχειρηματικής ανάπτυξης, στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στην πραγματοποίηση δημόσιων επενδύσεων, στην ανάληψη ενεργών πολιτικών για την αγορά εργασίας, στην επέκταση της βασικής κοινωνικής ασφάλισης σε όλους τους πολίτες, στην πρόβλεψη πρόσθετων ασφαλιστικών δικλίδων, καθώς και στην εξασφάλιση επενδύσεων για την «πράσινη οικονομία».**

6.7 Δυνάμει της Συνθήκης της Λισσαβώνας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαθέτει εξουσία συναπόφασης επί θεμάτων της εμπορικής πολιτικής. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η εν λόγω εξουσία παρέχει νέες ευκαιρίες για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ του Κοινοβουλίου και της Επιτροπής σχετικά με εμπορικά ζητήματα. Η ΕΟΚΕ έχει καταρτίσει αρκετές ενδιαφέρουσες γνωμοδοτήσεις όσον αφορά τόσο εμπορικά ζητήματα όσο και την αναγκαία επιδίωξη συνοχής των εμπορικών πολιτικών με τις κοινωνικές και τις περιβαλλοντικές πολιτικές της ΕΕ ⁽¹⁰⁾.

6.8 Η ΕΕ αναλώνει πολύ χρόνο στην προσπάθειά της να συντονίσει τις απόψεις και τις θέσεις της στους διεθνείς οργανισμούς, με αποτέλεσμα να διαδίδει λιγότερο χρόνο και μικρότερα περιθώρια προκειμένου να πείσει τα άλλα μέλη των διεθνών οργανισμών να υποστηρίξουν τις συγκεκριμένες θέσεις. Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες αποτελεί μια από τις πρόσφατες θετικές εξαιρέσεις. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν μια κοινή θέση. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι παρατηρείται κάποια σύγκλιση μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ ως προς την ψηφοφορία και παρακινεί την ΕΕ να προετοιμαστεί κατά τρόπο ώστε να είναι σε θέση να εκφράζεται με ενιαία φωνή, με κύριο μέλημα να αποτραπεί η απώλεια επιρροής λόγω διαφωνίας των μελών. Ελπίζεται ότι η Συνθήκη της Λισσαβώνας θα συμβάλει στη βελτίωση αυτής της κατάστασης. Η αποδοχή της νέας Συνθήκης, το νέο αξίωμα του Υπατού Εκπροσώπου και η ενίσχυση της διπλωματικής συνεργασίας παρέχουν την ευκαιρία να ενισχυθεί η θέση της ΕΕ διεθνώς.

6.9 Η βελτίωση της διακυβέρνησης των διεθνών οργανισμών, με παράλληλη ενίσχυση της συνοχής και άρα της αποτελεσματικότητας, αρχίζει οίκαδε. Οι πολιτικές που προωθεί η ΕΕ στον ΟΗΕ και τις υπηρεσίες του, στην G20 και στα όργανα του Bretton Woods θα πρέπει να υπόκεινται στις ίδιες αρχές και να προάγουν τους ίδιους στόχους, εντός του πεδίου αρμοδιοτήτων και αναλόγως της δομής των διαφόρων οργανισμών. Πολύ μεγαλύτερη προσπάθεια απαιτείται να καταβληθεί για τη διαμόρφωση συνεκτικών πολιτικών στους διεθνείς οργανισμούς. Η πολιτική της ΕΕ για τη συνοχή της αναπτυξιακής πολιτικής αποτελεί θετικό χαρακτηριστικό παράδειγμα. Ενδεικτικά, η ΕΟΚΕ αναφέρει επίσης τη συνοχή μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών πολιτικών στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβώνας ⁽¹¹⁾.

7. Βελτίωση των διαβουλεύσεων και μεγιστοποίηση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών

7.1 Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών συνιστά προαπαιτούμενο για την προώθηση και την προαγωγή των αξιών που είναι θεμελιώδους σημασίας για τους διεθνείς οργανισμούς. Η διακυβέρνηση των διεθνών οργανισμών αποτελεί ζήτημα το οποίο παρουσιάζει τεράστιο ενδιαφέρον για την κοινωνία των πολιτών. Η πρόσφατη κρίση κατέδειξε ότι η κοινωνία των πολιτών –και, πιο συγκεκριμένα, οι φορολογούμενοι, οι εργαζόμενοι, οι καταναλωτές, οι αποταμιευτές, οι ιδιοκτήτες ακινήτων και οι επιχειρηματίες– καταβάλλει υπερβολικά υψηλό τίμημα για ανεπαρκή και ατελέσφορη παγκόσμια διακυβέρνηση.

7.2 Η νέα δομή διακυβέρνησης διαμορφώνεται σε συνόδους κορυφής υψηλού διπλωματικού επιπέδου· ωστόσο, η εν λόγω διαδικασία δεν χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερη διαφάνεια. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι κοινωνικοί εταίροι έχουν ελάχιστη πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία, πόσο μάλλον σε αυτή καθ'εαυτή τη λήψη των αποφάσεων. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι συνδικαλιστικές ενώσεις προσπαθούν να κινητοποιήσουν την κοινή γνώμη και να ασκήσουν πιέσεις προς τις κυβερνήσεις τους προκειμένου να δημοσιοποιήσουν τις απόψεις τους σχετικά με τη μελλοντική δομή διακυβέρνησης της παγκόσμιας οικονομίας. Ορισμένοι εκπρόσωποι της επιχειρηματικής κοινότητας καλούνται να εκφέρουν γνώμη, ενώ κάποιοι άλλοι αποκλείονται από την εν λόγω διαδικασία. Η φωνή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων θα πρέπει να γίνεται περισσότερο ακουστή στο πλαίσιο της διαδικασίας άσκησης πολιτικής της ΕΕ έναντι των διεθνών οργανισμών.

7.3 Όσον αφορά τη συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών στη διακυβέρνηση των διεθνών οργανισμών, υπάρχουν διάφορα παραδείγματα ορθών πρακτικών σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Εξέχον παράδειγμα σε διεθνές επίπεδο είναι η ΔΟΕ. Οι εκπρόσωποι των εργοδοτών και των εργαζομένων συμμετέχουν επί ίσοις όροις με τις κυβερνήσεις σε όλα τα όργανα της ΔΟΕ, σχετικά είτε με τη διακυβέρνηση, είτε με τη λήψη των αποφάσεων, είτε με τη θέπιση προτύπων, είτε με την παρακολούθηση. Η Συμβουλευτική Επιτροπή για τις Επιχειρήσεις και τη Βιομηχανία (BIAC) και η Συμβουλευτική Επιτροπή των Συνδικαλιστικών Οργανώσεων (TUAC) του ΟΟΣΑ αποτελούν επίσης εύστοχα παραδείγματα θεσμοθετημένων διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους. Όλοι οι άλλοι διεθνείς οργανισμοί προβαίνουν λιγότερο συστηματικά σε διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους και τις λοιπές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, όπως π.χ. το συμβουλευτικό καθεστώς των ΜΚΟ στον ΟΗΕ ή η πλήρης απουσία διαβούλευσης, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της G20. Η αποτελεσματική διακυβέρνηση των διεθνών οργανισμών θα ενισχυθεί με τη θεσμοθέτηση της συμμετοχής των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών και των κοινωνικών εταίρων υπό συνθήκες διαφάνειας. Η αποτελεσματικότητα των διεθνών οργανισμών μπορεί επίσης να βελτιωθεί με την καθιέρωση της συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων στους μηχανισμούς παρακολούθησης και ελέγχου, καθώς και στα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης των εν λόγω οργανισμών.

7.4 Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι η ΕΕ θα συμπεριλάβει τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τους κοινωνικούς εταίρους στη διαδικασία διαμόρφωσης των πολιτικών και των θέσεων της για τη νέα διακυβέρνηση των διεθνών οργανισμών. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί επίσης ότι η ΕΕ θα προωθήσει, στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών, τη θεσμοθέτηση διαβουλεύσεων με την κοινωνία των πολιτών κατά την

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 82.

⁽¹¹⁾ ΕΕ C 128 της 18.5.2010, σ. 41.

πραγματοποίηση συζητήσεων σχετικά με τις δομές διακυβέρνησής τους. Προαπαιτούμενο για μια εποικοδομητική διαδικασία διαβούλευσης αποτελεί η διαφάνεια και η ευχερής πρόσβαση στα έγγραφα, εντός επαρκούς χρονικού διαστήματος το οποίο να καθιστά δυνατή τη συνεκτίμηση και την υιοθέτηση των απόψεων των ενδιαφερομένων φορέων.

7.5 Η ΕΟΚΕ αναμένει από την ΕΕ (δηλ. από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και κράτη μέλη) να προωθήσει και να διευκολύνει περαιτέρω τη βελτίωση της διεξαγωγής διαβουλεύσεων με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τους κοινωνικούς εταίρους κατά τη μελλοντική διακυβέρνηση των διεθνών οργανισμών.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η πολιτική μεταφορών στα Δυτικά Βαλκάνια»

(2010/C 354/08)

Εισηγητής: ο κ. ZOLTVÁNY

Κατά τη σύνοδο ολομέλειας της 16ης Ιουλίου 2009 και σύμφωνα με το άρθρο 29(2) του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Η πολιτική μεταφορών στα Δυτικά Βαλκάνια.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Μαρτίου 2010, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Zoltvány.

Κατά την 461η σύνοδο ολομέλειας της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 132 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 4 αποχές.

1. Συστάσεις

1.1 Συστάσεις προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή)

- να συνεχισθεί η διαδικασία διεύρυνσης·
- να επιταχυνθεί η διαδικασία απελευθέρωσης του καθεστώτος των θεωρήσεων με την Αλβανία και τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη προκειμένου να επιτρέπεται η μετακίνηση των πολιτών τους προς τις χώρες Σένγκεν χωρίς θεώρηση και να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις με το Κοσσυφοπέδιο ⁽¹⁾ για το θέμα αυτό·
- να κινητοποιηθούν όλοι οι διαθέσιμοι πόροι χρηματοδότησης προκειμένου να μεγιστοποιηθούν οι επενδύσεις σε έργα υποδομής και να χρησιμοποιηθεί το νεοσύστατο πλαίσιο επενδύσεων για τα Δυτικά Βαλκάνια για το σκοπό αυτόν·
- να παραμείνει η κοινωνική διάσταση προτεραιότητα κατά την εφαρμογή της Συνθήκης για την ίδρυση κοινότητας μεταφορών. Το κοινωνικό φόρουμ χρειάζεται στήριξη προκειμένου να αναδειχθεί σε έναν αποτελεσματικό μηχανισμό τομεακού κοινωνικού διαλόγου σε περιφερειακό επίπεδο·
- να προωθηθούν οι πιο οικολογικοί τρόποι μεταφορών, όπως οι εσωτερικές πλωτές οδοί και οι σιδηρόδρομοι στα Δυτικά Βαλκάνια·
- να συνεκτιμηθεί ο κοινωνικοοικονομικός αντίκτυπος των δικτύων μεταφορών κατά την ανάπτυξη μιας κοινής πολιτικής μεταφορών·
- να αναβαθμιστεί το κύριο δίκτυο περιφερειακών μεταφορών ανάλογα με τις ανάγκες·
- να θεωρηθεί το κύριο δίκτυο περιφερειακών μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης ως μελλοντικό τμήμα του ΔΕΔ-Μ κατά την αναθεώρηση της πολιτικής για το ΔΕΔ-Μ, ούτως ώστε να υποστηριχθεί η περαιτέρω ενσωμάτωση των Δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ·
- να αρχίσει μια μελέτη σχετικά με την απασχόληση στα συμβαλλόμενα μέρη της κοινότητας μεταφορών από τα Δυτικά Βαλκάνια. Επίσης, να δοθεί η δέουσα προσοχή στην ανάπτυξη προ-

γραμμάτων κατάρτισης για τους εργοδότες και τους εργαζόμενους προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται καλύτερα στις αλλαγές της αγοράς εργασίας·

- να διατεθούν επαρκείς ανθρώπινοι πόροι στη γραμματεία της κοινότητας μεταφορών για τον τομέα των κοινωνικών υποθέσεων και του κοινωνικού διαλόγου.

1.2 Συστάσεις προς την ΕΟΚΕ

- στο πλαίσιο των εργασιών των μεικτών συμβουλευτικών επιτροπών, να παροτρυνθούν οι κοινωνικοί εταίροι στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων να συμμετέχουν ενεργά στον κοινωνικό διάλογο σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο·
- να διοργανωθεί διάσκεψη για την πολιτική μεταφορών στα Δυτικά Βαλκάνια με τη συμμετοχή εκπροσώπων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών από τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΟΚΕ·
- να προσδιορισθούν μηχανισμοί για τη δημιουργία και τη θεσμοθέτηση της μελλοντικής συνεργασίας με το περιφερειακό κοινωνικό φόρουμ, το οποίο πρόκειται να συσταθεί δυνάμει της Συνθήκης για την ίδρυση της κοινότητας μεταφορών.

1.3 Συστάσεις προς τις κυβερνήσεις των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων

- να ενισχυθεί η περιφερειακή συνεργασία στον τομέα της πολιτικής και της υποδομής μεταφορών·
- να εξασφαλισθεί αποτελεσματικός σχεδιασμός των δημόσιων επενδύσεων περιφερειακού ενδιαφέροντος στον τομέα των μεταφορών και να ενισχυθούν περαιτέρω οι δυνατότητες στον εν λόγω τομέα·
- να υλοποιηθούν οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις και να επιταχυνθεί η διαδικασία υιοθέτησης του κοινοτικού κεκτημένου·
- να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες για ιδιωτική χρηματοδότηση/συγχρηματοδότηση σχεδίων προτεραιότητας και συμπληρωματικών σχεδίων (συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα) και να δημιουργηθεί κατάλληλο περιβάλλον για αυτό το είδος σχεδίων·

⁽¹⁾ Σύμφωνα με το ψήφισμα 1244/1999 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών.

- να αυξηθεί η διαφάνεια στις δημόσιες συμβάσεις·
- να βελτιωθεί η διαχείριση των συνόρων και να αυξηθούν οι δυνατότητες διέλευσης των συνόρων με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των μεταφορών σε περιφερειακό επίπεδο·
- να αναπτυχθούν συνεκτικές πολιτικές σε περιφερειακό επίπεδο που θα προωθούν τις διατροπικές μεταφορές και την ανάπτυξη έξυπνων συστημάτων μεταφορών·
- να συνεχισθούν οι προσπάθειες βελτίωσης των σχέσεων με τις γειτονικές χώρες και να επιλυθούν τα ζητήματα διμερών σχέσεων που παραμένουν ανοικτά·
- να εξασφαλισθεί η ενεργός συμμετοχή στην ανάπτυξη της στρατηγικής για τον Δούναβη, η οποία βρίσκεται στο στάδιο της προετοιμασίας, προκειμένου να αξιοποιηθούν κοινά έργα υποδομής με κράτη μέλη της ΕΕ και γειτονικές χώρες·
- να εξασφαλισθεί η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, καθώς και εκπροσώπων άλλων συναφών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία ανάπτυξης της πολιτικής μεταφορών σε περιφερειακό επίπεδο, και να επιτευχθεί σύγκλιση μεταξύ των πολιτικών και των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της απασχόλησης.

2. Πλαίσιο της γνωμοδότησης

2.1 Ο ρόλος των μεταφορών και των υποδομών στο πλαίσιο της περιφερειακής συνεργασίας στα Δυτικά Βαλκάνια θεωρείται καθοριστικός για τη συνολική οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη των Δυτικών Βαλκανίων. Η ανάπτυξη του κύριου δικτύου περιφερειακών μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης προσφέρει τη δυνατότητα στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων να ενώσουν τα συμφέροντά τους και να εφαρμόσουν επωφελείς, από οικονομική και κοινωνική άποψη, και οικολογικές λύσεις για την περιοχή συνολικά. Σε επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, η υλοποίηση περιφερειακών έργων υποδομής έχει θετικό αντίκτυπο στις περιφερειακές οικονομίες, συμβάλλει στο άνοιγμα των αγορών σε νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και ενισχύει την αποτελεσματικότητα των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των χωρών της περιοχής. Η ανάπτυξη του δικτύου περιφερειακών μεταφορών, ειδικότερα, βοηθά τις κυβερνήσεις των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων να αντιμετωπίσουν τα υψηλά επίπεδα ανεργίας, στηρίζοντας συνολικά την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Η δημιουργία καλύτερων θέσεων εργασίας και η αύξηση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού συνεισφέρουν επίσης στην κοινωνική ανάπτυξη. Το δίκτυο περιφερειακών μεταφορών συμβάλλει στη βελτίωση της διασυνοριακής συνεργασίας και των επαφών μεταξύ των λαών. Μιας και οι μεταφορές έχουν σημαντικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, η περιβαλλοντική διάσταση θα πρέπει να ληφθεί δεόντως υπόψη κατά την ανάπτυξη του κύριου δικτύου περιφερειακών μεταφορών.

Η ανάπτυξη του δικτύου περιφερειακών μεταφορών έχει επίσης έντονη πολιτική σημασία. Με την υλοποίηση έργων υποδομής, οι κυβερνήσεις των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων, μαζί με όλους τους υπόλοιπους εμπλεκόμενους φορείς, μπορούν να αποδείξουν τη βούλησή τους να υπερνικήσουν διμερείς εντάσεις και προβλήματα του πρόσφατου παρελθόντος. Η ανάπτυξη του δικτύου περιφερειακών μεταφορών συμβάλλει συνεπώς στην περιφερειακή ολοκλήρωση των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων.

2.2 Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάπτυξη της πολιτικής μεταφορών στα Δυτικά Βαλκάνια

2.2.1 Η ΕΕ έχει άμεσο ενδιαφέρον στα Δυτικά Βαλκάνια, μιας και η περιοχή βρίσκεται στην καρδιά της Ευρώπης. Όλες οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων είναι είτε υποψήφιες είτε δυνητικά υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ. Για να επιτύχουν το στόχο αυτόν, πρέπει να πληρούν όλα τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την ένταξη. Η περιφερειακή συνεργασία είναι μία από τις προϋποθέσεις αυτές και επομένως αποτελεί βασική συνιστώσα της διαδικασίας σταθεροποίησης και σύνδεσης. Για το λόγο αυτόν, η ΕΕ είναι πρόθυμη να στηρίξει την ανάπτυξη περιφερειακών σχεδίων, όπως το κύριο δίκτυο περιφερειακών μεταφορών, το οποίο είναι ζωτικής σημασίας.

2.2.2 Η ΕΕ εκτιμά ότι οι μεταφορές αποτελούν έναν προφανή και κατάλληλο τομέα πολιτικής για την ανάπτυξη αποτελεσματικής περιφερειακής συνεργασίας, και ως εκ τούτου υποστηρίζει ότι η πολιτική μεταφορών στα Δυτικά Βαλκάνια μπορεί να έχει εκτεταμένο αντίκτυπο και να ωθήσει την περιοχή προς την ευθυγράμμιση με το κοινοτικό κεκτημένο. Η σημασία της πολιτικής μεταφορών ενισχύεται και από το γεγονός ότι τέσσερις από τους δέκα πανευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών διέρχονται από τα Δυτικά Βαλκάνια. Η πολιτική μεταφορών της ΕΕ στην περιοχή έχει τρεις κύριους στόχους: πρώτον, τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό του δικτύου μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης υπέρ της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης· δεύτερον, τη βελτίωση της κυκλοφορίας στο δίκτυο με την εφαρμογή ήπιων/οριζόντιων μέτρων· τρίτον, την παροχή βοήθειας στην περιοχή για την ευθυγράμμιση της με το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα των μεταφορών. Για την ανάπτυξη αυτών των προτεραιοτήτων, η ΕΕ διαπραγματεύεται επί του παρόντος μια συνθήκη για την ίδρυση κοινότητας μεταφορών με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων (βλέπε κατωτέρω σημείο 4.3).

3. Περιγραφή του κύριου δικτύου περιφερειακών μεταφορών

Το κύριο δίκτυο ορίζεται στο μνημόνιο συνεννόησης για την ανάπτυξη του κύριου δικτύου περιφερειακών μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης ως ένα πολυτροπικό δίκτυο, το οποίο περιλαμβάνει οδικές, σιδηροδρομικές και εσωτερικές πλωτές συνδέσεις στις επτά συμμετέχουσες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Κροατία, πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Μαυροβούνιο, Σερβία και Κοσόβο (2)), μαζί με συγκεκριμένους θαλάσσιους και ποτάμιους λιμένες και αερολιμένες.

Το κύριο οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο αποτελείται από διαδρόμους και οδούς. Ως διάδρομοι νοούνται οι πανευρωπαϊκοί διάδρομοι μεταφορών V, VII, VIII και X, οι οποίοι προσφέρουν διεθνείς συνδέσεις με την ΕΕ. Οι οδοί, εκ των οποίων επτά είναι οδικές και έξι είναι σιδηροδρομικές οδοί, συμπληρώνουν το κύριο δίκτυο με στόχο τη διασύνδεση των πρωτεύουσών της περιοχής και των πρωτεύουσών με γειτονικές χώρες. Στόχος είναι επίσης η σύνδεση κύριων περιφερειακών πόλεων, η παροχή πρόσβασης σε λιμένες (και αερολιμένες) του κύριου δικτύου και η επαρκής εξυπηρέτηση των απομακρυσμένων περιοχών. Το κύριο δίκτυο εσωτερικών πλωτών οδών περιλαμβάνει το διάδρομο μεταφορών VII (το Δούναβη) και τον ποταμό Sava.

(2) Σύμφωνα με το ψήφισμα 1244/1999 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών.

3.1 Το κύριο οδικό δίκτυο

Το συνολικό μήκος του κύριου οδικού δικτύου είναι 5 975 km, εκ των οποίων 3 019 km αντιστοιχούν σε διαδρόμους μεταφορών και 2 956 km σε οδούς. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουν υποβληθεί στο Παρατηρητήριο Μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, το 13,2 % του κύριου οδικού δικτύου χαρακτηρίζεται ως ελλιπές ή εξαιρετικά ελλιπές, ενώ περίπου το 87 % των οδών βρίσκονται σε μέτρια έως πολύ καλή κατάσταση. (3)

Ο οδικός τομέας είναι κυρίαρχος και για το λόγο αυτόν αποσπά το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης. Υπαρκτή είναι η ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας των οδών προκειμένου να αποφεύγονται καθυστερήσεις, καταστάσεις συμφόρησης και ρύπανσης, καθώς και για την αύξηση της ασφάλειας. Παρά τις προσπάθειες των οικείων χωρών να εισάγουν νέα και πιο αυστηρή νομοθεσία, η οδική ασφάλεια παραμένει ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα (4). Σύμφωνα με τα στοιχεία οδικής ασφάλειας, η κατάσταση στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης είναι ανησυχητική λόγω της συνεχούς αύξησης των ατυχημάτων, η οποία οφείλεται σε χρόνιες υποεπενδύσεις και σε ανεπαρκή συντήρηση και εφαρμογή.

3.2 Το κύριο σιδηροδρομικό δίκτυο

3.2.1 Το συνολικό μήκος του κύριου σιδηροδρομικού δικτύου είναι 4 615 km, εκ των οποίων 3 083 km αντιστοιχούν σε διαδρόμους μεταφορών και 1 532 km σε οδούς. Μόνον το 15 % του κύριου σιδηροδρομικού δικτύου βρίσκεται, σύμφωνα με τη σχετική ταξινόμηση, σε καλή κατάσταση, ενώ το 19 % κρίνεται ελλιπές ή εξαιρετικά ελλιπές. (5)

3.2.2 Από όλους τους τρόπους μεταφοράς, οι σιδηρόδρομοι παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη αδυναμία. Η ανάλυση προσβασιμότητας καταδεικνύει ότι το σιδηροδρομικό δίκτυο προσφέρει χρόνο μετακίνησης έως και 200 % μεγαλύτερο από τους αντίστοιχους δρόμους που εξυπηρετούν το ίδιο ζευγάρι προέλευσης-προορισμού. Η σιδηροδρομική υποδομή είναι υποτυπώδης σε όλες τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Ως εκ τούτου, απαιτούνται εκτεταμένες επενδύσεις σε έργα σιδηροδρομικής υποδομής σε όλες τις χώρες τις περιοχής. Μία άλλη πρόκληση είναι η αναδιάρθρωση των σιδηροδρομικών εταιρειών, οι οποίες συχνά θεωρούνται ότι έχουν υπεράριθμο προσωπικό.

3.3 Άλλοι τρόποι μεταφοράς (εσωτερικές πλωτές οδοί, λιμένες εσωτερικής ναυσιπλοΐας, θαλάσσιοι λιμένες)

3.3.1 Το συνολικό μήκος του Δούναβη (διάδρομος μεταφορών VII) (6) στην Κροατία και τη Σερβία είναι 588 km και το πλόιμο τμήμα του ποταμού Sava είναι 593 km. Το κύριο δίκτυο περιλαμβάνει επίσης επτά θαλάσσιους και δύο ποτάμιους λιμένες. (7) Με εξαίρεση περίπου 30 km, ο Δούναβης βρίσκεται κυρίως σε καλή

κατάσταση, ενώ η κατάσταση του ποταμού Sava είναι σαφώς χειρότερη (8).

3.3.2 Οι εσωτερικές πλωτές οδοί αποτελούν τον πιο οικολογικό και τον πιο φθινό τρόπο μεταφοράς. Το μειονέκτημά τους, ωστόσο, είναι η βραδύτητα της μετακίνησης.

3.3.3 Οι διατροφικές μεταφορές είναι περιορισμένες και επί του παρόντος περιλαμβάνουν κυρίως τις χερσαίες μεταφορές θαλάσσιων εμπορευματοκιβωτίων από και προς τους λιμένες. Επιπλέον, οι υπάρχοντες διατροφικοί τερματικοί σταθμοί δεν αξιοποιούνται επαρκώς. Ωστόσο, το κύριο δίκτυο μπορεί να υποστηρίξει διατροφικές μεταφορές σε ποσοστό 10 % με προβλεπόμενη αύξηση σε 15 % έως το 2015.

3.3.4 Είναι γνωστό ότι οι χώρες της περιοχής σημειώνουν διαρκώς πρόοδο όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του τομέα των μεταφορών, εφαρμόζοντας εθνικές στρατηγικές για τις μεταφορές και θεσπίζοντας νέα νομοθεσία και κανονισμούς σύμφωνα με το κεκτημένο και την πολιτική της ΕΕ στον εν λόγω τομέα. Γενικά αναγνωρίζουν ότι οι μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να εξυπηρετούν το συμφέρον της περιοχής και επομένως δεν θα πρέπει να δημιουργούν αποκλίσεις που μπορούν να εμποδίσουν την ανάπτυξη και την αποτελεσματική διαχείριση του κύριου δικτύου. Όπως ισχύει και στην ενταξιακή διαδικασία, άλλες χώρες σημειώνουν μεγαλύτερη και άλλες μικρότερη πρόοδο.

4. Έγγραφο-πλαίσιο και θεσμικές ρυθμίσεις

4.1 Η κοινή πολιτική μεταφορών για τα Δυτικά Βαλκάνια χρονολογείται από το Σύμφωνο Σταθερότητας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, το οποίο θεσπίστηκε το 1999. Όπως προαναφέρεται, η περιφερειακή συνεργασία αποτελεί προϋπόθεση για τη μελλοντική ένταξη των Δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ και απαραίτητη συνθήκη για την ανάπτυξη της πολιτικής μεταφορών σε περιφερειακό επίπεδο. Για το λόγο αυτόν, η ΕΕ ενθαρρύνει τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων να αναπτύξουν δράσεις διαπεριφερειακής συνεργασίας και να ενισχύσουν το συντονισμό στον τομέα της κοινής πολιτικής μεταφορών. Για την περαιτέρω ανάπτυξη της υποδομής των μεταφορών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, το μνημόνιο συνεννόησης για την ανάπτυξη του κύριου δικτύου περιφερειακών μεταφορών υπογράφηκε το 2004 μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και συμμετεχόντων από την περιοχή. Κατά συνέπεια, τα διάφορα φόρουμ που συμμετείχαν σε δραστηριότητες σχετικά με την υποδομή των περιφερειακών μεταφορών αντικαταστάθηκαν από τρεις κύριους συντονιστικούς φορείς. Οι στρατηγικές αποφάσεις λαμβάνονται από την ετήσια υπουργική σύνοδο. Η εφαρμογή του Μνημονίου παρακολουθείται από μια συντονιστική επιτροπή, ενώ το Παρατηρητήριο Μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEETO) λειτουργεί ως μόνιμη γραμματεία (9). Το Μνημόνιο δεσμεύει τους συμμετέχοντες να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν από κοινού ένα πολυετές κυλιόμενο σχέδιο δράσης για περίοδο 5 ετών. Μια άλλη σημαντική αποστολή του Μνημονίου είναι ότι παρέχει ένα πλαίσιο συντονισμένης διαδικασίας που θα οδηγήσει στην κατάρτιση της Συνθήκης για την ίδρυση κοινότητας μεταφορών με τα Δυτικά Βαλκάνια.

(3) Σχέδιο ανάπτυξης του κύριου δικτύου περιφερειακών μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, SEETO, Δεκέμβριος 2008, www.seetoint.org/index.php?option=com_rubberdoc.

(4) Ευρωπαϊκή Οδική Ομοσπονδία και Εμπορικό Επιμελητήριο – Βέλγιο / Λουξεμβούργο / Νοτιοανατολική Ευρώπη, έκδοση: Networks for Peace and Development (Δίκτυα για την ειρήνη και την ανάπτυξη), 2006, http://www.erf.be/index.php?option=com_content&view=article&id=157%3Anetworks-for-peace-and-development&catid=18&Itemid=31

(5) Σχέδιο ανάπτυξης του κύριου δικτύου περιφερειακών μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, SEETO, Δεκέμβριος 2008, www.seetoint.org/

(6) Η σημασία του ποταμού Δούναβη αναγνωρίζεται σε μια στρατηγική για την περιοχή του Δούναβη (στρατηγική για το Δούναβη), η οποία καταρτίζεται επί του παρόντος σε επίπεδο ΕΕ.

(7) Οι ακόλουθοι επτά θαλάσσιοι λιμένες περιλαμβάνονται στο κύριο δίκτυο: Rijeka, Split, Ploce, Dubrovnik (Κροατία), Bar (Μαυροβούνιο) και Durres, Vlore (Αλβανία). Οι δύο ποτάμιοι λιμένες βρίσκονται στη Σερβία, στο Βελιγράδι και το Novi Sad.

(8) Σχέδιο ανάπτυξης του κύριου δικτύου περιφερειακών μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, SEETO, Δεκέμβριος 2009, www.seetoint.org/

(9) Στόχος του SEETO είναι επίσης η προώθηση της συνεργασίας για την ανάπτυξη της κύριας και βοηθητικής υποδομής του πολυτροπικού κύριου δικτύου περιφερειακών μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και η ενίσχυση των τοπικών δυνατοτήτων για την υλοποίηση επενδυτικών προγραμμάτων, τη διαχείριση, καθώς και τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων σχετικά με το κύριο δίκτυο περιφερειακών μεταφορών. www.seetoint.org

4.2 Η Συνθήκη για την ίδρυση κοινότητας μεταφορών με τα Δυτικά Βαλκάνια, για την οποία οι διαπραγματεύσεις βρίσκονται σε εξέλιξη, θα αντικαταστήσει το υπάρχον μνημόνιο συνεννόησης. Στόχος της εν λόγω συνθήκης είναι η δημιουργία μιας ολοκληρωμένης αγοράς υποδομών, καθώς και συστημάτων και υπηρεσιών χερσαίων, εσωτερικών πλωτών και θαλάσσιων μεταφορών που θα είναι στενά συνδεδεμένες με τη σχετική εσωτερική αγορά μεταφορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δημιουργία της κοινότητας μεταφορών θα επιταχύνει την ολοκλήρωση των συστημάτων μεταφορών στην περιοχή και σε σχέση με τα αντίστοιχα της ΕΕ. Εκτός από την ταχύτερη ευθυγράμμιση της σχετικής νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένου του σχετικού κοινωνικού κεκτημένου, η κοινότητα μεταφορών θα επιτρέψει στους χρήστες και τους πολίτες να επωφεληθούν αμεσότερα από την ενταξιακή διαδικασία. Η κοινότητα μεταφορών θα προσφέρει επίσης σε φορείς εκμετάλλευσης και επενδυτές στον τομέα των μεταφορών ασφάλεια δικαίου, προωθώντας και επιταχύνοντας τις απαραίτητες επενδύσεις και την οικονομική ανάπτυξη⁽¹⁰⁾.

4.3 Μεταξύ των στόχων συγκαταλέγεται η δημιουργία σταθερού ρυθμιστικού πλαισίου και πλαισίου αγοράς για την προσέλκυση επενδύσεων σε όλους τους τρόπους μεταφοράς και στα συστήματα διαχείρισης της κυκλοφορίας, η αύξηση της αποτελεσματικότητας των τρόπων μεταφοράς και ο βιώσιμος διαχωρισμός τους, καθώς και η ανάπτυξη των μεταφορών σε συνδυασμό με την κοινωνική πρόοδο και το σεβασμό για το περιβάλλον. Αξίζει να σημειωθεί ότι η εν λόγω συνθήκη δεν θα ισχύσει σε συγκεκριμένες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, εάν δεν υλοποιήσουν το σχετικό κοινοτικό κεκτημένο.

5. Κύριες προκλήσεις της πολιτικής μεταφορών στα Δυτικά Βαλκάνια

Η ολοκλήρωση της υποδομής αποτελεί μεγάλη πρόκληση για τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Ενώ η υποδομή και η διευκόλυνση των μεταφορών αποτελούν καίριους παράγοντες για την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την ολοκλήρωση, είναι σαφές ότι η περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων χαρακτηρίζεται από ένα εξαιρετικά κατακερματισμένο σύστημα μεταφορών, ελλειψείς υποδομές και αναποτελεσματικές υπηρεσίες. Για να αλλάξει η κατάσταση, απαιτούνται κατάλληλα μέτρα σε επίπεδο σχεδιασμού, νομοθεσίας και χρηματοδότησης. Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, θα πρέπει ωστόσο να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων έχει έντονες ιστορικές, πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και γεωγραφικές ιδιαιτερότητες και ως εκ τούτου η εμπειρία από την επέκταση της πολιτικής μεταφορών της ΕΕ στα δώδεκα νέα κράτη μέλη μπορεί να μεταφερθεί μόνο σε περιορισμένο βαθμό.

5.1 Σχεδιασμός

5.1.1 Ο κύριος μοχλός ολοκλήρωσης στον τομέα των μεταφορών είναι η ρυθμιστική εναρμόνιση και ο συντονισμός μεταξύ των αρχών. Λόγω του αριθμού των φορέων που συμμετέχουν στη διαδικασία ανάπτυξης της πολιτικής μεταφορών σε περιφερειακό επίπεδο απαιτείται επαρκής σχεδιασμός και συντονισμός των δραστηριοτήτων.

⁽¹⁰⁾ Η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία κοινότητας μεταφορών με τα Δυτικά Βαλκάνια και λαμβάνει περαιτέρω μέτρα για την ενίσχυση της συνεργασίας με τις γειτονικές χώρες στον τομέα των μεταφορών, Βρυξέλλες, 5 Μαρτίου 2008, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/382&guiLanguage=en>

5.1.2 Σε εθνικό επίπεδο, η εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου δεσμεύει τις κυβερνήσεις των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν σημαντικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα των μεταφορών και σε άλλους συναφείς τομείς. Η διαδικασία θα πρέπει να συμπληρώνεται από εμπειριστωμένη εκτίμηση αντικτύπου.

5.1.3 Ο αποτελεσματικός σχεδιασμός των δημόσιων δαπανών και η συνεργασία με άλλους εμπλεκόμενους φορείς, μεταξύ των οποίων οι κοινωνικοί εταίροι και διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, αποτελούν σημαντικές παραμέτρους για την αποτελεσματική ανάπτυξη της πολιτικής μεταφορών.

5.1.4 Μια άλλη συναφής πρόκληση είναι η ανάγκη εναρμόνισης των εθνικών στρατηγικών για τις μεταφορές με τα περιφερειακά συμφέροντα και ο συντονισμός της υλοποίησης του κύριου δικτύου, με στόχο την αποτελεσματική διαχείριση και ανάπτυξή του.

5.1.5 Τέλος, για την κατάρτιση πολυετών κυλιόμενων σχεδίων δράσης του SEETO σχετικά με την ανάπτυξη του κύριου δικτύου περιφερειακών μεταφορών απαιτείται αποτελεσματικός σχεδιασμός και συντονισμός των δραστηριοτήτων σε περιφερειακό επίπεδο. Αυτός ο συντονισμός απαιτείται και σε επίπεδο περιφερειακού κοινωνικού φόρουμ, στο οποίο θα συμμετέχουν οι εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων και άλλοι εμπλεκόμενοι φορείς, όπως μη κυβερνητικές οργανώσεις, από τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων.

5.2 Νομοθεσία

5.2.1 Η ανάγκη προσαρμογής της εκάστοτε εθνικής νομοθεσίας στο κοινοτικό κεκτημένο και στα πρότυπα της ΕΕ στον τομέα των μεταφορών αποτελεί προτεραιότητα. Το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα των μεταφορών είναι ιδιαίτερα εκτενές: καλύπτει την πρόσβαση στην αγορά και κοινωνικές, τεχνικές, φορολογικές και περιβαλλοντικές απαιτήσεις, καθώς και απαιτήσεις ασφάλειας. Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων καλούνται επομένως να υλοποιήσουν και να εφαρμόσουν ένα μεγάλο μέρος του κοινοτικού κεκτημένου στον τομέα των μεταφορών που περιλαμβάνει πολυάριθμους κανονισμούς, οδηγίες και αποφάσεις. Μια άλλη πρόκληση αφορά την επιλεκτική μεταφορά και υλοποίηση του κοινοτικού κεκτημένου.

5.2.2 Λόγω του υψηλού βαθμού κατακερματισμού, τα ζητήματα της διέλευσης των συνόρων είναι πολύ σημαντικά για την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (ΝΑΕ). Επί του παρόντος, ο χρόνος αναμονής για τη διέλευση των συνόρων επηρεάζει σημαντικά την αποδοτικότητα και την ανταγωνιστικότητα του κύριου δικτύου. Θα πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες από τις συμμετέχουσες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων για να βελτιωθεί η διαχείριση των συνόρων και οι σχετικές διαδικασίες και να μειωθεί ο χρόνος αναμονής.

5.2.3 Οι περιβαλλοντικές πτυχές χρήζουν επίσης ειδικής μνείας. Η εφαρμογή περιβαλλοντικών προτύπων είναι ολοένα και πιο σημαντική κατά την ανάπτυξη σχεδίων υποδομής. Εφόσον η περιβαλλοντική νομοθεσία αποτελεί σημαντικό μέρος του κοινοτικού κεκτημένου, δεν τίθεται ζήτημα μη εφαρμογής της. Είναι γνωστό, ωστόσο, ότι οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα για την επιβολή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

5.3 Χρηματοδότηση

5.3.1 Η ανάπτυξη και η συντήρηση των δικτύων μεταφορών απαιτούν χρηματοδότηση, η οποία δεν εξασφαλίζεται από το δημόσιο τομέα. Ο συντονισμός των χορηγών έχει επομένως ιδιαίτερη σημασία. Εκτός από την ΕΕ, τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ), η Παγκόσμια Τράπεζα, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), η Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης και διμερείς χορηγοί θα πρέπει να συντονίσουν τις δραστηριότητές τους και να διαθέσουν την απαραίτητη χρηματοδότηση. Για τις κυβερνήσεις των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων, μια άλλη δυνατότητα χρηματοδότησης των δικτύων μεταφορών υπάρχει μέσω της αξιοποίησης των συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα.

5.3.2 Η σημασία των συμπράξεων αυτών υπογραμμίστηκε κατά την υπουργική διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Σεράγεβο το Σεπτέμβριο του 2009. Στη δήλωσή τους, οι υπουργοί όχι μόνον αναγνώρισαν και χαιρέτισαν το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει ο ιδιωτικός τομέας στην ανάπτυξη των υποδομών, αλλά και συμφώνησαν ως προς την ανάγκη ανάπτυξης ενός θεσμικού και νομοθετικού πλαισίου που θα επιτρέψει τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε σχέδια υποδομών μέσω των συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Επιπλέον, δεσμεύτηκαν να καταρτίσουν σχέδια υποδομών σε περιφερειακό επίπεδο και τάχθηκαν υπέρ της δημιουργίας ενός δικτύου συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.⁽¹¹⁾ Η σχετική δήλωση προσφέρει ένα καλό πλαίσιο για την προώθηση των σχεδίων ανάπτυξης υποδομών μέσω των συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα στην περιοχή. Η υλοποίησή της, ωστόσο, απαιτεί μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένων μεταρρυθμίσεων του νομοθετικού και κανονιστικού καθεστώτος, καθώς και την ενεργό στήριξη διεθνών εταιρών (της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, διμερών χορηγών) με την παροχή τεχνικής και οικονομικής βοήθειας.

5.3.3 Ένα άλλο σημαντικό μέτρο που αναμένεται να εξασφαλίσει στενότερη συνεργασία μεταξύ των διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, των διμερών χορηγών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το πλαίσιο επενδύσεων για τα Δυτικά Βαλκάνια (WBIF). Το WBIF δημιουργήθηκε το Δεκέμβριο του 2009 και αποτελείται από έναν κοινό μηχανισμό χορηγήσεων και έναν κοινό μηχανισμό δανείων για τη χρηματοδότηση σχεδίων προτεραιότητας στα Δυτικά Βαλκάνια, μεταξύ των οποίων τα σχέδια υποδομών έχουν κεντρικό ρόλο⁽¹²⁾.

6. Οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες / ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών

Η ανάπτυξη δικτύων περιφερειακών μεταφορών αποτελεί ευκαιρία και πρόκληση τόσο για τους εργοδότες όσο και για τους εργαζόμενους. Η συμμετοχή των δύο πλευρών έχει ουσιώδη σημασία για την επιτυχή υλοποίηση κάθε σχεδίου υποδομών. Είναι, ωστόσο, γνωστό ότι ούτε οι οργανώσεις εργοδοτών ούτε τα συνδικάτα συνεισφέρουν αποτελεσματικά ως κοινωνικοί εταίροι έναντι των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, διεθνών χορηγών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Η επιτυχία της αναδιάρθρωσης των υποδομών και των συνοδευτικών μεταρρυθμίσεων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνολική υποστήριξη και τη γενική αποδοχή. Αυτό δεν θα ήταν εφικτό

χωρίς την ενεργό συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Ο διάλογος με τους κοινωνικούς εταίρους και τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη κάθε είδους πολιτικής στα Δυτικά Βαλκάνια, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής μεταφορών. Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, ωστόσο, χαρακτηρίζονται από μια ανίσχυρη παράδοση κοινωνικού διαλόγου και διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών, από υποτυπώδεις μηχανισμούς διαβούλευσης και από μια περιορισμένη ιδέα της σύμπραξης. Ως εκ τούτου, οι κυβερνήσεις των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων θα πρέπει να ενθαρρύνονται να επιτρέπουν στους εκπροσώπους των κοινωνικών εταίρων να άλλων συναφών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία ανάπτυξης της πολιτικής μεταφορών σε περιφερειακό επίπεδο και στη χάραξη μεταρρυθμιστικών στρατηγικών.

6.1 Οργανώσεις εργοδοτών

6.1.1 Οι μεταφορές αποτελούν έναν από τους κυρίαρχους τομείς απασχόλησης στην περιοχή. Ως εκ τούτου, οι εργοδότες θα πρέπει να συμμετέχουν στη χάραξη πολιτικών και στην υλοποίηση μεταρρυθμίσεων προς όφελος των εταιρειών τους, αλλά και των εργαζομένων και των πολιτών της χώρας τους. Οι οργανώσεις ανά κλάδο μεταφορών και οι μεμονωμένοι εργοδότες έχουν επίσης ρόλο στη διαπραγμάτευση των προτεραιοτήτων για τα εθνικά και περιφερειακά δίκτυα μεταφορών και στην ανάλυση του αντικτύπου τους στην προώθηση της κινητικότητας, τη δημιουργία και διατήρηση θέσεων εργασίας και στα γενικά οφέλη για τις εθνικές οικονομίες.

6.1.2 Η προβολή και η επιρροή των οργανώσεων των εργοδοτών διαφέρει ανά χώρα. Γενικά η θέση τους είναι μάλλον αδύναμη, ελλείψει ικανοτήτων εσωτερικής κινητοποίησης και αποτελεσματικής εκπροσώπησης και υπεράσπισης των συμφερόντων τους στην κυβέρνηση και σε άλλους φορείς.

6.1.3 Τα μέλη των οργανώσεων των εργοδοτών χρειάζονται περαιτέρω αναλυτικές ικανότητες και ικανότητες εκπροσώπησης που θα λειτουργήσουν προς όφελος όχι μόνον των χωρών ξεχωριστά, αλλά και της ΕΕ.

6.2 Συνδικάτα

6.2.1 Οι μεταφορές αποτελούν έναν από τους μεγαλύτερους παρόχους θέσεων εργασίας στην περιοχή. Οι κοινωνικές συνθήκες/συνθήκες της αγοράς εργασίας στις περισσότερες χώρες είναι επισφαλείς με σταθερά υψηλά ποσοστά ανεργίας, υψηλούς δείκτες φτώχειας και μετανάστευσης του ενεργού πληθυσμού, καθώς και επιβαρυνμένα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης. Στο σιδηροδρομικό κλάδο, το 50 % του εργατικού δυναμικού κατά μέσο όρο έχει εγκαταλείψει την εργασία του μέσα σε μία δεκαετία⁽¹³⁾. Η σιδηροδρομική μεταρρύθμιση που θα πραγματοποιηθεί σε κάθε χώρα θα επιφέρει περικοπές προσωπικού, ιδιωτικοποίηση των φορέων εκμετάλλευσης εμπορευματικών μεταφορών και παύση λειτουργίας μη κερδοφόρων τοπικών γραμμών⁽¹⁴⁾. Τα σχέδια απελευθέρωσης των σιδηροδρομικών μεταφορών θα έχουν επομένως επιπτώσεις στην απασχόληση και τους όρους εργασίας.

⁽¹¹⁾ Υπουργική δήλωση σχετικά με τις συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα για την ανάπτυξη υποδομών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, 25 Σεπτεμβρίου 2009.

⁽¹²⁾ Παρουσίαση του πλαισίου επενδύσεων για τα Δυτικά Βαλκάνια, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/western-balkans-conference/wbif-a4-def_en.pdf, έναρξη του πλαισίου επενδύσεων για τα Δυτικά Βαλκάνια, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=BEI/09/246&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

⁽¹³⁾ ETF – Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Μεταφορών, The social impact of EU transport infrastructure policy (Ο κοινωνικός αντίκτυπος της πολιτικής της ΕΕ για τις υποδομές των μεταφορών), 2005. Συνεισφορά στη δημόσια διαβούλευση.

⁽¹⁴⁾ Παγκόσμια Τράπεζα, Railway Reform in the Western Balkans (Μεταρρύθμιση στον τομέα των σιδηροδρόμων στα Δυτικά Βαλκάνια). Αδημοσίευτη μελέτη. Παγκόσμια Τράπεζα, Washington D. C., 2005.

6.2.2 Οι απώλειες θέσεων εργασίας αφορούν επίσης τον κλάδο των λιμένων, καθώς και τις κοινότητες που εξαρτώνται από τους λιμένες και τις εγχώριες οικονομίες. Ανάλογες απώλειες θέσεων εργασίας καταγράφονται στον κλάδο των εσωτερικών πλωτών οδών.

6.2.3 Τα συνδικάτα συνεισφέρουν σημαντικά μαζί με άλλους κοινωνικούς εταίρους στην εκτίμηση του αντικτύπου που έχει η ανάπτυξη του κύριου δικτύου περιφερειακών μεταφορών στην απασχόληση. Τα συνδικάτα της περιοχής στον τομέα των μεταφορών, υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Εργαζομένων στις Μεταφορές, πραγματοποίησαν εκστρατεία σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο για την ενσωμάτωση των εκτιμήσεων κοινωνικού αντικτύπου στο στρατηγικό σχεδιασμό και την υλοποίηση της Συνθήκης για την ίδρυση κοινότητας μεταφορών⁽¹⁵⁾. Ένας άλλος στόχος των συνδικάτων είναι η σύγκλιση μεταξύ των πολιτικών και των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της απασχόλησης.

6.3 Άλλες ομάδες συμφερόντων

Η ανάπτυξη των υποδομών έχει σημαντικό αντίκτυπο στο περιβάλλον. Ως εκ τούτου, η προστασία του περιβάλλοντος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε αυτήν τη διαδικασία και θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά το σχεδιασμό και την ανάπτυξη του δικτύου υποδομών. Σε αυτό το πλαίσιο οι περιβαλλοντικές οργανώσεις μπορούν να συνεισφέρουν ουσιαστικά. Μεταξύ των οργανώσεων αυτών, το περιφερειακό περιβαλλοντικό κέντρο της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης κατέχει μοναδική θέση. Αποστολή του είναι η συμβολή στην επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων στην περιοχή. Κύριος στόχος του είναι η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ μη κυβερνητικών οργανώσεων, κυβερνήσεων, επιχειρήσεων και άλλων περιβαλλοντικών φορέων, καθώς και η στήριξη της ανταλλαγής πληροφοριών και της δημόσιας συμμετοχής στη διαδικασία λήψης

αποφάσεων για το περιβάλλον. Το Κέντρο έχει συμφωνήσει με το συμβούλιο περιφερειακής συνεργασίας (μια άλλη σημαντική περιφερειακή πρωτοβουλία) να υλοποιήσουν το πρόγραμμα-πλαίσιο «οδικός χάρτης για την περιβαλλοντική συνεργασία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη», το οποίο περιλαμβάνει μια σειρά θεματικών διασκέψεων υψηλού επιπέδου σε τριμηνιαία βάση.

Εκτός από τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, η ανάπτυξη των υποδομών αφορά ιδιαίτερα τις οργανώσεις καταναλωτών σε ολόκληρη την περιοχή, καθώς και ποικίλες μη κυβερνητικές οργανώσεις που εστιάζουν στην τοπική ανάπτυξη ή ενώσεις που προωθούν τη χρήση αυτοκινήτων, όπως ενώσεις του κλάδου της αυτοκινητοβιομηχανίας.

7. Ο ρόλος της ΕΟΚΕ στην ανάπτυξη της πολιτικής μεταφορών στα Δυτικά Βαλκάνια

Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων χαρακτηρίζονται από ανίσχυρη παράδοση κοινωνικού διαλόγου και υποτυπώδεις μηχανισμούς διαβούλευσης μεταξύ των κοινωνικών εταίρων. Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στις μεταρρυθμίσεις αποτελεί συνεπώς απαραίτητη προϋπόθεση για μια βιώσιμη πολιτική περιφερειακών μεταφορών στα Δυτικά Βαλκάνια. Η ΕΟΚΕ μπορεί να έχει σημαντικό συμβουλευτικό ρόλο για την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην περιοχή, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών των Δυτικών Βαλκανίων. Η ΕΟΚΕ μπορεί να συνεισφέρει στον προσδιορισμό εταίρων μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, καθώς και στην ενίσχυση των δυνατοτήτων των οργανώσεων αυτών και των μελών τους. Επιπλέον, η εμπειρία της ΕΟΚΕ μπορεί να αποδειχθεί πολύτιμη κατά τη δημιουργία του περιφερειακού κοινωνικού φόρουμ, το οποίο θα αποτελεί μέρος της μελλοντικής Συνθήκης για την ίδρυση κοινότητας μεταφορών.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Από τον Ιανουάριο του 2003 η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εργαζομένων στις Μεταφορές (ETF) συντονίζει τη δράση των συνδικάτων με τη βοήθεια των μελών της από την Νοτιοανατολική Ευρώπη. Η ETF καλύπτει τους ακόλουθους κλάδους: οδικές, σιδηροδρομικές, θαλάσσιες, εσωτερικές πλωτές και αεροπορικές μεταφορές. Στον κλάδο των λιμένων δεν υπάρχει καμία ευρωπαϊκή δομή κοινωνικού διαλόγου.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και η προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2010/C 354/09)

Εισηγητής: ο κ. **Miklós BARABAS**

Στις 25 Μαρτίου 2009, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε σύμφωνα με το άρθρο 29(2) του Εσωτερικού Κανονισμού να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και η προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Η υποεπιτροπή στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 12 Ιανουαρίου 2010.

Κατά την 461η σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 156 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 5 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1 Η Συνθήκη της Λισσαβώνας, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009, επέφερε σημαντικές αλλαγές στο θεσμικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τη θέσπιση μεταξύ άλλων της θέσης του μονίμου προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Παράλληλα, η Συνθήκη της Λισσαβώνας δημιούργησε μια νομική βάση για το «τρίο» προεδριών⁽¹⁾, κατά την οποία τρία κράτη μέλη ασκούν για μια περίοδο 18 μηνών και στη βάση προσυμφωνημένου προγράμματος την προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.2 Από τη σκοπιά της κοινωνίας των πολιτών, το άρθρο 11 της Συνθήκης της Λισσαβώνας είναι ιδιαίτερα σημαντικό, εφόσον προβλέπει κατ' ουσίαν την ενίσχυση της συμμετοχικής δημοκρατίας, την εντατικοποίηση και τη θεσμοθέτηση του διαλόγου με τους πολίτες, τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων όσον αφορά τη χάραξη των κοινοτικών πολιτικών και την καθιέρωση της πρωτοβουλίας των πολιτών. Όλα αυτά θα συμβάλουν στην ενίσχυση του διαλόγου με τους πολίτες.

1.3 Το παρόν έγγραφο αποσκοπεί στην εξέταση των προαναφερθέντων σημείων. Για τον σκοπό αυτό επισημαίνει τον ιδιαίτερο ρόλο της ΕΟΚΕ ως θεσμικού εκπροσώπου της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διατυπώνει προτάσεις για την ενίσχυση του ρόλου αυτού και, παράλληλα, υποστηρίζει πλήρως τις διατάξεις της Συνθήκης της Λισσαβώνας που αποσκοπούν στο να καταστήσουν αποτελεσματικότερη και διαφανέστερη τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αυξήσουν τη νομιμότητά της.

2. Προς τη νέα εκ περιτροπής προεδρία, το «τρίο» προεδριών

2.1 Η εκ περιτροπής προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι πρόσφατη καινοτομία• βασικό χαρακτηριστικό της είναι η εναλλαγή ανά εξάμηνο μεταξύ των κρατών μελών. Κατά τη

διάρκεια κάθε προεδρίας, η χώρα που ασκεί την προεδρία ενεργεί ως πρόσωπο και φωνή της ΕΕ, χαράζει στρατηγικές και διαδραματίζει οργανωτικό και αντιπροσωπευτικό ρόλο.

2.2 Τα καθήκοντα της προεδρίας συνεπάγονται μεγάλες ευθύνες και προσπάθειες για το σύνολο της κυβέρνησης. Κατά την άσκηση της προεδρίας κανένα κράτος μέλος δεν έχει δικαίωμα να υποστηρίξει τις εθνικές του θέσεις.

2.3 Οι κανόνες σχετικά με την προεδρία τροποποιήθηκαν στις 15 Σεπτεμβρίου 2006 με την απόφαση του Συμβουλίου για την έγκριση του Εσωτερικού του Κανονισμού (2006/683/ΕΚ), και τούτο οδήγησε στη δημιουργία του συστήματος του «τρίο» προεδριών. Οι κανόνες αυτοί ορίζουν κατ' ουσία ότι ανά 18 μήνες, οι τρεις προεδρίες που θα αναλάβουν καθήκοντα προετοιμάζουν, σε στενή συνεργασία με την Επιτροπή και αφού προβούν στις κατάλληλες διαβουλεύσεις, ένα σχέδιο προγράμματος με τις δραστηριότητες του Συμβουλίου για τη συγκεκριμένη περίοδο.

2.4 Ποιο είναι το πλεονέκτημα αυτής της νέας μορφής προεδρίας; Το νέο σύστημα διατηρεί το χαρακτηριστικό της εξαμηνιαίας προεδρίας που παρέχει ένα περιθώριο ελιγμών για τη χώρα που ασκεί την προεδρία. Παράλληλα, το πρόγραμμα που εκπονείται από κοινού από το «τρίο» βοηθά τα κράτη μέλη να συνεργαστούν στενότερα και να διασφαλιστεί μεγαλύτερη συνέχεια και συνοχή στις πολιτικές της ΕΕ και, κατά συνέπεια, στη ζωή της Κοινότητας.

2.5 Η πρώτη ομάδα της Προεδρίας του τύπου «τρίο», η οποία αποτελείται από τη Γερμανία, την Πορτογαλία και τη Σλοβενία, άρχισε να λειτουργεί την 1η Ιανουαρίου 2007, και την ακολούθησε την 1η Ιουλίου 2008 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2009 το «τρίο» που αποτελείται από τη Γαλλία, την Τσεχική Δημοκρατία και τη Σουηδία. Εκτιμάται, ωστόσο, ότι για διάφορους λόγους, αλλά κυρίως λόγω της έλλειψης νομικής βάσης, στις εργασίες αυτού του «τρίο» κυριάρχησαν οι εθνικές επιδιώξεις και βλέψεις παρά οι κοινές θέσεις του «τρίο».

⁽¹⁾ «Η προεδρία του Συμβουλίου ... ασκείται από προκαθορισμένες ομάδες τριών κρατών μελών για διάστημα 18 μηνών» (ΕΕ C 115 της 9ης Μαΐου 2008, σελ. 341 - Δήλωση όσον αφορά το άρθρο 16, παράγραφος 9 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την άσκηση της προεδρίας του Συμβουλίου, άρθρο 1, σημείο 1). Η προεδρία αυτή αποκαλείται κοινώς «τρίο» προεδριών.

2.6 Μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, η ομάδα Ισπανίας-Βελγίου-Ουγγαρίας λειτουργεί ως «τρίο» προεδρίας από την 1η Ιανουαρίου 2010. Η δράση της βασίζεται στο πρόγραμμα εργασίας που εγκρίθηκε κατά τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2009. Αυτό το πολύ φιλόδοξο πρόγραμμα καλύπτει ένα ευρύ φάσμα τομέων. Βασικό στοιχείο που συμβάλλει στην επιτυχία του έργου είναι η σύνθεση του «τρίο»: ένα μεγάλο ή/και ιδρυτικό κράτος μέλος – με σημαντική πείρα – ένα κράτος που προσχώρησε στην ΕΕ μεταγενέστερα και ένα «νέο» κράτος μέλος.

2.7 Η πείρα δείχνει ότι, αν και οι χώρες με μεγαλύτερη πολιτική βαρύτητα διαθέτουν και μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη, οι μικρότερες χώρες μπορούν να αντισταθμίζουν τα μειονεκτήματά τους – που συχνά είναι μόνο φαινομενικά – ή την πιθανή απειρία τους με την ορθή επιλογή των προτεραιοτήτων, μια καλή στρατηγική διαπραγμάτευσης και με μια σημαντική διάθεση για συναίνεση.

2.8 Μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, η δράση της νέας προεδρίας των τριών θα αποτελέσει πράγματι προηγούμενο όσον αφορά την κατανομή των καθηκόντων μεταξύ του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, που εκλέγεται για δυόμιση έτη (με δυνατότητα ανανέωσης μία φορά), και του «τρίο» που λειτουργεί εκ περιτροπής, μια κατανομή καθηκόντων της οποίας σήμερα δεν προσδιορίζονται με σαφήνεια όλα τα στοιχεία. Η επιτυχία στον τομέα αυτό απαιτεί στενή συνεργασία. Δεδομένου ότι, κατά τα άλλα, θα εξακολουθεί να εφαρμόζεται το ισχύον σύστημα σε πολλούς τομείς, είναι λογικό να αναμένεται ότι οι εθνικές κυβερνήσεις θα επιδιώκουν βεβαίως να προβάλουν τις θέσεις τους και να είναι αποτελεσματικές κατά τη διάρκεια των έξι μηνών προεδρίας τους. Αυτή η νέα κατάσταση έχει σημαντικό αντίκτυπο και στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

3. Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τρέχουσες πρακτικές: ορισμένα τυπικά χαρακτηριστικά

3.1 Επισημαίνεται αρχικά ότι τα καθήκοντα της εκ περιτροπής προεδρίας του Συμβουλίου αποτελούν κατά κύριο λόγο αρμοδιότητα των εθνικών κυβερνήσεων. Τα καθήκοντα αυτά διεκπεραιώνονται χάρη στην καθοριστική συμβολή των δημοσίων υπαλλήλων (διπλωματών), εμπειρογνομόνων και πολιτικών. Η οργανωμένη και θεσμική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών δεν αναφέρεται ούτε στα έγγραφα που αφορούν την άσκηση των προεδρικών καθηκόντων, ούτε στη Συνθήκη της Λισσαβώνας.

3.2 Παράλληλα, τόσο τα θεσμικά όργανα της ΕΕ όσο και οι κυβερνήσεις των χωρών που ασκούν την εκ περιτροπής προεδρία του Συμβουλίου αναγνωρίζουν ολοένα και περισσότερο ότι η συμμετοχή του κοινωνικού συνόλου, δηλαδή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των ίδιων των πολιτών, μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην επιτυχία του έργου. Αναγνωρίζουν κατ' αυτόν τον τρόπο την αξία της συμμετοχικής δημοκρατίας και τη σημασία του διαλόγου των πολιτών.

3.3 Ωστόσο, δεν μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχει ενιαία πολιτική και πρακτική σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών συμβάλλουν και συμμετέχουν στην υλοποίηση των προγραμμάτων της προεδρίας του Συμβουλίου. Όσον αφορά την κατάσταση σε εθνικό επίπεδο, μπορεί να είναι πολύ διαφορετική από τη μία χώρα στην άλλη και ο βαθμός της οργάνωσης και της δραστηριότητας της κοινωνίας των πολιτών της χώρας που ασκεί την προεδρία καθώς και η ποιότητα των σχέσεων της με την κυβέρνησή της είναι καθοριστικής σημασίας. Εν προκειμένω δεν πρόκειται για ισότιμες σχέσεις μεταξύ εταιρών.

3.4 Από τα ανωτέρω σχόλια προκύπτει ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών δεν συμμετέχουν γενικά στον καθορισμό των προτεραιοτήτων που προτείνει η χώρα που ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου. Η κατάσταση αυτή αναπόφευκτα σημαίνει ότι η κοινωνία των πολιτών διαθέτει ελάχιστη ή μηδαμινή αίσθηση ευθύνης όσον αφορά τις προτεραιότητες αυτές.

3.5 Δεδομένου ότι το «τρίο» προεδριών αποτελεί πρόσφατη εξέλιξη, δεν είναι περιεργο που υπάρχουν ελάχιστες μεμονωμένες περιπτώσεις της κοινωνίας των πολιτών των τριών χωρών που έχουν εκ των προτέρων συνεννοηθεί για να δράσουν από κοινού. Τα πρώτα ενθαρρυντικά σημάδια θα διαφανούν κατά την προεδρία της Ισπανίας-Βελγίου-Ουγγαρίας, κατά την προετοιμασία, για παράδειγμα, και τη διοργάνωση εκδηλώσεων της κοινωνίας των πολιτών με μεγάλη προβολή (στη Μάλαγα το 2010 και στη Βουδαπέστη το 2011).

3.6 Τα τελευταία χρόνια συνηθίζεται η χώρα που ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου, με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να διοργανώνει συνάντηση με την κοινωνία των πολιτών. Κατά τη γαλλική προεδρία, η πρωτοβουλία αυτή μεταφράστηκε στη διοργάνωση μεγάλης εμβέλειας φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών που πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2008 στη La Rochelle. Στις συναντήσεις αυτές, συζητούνται ζητήματα που ενδιαφέρουν άμεσα τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και που θα έπρεπε ιδανικά να ενσωματωθούν στις προτεραιότητες που θέτει η εν λόγω χώρα.

3.7 Τα θεματικά έτη που ανακηρύσσει η ΕΕ (όπως το Ευρωπαϊκό Έτος για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού το 2010) παρέχουν τις κατάλληλες ευκαιρίες για τη συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στα προγράμματα και στις δραστηριότητες της προεδρίας του Συμβουλίου.

4. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και οι προεδρίες του Συμβουλίου: η τρέχουσα κατάσταση

Στην πορεία των ετών, η ΕΟΚΕ έχει διοργανώσει διάφορες δραστηριότητες σε σχέση με τις προεδρίες του Συμβουλίου. Στις δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνονται:

- πρόσκληση υψηλού επιπέδου αξιωματούχων από τη χώρα που ασκεί την Προεδρία του Συμβουλίου στη σύνοδο ολομέλειας της ΕΟΚΕ και σε συνεδριάσεις άλλων οργάνων (τμήματα, ομάδες κλπ.)·
- προσδιορισμός των προτεραιοτήτων της ΕΟΚΕ και διοργάνωση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων σε σχέση με τα προγράμματα της εξαμηνιαίας προεδρίας του Συμβουλίου·
- υιοθέτηση γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ για διάφορα θέματα κατόπιν αιτήσεως και με πρωτοβουλία της χώρας που ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου·
- συμμετοχή σε διάφορα προγράμματα της προεδρίας του Συμβουλίου· παρουσίαση γνωμοδοτήσεων για θέματα που είναι υπό συζήτηση·
- επισκέψεις στη χώρα που ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου· συμμετοχή σε ειδικά προγράμματα και ενίσχυση των δεσμών με τις διάφορες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών·
- συμμετοχή σε εκδηλώσεις, μεγάλης εμβέλειας και ευρωπαϊκής κλίμακας, της κοινωνίας των πολιτών που διοργανώνονται στη χώρα που ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου·

- διοργάνωση στην έδρα της ΕΟΚΕ διασκέψεων, παρουσιάσεων, πολιτιστικών εκδηλώσεων, εκθέσεων, κλπ. που παρέχουν στην χώρα που ασκεί την προεδρία και στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών της δυνατότητες προβολής·
- υποδοχή ομάδων επισκεπτών (εκπροσώπων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών) από τη χώρα που ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου·
- αυξημένη προσοχή, στο πλαίσιο της πολιτικής επικοινωνίας της ΕΟΚΕ, στη χώρα που ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου και στην κοινωνία των πολιτών της.

5. Το επόμενο βήμα: Η Συνθήκη της Λισσαβόνας, η προεδρία του Συμβουλίου και η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών - Συστάσεις

5.1 Αφετηρία μας είναι η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η θέση της σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009, με την οποία δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για να παρέχει η Ευρωπαϊκή Ένωση μελλοντοστραφείς απαντήσεις στις πολυποικίλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει.

5.2 Στόχος μας είναι η ανάπτυξη της συμμετοχικής δημοκρατίας, η εντατικοποίηση του διαλόγου με τους πολίτες και η ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου, ώστε να συμβάλλουμε με τον τρόπο αυτό στην ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμότητας των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων.

5.3 Το άρθρο 11 της Συνθήκης της Λισσαβόνας παρέχει μια καλή βάση για την επίτευξη αυτού του στόχου· οι νέες δυνατότητες που παρέχει το άρθρο αυτό είναι απολύτως συνεπείς με τις προηγούμενες συστάσεις της ΕΟΚΕ, για παράδειγμα, στη γνωμοδότησή της με θέμα «Η Επιτροπή και οι μη-κυβερνητικοί οργανισμοί: οικοδόμηση ισχυρότερης εταιρικής σχέσης» (που υιοθετήθηκε στις 13 Ιουλίου 2000) ⁽²⁾ και στη γνωμοδότησή της με θέμα «Η αντιπροσωπευτικότητα των ευρωπαϊκών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο του διαλόγου με τους πολίτες» (που υιοθετήθηκε στις 14 Φεβρουαρίου 2006) ⁽³⁾. Όλα αυτά σημαίνουν ότι δεν είναι μόνο εφικτό, αλλά πραγματικά αναγκαίο, να διαδραματίσει η ΕΟΚΕ, ως θεσμικός εκπρόσωπος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενεργό ρόλο στην όσο το δυνατό πληρέστερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει η Συνθήκη της Λισσαβόνας και ιδίως το άρθρο της 11 όπως ανέφερε η ίδια η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της της 17ης Μαρτίου 2010 με θέμα «Η εφαρμογή της Συνθήκης της Λισσαβόνας: η συμμετοχική δημοκρατία και η πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών (άρθρο 11)» ⁽⁴⁾.

5.4 Στο πλαίσιο αυτό οι προεδρίες του Συμβουλίου αποτελούν το κατάλληλο βήμα προκειμένου:

- να δεσμευτούν για την ενίσχυση του ευρωπαϊκού ιδεώδους και να συμβάλλουν στην ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής του ευρωπαίου πολίτη στα κοινά ως χαρακτηριστικού στοιχείου της καθημερινής μας ζωής·
- να εξασφαλίσουν ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι ευρωπαίοι πολίτες συμμετέχουν άμεσα και υποκινούν τις πολιτικές διεργασίες που διαμορφώνουν, σε διάφορα επίπεδα, το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
- να ενισχύσουν τον διάλογο των πολιτών·
- να διασφαλίσουν ότι η ΕΟΚΕ εξακολουθεί, ανανεώνει και εμπλουτίζει συνεχώς τις δραστηριότητές της σε σχέση με τις προεδρίες του Συμβουλίου· όσον αφορά το τελευταίο αυτό σημείο και πέραν του καταλόγου που αναφέρεται στο σημείο 4, η ΕΟΚΕ θα πρέπει:
 - α) να ενθαρρύνει τις πρωτοβουλίες και τις κοινές δράσεις της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένης της διοργάνωσης, στη χώρα που ασκεί την προεδρία, εκδηλώσεων της κοινωνίας των πολιτών με μεγάλη προβολή·
 - β) να εξασφαλίσει ότι οι σημαντικές πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών που προκύπτουν από τον διάλογο μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των κυβερνήσεων –ως ισότιμων εταίρων– ενσωματώνονται στα προγράμματα της προεδρίας, πράγμα που θα συμβάλει στην αποδοχή και στην υποστήριξη των προγραμμάτων αυτών από την κοινωνία·
 - γ) να εξετάζει τακτικά, μέσω της Ομάδας Συνδέσμου της ΕΟΚΕ με τις ευρωπαϊκές οργανώσεις και τα ευρωπαϊκά δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών, θέματα που συνδέονται με την εκάστοτε προεδρία του Συμβουλίου και είναι σημαντικά για την κοινωνία των πολιτών·
 - δ) να ενθαρρύνουν τις οικονομικές και κοινωνικές επιτροπές (ή παρεμφερείς οργανισμούς) των χωρών της Προεδρίας του Συμβουλίου να συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες και τα προγράμματα που τις αφορούν·
 - ε) να εξασφαλίσει στα μέλη της ΕΟΚΕ, από τη χώρα που ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου, κάθε αναγκαία υποστήριξη ώστε να ασκούν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους σε σχέση με την προεδρία·
 - στ) να συμβάλει ώστε, μέσω της διάδοσης των βέλτιστων πρακτικών, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να στηρίζουν αποτελεσματικά το έργο της χώρας που ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

⁽²⁾ ΕΕ C 268 της 19ης Σεπτεμβρίου 2000.

⁽³⁾ ΕΕ C 88 της 11ης Απριλίου 2006.

⁽⁴⁾ Βλέπε σελίδα 59 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η εφαρμογή της Συνθήκης της Λισαβόνας: η συμμετοχική δημοκρατία και η πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών (άρθρο 11)» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2010/C 354/10)

Εισηγήτρια: **η κα Anne-Marie SIGMUND**

Στις 16 Ιουλίου 2009 και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για το ακόλουθο θέμα:

«Η εφαρμογή της Συνθήκης της Λισαβόνας: η συμμετοχική δημοκρατία και η πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών (άρθρο 11)»

Η υποεπιτροπή στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 11 Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 461η σύνοδο ολομέλειας της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010) η ΕΟΚΕ υιοθέτησε με 163 ψήφους υπέρ, μία ψήφο κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Οι διατάξεις της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΕ) σχετικά με τις δημοκρατικές αρχές της Ένωσης, και ειδικότερα οι διατάξεις του άρθρου 11 της ΣΕΕ, αποτελούν κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ ορόσημο της πορείας για την οικοδόμηση μιας χειροπιαστής Ευρώπης των πολιτών που λειτουργεί εμπράγματα και είναι επιδεκτική προσαρμογών. Γι αυτό είναι απαραίτητο να προσδιοριστούν σαφέστερα οι επιμέρους δημοκρατικές διαδικασίες και να προβλεφθούν οι αναγκαίες δομές.

1.2 Σε ό,τι αφορά τον οριζόντιο διάλογο (άρθρο 11, παράγραφος 1 ΣΕΕ) και τον κάθετο διάλογο με την κοινωνία των πολιτών (άρθρο 11, παράγραφος 2 ΣΕΕ), η ΕΟΚΕ ζητά να προσδιοριστούν σαφώς τα μέσα αυτά και να θεσπισθούν κανόνες σχετικά με τις διαδικασίες εφαρμογής τους και τους παράγοντες που συμμετέχουν στο διάλογο. Συνιστά δε στην Επιτροπή, ακολουθώντας την προσέγγιση που επέλεξε για το άρθρο 11, παράγραφος 4 της ΣΕΕ, να δρομολογήσει, με την κατάρτιση Πράσινης Βίβλου για τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών, μια διαδικασία διαβούλευσης και στη συνέχεια να θεσπίσει ρυθμίσεις με βάση τα αποτελέσματα αυτής.

1.3 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη γνωστή θέση της, τονίζοντας ότι είναι πρόθυμη να συμβάλει ως εταίρος και διαμεσολαβητής στη διαμόρφωση και στην ανάπτυξη του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και να αναπτύξει περαιτέρω το ρόλο της ως κέντρου συνάντησης. Η ΕΟΚΕ θέτει στη διάθεση όλων των οργάνων της Ένωσης το δίκτυο και τις υποδομές της, ως εποικοδομητική συμβολή στο διάλογο με την κοινωνία των πολιτών.

1.4 Με το άρθρο 11, παράγραφος 3 της ΣΕΕ, η ήδη εντατική πρακτική διαβουλεύσεων της Επιτροπής εντάσσεται στο πλαίσιο του ενισχυμένου πλέον πυλώνα της συμμετοχής στο ευρωπαϊκό δημοκρατικό πρότυπο. Η ΕΟΚΕ ζητά να θεσπισθούν και για το μέσο αυτό σαφείς διαδικαστικοί κανόνες, που να διέπονται από τις αρχές της διαφάνειας, της ανοιχτής πρόσβασης και της αντιπροσωπευτικότητας.

1.5 Με την ενσωμάτωση της πρωτοβουλίας των ευρωπαίων πολιτών στο άρθρο 11, παράγραφος 4 της ΣΕΕ, η Συνθήκη συγκεκριμενοποιεί για πρώτη φορά στην ιστορία μια διαδικασία άμεσης δημοκρατίας σε διασυννοριακό, διακρατικό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ χαίρει ενθέρμως τη νέα αυτή δυνατότητα και εννοεί να συμβάλλει κατά τρόπον απτό σε αυτό το ιστορικό γεγονός. Διευκρινίζει δε τη θέση της όσον αφορά τις λεπτομερείς διατάξεις εφαρμογής που πρέπει να θεσπισθούν ακόμη εντός του 2010. Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε:

— να μην δημιουργούνται περιττά εμπόδια για τους πολίτες κατά την αξιοποίηση αυτής της δυνατότητας συμμετοχής, δεδομένου ότι πρόκειται απλώς για πρωτοβουλία με την οποία ζητείται η συμπεριληψη ενός θέματος στην ημερήσια διάταξη,

— να θεσπισθούν σαφείς κανόνες και διατάξεις ώστε η διοργάνωση μιας πρωτοβουλίας σε 27 κράτη μέλη να είναι εφικτή χωρίς οι εμπνευστές της να αντιμετωπίζουν απρόβλεπτα εμπόδια σε εθνικό επίπεδο,

— να λαμβάνουν οι διοργανωτές της πρωτοβουλίας οικονομική ενίσχυση μόλις επιτευχθεί ένα ορισμένο όριο.

1.6 Η ΕΟΚΕ προτίθεται να αναλάβει κεντρικό ρόλο στα πλαίσια μιας διακρατικής δημοκρατικής υποδομής στην Ευρώπη και να ανταποκριθεί με αποτελεσματικό και εύστοχο τρόπο στα καθήκοντα που απορρέουν από το άρθρο 11 της ΣΕΕ. Προσφέρεται, επίσης, να αναλάβει τη λειτουργία κέντρου πληροφόρησης, να υποστηρίζει ενδεχομένως πρωτοβουλίες πολιτών με την έκδοση συνοδευτικής γνωμοδότησης, να διοργανώνει ακροάσεις για πρωτοβουλίες που καρποφορούν και να στηρίζει ενδεχομένως την αξιολόγηση εκ μέρους της Επιτροπής, επίσης με μια γνωμοδότηση.

2. Ιστορικό

2.1 Το Δεκέμβριο 2001, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων υιοθέτησαν στο Λάκεν μια νέα μέθοδο επεξεργασίας ευρωπαϊκών Συνθηκών και αποφάσισαν να συγκαλέσουν «Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης», η οποία, χάρη στη σύνθεσή της ⁽¹⁾, ανέπτυξε σημαντική δημοκρατική δυναμική και υπέβαλε τον Ιούνιο 2003 καινοτόμες προτάσεις ως προς την αύξηση της διαφάνειας και της συμμετοχής.

2.2 Μετά τα αρνητικά αποτελέσματα των δημοψηφισμάτων της Γαλλίας και Ολλανδίας και τη συνακόλουθη απόρριψη της «Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης» που είχε συντάξει η Συνέλευση, υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2007 στη Λισσαβόνα μια αναθεωρημένη Συνθήκη της Ένωσης, η οποία και τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009.

3. Εισαγωγή

3.1 Η έναρξη της ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβόνας απλοποιεί και καθιστά πιο διαφανείς πολλές διαδικασίες, διαχωρίζει σαφέστερα τις αρμοδιότητες, διευρύνει τις αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ενισχύει την παρουσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός και εκτός των συνόρων της.

3.2 Παράλληλα με τις διάφορες μορφές (έμμεσης)κοινοβουλευτικής δημοκρατίας ⁽²⁾, η θεμελίωση της συμμετοχικής δημοκρατίας στην ΣΕΕ διευρύνει και ενισχύει - αλλά σε καμία περίπτωση δεν αντικαθιστά - το ευρωπαϊκό δημοκρατικό πρότυπο.

3.3 Οι διατάξεις σχετικά με την συμμετοχική δημοκρατία αφορούν συγκεκριμένα:

- τον οριζόντιο διάλογο με τους πολίτες,
- τον κάθετο διάλογο με τους πολίτες,
- τις υφιστάμενες διαδικασίες διαβούλευσης που εφαρμόζει η Επιτροπή και
- την νέα πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών.

3.4 Σύμφωνα με το πνεύμα της Συνθήκης της Ένωσης, οι διατάξεις του άρθρου 11 της ΣΕΕ αποτελούν απλώς γενικούς όρους που πρέπει, μέσω κατάλληλων νομικών ρυθμίσεων, να προσδιοριστούν, να διαμορφωθούν και να υλοποιηθούν αλλά και να αποκτήσουν υπόσταση χάρη στη δράση των ενδιαφερόμενων παραγόντων.

⁽¹⁾ Μέλη της Συνέλευσης ήταν, εκτός από την πρόεδρό της Valéry GISCARD D'ESTAING και τους αναπληρωτές του Giuliano AMATO και Jean Luc DEHAENE,

- Δεκαπέντε αντιπρόσωποι των Αρχηγών Κράτους ή Κυβερνήσεων των κρατών μελών.
- Δεκατρείς αντιπρόσωποι των Αρχηγών Κράτους ή Κυβερνήσεων υποψήφιων προς ένταξη χωρών.
- 30 αντιπρόσωποι των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών
- 26 αντιπρόσωποι των εθνικών κοινοβουλίων των υποψήφιων προς ένταξη χωρών, δεκαέξι ευρωβουλευτές ως αντιπρόσωποι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
- 2 αντιπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Επιπλέον, στις εργασίες της Συνέλευσης συμμετείχαν και 13 παρατηρητές από την ΕΟΚΕ, την ΕτΠ, τους κοινωνικούς εταίρους καθώς και ο ευρωπαίος Διαμεσολαβητής. Ο Göke FRERICHS, ο Roger BRIESCH και η Anne-Marie SIGMUND συμμετείχαν ως παρατηρητές για την ΕΟΚΕ.

⁽²⁾ Σύμφωνα με το άρθρο 10 της ΣΕΕ, «Η λειτουργία της Ένωσης θεμελιώνεται στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία».

3.5 Σχετικά με την πρωτοβουλία των ευρωπαίων πολιτών, η Επιτροπή ανέλαβε ήδη μια πολύ χρήσιμη πρωτοβουλία δημοσιεύοντας μια Πράσινη Βίβλο ⁽³⁾. Μετά τη διαδικασία διαβούλευσης, η Επιτροπή θα εκδώσει σχέδιο κανονισμού για την εφαρμογή του άρθρου 11, παράγραφος 4 της ΣΕΕ. Με αυτόν τον τρόπο έδωσε ένα σαφές μήνυμα σχετικά με τη σημασία που αποδίδει αφενός στον διάλογο κατά την προετοιμασία της εφαρμογής του νέου μέσου και αφετέρου στους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών και τους ενδιαφερόμενους πολίτες όλης της Ένωσης που θα αποτελέσουν μεταγενέστερα φορείς παρόμοιων πρωτοβουλιών.

4. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας – άρθρο 11 της ΣΕΕ

4.1 Ο οριζόντιος διάλογος με τους πολίτες

Άρθρο 11, παράγραφος 1 της ΣΕΕ: «Τα θεσμικά όργανα δίδουν, με τα κατάλληλα μέσα, στους πολίτες και στις αντιπροσωπευτικές ενώσεις τη δυνατότητα να γνωστοποιούν και να ανταλλάσσουν δημόσια τις γνώμες τους σε όλους τους τομείς δράσης της Ένωσης.»

4.1.1 Η διάταξη αυτή αποτελεί τη βάση του οριζόντιου διαλόγου με τους πολίτες, χωρίς να τον προσδιορίζει συγκεκριμένα. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκδώσει πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις σχετικά με τον διάλογο με τους πολίτες ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ τον οποίο έχει ανακηρύξει σε καίριο στοιχείο της συμμετοχής στα πλαίσια του ευρωπαϊκού δημοκρατικού προτύπου. Όπως έχει τονίσει επανειλημμένα, είναι πρόθυμη να χρησιμεύσει ως πλατφόρμα και πολλαπλασιαστικός παράγοντας του διαλόγου, και να συμβάλει στην προβολή μιας ευρωπαϊκής κοινής γνώμης. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ έχει επίσης τονίσει συχνά ότι προτίθεται να συμβάλει, και θα συμβάλει, με την ιδιότητα του εταίρου και του διαμεσολαβητή στην ανάπτυξη αυτού του διαλόγου με τους πολίτες. Έχει επίσης σκοπό να αναπτύξει περισσότερο το ρόλο της ως χώρου συνάντησης και να προσφέρει πρακτική υποστήριξη, όπως π.χ. την υποδομή της. Για την ΕΟΚΕ έχει ιδιαίτερη σημασία να συνδράμει ώστε ο διάλογος με τους πολίτες να έχει την απαραίτητη απήχηση στην (ευρωπαϊκή) κοινή γνώμη και να εξελιχθεί σε πραγματικά αμφίδρομο μέσο συζήτησης.

4.1.2 Επαναλαμβάνει ότι είναι αναγκαίο να οριστεί σαφώς αυτό το μέσο συμμετοχικής δημοκρατίας και να καθοριστεί ο τρόπος λειτουργίας του. Χρειάζεται να διευκρινισθεί μεταξύ άλλων, ποιά κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας πρέπει να πληρούν οι ενώσεις που αναφέρονται σε αυτήν την παράγραφο, προκειμένου να συμμετέχουν στο διάλογο. Επίσης, σχετικά με το θέμα της αντιπροσωπευτικότητας των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών, η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει ⁽⁷⁾ ότι πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ της ποσοτικής (νόμιμη εκπροσώπηση της πλειοψηφίας των ενδιαφερομένων) και της ποιοτικής (απόδειξη της απαραίτητης εμπειρογνομosύνης) αντιπροσωπευτικότητας. Κατά την ΕΟΚΕ, οι ενώσεις που συμμετέχουν στον διάλογο πρέπει να διαθέτουν τόσο ποσοτική όσο και ποιοτική αντιπροσωπευτικότητα.

⁽³⁾ COM(2009) 622 τελικό της 11ης Νοεμβρίου 2009.

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση με θέμα «Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών και η ευρωπαϊκή διακυβέρνηση — Συμβολή της ΟΚΕ στην επεξεργασία της Λευκής Βίβλου» 25.4.2001, ΕΕ C 193, 10.7.2001.

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση με θέμα: «Η αντιπροσωπευτικότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο του διαλόγου με τους πολίτες» 14.2.2006 C 88, 11.4. 2006.

⁽⁶⁾ Διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα: «Ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης», 9.7.2008, ΕΕ C 27 3.2.2009 (σημεία 7.6 και 7.7)

⁽⁷⁾ Βλ. υποσημείωση αριθ. 5

4.1.3 Επίσης, κρίνει αναγκαίο να διευκρινίσει ο νομοθέτης ποιά συγκεκριμένα μέτρα οφείλει να λάβει για να εξασφαλιστούν τα «κατάλληλα μέσα» (όπως ορίζει το άρθρο 11, παράγραφος 1 της ΣΣΕ).

4.1.4 Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να επισημάνει τη διαφορά ανάμεσα στον διάλογο με τους ευρωπαίους πολίτες και τον κοινωνικό διάλογο, και προειδοποιεί ότι δεν πρέπει να συγχέονται οι δύο αυτές έννοιες. Ασφαλώς, ο ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος συνιστά θεμελιώδη πυλώνα μιας ειδικευμένης συμμετοχής και υπόκειται σε ειδικούς κανόνες όσον αφορά το περιεχόμενο, τη συμμετοχή, τη διαδικασία και τις επιδράσεις. Το γεγονός ότι θεμελιώνεται στη Συνθήκη καταδεικνύει τη σημασία του.

4.2 Ο κάθετος διάλογος με τους πολίτες

Άρθρο 11, παράγραφος 2 της ΣΣΕ: «Τα θεσμικά όργανα διατηρούν ανοιχτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις και την κοινωνία των πολιτών.»

4.2.1 Με αυτήν την παράγραφο αναγνωρίζεται η σημασία του οριζόντιου διαλόγου με τους πολίτες και τα όργανα της Ένωσης δεσμεύονται να διατηρούν τον διάλογο αυτό. Η ΕΟΚΕ έχει γνωμοδοτήσει και επί του θέματος αυτού⁽⁸⁾ και καλεί και σε αυτήν την περίπτωση την Επιτροπή να προσδιορίσει λεπτομερώς τόσο το περιεχόμενο όσο και τις σχετικές νομικές διαδικασίες.

4.2.2 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ανέλαβε πριν από αρκετό καιρό, πριν τη θέσπιση αυτής της διάταξης της Συνθήκης, την πρωτοβουλία να ιδρύσει το φόρουμ πολιτών «Αγορά» και δημιούργησε με αυτόν τον τρόπο ένα μέσο για τον κάθετο διάλογο με τους πολίτες.

4.2.3 Επειδή το άρθρο 11, παράγραφος 2 δεσμεύει όλα τα θεσμικά όργανα να προβαίνουν σε διάλογο με την κοινωνία των πολιτών, η ΕΟΚΕ καλεί όλα τα όργανα, και ιδιαίτερα το Συμβούλιο, να διευκρινίσουν το συντομότερο δυνατό τα σχέδιά τους σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου αυτού της Συνθήκης.

4.2.4 Η ΕΟΚΕ θέτει στη διάθεση όλων των οργάνων της Ένωσης το δίκτυο και τις υποδομές της, για να συμβάλει εποικοδομητικά στον κάθετο διάλογο με την κοινωνία των πολιτών.

4.3 Διαβουλεύσεις που διοργανώνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Άρθρο 11, παράγραφος 3 «Προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνοχή και η διαφάνεια των δράσεων της Ένωσης, η Επιτροπή διεξάγει ευρείες διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη.»

4.3.1 Με τη διάταξη αυτή, η ήδη εντατική πρακτική διαβουλεύσεων της Επιτροπής εντάσσεται στο πλαίσιο του – ενισχυμένου πλέον – πυλώνα της συμμετοχής του ευρωπαϊκού δημοκρατικού

προτύπου. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι⁽⁹⁾ (10) αυτή η πρακτική διαβουλεύσεων συνιστά ουσιαστικό στοιχείο του σχεδίου «Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση»⁽¹¹⁾ που δρομολόγησε η Επιτροπή το 2001, καθώς και ότι, ως μέτρο που λειτουργεί από την κορυφή προς τη βάση, αποτελεί το κατ' εξοχήν μέσο δραστηριοποίησης της κοινωνίας των πολιτών. Επισημαίνει, επίσης, ότι πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ της διαβούλευσης ως μέτρου των αρχών διακυβέρνησης, και της συμμετοχής, ως δικαιώματος των πολιτών. Η πτυχή της ενεργού συμβολής της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών με ίδια πρωτοβουλία (προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή), δεν θίγεται από το μέτρο αυτό.

4.3.2 Η ΕΟΚΕ έχει τη βούληση να υποστηρίξει κατά τη διάρκεια της θητείας της την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις περιπτώσεις στις οποίες επιθυμεί να διεξαγάγει διαβουλεύσεις σε διαφορετικό πλαίσιο από αυτό του διαδικτύου, π.χ. με την από κοινού διοργάνωση ακροάσεων για ειδικά θέματα ή την πραγματοποίηση ανοιχτών διαβουλεύσεων στα πλαίσια φόρουμ ενδιαφερόμενων μερών, σύμφωνα με τη μέθοδο του «ανοιχτού χώρου».

4.3.3 Η διαβούλευση και μόνον δεν μπορεί όμως να αντικαταστήσει τον πραγματικό διάλογο με την κοινωνία των πολιτών. Η ΕΟΚΕ καλεί για αυτό την Επιτροπή να επανεξετάσει και να διαρθρώσει την σημερινή πρακτική διαβουλεύσεων. Αφενός, θα πρέπει να ορίζεται εύλογη προθεσμία, ώστε η κοινωνία των πολιτών και οι πολίτες να έχουν πράγματι χρόνο να προετοιμάσουν τις απαντήσεις τους έτσι ώστε η διαβούλευση να μην είναι απλώς τυπική. Αφετέρου, θα πρέπει να εφαρμόζεται μια πιο διαφανής διαδικασία αξιολόγησης. Η Επιτροπή οφείλει να απαντά σε όλες τις προτάσεις και να εξηγεί τους λόγους για τους οποίους δέχεται ή απορρίπτει μια συγκεκριμένη πρόταση, ώστε να διεξάγεται ουσιαστικός διάλογος. Αυτές αλλά και άλλες βελτιώσεις θα πρέπει να συζητηθούν εντατικά η Επιτροπή με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

4.4 Η πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών

Άρθρο 11, παράγραφος 4 της ΣΣΕ: «Πολίτες της Ένωσης, εφόσον συγκεντρωθεί αριθμός τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου, υπήκοοι σημαντικού αριθμού κρατών μελών, μπορούν να λαμβάνουν την πρωτοβουλία να καλούν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, να υποβάλλει κατάλληλες προτάσεις επί θεμάτων στα οποία οι εν λόγω πολίτες θεωρούν ότι απαιτείται νομική πράξη της Ένωσης για την εφαρμογή των Συνθηκών.»

4.4.1 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη ότι η σημασία αυτής της νέας πρωτοβουλίας ευρωπαίων πολιτών υπερβαίνει κατά πολύ την καθαρά νομική πτυχή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και ότι πρέπει να αξιολογηθεί ως πρώτο στοιχείο άμεσης δημοκρατίας που εφαρμόζεται σε διακρατικό επίπεδο, αν και περιορίζεται, σύμφωνα με το περιεχόμενο αυτής της διάταξης, στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΟΚΕ εύχεται να συμπεριληφθούν, στα πλαίσια μιας αναθεώρησης της Συνθήκης, και οι πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν μόνιμα στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁽⁸⁾ Γνωμοδότηση με θέμα «Η Επιτροπή και οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί: οικοδόμηση ισχυρότερης εταιρικής σχέσης», 13.7.2000 ΕΕ C 268 19.9.2000 καθώς και γνωμοδότηση με θέμα «Ο ρόλος και η συμβολή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση» 24.09.1999, ΕΕ C 329, 17.11.1999.

⁽⁹⁾ Γνωμοδότηση με θέμα «Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών και η ευρωπαϊκή διακυβέρνηση — Συμβολή της ΟΚΕ στην επεξεργασία της Λευκής Βίβλου» 25.4.2001, ΕΕ C 193, 10.7.2001.

⁽¹⁰⁾ Γνωμοδότηση με θέμα «Λευκή Βίβλος για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση», 20.4.2002, ΕΕ C 125, 27.5.2002.

⁽¹¹⁾ COM(2001) 428 τελικό, της 25.7.2001.

4.4.2 Αξίζει να επισημανθεί ότι η νέα πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών δεν αποτελεί «λαϊκή πρωτοβουλία» με την έννοια που προβλέπεται σε πολλά κράτη μέλη και η οποία οδηγεί υποχρεωτικά σε δημοψήφισμα, αλλά για μία πρωτοβουλία με την οποία ζητείται η εξέταση ενός θέματος και καλείται η Επιτροπή να νομοθετήσει. Πρόκειται, συνεπώς, για ένα μέσο της μειοψηφίας το οποίο απλώς επιτρέπει την άσκηση επιρροής στη διαμόρφωση του πολιτικού προγράμματος. Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμά της να αναλαμβάνει νομοθετική πρωτοβουλία ενώ η διαδικασία που θα ακολουθήσει ενδεχομένως, θα είναι σύμφωνη με τα ισχύοντα.

4.4.3 Η εφαρμογή του μέσου αυτού απαιτεί, βέβαια, τη θέσπιση κανόνων και προτύπων. Επειδή όμως πρέπει πρώτα να δημιουργηθούν τα μέσα της άμεσης δημοκρατίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, κρίνεται σκόπιμο να χαραχθεί για την πρωτοβουλία πολιτών ένα πλαίσιο εντός του οποίου θα μπορεί να εξελιχθεί προοδευτικά. Ο κανονισμός για την εφαρμογή του άρθρου 11 παράγραφος 4 της ΣΕΕ θα πρέπει να θεσπίζει σε ένα όσο το δυνατό στοιχειωδέστερο επίπεδο βασικά πρότυπα και όρους αποδοχής των προτάσεων, καθώς και να προσφέρει περιθώρια διακριτικής ευχέρειας σε τομείς στους οποίους δεν υπάρχουν στοιχεία σχετικά με αντίστοιχες εμπειρίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εφόσον η πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών περιορίζεται στην επιδίωξη της συμπερίληψης ενός συγκεκριμένου θέματος στο πρόγραμμα της Επιτροπής.

4.4.4 Η ΕΟΚΕ είναι ωστόσο διαμετρικά αντίθετη με την άποψη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ⁽¹²⁾ «ότι αποτελεί πολιτικό καθήκον του Κοινοβουλίου να παρακολουθεί τη διαδικασία μιας πρωτοβουλίας πολιτών» και απορρίπτει τον έλεγχο μιας διαδικασίας από τον νομοθέτη κατά το προπαρασκευαστικό νομοθετικό στάδιο. Παρόμοιος «έλεγχος» θα συνιστούσε παραβίαση της αρχής της διάκρισης των εξουσιών. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει να δημιουργηθεί μια ανεξάρτητη «συμβουλευτική αρχή» ή ένα είδος «υπηρεσίας εξυπηρέτησης», για την υποστήριξη των διοργανωτών κατά τη προετοιμασία και το ξεκίνημα μιας πρωτοβουλίας ευρωπαίων πολιτών, ώστε να αποφεύγονται γενικά- παρότι δεν μπορούν να αποκλειστούν εντελώς- προφανείς συγκρούσεις με τις διατάξεις αποδοχής και υλοποίησής.

4.4.5 Συμφωνεί, όμως πλήρως με την άποψη που διατυπώνει το Κοινοβούλιο στην ίδια έκθεση όσον αφορά την ανάγκη διάκρισης μεταξύ των αναφορών που πρέπει να υποβάλλονται στο Κοινοβούλιο και των πρωτοβουλιών πολιτών που πρέπει να απευθύνονται στην Επιτροπή ως πρόσκληση για δράση. Για τον λόγο αυτό, οι διαδικασίες και οι προϋποθέσεις που συνδέονται με αυτά τα δύο μέσα συμμετοχής από τη βάση, πρέπει να διαμορφωθούν με εντελώς διαφορετικό τρόπο.

4.4.6 Η πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών ως εργαλείο άμεσης δημοκρατίας, συνιστά ταυτόχρονα αποτελεσματικό μέσο για την κίνηση διακρατικών διαβουλευτικών διαδικασιών. Οι πολίτες, που σήμερα έχουν πάρει μάλλον αποστάσεις από την «πολιτική Ευρώπη», αποκτούν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν μέσω συγκεκριμένων πρωτοβουλιών και σχεδίων. Όσο συχνότερα προσκαλούνται και ενθαρρύνονται να συμμετάσχουν σε μια πρωτοβουλία χωρίς να προσκρούουν σε άσκοπα διοικητικά εμπόδια, τόσο συντομότερα θα παύσουν να θεωρούν τον εαυτό τους απλό θεατή της λήψης ακατανόητων αποφάσεων και θα εξελιχθούν από παρατηρητές σε ενεργά μέλη της ευρωπαϊκής κοινωνίας. Μια τέτοια διαδικασία που δρομολογείται βήμα προς βήμα και προϋποθέτει την ενασχό-

ληση με θέματα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, οδηγεί αναπόφευκτα στη διαμόρφωση ευρωπαϊκής συνείδησης και στη δημιουργία ευρωπαϊκής κοινής γνώμης.

4.4.7 Ως προς το περιεχόμενο, πρέπει να τονισθεί ότι μια πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών δεν μπορεί να είναι αντίθετη προς τη Συνθήκη ή τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Όπως συμβαίνει και με την έμμεση κοινοβουλευτική διαδικασία, έτσι και στην περίπτωση της άμεσης συμμετοχής των πολιτών στη διαμόρφωση γνώμης, μπορεί ορισμένες ομάδες ακραίων πολιτικών ιδεών να καταχραστούν ενδεχομένως τους υφιστάμενους διαύλους σχηματισμού γνώμης για την προώθηση δικών τους σκοπών. Αυτό συνιστά μια μεγάλη ριζική πρόκληση για κάθε δημοκρατία αλλά συγχρόνως αποτελεί και μεγάλο πλεονέκτημά της έναντι μη δημοκρατικών καθεστώτων. Κάθε σύγχρονη και αντιπροσωπευτική Δημοκρατία που στηρίζεται τόσο στην έμμεση όσο και στην άμεση συμμετοχή, πρέπει να διαθέτει τις προϋποθέσεις για μια ανοιχτή και διάφανη συζήτηση για ενοχλητικά αλλά ακόμη και ακραία θέματα.

4.5 Η Πράσινη Βίβλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών

4.5.1 Παρότι η ολοκληρωμένη πλέον διαδικασία διαβούλευσης δεν απευθυνόταν άμεσα σε αυτήν, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να συμβάλει με συγκεκριμένο τρόπο στη διαμόρφωση γνώμης, πριν από την επικείμενη εξέταση των προτάσεων κανονισμού από το Κοινοβούλιο, και διατυπώνει στη συνέχεια τη θέση της σχετικά με τα θέματα που τίγονται στην Πράσινη Βίβλο.

4.6 Ελάχιστος αριθμός κρατών μελών από τα οποία οφείλουν να προέρχονται οι πολίτες

4.6.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι το όριο πρέπει να τεθεί με αντικειμενικά κριτήρια. Διαφωνεί, ωστόσο με την Επιτροπή ότι απαιτείται τουλάχιστον το ένα τρίτο των κρατών μελών, δηλαδή 9 κράτη μέλη, προκειμένου ένα αίτημα να είναι αντιπροσωπευτικό για το σύνολο της Ένωσης, αλλά διαφωνεί επίσης με ορισμένες οργανώσεις που ισχυρίζονται ότι η επαρκής αντιπροσωπευτικότητα εξασφαλίζεται ήδη με 4 κράτη μέλη

4.6.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί περισσότερο τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που κρίνει ότι το ένα τέταρτο των κρατών μελών, που αντιστοιχεί σήμερα σε 7 κράτη, αποτελεί το καταλληλότερο όριο. Το όριο αυτό στηρίζεται στο άρθρο 76 της ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το οποίο οι πράξεις που αφορούν τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις μπορούν να θεσπίζονται μετά από πρωτοβουλία του ενός τετάρτου των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτό μέγεθος αποτελεί βάση αναφοράς για μια πρωτοβουλία πολιτών με πραγματικά ευρωπαϊκή διάσταση.

4.7 Ελάχιστος αριθμός υπογραφών ανά κράτος μέλος

4.7.1 Επειδή η Συνθήκη αναφέρεται μόνο στο κριτήριο «σημαντικού αριθμού κρατών μελών», μια δυνατότητα θα ήταν να μην προσδιορισθεί ελάχιστος αριθμός υποστηρικτών της πρωτοβουλίας ανά κράτος μέλος. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι σε πολλά σημεία της Συνθήκης αναφέρεται ως όρος η διπλή πλειοψηφία και συμφωνεί, συνεπώς, με την Επιτροπή ότι θα ήταν αντίθετο προς το πνεύμα της Συνθήκης να μην οριστεί ελάχιστος αριθμός υποστηρικτών ανά κράτος μέλος.

⁽¹²⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 7.5.2009, εισηγήτρια η κυρία Sylvia-Yvonne KAUFMANN (Τ6-0389/2009).

4.7.2 Αντί του ανελαστικού ποσοστού του 0,2% ανά κράτος μέλος, η ΕΟΚΕ προτείνει να υιοθετηθεί ένα ευέλικτο σύστημα που θα διασφαλίζει μια εύλογη ισορροπία μεταξύ των κρατών μελών. Το απόλυτο κατώτατο όριο για την κατοχύρωση των υπογραφών από ένα κράτος μέλος θα μπορούσε να οριστεί στο 0,08%⁽¹³⁾. Συνολικά, μια πρωτοβουλία πολιτών πρέπει βέβαια να συγκεντρώνει 1 εκατομμύριο υπογραφών. Με τον συνδυασμό αυτών των δύο κριτηρίων επιτυγχάνεται αυτομάτως μία εξίσωση που ανταποκρίνεται και στο πνεύμα της Συνθήκης όσον αφορά την αντιπροσωπευτικότητα και την ύπαρξη ενός κοινού σε όλη την Ένωση συμφέροντος.

4.7.3 Παρόμοιος ευέλικτος μηχανισμός, που επιπλέον θα διευκόλυνε την εφαρμογή, δικαιολογείται κατά την ΕΟΚΕ και από την άποψη ότι η πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών δεν καταλήγει στη λήψη δεσμευτικής απόφασης αλλά συνιστά απλώς πρόσκληση προς την Επιτροπή να δραστηριοποιηθεί.

4.8 Κριτήρια υποστήριξης μιας πρωτοβουλίας πολιτών

4.8.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι, για να αποφευχθεί περιττό διοικητικό βάρος, γενική προϋπόθεση για την συμμετοχή σε μια πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών θα πρέπει να αποτελεί το δικαίωμα συμμετοχής του ενδιαφερόμενου πολίτη στις ευρωεκλογές στο κράτος μέλος που διαμένει μόνιμα. Παρότι δεν μπορεί κανείς να μην κρίνει θετικά τη συμμετοχή της νεολαίας (με τη μείωση του ορίου συμμετοχής στο 16ο έτος της ηλικίας) παρόμοια απόκλιση από το όριο συμμετοχής στις ευρωεκλογές θα δυσκόλευε δυσανάλογα τον έλεγχο των υπογραφών και θα ανάγκαζε σχεδόν όλα τα κράτη μέλη να καταρτίσουν διπλούς καταλόγους εκλογέων.

4.9 Μορφή και διατύπωση μιας πρωτοβουλίας πολιτών

4.9.1 Και σε αυτήν την περίπτωση η ΕΟΚΕ κρίνει ότι αντενδείκνυται η επιλογή υπερβολικά ανελαστικών διατάξεων όσον αφορά την μορφή. Θα πρέπει να ισχύουν τα απαραίτητα τυπικά κριτήρια που πρέπει να πληρούνται για την υποβολή αιτήσεων σε δημόσιες αρχές και να οριστούν ελάχιστες απαιτήσεις (βλ. επίσης σημείο 4.13). Το περιεχόμενο της πρωτοβουλίας και η λήψη απόφασης που ζητείται πρέπει να εκτίθενται με συνοπτικό και σαφή τρόπο. Κάθε πολίτης που υπογράφει μια πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών πρέπει να γνωρίζει ακριβώς τι υποστηρίζει.

4.10 Απαιτήσεις όσον αφορά τη συγκέντρωση, τον έλεγχο και την εξακρίβωση της γνησιότητας των υπογραφών

4.10.1 Εφόσον η πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών αποτελεί ένα (νέο) διακρατικό μέσο συμμετοχής, τίποτα δεν αντικείται στην θέσπιση κοινών διαδικαστικών κανόνων και προτύπων ευρωπαϊκού επιπέδου για τη συγκέντρωση, τον έλεγχο και την εξακρίβωση της γνησιότητας των υπογραφών, κατά παρέκκλιση από το εκάστοτε εθνικό δίκαιο.

4.10.2 Θα πρέπει να επιτρέπεται οποιαδήποτε μορφή συγκέντρωσης υπογραφών που δεν αποκλείει τον έλεγχο της ταυτότητας, καθώς και η συγκέντρωση υπογραφών μέσω μιας δικτυακής πύλης ή σε δημόσιους χώρους. Απαιτήσεις όπως η επιβεβαίωση της γνησιότητας των υπογραφών από τις εθνικές αρχές ή από συμβολαιογράφο θα αποτελούσαν, κατά την ΕΟΚΕ, υπερβολικό εμπόδιο. Εκείνο όπως θα πρέπει να διασφαλίζεται, εκτός από τον έλεγχο της ταυτότητας, είναι το γεγονός ότι οι υποστηρικτές της πρωτο-

βουλίας υπέγραψαν αυτοβούλως και χωρίς να δεχθούν πιέσεις. Για το σκοπό αυτό χρειάζεται να ληφθούν ειδικά μέτρα, κυρίως για την συγκέντρωση υπογραφών στο διαδίκτυο.

4.10.3 Η αναφορά του ονόματος, της διεύθυνσης και της ημερομηνίας γέννησης καθώς και η αποστολή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για επαλήθευση, συνιστούν ικανοποιητικά μέσα για την καταχώρηση της ασφάλειας και της γνησιότητας της υπογραφής. Ο στόχος πρέπει να είναι να ληφθεί μέριμνα ώστε κάθε πρωτοβουλία που σέβεται τους ελάχιστους κανόνες του κανονισμού δεν θα αντιμετωπίσει σε κανένα κράτος μέλος της Ένωσης πρόσθετα εμπόδια. Όταν πρόκειται για ευρωπαίους πολίτες που ζουν στο εξωτερικό, θα πρέπει η υπογραφή τους να καταμετρείται στο κράτος μέλος στο οποίο διαμένουν μόνιμα.

4.10.4 Η εξακρίβωση της γνησιότητας των υπογραφών θα πρέπει να διεξάγεται από τα κράτη μέλη, για παράδειγμα με τη μέθοδο του δειγματοληπτικού ελέγχου που εφαρμόζεται με επιτυχία από ορισμένα.

4.11 Προθεσμία για τη συγκέντρωση υπογραφών

4.11.1 Οι εμπειρίες που αποκτήθηκαν με τις πρωτοβουλίες πολιτών πριν από την υιοθέτηση της Συνθήκης της Λισσαβόνας, κατέδειξαν ότι ειδικά το ξεκίνημα μιας πρωτοβουλίας μπορεί να αποτελέσει χρονοβόρα διαδικασία. Με αυτή τη λογική, η ΕΟΚΕ θεωρεί υπερβολικά σύντομη την προθεσμία του ενός έτους που προτείνει η Επιτροπή και συνιστά να παραταθεί στους 18 μήνες. Αναφερόμενη και στην προηγούμενη παρατήρησή της, ότι η πρωτοβουλία πολιτών συνιστά διαδικασία που δεν περιορίζεται στον αρχικό της στόχο διότι δρομολογεί τη δημιουργία μιας πραγματικά ευρωπαϊκής κοινής γνώμης, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι θα ήταν ατυχές να διακυβευτεί, λόγω της σχετικής σύντομης προθεσμίας, η θετική έκβαση παρόμοιας διαδικασίας, καθώς και ο συνακόλουθος νομικός και κοινωνικός της αντίκτυπος.

4.12 Καταχώρηση των προτεινόμενων πρωτοβουλιών

4.12.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι οι διοργανωτές της πρωτοβουλίας οφείλουν να ελέγχουν προκαταβολικά την νομιμότητα και το βάσιμο της πρωτοβουλίας τους. Η καταχώριση θα πρέπει να πραγματοποιείται σε δικτυακό τόπο που διατίθεται από την Επιτροπή και θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες ώστε όλοι οι πολίτες να έχουν τη δυνατότητα να ενημερώνονται για τρέχουσες πρωτοβουλίες.

4.12.2 Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή, να δημιουργήσει, εκτός από την ιστοσελίδα για την πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών, και ένα δικτυακό μέσο για τη συγκέντρωση υπογραφών. Επιπλέον, η ιστοσελίδα θα μπορούσε να λειτουργήσει και ως πλατφόρμα συζήτησης των διαφόρων πρωτοβουλιών και να συμβάλει με αυτόν τον τρόπο στην ανάδυση μιας ευρωπαϊκής κοινής γνώμης.

4.12.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ωστόσο, ότι θα πρέπει να τεθεί στη διάθεση των διοργανωτών της πρωτοβουλίας πολιτών και μια υπηρεσία υποστήριξης που θα παρέχει συμβουλές επί της διαδικασίας και του περιεχομένου της πρωτοβουλίας. Η ΕΟΚΕ είναι πρόθυμη να αναλάβει το ρόλο αυτό.

⁽¹³⁾ Με βάση το ελάχιστο ποσοστό που ισχύει στην Ιταλία για μια πρωτοβουλία πολιτών που ανέρχεται επίσης στο 0,08%.

4.12.4 Επίσης, θα μπορούσε να καθιερωθεί και ένα σύστημα κίτρινης ή κόκκινης κάρτας, με το οποίο οι διοργανωτές της πρωτοβουλίας θα προειδοποιούνται σε πρώιμο στάδιο ότι η πρωτοβουλία τους δεν μπορεί να γίνει δεκτή, είτε για τυπικούς λόγους, όπως η έλλειψη αρμοδιότητας της Επιτροπής στον τομέα αυτό, είτε επειδή παραβιάζονται σαφώς θεμελιώδη δικαιώματα.

4.13 Απαιτήσεις για τους διοργανωτές – Διαφάνεια και χρηματοδότηση

4.13.1 Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι διοργανωτές μιας πρωτοβουλίας πολιτών θα πρέπει να παρέχουν ακόλουθες πληροφορίες σχετικά με:

- την επιτροπή διοργάνωσης και τα άτομα που την εκπροσωπούν,
- όλους τους φορείς ή τα άτομα που την υποστηρίζουν,
- το σχέδιο χρηματοδότησης,
- γενικές πληροφορίες σχετικά με το ανθρώπινο δυναμικό και τη διάδραση.

4.13.2 Η ΕΟΚΕ δεν μπορεί όμως να δεχτεί τη δήλωση της Επιτροπής ότι δεν προβλέπεται καμία ειδική δημόσια χρηματοδότηση της πρωτοβουλίας πολιτών και κυρίως την διαπίστωση ότι μόνον έτσι διατηρείται η ανεξαρτησία παρόμοιων πρωτοβουλιών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει οικονομικά τις διαρθρώσεις και τη δραστηριότητα πολλών αποτελεσματικών μη κυβερνητικών οργανώσεων και θα ήταν απαράδεκτο να εξαχθεί έτσι το συμπέρασμα ότι αυτοί οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών εξαρτώνται από την Επιτροπή εφόσον χρηματοδοτούνται από αυτήν. Εξάλλου, λογική συνέπεια αυτής της προσέγγισης της Επιτροπής θα ήταν ότι μόνο μεγάλες οργανώσεις που διαθέτουν ισχυρούς χρηματοδότες θα μπορούν να διανοηθούν την έναρξη μιας πρωτοβουλίας πολιτών.

4.13.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά για αυτό να διατίθεται ευρωπαϊκή χρηματοδότηση μόλις ολοκληρωθεί ένα πρώτο στάδιο, π.χ. μόλις συγκεντρωθούν 50 000 υπογραφές από τρία κράτη μέλη, ώστε να αποκλείονται πρωτοβουλίες που δεν έχουν προοπτική ή δεν είναι σοβαρές. Και σε αυτή την περίπτωση θα μπορούσε να εφαρμοστεί το προτεινόμενο σύστημα έκδοσης κίτρινης ή κόκκινης κάρτας.

4.14 Εξέταση των πρωτοβουλιών πολιτών από την Επιτροπή

4.14.1 Κατά την ΕΟΚΕ, η προθεσμία των έξι μηνών που προτείνει η Επιτροπή πρέπει να αποτελεί, το ανώτατο όριο και υποστηρίζεται η πρόταση της προσέγγισης σε δύο στάδια που διατύπωσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο ψήφισμά (δύο μήνες για την εξέταση των τυπικών κριτηρίων και 3 μήνες για την λήψη απόφασης σχετικά με το αντικείμενο της πρωτοβουλίας⁽¹⁴⁾). Η Επιτροπή οφείλει να καταστήσει όσο το δυνατό πιο διαφανή αυτή την εσωτερική διαδικασία λήψης αποφάσεων.

4.14.2 Μετά την υποβολή πρότασης για μια πρωτοβουλία πολιτών που συγκεντρώσε τον απαιτούμενο αριθμό υπογραφών, θα πρέπει να εξετάζεται η αντικειμενική νομιμότητά της.

4.14.3 Κατά τη διάρκεια της πολιτικής αξιολόγησης από την Επιτροπή, η ΕΟΚΕ μπορεί να διοργανώνει ακροάσεις, με τη συμμετοχή του Κοινοβουλίου και της προεδρίας του Συμβουλίου, κατά τις οποίες οι διοργανωτές θα παρουσιάζουν την πρωτοβουλία τους στην Επιτροπή. Η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να συμπληρώνει τη διαδικασία αυτή με την έκδοση διερευνητικής γνωμοδότησης ή γνωμοδότησης πρωτοβουλίας.

4.14.4 Η έγκριση, μερική αποδοχή ή απόρριψη της πρωτοβουλίας από την Επιτροπή θα πρέπει να αιτιολογείται στους διοργανωτές λεπτομερώς και δημοσίως. Σε περίπτωση απόρριψης, η Επιτροπή θα πρέπει να συντάσσει επίσημη ειδοποίηση η οποία να μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

4.15 Πρωτοβουλίες για το ίδιο ζήτημα

4.15.1 Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, η απόφαση για την υποβολή πρότασης πρωτοβουλίας για παρόμοιο ζήτημα είναι ευθύνη των διοργανωτών. Υπενθυμίζεται ακόμη μια φορά ότι το δικαίωμα πρωτοβουλίας ευρωπαίων πολιτών δεν συνιστά παρά αίτημα για την προσθήκη ενός θέματος στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ κρίνει επομένως ότι δεν υπάρχει λόγος απαγόρευσης ή παρεμπόδισης παρόμοιων πρωτοβουλιών.

4.16 Συμπληρωματικές παρατηρήσεις

4.16.1 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι, για τις πρωτοβουλίες που έχουν ήδη συγκεντρώσει 50 000 υπογραφές από τρία κράτη μέλη, η Επιτροπή θα πρέπει να αναλαμβάνει τη μετάφραση του κειμένου σε όλες τις επίσημες γλώσσες.

5. Τελικές παρατηρήσεις

5.1 Οι διατάξεις σχετικά με τις δημοκρατικές αρχές της Ένωσης και ειδικότερα οι διατάξεις του άρθρου 11 της ΣΕΕ, αποτελούν κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ ορόσημο για μια Ευρώπη των πολιτών που βιώνουν οι πολίτες στην πράξη, που λειτουργεί αποτελεσματικά και που μπορεί να διαμορφωθεί περαιτέρω. Γι αυτό είναι απαραίτητο να προσδιοριστούν σαφέστερα οι επιμέρους δημοκρατικές διαδικασίες και να προβλεφθούν οι αναγκαίες δομές.

5.2 Η ΕΟΚΕ καλεί, συνεπώς, την Επιτροπή, εκτός από την Πράσινη Βίβλο σχετικά με την πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών, να υποβάλει και μια Πράσινη Βίβλο για τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών σχετικά με τη συγκεκριμένη υλοποίηση του άρθρου 11, παράγραφος 1 και 2, που θα επιτρέψει την εξέταση των υφιστάμενων πρακτικών, τον σαφέστερο προσδιορισμό και την αξιολόγηση των διαδικασιών και των βασικών αρχών, καθώς και την επίτευξη βελτιώσεων σε συνεργασία με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, και κυρίως τη δημιουργία σαφών δομών. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει και σε αυτό το πλαίσιο την πρόθεσή της να προσφέρει τη συνδρομή της στα πλαίσια των καθηκόντων της.

5.3 Επίσης, καλεί τα άλλα ευρωπαϊκά όργανα να διευκρινίσουν με ποιο τρόπο σκοπεύουν να υλοποιήσουν τις νέες διατάξεις της Συνθήκης.

5.4 Το άρθρο 11 παράγραφος 4 αποτελεί, ακόμη και παγκοσμίως, πρωτόγνωρη δημοκρατική καινοτομία. Για πρώτη φορά στην ιστορία της δημοκρατίας, οι πολίτες διαφορετικών κρατών αποκτούν συλλογικά το δικαίωμα διακρατικής συμμετοχής.

⁽¹⁴⁾ Θα πρέπει να ακολουθηθεί η διαδικασία που προβλέπεται και για τις πρωτοβουλίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με βάση το άρθρο 225 της ΣΛΕΕ. Βλ επίσης το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με αναθεωρημένη συμφωνία-πλαίσιο μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής για την προσεχή κοινοβουλευτική περίοδο της 9.2.2010 (P7_TA(2010)0009).

5.5 Το νέο αυτό δικαίωμα των πολιτών ενέχει τεράστιες δυνατότητες. Στοχεύει στην ενίσχυση της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας στην Ευρώπη. Εδραιώνει άμεσα το στοιχείο της συμμετοχής που ενέχεται στο ευρωπαϊκό δημοκρατικό πρότυπο. Έμμεσα μπορεί όμως να συμβάλει την ολοκλήρωση της ΕΕ, στην ενίσχυσή της, στην ανάδυση μιας ευρωπαϊκής κοινής γνώμης και σε μια εντονότερη ταύτιση των πολιτών με την ΕΕ. Λαμβανομένης υπόψη της έκτασης και της πολυμορφίας της Ευρώπης, πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε όλοι οι πολίτες, ακόμη και εκείνοι που δεν διαθέτουν πολλά μέσα ή δεν ανήκουν σε μεγάλες αναγνωρισμένες οργανώσεις, να έχουν την δυνατότητα να αξιοποιούν όλα τα δημοκρατικά μέσα. Η άσκηση δημοκρατικών δικαιωμάτων δεν πρέπει να εξαρτάται από την ύπαρξη σημαντικών οικονομικών πόρων.

5.6 Η ΕΟΚΕ, της οποίας ο ρόλος ως συμβουλευτικού οργάνου για την υποστήριξη του έργου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής επιβεβαιώνεται από τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, θα συνεχίσει να ασκεί τα βασικά της καθήκοντα και θα εκδίδει γνωμοδοτήσεις στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που της αναθέτει η Συνθήκη. Ανταποκρινόμενη στο ρόλο της ως οργάνου που δημιουργεί γέφυρες, σκοπεύει να λειτουργήσει ακόμη περισσότερο ως βασικός άξονας μιας ευρείας δημοκρατικής υποδομής σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

5.7 Η ΕΟΚΕ, προκειμένου να υποστηρίξει, μέσω της δραστηριότητάς της, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα όργανα της Ένωσης και να βελτιστοποιήσει την λειτουργία της, προτείνει επίσης στα πλαίσια της πρωτοβουλίας ευρωπαίων πολιτών και τα εξής:

- Επεξεργασία γνωμοδότησης σχετικά με μια πρωτοβουλία πολιτών που έχει εγκριθεί τυπικά από την Επιτροπή, εντός της προθεσμίας αξιολόγησης·
- Ενδεχομένως, επεξεργασία γνωμοδότησης για την υποστήριξη μιας τρέχουσας πρωτοβουλίας πολιτών·
- Διοργάνωση ακροάσεων για πρωτοβουλίες που επέτυχαν τον απαιτούμενο αριθμό υπογραφών (διοργανωτές, Επιτροπή, Κοινοβούλιο, Συμβούλιο·
- Δημιουργία υπηρεσίας υποστήριξης (ως υπηρεσία στην οποία θα απευθύνονται οι πολίτες για πληροφορίες σχετικά με διαδικαστικά θέματα κ.ά.)
- Παροχή συμπληρωματικών πληροφοριών (δημοσίευση εγχειριδίου για την «συμμετοχική δημοκρατία», διοργάνωση διασκέψεων σχετικά με την πρακτική εφαρμογή, κλπ.).

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

461Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 17ΗΣ ΚΑΙ 18ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 2010

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου περί θέσπισης μακροπρόθεσμου σχεδίου για το απόθεμα μπακαλιάρου μερλούκιου του Βορρά και για τις αλιευτικές δραστηριότητες εκμετάλλευσης του εν λόγω αποθέματος»

COM(2009) 122 τελικό — 2009/0039 (CNS) (*)

(2010/C 354/11)

Το Συμβούλιο, στις 18 Ιανουαρίου 2010, και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 5 Μαρτίου 2010, αποφάσισαν, σύμφωνα με το άρθρο 43 της συνθήκης ΤFUE, παλαιό άρθρο 37 της ΤCE, να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει σχετικά με την:

«Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου περί θέσπισης μακροπρόθεσμου σχεδίου για το απόθεμα μπακαλιάρου μερλούκιου του Βορρά και για τις αλιευτικές δραστηριότητες εκμετάλλευσης του εν λόγω αποθέματος»

COM(2009) 122 τελικό — 2009/0039 (CNS) (*)

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της πρότασης, το οποίο κρίνεται απόλυτα ικανοποιητικό, η ΕΟΚΕ αποφάσισε κατά την 461η σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010) να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

(*) Θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί η συντομογραφία COD αντί για CNS.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση συστήματος ελέγχου και επιβολής που εφαρμόζεται στη ζώνη της σύμβασης για τη μελλοντική πολυμερή συνεργασία στον τομέα της αλιείας στον Βορειοανατολικό Ατλαντικό»

COM(2009) 151 τελικό — 2009/0051 (CNS) (*)

(2010/C 354/12)

Το Συμβούλιο, στις 18 Ιανουαρίου 2010, και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 5 Μαρτίου 2010, απεφάσισαν, σύμφωνα με το άρθρο 43 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παλαιό άρθρο 37 της ΣΕΚ, να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει σχετικά με την:

«Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση συστήματος ελέγχου και επιβολής που εφαρμόζεται στη ζώνη της Σύμβασης για τη μελλοντική πολυμερή συνεργασία στον τομέα της αλιείας στο Βορειοανατολικό Ατλαντικό»

COM(2009) 151 τελικό — 2009/0051 (CNS) (*).

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της πρότασης, το οποίο κρίνεται απόλυτα ικανοποιητικό, η ΕΟΚΕ αποφάσισε ομόφωνα κατά την 461η σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010) να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

(*) Θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί η συντομογραφία COD αντί για CNS.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση πολυετούς σχεδίου για το δυτικό απόθεμα σαφριδιού και για την αλιεία του αποθέματος αυτού»

COM(2009) 189 τελικό — 2009/0057 (CNS) (*)

(2010/C 354/13)

Το Συμβούλιο, στις 18 Ιανουαρίου 2010, και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 5 Μαρτίου 2010, απεφάσισαν, σύμφωνα με το άρθρο 43 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παλαιό άρθρο 37 της ΣΕΚ, να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει σχετικά με την:

«Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση πολυετούς σχεδίου για το δυτικό απόθεμα σαφριδιού και για την αλιεία του αποθέματος αυτού»

COM(2009) 189 τελικό — 2009/0057 (CNS) (*).

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της πρότασης, το οποίο κρίνεται απόλυτα ικανοποιητικό, η ΕΟΚΕ αποφάσισε ομόφωνα κατά την 461η σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010) να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

(*) Θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί η συντομογραφία COD.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου περί θέσπισης μακροπρόθεσμου σχεδίου για το απόθεμα γαύρου στον Βισκαϊκό Κόλπο και για τις αλιευτικές δραστηριότητες εκμετάλλευσης του εν λόγω αποθέματος»

COM(2009) 399 τελικό — 2009/0112 (CNS) (*)

(2010/C 354/14)

Το Συμβούλιο, στις 19 Ιανουαρίου 2010, και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 5 Μαρτίου 2010, αποφάσισαν, σύμφωνα με το άρθρο 43 της συνθήκης ΤFUE, παλαιό άρθρο 37 της ΤCE, να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει σχετικά με την:

«Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου περί θέσπισης μακροπρόθεσμου σχεδίου για το απόθεμα γαύρου στον Βισκαϊκό Κόλπο και για τις αλιευτικές δραστηριότητες εκμετάλλευσης του εν λόγω αποθέματος»

COM(2009) 399 τελικό — 2009/0112 (CNS) (*)

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της πρότασης, το οποίο κρίνεται απόλυτα ικανοποιητικό, η ΕΟΚΕ αποφάσισε κατά την 461η σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010) να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

(*) Θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί η συντομογραφία COD αντί για CNS.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος τεκμηρίωσης αλιευμάτων για τον τόνο *Thunnus thynnus* και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1984/2003»

COM(2009) 406 τελικό — 2009/0116 (CNS) (*)

(2010/C 354/15)

Το Συμβούλιο, στις 19 Ιανουαρίου 2010, και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 5 Μαρτίου 2010, αποφάσισαν, σύμφωνα με το άρθρο 43 της συνθήκης ΤFUE, παλαιό άρθρο 37 της ΤCE, να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει σχετικά με την:

«Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος τεκμηρίωσης αλιευμάτων για τον τόνο *Thunnus thynnus* και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1984/2003»

COM(2009) 406 τελικό — 2009/0116 (CNS) (*)

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της πρότασης, το οποίο κρίνεται απόλυτα ικανοποιητικό, η ΕΟΚΕ αποφάσισε κατά την 461η σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010) να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

(*) Θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί η συντομογραφία COD αντί για CNS.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες διατάξεις περί αλιείας στην περιοχή της συμφωνίας της ΓΕΑΜ (Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο)»

COM(2009) 477 τελικό — 2009/0129 (CNS) (*)

(2010/C 354/16)

Το Συμβούλιο, στις 19 Ιανουαρίου 2010, και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 5 Μαρτίου 2010, αποφάσισαν, σύμφωνα με το άρθρο 43 της συνθήκης ΤFUE, παλαιό άρθρο 37 της ΤCE, να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει σχετικά με την:

«Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες διατάξεις περί αλιείας στην περιοχή της συμφωνίας της ΓΕΑΜ (Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο)»

COM(2009) 477 τελικό — 2009/0129 (CNS) (*)

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της πρότασης, το οποίο κρίνεται απόλυτα ικανοποιητικό, η ΕΟΚΕ αποφάσισε κατά την 461η σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010) να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

(*) Θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί η συντομογραφία COD αντί για CNS.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 247/2006 περί καθορισμού ειδικών μέτρων για τη γεωργία στις εξόχως απόκεντρες περιοχές της Ένωσης»

COM(2009) 510 τελικό — 2009/0138 (CNS) (*)

(2010/C 354/17)

Στις 19 και στις 18 Φεβρουαρίου 2010, το συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντιστοίχως, απεφάσισαν, σύμφωνα με το άρθρο 43 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παλαιό άρθρο 37 της ΣΕΚ, να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει σχετικά με την:

«Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 247/2006 περί καθορισμού ειδικών μέτρων για τη γεωργία στις εξόχως απόκεντρες περιοχές της Ένωσης»

COM(2009) 510 τελικό — 2009/0138 (CNS) (*).

Η ΕΟΚΕ, λαμβάνοντας υπόψη ότι το περιεχόμενο της πρότασης κρίνεται απόλυτα ικανοποιητικό, και ότι υπήρξε επίσης θέμα των γνωμοδοτήσεων της CESE 771/2008 και CESE 255/2010 που υιοθετήθηκαν στις 22 Απριλίου 2008 (**), και 17 Φεβρουαρίου 2010 (***) αντιστοίχως, απεφάσισε ομόφωνα κατά την 461η σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου) να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για την πρόταση και να παραπέμψει στη θέση που είχε λάβει στις παραπάνω γνωμοδοτήσεις.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

(*) Θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί η συντομογραφία COD αντί για CNS.

(**) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα Στρατηγική για τις ιδιαίτερα απομακρυσμένες περιφέρειες: επιτεύγματα και μελλοντικές προοπτικές— ΕΕ C 211, 19.8.2008, σ. 72.

(***) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα Συνέπειες των συμφωνιών οικονομικής εταιρικής σχέσης στις εξόχως απόκεντρες περιοχές (περιοχή της Καραϊβικής) — ΕΕ C ... της ..., σ.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Ανακοίνωση της Επιτροπής: Το μελλοντικό κανονιστικό πλαίσιο του δικαίου ανταγωνισμού που θα ισχύει στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας»

COM(2009) 388 τελικό

(2010/C 354/18)

Εισηγητής: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Στις 22 Ιουλίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

«Ανακοίνωση της Επιτροπής: Το μελλοντικό κανονιστικό πλαίσιο του δικαίου ανταγωνισμού που θα ισχύει στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας»

COM(2009) 388 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Μαρτίου 2010.

Κατά την 461η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 18ης Μαρτίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 84 ψήφους υπέρ, 5 ψήφους κατά και 7 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη διάγνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον τομέα και τα πεδία όπου χρειάζεται να ενισχυθεί ο ανταγωνισμός. Αφού εξέτασε τις επιλογές που υπέβαλε η Επιτροπή, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της υιοθέτησης τομεακών διατάξεων με τη μορφή κατευθυντήριων γραμμών που θα συνοδεύουν την γενική απαλλαγή κατά κατηγορίες. Η ΕΟΚΕ, συνεπώς, επικροτεί την πρόταση κανονισμού και τις προτεινόμενες συμπληρωματικές κατευθυντήριες γραμμές. Επιμένει όμως ότι πρέπει να εξεταστούν σε συνδυασμό με τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές των κάθετων περιορισμών, οι οποίες δεν έχουν ακόμη υποβληθεί, γεγονός που καθιστά δύσκολη μια ανεξάρτητη ερμηνεία.

1.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι είναι ανάγκη να δημιουργηθεί ένα νομικό πλαίσιο που θα έχει συνολικά θετική επίδραση στην ευημερία των καταναλωτών και θα ενισχύσει την προστασία τους. Επαναλαμβάνει τους προανατολισμούς που έχει ήδη διατυπώσει στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της σχετικά με τον ανταγωνισμό⁽¹⁾.

1.3 Αποβαίνει ωστόσο αναγκαία, στην προκειμένη περίπτωση, η θέσπιση διετούς μεταβατικού καθεστώτος για τους εμπόρους αυτοκινήτων –ως επί το πλείστον μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις– που χρειάζονται, για λόγους ασφάλειας δικαίου και με βάση τις αρχές της εύλογης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, ένα εύλογο χρονικό διάστημα για να αποσβέσουν την επένδυσή τους, να προσαρμοσθούν καλύτερα στις τεχνολογικές εξελίξεις της αγοράς και να συμβάλουν στη βελτίωση της οδικής ασφάλειας.

1.4 Ομοίως, η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι το νέο νομικό πλαίσιο, βασιζόμενο στις αρχές της «Πράξης για τις μικρές επιχειρήσεις» (Small Business Act) και στους ίδιους στόχους για τον ανταγωνισμό που περιλαμβάνει σήμερα ο κανονισμός 1400/2002, θα παρέχει ασφά-

λεια δικαίου σε όλους τους φορείς και δεν θα δημιουργήσει νέα εμπόδια για τις επιχειρήσεις.

1.5 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι συμπληρωματικές κατευθυντήριες γραμμές δεν θα πρέπει να προβλέπουν κανένα όριο για τις συμφωνίες προώθησης ενός μόνο σήματος, ώστε να συνάδουν περισσότερο με τον νέο κανονισμό απαλλαγής.

1.6 Οι συμφωνίες που αφορούν τα οχήματα επαγγελματικής χρήσεως θα μπορούσαν να διέπονται από τον γενικό κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για τους κάθετους περιορισμούς όσον αφορά τη δευτερογενή αγορά.

2. Εισαγωγή

2.1 Με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1400/2002 της Επιτροπής, της 31ης Ιουλίου 2002, για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης ΕΚ σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας⁽²⁾, θεσπίστηκαν αυστηρότεροι κανόνες από εκείνους του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1999, για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών⁽³⁾.

2.2 Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1400/2002 της Επιτροπής επικεντρώνεται κυρίως στις πρακτικές και τις συμπεριφορές που συνεπάγονται σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού και θεσπίζει έναν κατάλογο περιορισμών, η ύπαρξη των οποίων αποκλείει απολύτως την εφαρμογή του κανονισμού αυτού σε μια συμφωνία («περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας»), και έναν δεύτερο κατάλογο, όπου περιλαμβάνονται περιορισμοί που απαγορεύονται μεν, αλλά που δεν εμποδίζουν την εφαρμογή της απαλλαγής που θεσπίζει ο κανονισμός στα λοιπά μέρη της συμφωνίας («ειδικό όριο»).

⁽¹⁾ EE C 228 της 22.9.2009, σ. 47 και EE C 175 της 28.7.2009, σ. 20.

⁽²⁾ EE L 203 της 1.8.2002, σ. 30.

⁽³⁾ EE L 336 της 29.12.1999, σ. 21.

2.3 Οι κύριες διατάξεις που θεσπίζει ο εν λόγω κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1400/2002 της Επιτροπής είναι οι εξής:

- Ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται αποκλειστικά στα επιβατηγά οχήματα, αλλά και σε άλλα αυτοκίνητα οχήματα, όπως τα λεωφορεία ή τα φορτηγά.
- Θεσπίζεται η υποχρέωση του κάθε κατασκευαστή να επιλέγει μεταξύ συστήματος επιλεκτικής διανομής ή συστήματος αποκλειστικής διανομής, παρότι το ευεργέτημα της απαλλαγής παρέχεται κυρίως σε δύο διακριτά συστήματα διανομής:
 - στην αποκλειστική διανομή, υπό τον όρο ότι ο κατασκευαστής παραχωρεί στον εκάστοτε διανομέα ή συνεργείο επισκευών την αποκλειστικότητα σε μια γεωγραφική περιοχή (ή σε μια ομάδα πελατών). Εντός της περιοχής αυτής, δεν μπορεί να οριστεί κανένας άλλος διανομέας. Επίσης, μπορούν να επιβάλλονται στους διανομείς αυτούς ορισμένα ελάχιστα επίπεδα ποιότητας. Ο ανταγωνισμός ενισχύεται όταν ευνοούνται οι παθητικές πωλήσεις στην αποκλειστική περιοχή και, ειδικότερα, οι πωλήσεις σε μεταπωλητές εκτός του δικτύου.
 - στην επιλεκτική διανομή, υπό τον όρο ότι ο προμηθευτής δεσμεύεται να πωλεί τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης, είτε απευθείας είτε εμμέσως, αποκλειστικά σε διανομείς ή επισκευαστές που έχουν επιλεγεί βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων. Ένα σύστημα επιλεκτικής διανομής μπορεί να στηρίζεται σε ποσοτικά ή σε ποιοτικά κριτήρια, ή και στα δύο ταυτόχρονα.
- Δεν επιτρέπεται να σωρεύονται, στην αυτή συμφωνία, ρήτρες επιλεκτικής και ρήτρες αποκλειστικής διανομής. Συγκεκριμένα, δεν επιτρέπεται η λεγόμενη «ρήτρα του τόπου εγκατάστασης» εντός συστήματος επιλεκτικής διανομής, ενώ στο παρελθόν ήταν δυνατόν να επιβάλλεται στους αποκλειστικούς διανομείς.
- Στο άρθρο 8 παράγραφος 1 του κανονισμού, διακρίνονται τρεις διαφορετικές αγορές προϊόντων:
 - Διανομή καινούργιων αυτοκινήτων οχημάτων: το μερίδιο της αγοράς προσδιορίζεται με βάση τον όγκο των πωλήσεων στην αγορά προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης και αντίστοιχων προϊόντων που πωλεί ο προμηθευτής, μαζί με οποιαδήποτε άλλα προϊόντα που πωλεί ο κατασκευαστής και θεωρούνται εναλλάξιμα ή υποκατάστατα για τον διανομέα λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και της χρήσης για την οποία προορίζονται.
 - Διανομή ανταλλακτικών: το μερίδιο της αγοράς προσδιορίζεται με βάση την αξία των προϊόντων της σύμβασης και των άλλων προϊόντων που πωλεί ο κατασκευαστής, καθώς και κάθε άλλου προϊόντος που πωλεί ο κατασκευαστής και το οποίο ο διανομέας θεωρεί εναλλάξιμο ή υποκατάστατο λόγω των χαρακτηριστικών του, των τιμών του και της χρήσης για την οποία προορίζεται.
 - Παροχή υπηρεσιών επισκευής και συντήρησης: το μερίδιο της αγοράς προσδιορίζεται με βάση την αξία των υπηρεσιών της σύμβασης που έχουν παράσχει τα μέλη του δικτύου διανομής του προμηθευτή, μαζί με όσες άλλες υπηρεσίες

που παρείχαν τα μέλη αυτά και θεωρούνται εναλλάξιμες ή υποκατάστατες από τον αγοραστή λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και της χρήσης για την οποία προορίζονται.

- Πέραν των ορίων ως προς το μερίδιο της αγοράς, δυνάμει του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού, θεωρούνταν ασυμβίβαστες με το άρθρο 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης «οι τιμές ή οι όροι διάθεσης για τα προϊόντα της σύμβασης ή για αντίστοιχα προϊόντα [που] διαφέρουν σημαντικά μεταξύ γεωγραφικών αγορών» και, στις περιπτώσεις αυτές, η Επιτροπή μπορούσε ακόμη και να άρει το ευεργέτημα της απαλλαγής κατ'εφαρμογή του κανονισμού.
- Η Επιτροπή έχει καταβάλει προσπάθειες για την άρση των εμποδίων που περιορίζουν το παράλληλο εμπόριο, στον εν λόγω δε κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1400/2002 εκτιμάται ότι ο περιορισμός των πωλήσεων από τον διανομέα στους τελικούς χρήστες άλλων κρατών μελών (λόγου χάρι, με την εξάρτηση της τιμής αγοράς και της αμοιβής του διανομέα από τον προορισμό των οχημάτων ή από τον τόπο διαμονής των τελικών χρηστών) θα ισοδυναμούσε με έμμεσο περιορισμό των πωλήσεων. Επιπλέον, απαγορεύονται ήδη οι στόχοι πωλήσεων, η κατανομή της παραγωγής και τα συστήματα προμηθευτή που στηρίζονται σε περιοχή μικρότερη του συνόλου της κοινής αγοράς.

2.4 Το νομικό πλαίσιο που διέπει τον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας έχει εξελχθεί κατά τα τελευταία χρόνια, με ιδιαίτερα σημαντική την υιοθέτηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 715/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2007, που αφορά την έγκριση τύπου μηχανοκίνητων οχημάτων όσον αφορά εκπομπές από επιβατηγά και ελαφρά εμπορικά οχήματα και σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες επισκευής και συντήρησης οχημάτων⁽⁴⁾. Οι διατάξεις προαιρετικής εφαρμογής του κανονισμού αυτού κατέστησαν υποχρεωτικές από τον Σεπτέμβριο του 2009⁽⁵⁾. Ωστόσο, για μερικά χρόνια, ο στόλος των αυτοκινήτων θα συμπεριλαμβάνει μεγάλο αριθμό οχημάτων που δεν θα καλύπτονται από τον κανονισμό αυτόν και τα οποία θα συγκροτούν μια σημαντική αγορά για τα ανεξάρτητα συνεργεία.

2.4.1 Όσον αφορά τον ανταγωνισμό στην αγορά ανταλλακτικών αυτοκινήτων, βάσει των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας των οποίων είναι δικαιούχος ο κατασκευαστής, και λόγω της γενικευμένης χρήσης διαφόρων συμφωνιών υπεργολαβίας που έχουν συναφθεί με τους προμηθευτές γνήσιου εξοπλισμού («συμφωνίες εξοπλισμού»), ορισμένα ανταλλακτικά εξακολουθούν να είναι «δέσμια» των δικτύων κατασκευαστών αυτοκινήτων.

2.4.2 Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, η Επιτροπή, στην πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας για τα σχέδια και τα υποδείγματα, πρότεινε την εισαγωγή «ρήτρας για τις επισκευές». Η ΕΟΚΕ, είχε υποστηρίξει υπέρ της πρότασης αυτής, επαναλαμβάνοντας την άποψή της⁽⁶⁾, σύμφωνα με την οποία «το μονοπώλιο που παραχωρείται στους ιδιοκτήτες σχεδίων και υποδειγμάτων αφορά αποκλειστικά την εξωτερική διαμόρφωση ενός προϊόντος και όχι το ίδιο το προϊόν», και «όσον αφορά τα ανταλλακτικά που καλύπτονται από τη ρήτρα για τις επισκευές, η υπαγωγή τους στο καθεστώς προστασίας των σχεδίων ή υποδειγμάτων θα οδηγήσει σε μονοπώλιο των προϊόντων στη δευτερογενή αγορά, το οποίο έρχεται σε αντίθεση με την ίδια τη φύση της νομικής προστασίας των σχεδίων και υποδειγμάτων».

⁽⁴⁾ ΕΕ L 171 της 29.6.2007, σ. 1.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 62.

⁽⁶⁾ Βλ. τις σχετικές γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 388 της 31.12.1994, σ. 9 και ΕΕ C 286 της 17.11.2005, σ. 8.

2.5 Όσον αφορά συγκεκριμένα τον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε γνωμοδότηση με θέμα «Η αγορά εξαρτημάτων και οι δευτερογενείς αγορές στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας»⁽⁷⁾, στην οποία επισημαίνει ότι οι φορείς της αγοράς αυτής είναι οι κατασκευαστές αυτοκινήτων, οι προμηθευτές τους και οι ανεξάρτητοι ή εξουσιοδοτημένοι πάροχοι υπηρεσιών που δραστηριοποιούνται στους τομείς της συντήρησης, των ανταλλακτικών και των εξαρτημάτων, καθώς και της κατασκευής, της διανομής και του λιανικού εμπορίου, και ότι πρόκειται για ένα δίκτυο που περιλαμβάνει 834 700 επιχειρήσεις, κυρίως ΜΜΕ, με συνολικό κύκλο εργασιών 1 107 δισεκατομμυρίων ευρώ, οι οποίες απασχολούν περίπου 4,6 εκατομμύρια εργαζομένους.

3. Πρόσφατη εξέλιξη των εγγράφων της Επιτροπής

3.1 Στις 21 Δεκεμβρίου 2009, η Επιτροπή υιοθέτησε τα εξής έγγραφα:

- «Σχέδιο κανονισμού της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας» και
- «Σχέδιο ανακοίνωσης της Επιτροπής: Συμπληρωματικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους κάθετους περιορισμούς σε συμφωνίες για την πώληση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων και για τη διανομή ανταλλακτικών αυτοκινήτων οχημάτων».

Η Επιτροπή προέβη σε δημόσια διαβούλευση επί των εγγράφων αυτών.

3.2 Στις 15 Ιανουαρίου 2010, η Επίτροπος που είναι αρμόδια για τον ανταγωνισμό αποφάσισε να διαβιβάσει στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή τα δύο προαναφερθέντα έγγραφα, για να γνωρίσει τις απόψεις της ΕΟΚΕ σχετικά με τα εν λόγω νομοθετικά σχέδια.

3.3 Κατά συνέπεια, στην παρούσα γνωμοδότηση επί του εγγράφου COM(2009) 388 τελικό, ο εισηγητής ξετάζει ταυτοχρόνως και τα δύο έγγραφα που αναφέρονται στο σημείο 3.1.

4. Κύρια σημεία της πρότασης

4.1 Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το μελλοντικό κανονιστικό πλαίσιο του δικαίου ανταγωνισμού που θα ισχύει στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας καταλήγει στις εξής προτάσεις:

α) Όσον αφορά τις συμφωνίες πώλησης καινούργιων αυτοκινήτων οχημάτων, από τις 31 Μαΐου 2013:

- εφαρμογή των γενικών κανόνων της πρότασης περί νέας απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες·
- υιοθέτηση ειδικών κατευθυντήριων γραμμών για τον κλάδο, με στόχο την αποτροπή του αποκλεισμού των ανταγωνιστών κατασκευαστών αυτοκινήτων οχημάτων και διατήρηση της πρόσβασης τους στις αγορές λιανικής πώλησης και επισκευής οχημάτων· προστασία του ενδοσηματικού ανταγωνισμού και διατήρηση του αποτρεπτικού αποτελέσματος του άρθρου 81·

— παραμονή σε ισχύ των διατάξεων του κανονισμού που εφαρμόζονται στις συμφωνίες διανομής αυτοκινήτων οχημάτων, έως τις 31 Μαΐου 2013.

β) Όσον αφορά τις συμφωνίες παροχής υπηρεσιών επισκευής και συντήρησης, καθώς και διάθεσης και διανομής ανταλλακτικών, από τις 31 Μαΐου 2010:

— εφαρμογή των γενικών κανόνων της πρότασης περί νέας απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες·

— υιοθέτηση ειδικών κατευθυντήριων γραμμών για τον κλάδο, που θα συμπληρώνουν ένα στοχοθετημένο κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία, ή ακόμη ενός συνδυασμού των δύο αυτών μέσων, με σκοπό την ενίσχυση της ικανότητας των αρχών ανταγωνισμού να ανταποκρίνονται στα προβλήματα ανταγωνισμού με ευρύτερο και πιο ολοκληρωμένο τρόπο, ειδικότερα δε όσον αφορά: (i) την πρόσβαση σε τεχνικές πληροφορίες, (ii) την πρόσβαση σε ανταλλακτικά, (iii) την κατάχρηση εγγυήσεων και (iv) την πρόσβαση σε δίκτυα εξουσιοδοτημένων επισκευαστών.

4.2 Το σχέδιο κανονισμού απαλλαγής

4.2.1 Οι κάθετες συμφωνίες μπορούν να βελτιώσουν την οικονομική αποτελεσματικότητα μιας αλυσίδας παραγωγής ή διανομής, διευκολύνοντας τον συντονισμό μεταξύ των συμμετεχουσών εταιρειών, αν και αυτό εξαρτάται από την ισχύ των μερών της συμφωνίας στην αγορά.

4.2.2 Επίσης, οι κάθετες συμφωνίες που προβλέπουν περιορισμούς, οι οποίοι είναι πιθανό να περισιτέλουν τον ανταγωνισμό και να βλάψουν τους καταναλωτές ή δεν είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των θετικών αποτελεσμάτων που αναφέρθηκαν ανωτέρω, θα πρέπει να αποκλειστούν από το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία.

4.2.3 Το σχέδιο κάνει διάκριση μεταξύ των συμφωνιών που αφορούν τη διανομή καινούργιων αυτοκινήτων οχημάτων («πρωτογενής αγορά») και εκείνων που αφορούν την παροχή υπηρεσιών επισκευής και συντήρησης και τη διανομή ανταλλακτικών («δευτερογενής αγορά»).

4.2.4 Στην «πρωτογενή αγορά» θα εφαρμοσθούν οι διατάξεις του γενικού κανονισμού για τις κάθετες συμφωνίες, ιδίως ο περιορισμός των μεριδίων αγοράς, η μη απαλλαγή ορισμένων κάθετων συμφωνιών, καθώς και οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τον κανονισμό αυτό, σύμφωνα με τις οποίες, οι κάθετες συμφωνίες είναι επιλέξιμες για την απαλλαγή που χορηγείται από τον γενικό κανονισμό, υπό τον όρο ότι συμμορφώνονται με όλες τις προϋποθέσεις που ορίζονται σε αυτόν. Αυτό φαίνεται λογικό, αφού πρόκειται για μια αγορά όπου υπάρχει ανταγωνισμός.

4.2.5 Όσον αφορά τη «δευτερογενή αγορά», πρέπει να ληφθούν υπόψη ορισμένα ειδικά χαρακτηριστικά της αγοράς ανταλλακτικών και εξαρτημάτων αυτοκινήτων, που συνδέονται με τις τεχνολογικές εξελίξεις και την αυξανόμενη πολυπλοκότητα και αξιοπιστία των εξαρτημάτων αυτοκινήτων, τα οποία οι κατασκευαστές οχημάτων αγοράζουν από τους προμηθευτές αρχικού εξοπλισμού.

(7) EE C 317 της 23.12.2009, σελ. 29-36

4.2.6 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή στο ότι οι συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά ανταλλακτικών και εξαρτημάτων αυτοκινήτων έχουν επίσης άμεσο αντίκτυπο στην δημόσια ασφάλεια, υπό την έννοια ότι η οδήγηση των οχημάτων μπορεί να καταστεί επικίνδυνη, αν αυτά δεν έχουν επισκευαστεί σωστά. Επίσης, θα μπορούσαν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία και στο περιβάλλον, λόγω των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και άλλων ρύπων που απαιτούν τακτική συντήρηση των οχημάτων.

4.2.7 Θα πρέπει να μπορεί να χορηγείται απαλλαγή στις κάθετες συμφωνίες για την παροχή υπηρεσιών επισκευής και συντήρησης ή για τη διανομή ανταλλακτικών, μόνον εφόσον, επιπλέον των προϋποθέσεων απαλλαγής που προβλέπονται στον γενικό κανονισμό για τις κάθετες συμφωνίες, πληρούνται αυστηρότερες απαιτήσεις όσον αφορά ορισμένες μορφές σοβαρών περιορισμών του ανταγωνισμού που ενδέχεται να περιορίσουν την προμήθεια ανταλλακτικών στην αγορά ανταλλακτικών και εξαρτημάτων αυτοκινήτων, συγκεκριμένα:

- οι συμφωνίες που περιορίζουν την πώληση ανταλλακτικών από μέλη του συστήματος επιλεκτικής διανομής ενός κατασκευαστή οχημάτων σε ανεξάρτητους επισκευαστές, οι οποίοι τα χρησιμοποιούν για την παροχή υπηρεσιών επισκευής ή συντήρησης·
- οι συμφωνίες που, παρά τη συμμόρφωσή τους με τις διατάξεις του γενικού κανονισμού, περιορίζουν τη δυνατότητα ενός κατασκευαστή ανταλλακτικών να πωλεί τα εν λόγω ανταλλακτικά σε εγκεκριμένους επισκευαστές στο πλαίσιο του συστήματος διανομής ενός κατασκευαστή οχημάτων, σε ανεξάρτητους διανομείς ανταλλακτικών, σε ανεξάρτητους επισκευαστές ή σε τελικούς χρήστες, με την επιφύλαξη των διατάξεων περί ευθύνης του ιδιωτικού δικαίου και χωρίς να θίγεται η δυνατότητα των κατασκευαστών να απαιτούν τη χρήση «ανταλλακτικών εφάμιλλης ποιότητας»· ακόμη, οι συμφωνίες που περιλαμβάνουν υποχρέωση των εξουσιοδοτημένων επισκευαστών να χρησιμοποιούν μόνο ανταλλακτικά που προμηθεύει ο κατασκευαστής του οχήματος για τις επισκευές κατά την περίοδο ισχύος της εγγύησης·
- οι συμφωνίες που περιορίζουν τη δυνατότητα ενός κατασκευαστή γνήσιων εξαρτημάτων ή ανταλλακτικών να επιδέξει με ευδιάκριτο τρόπο το εμπορικό σήμα του ή το λογότυπό του σε αυτά τα εξαρτήματα.

4.3 Οι πρόσθετες κατευθυντήριες γραμμές:

4.3.1 Οι κατευθυντήριες γραμμές διατυπώνουν αρχές για την αξιολόγηση, σύμφωνα με το άρθρο 101 της Συνθήκης, των προβλημάτων τα οποία εμφανίζονται στο πλαίσιο των καθέτων περιορισμών που περιλαμβάνονται στις συμφωνίες πώλησης ή επισκευής αυτοκινήτων και διανομής των ανταλλακτικών. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές εφαρμόζονται χωρίς να θίγουν την εφαρμογή των γενικών κατευθυντήριων γραμμών για τις κάθετες συμφωνίες, τις οποίες συμπληρώνουν.

4.3.2 Για να ερμηνεύσει αυτές τις κατευθυντήριες γραμμές, η Επιτροπή θα πρέπει επίσης να λάβει υπόψη τον κώδικα δεοντολογίας που υπέβαλαν οι ενώσεις κατασκευαστών αυτοκινήτων ACEA (Ένωση Ευρωπαίων Κατασκευαστών Αυτοκινήτων) και JAMA (Ένωση Ιαπώνων Κατασκευαστών Αυτοκινήτων), σχετικά με ορισμένες ορθές επιχειρηματικές πρακτικές που δεσμεύονται να εφαρμό-

ζουν οι κατασκευαστές αυτοκινήτων για την καλόπιστη εκτέλεση των συμβατικών τους υποχρεώσεων έναντι των εξουσιοδοτημένων διανομέων και επισκευαστών τους.

4.3.3 Η διάρθρωση των κατευθυντήριων γραμμών έχει ως εξής:

- Πεδίο εφαρμογής ης απαλλαγής κατά κατηγορία της αυτοκινητοβιομηχανίας και σχέση με τη γενική απαλλαγή των κάθετων συμφωνιών.
- Εφαρμογή των πρόσθετων διατάξεων στην απαλλαγή κατά κατηγορία της αυτοκινητοβιομηχανίας.
- Η αντιμετώπιση ειδικών περιορισμών: προώθηση ορισμένου σήματος και επιλεκτική διανομή.

4.3.4 Όσον αφορά την προώθηση ορισμένου σήματος, θεωρείται η καινοτομία ότι έναρξη της πενταετούς περιόδου είναι η αρχή της συμβατικής σχέσης μεταξύ των μερών και όχι η αντικατάσταση ενός συμβατικού εγγράφου με ένα άλλο που αναφέρεται στο ίδιο θέμα. Ωστόσο, αυτό προκύπτει από την υποσημείωση αριθ. 9 και όχι από το κείμενο των κατευθυντήριων γραμμών. Λόγω της σπουδαιότητάς της, η αλλαγή αυτή καλό θα ήταν να ενσωματωθεί στο κείμενο του εγγράφου.

4.3.5 Οι κατευθυντήριες γραμμές εκδέχονται τις υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού, καθώς και τις αρνητικές (ύψωση φραγμών στην είσοδο στην αγορά ή στην επέκταση των ανταγωνιστών προμηθευτών) και τις θετικές (συμβολή στην επίλυση προβλημάτων «παρασιτισμού», βελτίωση της εικόνας του σήματος και της φήμης του δικτύου διανομής) συνέπειές τους.

4.3.6 Όσον αφορά την επιλεκτική διανομή, εκείνο που προέχει είναι η δυνατότητα πρόσβασης των ανεξάρτητων επισκευαστών σε τεχνικές πληροφορίες και η ορθή σωστή εφαρμογή των νομικών εγγυήσεων.

5. Παρατηρήσεις

5.1 Επί μια εικοσαετία και περισσότερο, ο κλάδος της αυτοκινητοβιομηχανίας (επιβατηγά και ελαφρά εμπορικά οχήματα) διέπεται από ειδικούς κανονισμούς απαλλαγής κατά κατηγορία.

5.2 Σε μία έκθεση αξιολόγησης της 31ης Μαΐου 2008, η Επιτροπή εξέτασε τον αντίκτυπο της απαλλαγής κατά κατηγορία στις πρακτικές του κλάδου της αυτοκινητοβιομηχανίας. Η έκθεση αυτή προκάλεσε πλήθος παρατηρήσεων εκ μέρους των ενδιαφερομένων μερών, οι οποίες οδήγησαν, με τη σειρά τους, στην εκπόνηση έκθεσης εκτίμησης επιπτώσεων εκ μέρους των υπηρεσιών της Επιτροπής (SEC(2009) 1052, SEC(2009) 1053). Συνιστάται, λοιπόν, η παράλληλη εξέταση της έκθεσης εκτίμησης επιπτώσεων και της ανακοίνωσης COM(2009) 388 τελικό.

5.3 Ταυτόχρονα, όμως, ο ισχύων κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2790/1999, της 22ας Δεκεμβρίου 1999, τελεί υπό αναθεώρηση και αναμένεται η υιοθέτηση νέου γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία, που θα τον αντικαταστήσει από τον Μάιο του 2010. Με την προοπτική της αναθεώρησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2790/1999, η Επιτροπή προβλέπει,

— καταρχάς, για τον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας, τις εξής τρεις υπο-επιλογές: (ii) εφαρμογή, και στον τομέα αυτόν, του νέου γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία σχετικά με τις κάθετες συμφωνίες, (iii) θέσπιση τομεακών κατευθυντήριων γραμμών που θα συνοδεύουν τον γενικό κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία ή (iv) υιοθέτηση ειδικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία, επικεντρωμένου στους περιορισμούς του ανταγωνισμού στην αγορά των υπηρεσιών εξυπηρέτησης μετά την πώληση·

— στη συνέχεια, με το σχέδιο κανονισμού και κατευθυντήριων γραμμών, την έγκριση κανονισμού με ειδικές τομεακές διατάξεις και συνοδευτικές κατευθυντήριες γραμμές.

5.4 Για τους Ευρωπαίους καταναλωτές, η αγορά αυτοκινήτων δεν αντιπροσωπεύει απλώς το μεγαλύτερο κονδύλιο του οικογενειακού προϋπολογισμού, μαζί με την απόκτηση ιδιόκτητης κατοικίας, είναι και το καλύτερο πειστήριο της σπουδαιότητας και του βαθμού υλοποίησης της εσωτερικής αγοράς. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του κλάδου, θεωρείται ότι το συνολικό κόστος που δαπανάται για την «ωφέλιμη διάρκεια ζωής» του αυτοκινήτου κατανέμεται ως εξής: 40 % για την αγορά, 40 % για συντήρηση και 20 % για ασφάλεια.

5.5 Ο κύριος στόχος των Ευρωπαίων καταναλωτών όσον αφορά τον ανταγωνισμό στην αυτοκινητοβιομηχανία θα μπορούσε να συνοψιστεί ως εξής: αγοράζω οπουδήποτε επιλέξω, επισκευάζω οπουδήποτε χρειαστεί, επωφελομαι από τις καλύτερες τιμές και διαθέτω αυξημένη οδική ασφάλεια.

5.6 Από τη μία πλευρά, βέβαια, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ο δυναμισμός και η ανταγωνιστικότητα μιας τεχνολογικά αρκετά εξελιγμένης αγοράς σε όλους τους οικονομικούς παράγοντες του κλάδου της αυτοκινητοβιομηχανίας, ιδίως δε στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον χώρο της επισκευής. Εξίσου σημαντικά, όμως, είναι τα μηνύματα εμπιστοσύνης προς τους καταναλωτές.

5.7 Ο ισχύων κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1400/2002 εισήγαγε ορισμένα τέτοια θετικά μηνύματα, όπως π.χ. ότι η ισχύς της εγγύησης που παρέχει ο κατασκευαστής σε ένα κράτος μέλος επεκτείνεται, δυνάμει του κανονισμού, υπό τους ίδιους όρους σε όλα τα κράτη μέλη· ότι ο καταναλωτής που διαθέτει δελτίο εγγύησης συμπληρωμένο από αντιπρόσωπο σε άλλο κράτος μέλος δεν χρειάζεται πλέον να περιμένει προκειμένου να τηρηθεί η εγγύηση στη χώρα προέλευσής του· ή ακόμη, ότι ο αντιπρόσωπος ή τα εξουσιοδοτημένα συνεργεία όπου προσκομίζει το αυτοκίνητό του ο καταναλωτής έπαψαν να χρεώνουν οιοδήποτε επιβαρύνσεις ή να απαιτούν συμπληρωματικά έγγραφα.

5.8 Εξακολουθούν, ωστόσο, να υφίστανται δυσχέρειες όσον αφορά την μεταπώληση καινούργιων αυτοκινήτων μέσω μεσαζόντων—απαιτήσεις του προμηθευτή από τους αντιπροσώπους του, ιδίως για την τήρηση των όρων «ταυτότητας του σήματος»• ελευθερία εφοδιασμού από άλλους εντός της χώρας εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους ή εισαγωγείς—, οι οποίες συνιστούν έμμεσους περιορισμούς των αμοιβαίων προμηθειών αυτοκινήτων μεταξύ εξουσιοδοτημένων αντιπροσώπων.

5.9 Η Επιτροπή παρακολουθεί πολύ στενά την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1400/2002 και το έχει αποδείξει με υποδειγματικές αποφάσεις, όπως οι τέσσερις αποφάσεις που υιοθετήθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2007, οι οποίες προσέφεραν σημαντικούς προσανατολισμούς στον κλάδο όσον αφορά την πρόσβαση σε τεχνικές πληροφορίες (υποθέσεις COMP/E-2/39.140 έως 39.143, που

αφορούσαν τα σήματα DaimlerChrysler, Fiat, Toyota και Opel αντιστοίχως) (8).

5.10 Οκτώ χρόνια μετά την υιοθέτηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1400/2002, οι οικονομικοί δείκτες επιβεβαιώνουν ότι το επίπεδο του ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές, βάσει του οποίου είχε υπαγορευθεί η επιλογή της Επιτροπής για πιο αυστηρή εφαρμογή της τομεακής απαλλαγής κατά κατηγορία, σημείωσε ουσιαστική βελτίωση.

5.11 Το δυναμικό και περίπλοκο αυτό ανταγωνιστικό περιβάλλον διαπιστώνεται κυρίως: από την μείωση των πραγματικών τιμών των καινούργιων αυτοκινήτων, από την είσοδο νέων σημάτων στην αγορά, από τις διακυμάνσεις των μεριδίων αγοράς των ανταγωνιστών κατασκευαστών, από την περιορισμένη και μάλιστα φθίνουσα συγκέντρωση της αγοράς, από την αύξηση των επιλογών για τους καταναλωτές στα διάφορα συγκρίσιμα τμήματα της αγοράς. Ωστόσο, η ποικιλία των εθνικών αγορών συνεχίζεται εντός της εσωτερικής αγοράς, ιδίως στα νέα κράτη μέλη, τα οποία διαθέτουν πιο ανεπτυγμένη αγορά μεταχειρισμένων αυτοκινήτων και ανεξάρτητων επισκευαστών.

5.12 Ο χώρος στον οποίο εξακολουθούν να διαπιστώνονται εμπόδια στην αύξηση του ανταγωνισμού, με προφανή μειονεκτήματα για τους καταναλωτές, είναι κυρίως η πρόσβαση των ανεξάρτητων επισκευαστών σε ανταλλακτικά και σε τεχνικές πληροφορίες. Η παραποίηση/απομίμηση και η πειρατεία ανταλλακτικών εξακολουθεί να είναι ένα ανησυχητικό φαινόμενο στον κλάδο, εξαιτίας της ανεπαρκούς ποιότητας, σε ορισμένες περιπτώσεις, και της υπονόμευσης της οδικής ασφάλειας στην οποία μπορεί να οδηγήσει, σε άλλες περιπτώσεις, η χρήση των εν λόγω εξαρτημάτων.

5.13 Οι προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με το μελλοντικό κανονιστικό πλαίσιο του δικαίου ανταγωνισμού που θα ισχύει στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας διέπονται από την ίδια λογική και πολιτική της επιβολής της νομοθεσίας. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ παραπέμπει στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, στις οποίες έχει εκφράσει την υποστήριξή της προς τις εργασίες της Επιτροπής σε θέματα συλλογικών αγωγών, είτε γενικά, είτε ειδικότερα για την παράβαση των κανόνων περί ανταγωνισμού.

6. Ειδικές παρατηρήσεις

6.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η επιλογή της Επιτροπής να προτείνει ειδικό κανονισμό και κατευθυντήριες γραμμές είναι ισορροπημένη, διότι έτσι λαμβάνονται υπόψη οι πιθανές οικονομικές επιπτώσεις, ο αντίκτυπος στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που αποτελούν ένα μεγάλο μερίδιο της αγοράς των υπηρεσιών επισκευής, συντήρησης και διανομής ανταλλακτικών, καθώς και οι ενδεχόμενες επιπτώσεις στην κοινωνία, το περιβάλλον και την οδική ασφάλεια.

Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει τις ακόλουθες πτυχές της πρότασης:

6.2 **Υπαγωγή του ειδικού καθεστώτος για την αυτοκινητοβιομηχανία στον γενικό κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία** - Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι οι συμπληρωματικές κατευθυντήριες γραμμές που προτείνει η Επιτροπή για τον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας πρέπει να μελετηθούν σε συνδυασμό με τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κάθετες συμφωνίες (*General Vertical Guidelines* - βλ. I, 1. (i) *Guidelines*), οι οποίες δεν έχουν ακόμα υποβληθεί, γεγονός το οποίο δυσχεραίνει φυσικά την ξεχωριστή και ανεξάρτητη αξιολόγηση των πρώτων.

(8) ΕΕ C 66 της 22.3.2007, σ. 18.

6.3 **Έναρξη ισχύος του νέου καθεστώτος** - Το σχέδιο κανονισμού προβλέπει δύο διαφορετικά καθεστώτα έναρξης ισχύος, ανάλογα με την αγορά που προορίζονται να καλύψουν. Ένα καθεστώς άμεσης εφαρμογής, από την 1η Ιουνίου 2010, που αφορά την αγορά ανταλλακτικών, την επισκευή και τη συντήρηση των αυτοκινήτων, και ένα άλλο, για την επέκταση του κανονισμού 1400/2002, από την 31η Μαΐου 2013, το οποίο θα ισχύει για την αγορά και την πώληση νέων οχημάτων.

6.3.1 Μολονότι η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η πρώτη από τις παραπάνω αγορές, στην οποία παρατηρείται χαμηλότερο επίπεδο ανταγωνισμού, σημειώνει ότι η ύπαρξη δύο διαφορετικών καθεστώτων μπορεί να προκαλέσει προβλήματα, διότι συχνά οι συμβάσεις μεταξύ αντιπροσώπων και διανομέων περιλαμβάνουν και τις δύο συνιστώσες.

6.3.2 Αν και η ΕΟΚΕ προασπίζεται τα συμφέροντα των καταναλωτών στην ταχέως μεταβαλλόμενη κατάσταση του ανταγωνισμού στην αγορά των ανταλλακτικών, επισκευών και συντήρησης, δέχεται ότι είναι δυνατόν να προβλεφθεί ένας μεταβατικός κανόνας που θα επιτρέψει να αποφευχθεί η δημιουργία πρόσθετων εμποδίων στην επαναδιαπραγμάτευση των συμβάσεων μεταξύ των διανομέων και των εμπόρων υπό το φως των νέων κανόνων.

6.3.3 Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να θέσει σε ισχύ ως σύνολο τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας από την 1η Ιουνίου 2010, παρέχοντας ένα διάστημα δύο ετών στην πρωτογενή αγορά, προκειμένου να προσαρμοστούν οι ισχύουσες συμφωνίες διανομής στους νέους κανόνες.

6.3.4 Ας υπενθυμιστεί εδώ ότι οι κατασκευαστές μπορούν να θέσουν τέρμα στις συμφωνίες διανομής, μέσω σχετικής προειδοποίησης δύο ετών. Αυτό σημαίνει ότι οι διανομείς που έχουν ήδη κάνει ορισμένες επιλογές και προβεί στις σχετικές επενδύσεις βάσει του υφιστάμενου κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία, θα είναι υποχρεωμένοι να περιμένουν μέχρι τον Ιούνιο του 2013 για να έχουν το δικαίωμα υπογραφής νέας συμφωνίας διανομής, εκτός εάν χορηγηθεί η άδεια στους κατασκευαστές και τους αντιπρόσωπους να προσαρμόσουν τις συμβάσεις τους νωρίτερα, εάν το κρίνουν αναγκαίο, υπό το φως των νέων κανόνων και των ενδεχόμενων αλλαγών των συνθηκών της αγοράς.

6.3.5 Η εφαρμογή του νέου κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία στην πρωτογενή αγορά την 1η Ιουνίου 2010 θα έχει το πρόσθετο πλεονέκτημα να συμπίπτει με την έναρξη ισχύος του νέου κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία και των κατευθυντήριων γραμμών για τη δευτερογενή αγορά.

6.3.6 Το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία των διανομέων συμμετέχει εξίσου στην εξυπηρέτηση μετά την πώληση εξηγεί γιατί τάσσεται η ΕΟΚΕ υπέρ της ταυτόχρονης εφαρμογής του νέου κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία τόσο στην πρωτογενή όσο και στην δευτερογενή αγορά. Με την επιλογή αυτή διασφαλίζεται η απλούστευση, η ευελιξία και, ασφαλώς, η μείωση των δαπανών μετάβασης από το ένα σύστημα στο άλλο.

6.4 Προώθηση ενός μόνο σήματος

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες (παράγραφος 25 και υποσημείωση 9), από την έναρξη ισχύος του νέου κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία θα απαγορεύεται στους κατασκευαστές να συμπεριλαμβάνουν υποχρεώσεις προώθησης ενός μόνο σήματος στις νέες συμφωνίες με τους υπάρχοντες αντιπροσώπους τους. Δεδομένου ότι η συντριπτική πλειοψηφία των κατασκευαστών θα διατηρήσει το ίδιο δίκτυο διανομής στα επόμενα χρόνια, η απόφαση αυτή

θα καταργήσει στην πράξη την προώθηση ενός μόνο σήματος. Αυτός ο περιορισμός δεν είναι μόνο αντίθετος με την πρόταση της ΕΟΚΕ (βλ. παρατήρηση 1 παραπάνω), αλλά αντιβαίνει επίσης στον νέο γενικό κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία (28 Ιουλίου 2009), ο οποίος δεν προβλέπει κανένα περιορισμό στις συμφωνίες για την προώθηση ενός μόνο σήματος.

6.5 Επιβατηγά και ελαφρά εμπορικά οχήματα

Όπως και στην περίπτωση του παρόντος κανονισμού, η Επιτροπή θέτει στο ίδιο επίπεδο τα οχήματα ιδιωτικής και τα οχήματα επαγγελματικής χρήσεως. Ωστόσο, τα πρώτα είναι καταναλωτικά αγαθά, ενώ τα δεύτερα είναι κεφαλαιουχικά αγαθά που χρησιμοποιούνται σε διεπιχειρησιακό περιβάλλον όπου ο πελάτης δεν αγοράζει μόνο το όχημα, αλλά ένα πακέτο στο οποίο οι υπηρεσίες αποτελούν βασική πτυχή της επιλογής για την μεγιστοποίηση της χρήσης του οχήματος επαγγελματικής χρήσεως, όπως ισχύει για τους γεωργικούς ελκυστήρες και τον κατασκευαστικό εξοπλισμό.

6.5.1 Άλλωστε, ο τομέας των οχημάτων επαγγελματικής χρήσεως, τόσο στην πρωτογενή όσο και στη δευτερογενή αγορά, δεν αντιμετωπίζει προβλήματα ανταγωνισμού, ούτε και έχει υποστεί κριτική από τους τελικούς χρήστες, καθότι πρόκειται για πολύ ανταγωνιστική αγορά, στην οποία οι ανεξάρτητοι προμηθευτές ανταλλακτικών έχουν, ιστορικά, υψηλό μερίδιο αγοράς.

6.5.2 Γι' αυτόν τον λόγο η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι συμφωνίες που αφορούν τα οχήματα επαγγελματικής χρήσεως πρέπει να διέπονται από τον γενικό κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία ακόμα και όσον αφορά τη δευτερογενή αγορά, όπως ισχύει για τους γεωργικούς ελκυστήρες και τον κατασκευαστικό εξοπλισμό.

6.6 Η προμήθεια ανταλλακτικών

6.6.1 Το άρθρο 5 β) του σχεδίου κανονισμού προβλέπει ότι η απαλλαγή δεν ισχύει «για τον περιορισμό που συμφωνείται μεταξύ ενός προμηθευτή ανταλλακτικών, εργαλείων επισκευής ή διαγνωστικού και λοιπού εξοπλισμού και ενός κατασκευαστή αυτοκινήτων οχημάτων, με τον οποίο περιορίζεται η δυνατότητα του προμηθευτή να πωλεί αυτά τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σε εξουσιοδοτημένους ή ανεξάρτητους διανομείς, σε εξουσιοδοτημένους ή ανεξάρτητους επισκευαστές ή σε τελικούς χρήστες».

6.6.2 Η διατύπωση του εν λόγω περιορισμού δεν φαίνεται να είναι σύμφωνη με τον σκοπό που επιδιώκει η Επιτροπή.

6.6.3 Πράγματι, η ρήτρα αγοράς ανταλλακτικών, στον ισχύοντα κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία, εμποδίζει τον κατασκευαστή να επιβάλει στους αγοραστές να προμηθευτούν άνω του 30 % της προμήθειας τους από αυτόν. Κατά συνέπεια, η διαφοροποίηση των δικτύων εφοδιασμού είναι παράγοντας μείωσης των τιμών. Το γεγονός ότι οι κατασκευαστές εξακολουθούν να κατέχουν μερίδιο μεγαλύτερο από το 30 % της προμήθειας, εξηγείται από τα συστήματα στόχων, πριμοδοτήσεων και εκπτώσεων που εφαρμόζουν. Η

κατάσταση αυτή αντικατοπτρίζει την ανταγωνιστική πίεση που ασκούν οι κατασκευαστές εξοπλισμού στους κατασκευαστές.

6.6.4 Ωστόσο, στο προτεινόμενο άρθρο 5 β) δεν γίνεται καμία αναφορά σε ποσοστό, πέραν του οποίου οι διανομείς ή οι επισκευαστές παύουν να είναι υποχρεωμένοι να αγοράζουν από τον κατασκευαστή (όπως η τρέχουσα ρήτρα του 30 %).

6.6.5 Επιπλέον, δηλώνεται ότι οι παραγωγοί ανταλλακτικών θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να προμηθεύουν τους εγκεκριμένους επισκευαστές. Εντούτοις, η δυνατότητα αυτή θα παραμένει αυστηρά θεωρητική, αν οι κατασκευαστές διατηρήσουν τη δυνατότητα να επιβάλουν αποκλειστική ή οιονεί αποκλειστική προμήθεια στα δίκτυα ανταλλακτικών τους.

6.7 Εγγυήσεις

Τέλος, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει για μία ακόμη φορά τη θέση της Επιτροπής σχετικά με τις εγγυήσεις των οχημάτων. Με δεδομένη την άμεση ευθύνη του κατασκευαστή για την καλή λειτουργία και την επισκευή των ελαττωμάτων, η Επιτροπή αναμένει ότι η υποχρέωση που επιβάλλεται στους επισκευαστές να χρησιμοποιούν μόνο ανταλλακτικά που προμηθεύει ο κατασκευαστής κατά τη διάρκεια της περιόδου εγγύησης αποτελεί νομική εξαίρεση. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η προσέγγιση αυτή είναι αποδεκτή, εφόσον δεν συνεπάγεται την απόλυτη αδυναμία του καταναλωτή να προσφεύγει σε ανεξάρτητους επισκευαστές για την τακτική συντήρηση του οχήματος, αδυναμία που περιορίζει τα δικαιώματα του καταναλωτή, και συγκεκριμένα το δικαίωμα πρόσβασης σε προϊόντα ποιότητας και στις αντίστοιχες εγγυήσεις.

Βρυξέλλες, 18 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Επανεξέταση της κοινοτικής πολιτικής για την καινοτομία σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο»

COM(2009) 442 τελικό

(2010/C 354/19)

Εισηγητής: **ο κ. MALOSSE**

Στις 2 Σεπτεμβρίου 2009 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Επανεξέταση της κοινοτικής πολιτικής για την καινοτομία σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο»

COM (2009) 442 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Μαρτίου 2010.

Κατά την 461η σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 108 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ο ορισμός της καινοτομίας

1.1 Σύμφωνα με τον ορισμό της ανακοίνωσης «Καινοτομία είναι η ικανότητα να παίρνεις νέες ιδέες και να τις μετατρέπεις σε εμπορικές επιτυχίες χρησιμοποιώντας νέες διαδικασίες, προϊόντα ή υπηρεσίες με τρόπο καλύτερο και ταχύτερο από τους ανταγωνιστές σου»⁽¹⁾.

1.1.1 Η καινοτομία ταυτίζεται περισσότερο με τη δράση παρά με την ικανότητα, είναι δηλαδή η διαδικασία που επιτρέπει την μετατροπή υφιστάμενων ή νέων ιδεών σε αποτελέσματα.

1.1.2 Η καινοτομία είναι συχνά αποτέλεσμα συλλογικής εργασίας (ενώσεων επιχειρήσεων, κοινωνικών εταίρων, ερευνητών) και εφαρμόζεται στην εσωτερική λειτουργία μιας επιχείρησης, κυρίως χάρη στις ιδέες των ίδιων των εργαζομένων. Ενόψει του παγκόσμιου ανταγωνισμού, οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα πρέπει να αναζητήσουν καλύτερες μεθόδους συμμετοχής των εργαζομένων τους στα αποτελέσματα της επιχείρησης, ενθαρρύνοντας τη δημιουργικότητά τους.

1.1.3 Η καινοτομία μπορεί επίσης να αφορά, μεταξύ άλλων, τομείς που δεν επηρεάζουν άμεσα την αγορά, όπως η ανθρώπινη ανάπτυξη, η υγεία, ο κοινωνικός και ο περιβαλλοντικός τομέας, οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, η ιδιότητα του πολίτη ή η αναπτυξιακή βοήθεια.

1.2 Η καινοτομία συνιστά, επομένως, κυρίως στόχο ολόκληρης της κοινωνίας, για την προώθηση της ανθρώπινης δημιουργικότητας και μιας βιώσιμης και πιο αρμονικής οικονομικής ανάπτυξης.

1.2.1 Η καινοτομία πρέπει να ανταποκριθεί στις προκλήσεις του 21ου αιώνα: βιώσιμο ενεργειακό εφοδιασμό και προστασία του

κλίματος, γήρανση του πληθυσμού, παγκοσμιοποίηση, ελκυστικότητα των περιοχών, δημιουργία θέσεων εργασίας, κοινωνική συνοχή και κοινωνική δικαιοσύνη.

1.3 Η καινοτομία δεν είναι αυτοσκοπός· εξυπηρετεί τους στόχους της κοινωνίας όπως αυτοί συνοψίζονται στις έννοιες: πρόοδος και αειφορία. Πρέπει, συνεπώς, να συμφωνηθεί ο τρόπος ορισμού και μέτρησης των εννοιών αυτών.

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Ένωση μπορεί να πρωτοστατήσει στον τομέα αυτό με τη θέσπιση και την εφαρμογή νέων οικονομικών και κοινωνικών δεικτών, κατάλληλων για τη μέτρηση της ανάπτυξης της σε βάθος χρόνου⁽²⁾.

2. Η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η ανακοίνωση καταλήγει, όπως ήταν αναμενόμενο, σε έναν κολακευτικό απολογισμό των δράσεων της Ένωσης, τόσο όσον αφορά τη βελτίωση των βασικών συνθηκών και την προώθηση της μεγαλύτερης απορρόφησης καινοτόμων προϊόντων από την αγορά, όσο και τη δημιουργία συνεργιών και την χρηματοδότηση. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στηρίζει τα επιχειρήματά της κυρίως στην τεχνολογική καινοτομία.

Ωστόσο, η χρήση του όρου «κοινοτική πολιτική» σε συνάρτηση με την καινοτομία, είναι λίγο υπερβολική, διότι, όπως προκύπτει και από τον απολογισμό που περιλαμβάνεται στην ανακοίνωση, πρόκειται περισσότερο για τον συντονισμό μιας σειράς δράσεων και μέτρων. Πράγματι, η ΕΕ δεν διαθέτει νομική αποκλειστική αρμοδιότητα σε αυτόν τον τομέα (συμπληρωματική αρμοδιότητα).

⁽¹⁾ «Creating a National Innovation Framework», Science Progress, Richard Nedis & Ethan Byler, Απρίλιος 2009.

⁽²⁾ Όπως προτείνεται και στην έκθεση της Επιτροπής για την μέτρηση των οικονομικών επιδόσεων και της κοινωνικής πρόοδου (www.stiglitz-sen-fitoussi.fr), οι εν λόγω δείκτες θα πρέπει να υπερβαίνουν την απλή μέτρηση του ΑΕΠ και να λαμβάνουν υπόψη λεπτούς και διαφοροποιημένους υπολογισμούς των διαθέσιμων εισοδημάτων, της εκπαίδευσης, του περιβάλλοντος, της κατανομής του πλούτου.

2.1 Βελτίωση των βασικών συνθηκών

2.1.1 Ορισμένα από τα μέτρα που έλαβε η ΕΕ, όπως η αναθεώρηση των κανόνων σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την ενθάρρυνση οικολογικών επενδύσεων και των επενδύσεων Ε&Α ή η συγχώνευση των δικτύων των Ευρωπαϊκών Κέντρων Πληροφοριών και των Κέντρων Διάδοσης της Καινοτομίας στο πλαίσιο του δικτύου Enterprise Europe Network, είχαν σαφώς θετικό αντίκτυπο. Η δρομολόγηση του Small Business Act (Ευρωπαϊκή Πράξη για τις Μικρές επιχειρήσεις) δημιούργησε πολλές προσδοκίες, οι οποίες, όμως, δεν είχαν προς το παρόν επαρκώς συγκεκριμένα και απτά αποτελέσματα για τις ΜΜΕ⁽³⁾. Θα μπορούσε επίσης να αναφερθεί η ανακοίνωση «New skills for new jobs» («νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας») η οποία σαφώς οδηγεί προς τη σωστή κατεύθυνση αλλά δεν συνιστά παρά μια απλή ανακοίνωση που δεν διαθέτει προς το παρόν μέσα εφαρμογής.

2.1.2 Από την άλλη πλευρά, η μη λήψη απόφασης σχετικά με το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, αποτελεί κραυγαλέα παραδοχή της ανικανότητας του Συμβουλίου, εν προκειμένω, να λάβει τα απαραίτητα μέτρα που θα είχαν άμεσο αντίκτυπο στην καινοτομία, όπως αποδεικνύουν η διαρκώς φθίνουσα εξέλιξη του αριθμού διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που κατατέθηκαν στην Ευρώπη σε σύγκριση με τον υπόλοιπο κόσμο, αλλά και τα σαφώς μεγαλύτερα συνεπαγόμενα έξοδα για τους Ευρωπαίους. Κατά συνέπεια, η Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζει ένα έλλειμμα προστασίας που αδικεί τις επιχειρήσεις και κυρίως τις ΜΜΕ.

2.1.3 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσανατολίζει, μέχρι στιγμής, τα μέσα που διαθέτει σε υπερβολικά μεγάλο βαθμό προς τις απαραίτητες προκαταρκτικές φάσεις της καινοτομίας και επικεντρώνεται στις μεγάλες ερευνητικές οντότητες του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα. Συμπληρωματικά θα πρέπει να γίνει χρήση πρόσθετων μέτρων και μέσων, όπως για παράδειγμα διαδικασίες τυποποίησης, οι οποίες θα επικεντρώνονται περισσότερο και συστηματικότερα στην εφαρμογή της καινοτόμου διαδικασίας που ακολουθεί.

2.1.4 Γενικά, οι διοικήσεις, κυρίως οι διοικήσεις τοπικού επιπέδου, μπορούν να αποτελέσουν πηγή καινοτομίας σε όλους τους τομείς.

2.1.4.1 Σε ό,τι αφορά τις δημόσιες αγορές προμηθειών, οι αναθέτουσες αρχές δίνουν υπερβολικά συχνά προτεραιότητα στην προσφορά με το χαμηλότερο κόστος και όχι στην ποιοτικά καλύτερη προσφορά. Με τον κατάλληλο προσανατολισμό των δημόσιων προμηθειών, μπορεί να προωθηθεί η καινοτομία και να επιτευχθεί συγχρόνως βελτίωση των υπηρεσιών προς τους πολίτες⁽⁴⁾.

2.2 Η εφαρμογή των πολιτικών καινοτομίας

2.2.1 Στην ανακοίνωση υπογραμμίζεται η αύξηση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης που προσφέρει ο ευρωπαϊκός προϋπολογισμός στα πλαίσια των δημοσιονομικών προοπτικών 2007-2013.

2.2.1.1 Ωστόσο, η αύξηση αυτή δεν είναι πραγματικά εμφανής για τους ενδιαφερόμενους παράγοντες, τουλάχιστον όσον αφορά το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο Έρευνας και Ανάπτυξης (ΠΠΕΑ), οι οποίοι παραπονούνται για τη βραδύτητα και την πολυπλοκότητα των δια-

δικασιών. Το ίδιο ισχύει και για τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία, όπου και πάλι, η υπερβολική γραφειοκρατία, η έλλειψη διαφάνειας λόγω της διασκορπισής των ενισχύσεων και η αρχή της προσθετικότητας, εμποδίζουν την ανάδειξη των ταμείων αυτών σε πραγματικούς μοχλούς της καινοτομίας.

2.2.1.2 Η επόμενη αναθεώρηση του δημοσιονομικού κανονισμού θα πρέπει να συμβάλει στην απλοποίηση, στη συγκέντρωση και στην προσαρμογή των κανόνων συμμετοχής, επιλεξιμότητας και «αναφοράς».

2.2.2 Η διαπίστωση αυτή ισχύει και για τα μέσα χρηματοδότησης που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ), η οποία ενεργεί, κατά κανόνα, μέσω διαμεσολαβητών που εφαρμόζουν ίδιους όρους. Τόσο η ΕΤΕ όσο και η Επιτροπή καταβάλλουν αξιοσημείωτες προσπάθειες για την διευκόλυνση της χρηματοδότησης καινοτόμων ΜΜΕ, αλλά τα αποτελέσματα αυτών των προσπαθειών δεν είναι ορατά. Η ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική αγορά εξακολουθεί να είναι κατακερματισμένη και δεν ευνοεί ιδιαίτερα τις καινοτόμες ΜΜΕ σε μη τεχνολογικούς τομείς. Σε εθνικό επίπεδο είναι ανάγκη να δοθούν κίνητρα στον τραπεζικό τομέα ώστε να αναλαμβάνει συχνότερα κινδύνους στα πλαίσια της χρηματοδότησης ΜΜΕ.

2.2.3 Το νέο Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Καινοτομία και την Ανταγωνιστικότητα (CIP) είχε τη φιλοδοξία να ενσωματώσει μέτρα και προγράμματα που προϋπήρχαν αλλά ήταν διασκορπισμένα. Οι δραστηριότητες παραμένουν κατακερματισμένες ενώ η συνοχή τους δεν είναι αποδεδειγμένη. Επιπλέον, το Πρόγραμμα CIP διαθέτει προϋπολογισμό ύψους 3,6 δις ευρώ για μια περίοδο 7 ετών, που είναι ιδιαίτερα ανεπαρκής σε σχέση με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ΕΕ.

2.2.4 Τα ευρωπαϊκά προγράμματα μετά βίας ανταποκρίνονται στους στόχους τους, κυρίως όσον αφορά τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και ειδικά των ΜΜΕ. Οι διατιθέμενοι πόροι χορηγούνται κατά προτεραιότητα σε δημόσιους φορείς, σε βάρος του ιδιωτικού τομέα. Η σωστή διαχείριση των δημόσιων πόρων που χορηγούνται για την έρευνα και την καινοτομία και ο αντίκτυπος αυτών των επενδύσεων στην ευρωπαϊκή οικονομία, είναι θέματα που απασχολούν ιδιαίτερα την ΕΟΚΕ.

2.2.5 Δεν είναι αποτελεσματικός ο συντονισμός μεταξύ των κοινοτικών και των εθνικών προγραμμάτων. Δεν υπάρχει, για παράδειγμα, ένας κοινός προγραμματισμός μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών ώστε να μην συγχέεται η προσθετικότητα με την συμπληρωματικότητα.

2.3 Ανάπτυξη συνεργειών

2.3.1 Χάρη στα εθνικά προγράμματα μεταρρύθμισης που εφαρμόζονται με βάση τη Στρατηγική της Λισαβώνας, τα κράτη μέλη διαθέτουν ένα πλαίσιο αναφοράς όσον αφορά την καινοτομία. Ωστόσο, η μεγάλη ανομοιομορφία των προσεγγίσεων και η ελάχιστη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και άλλων παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό τους αλλά κυρίως στην υλοποίησή τους, περιορίζουν τον αντίκτυπο και την αποτελεσματικότητα της στρατηγικής αυτής.

2.3.2 Ο «Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας» δημιουργήθηκε για την ενίσχυση της συνοχής του συστήματος και των συνεργιών με τα κράτη μέλη. Κατά την ΕΟΚΕ, το θέμα αυτό θα άξιζε να είχε αποτελέσει προτεραιότητα για το μέλλον με την ανάληψη περισσότερων δεσμεύσεων.

⁽³⁾ ΕΕ C 182 της 4.8.2009, σελ. 30

⁽⁴⁾ Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για τις ελπιδοφόρες αγορές έγινε ένα πρώτο δειλό βήμα (προσέγγιση των εντολοδόχων ώστε να ενθαρρυνθεί η ανάθεση δημοσίων συμβάσεων σε καινοτόμες επιχειρήσεις) και τα αποτελέσματά της θα εξετασθούν ενδελεχώς (η πρωτοβουλία ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο 2009).

2.3.2.1 Επίσης, το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT), με τη σημερινή του διάρθρωση, δεν πληροί πλέον την αρχική του αποστολή, που είναι ο διάλογος μεταξύ του τομέα της έρευνας, των επιχειρήσεων και του εκπαιδευτικού τομέα. Το EIT διαθέτει σχετικά περιορισμένους πόρους (2,8 δισεκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 2008-2013 ⁽⁵⁾) και παραμένει συνεπώς ένα εικονικό δυσπρόσιτο μέσο, για τις επιχειρήσεις που δεν είναι εξοικειωμένες με τα ευρωπαϊκά προγράμματα.

2.3.3 Σύμφωνα με τον τελευταίο πίνακα αποτελεσμάτων για την καινοτομία ⁽⁶⁾, οι χώρες που πρωτοστατούν στην Ευρώπη στον τομέα της καινοτομίας έχουν κοινά σημεία: διαθέτουν σημαντικές δαπάνες για την εκπαίδευση, την δια βίου μάθηση, καθώς και σημαντικές δαπάνες για την E&A και τα μέσα υποστήριξης της καινοτομίας. Θα μπορούσε κανείς να προσθέσει και την εδραιωμένη πρακτική του διαλόγου με τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινότητα των πολιτών.

Ακόμη δεν έχουν επιτευχθεί εκείνες οι συνέργιες που θα επιτρέψουν την ευρεία διάδοση αυτών των πρακτικών σε όλη την Ευρώπη και θα ενθαρρύνουν άμεσα τη σύγκλιση της ΕΕ και των κρατών μελών προς λήψη κοινών και συντονισμένων αποφάσεων για την προώθηση αυτών των καθοριστικών παραμέτρων επιτυχίας.

2.3.4 Η συνέργια αυτή θα πρέπει να αφορά και τους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών καθώς και τις συμπράξεις δημόσιου/ιδιωτικού τομέα.

Για παράδειγμα, οι «συνεργατικοί σχηματισμοί» επιτρέπουν την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων, στα πλαίσια διαθρώσεων που χρηματοδοτούνται με δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις. Η εμπειρία των «συνεργατικών σχηματισμών» είναι πολύ θετική σε εθνικό επίπεδο, αλλά εφόσον δεν υπάρχει καμία πολιτική ευρωπαϊκής υποστήριξης, η ΕΕ δεν μπορεί να επωφεληθεί από τα αποτελέσματα αυτής της εμπειρίας. Η ΕΕ πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλίες για την ανάδειξη των συνεργατικών σχηματισμών σε ευρωπαϊκό μέσο, γεγονός που θα επιτρέψει την διαχείρισή τους με επαγγελματικό τρόπο, την προβολή τους σε διεθνές επίπεδο και συνεπώς τη βελτίωση της λειτουργίας και της χρηματοδότησής τους.

2.3.5 Λαμβανομένων υπόψη των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η κοινωνία, θα πρέπει να προτιμηθούν συνέργιες που αποτελούν προτεραιότητες των διαφόρων ευρωπαϊκών προγραμμάτων ενίσχυσης της καινοτομίας. Πράγματι, πολλά κοινοτικά προγράμματα περιέχουν τις ίδιες προτεραιότητες, χωρίς να υπάρχει καμία σύνδεση μεταξύ τους.

3. Οι συστάσεις της ΕΟΚΕ

Η ΕΟΚΕ επικριμάζει την εφαρμογή φιλόδοξης ευρωπαϊκής στρατηγικής στον τομέα της καινοτομίας διότι προσφέρει μια ευρύτερη και πιο ολοκληρωμένη θεώρηση.

⁽⁵⁾ Ας αναφερθεί, χάρην συγκρίσεως ότι ο ετήσιος προϋπολογισμός του MIT (Massachusetts Institute of Technology) ανέρχεται σε 2,4 δισεκατομμύρια δολάρια.

⁽⁶⁾ European Innovation Scoreboard – Pro Inno Europe

3.1 Οι βασικές αρχές

- Η καινοτομία πρέπει να εκλαμβάνεται με την ευρεία έννοια του όρου που αφορά τόσο τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που διατίθενται στην αγορά, όσο και τον μη κερδοσκοπικό τομέα, καθώς και την καινοτομία κοινωνικής ή κοινωνιακής φύσεως.
- Με την Συνθήκη της Λισσαβόνας διευρύνεται το πεδίο δράσης των κοινοτικών πολιτικών που προσφέρονται ιδιαίτερα για την καινοτομία: εμπορική, ενεργειακή, διαστημική πολιτική, τουρισμός, πολιτισμός, δημόσια υγεία, κλπ.
- Εφόσον η καινοτομία έχει από τη φύση της διεπιστημονικό και οριζόντιο χαρακτήρα, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ανάλογη στρατηγική και μέσα για την εφαρμογή της.
- Η καινοτομία πρέπει να είναι συμβατή με τις αρχές και τις αξίες της Ένωσης. Η καινοτομία μπορεί να είναι θετική από τεχνική άποψη αλλά να έχει ανεπιθύμητες επιπτώσεις για το περιβάλλον ή την κοινωνική συνοχή.
- Είναι απαραίτητο να εξοικειώνονται οι πολίτες με τις νέες τεχνολογίες, μέσω της συμμετοχής τους στη δημόσια συζήτηση (ΓΤΟ, πυρηνική ενέργεια, κλπ.)
- Η ανάπτυξη βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής ⁽⁷⁾ (νανο-τεχνολογίες, τεχνολογίες μικρο- και νανο-ηλεκτρονικής, τεχνολογίες φωτονίων, προηγμένα υλικά, βιοτεχνολογίες, τεχνολογία πληροφοριών, τεχνολογίες προσομοίωσης) πρέπει να ενισχυθεί στοχευμένα και να λαμβάνεται υπόψη ο διεπιστημονικός τους χαρακτήρας. Όλα τα ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα πρέπει να περιέχουν και μια πτυχή για την διεπιστημονική αξιοποίηση ενώ οι βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής θα πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε παραδοσιακούς τομείς.
- Οι προτεραιότητες πρέπει να καθορίζονται με γνώμονα τους κοινωνικούς στόχους της ΕΕ (δημόσια υγεία, περιβάλλον, ενέργεια...)
- Η ευρωπαϊκή στρατηγική καινοτομίας πρέπει να στηρίζεται σε συνέργιες και συμπράξεις μεταξύ των παραγόντων του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών.
- Οι ΜΜΕ θα πρέπει να αποτελέσουν τον πυρήνα του μελλοντικού ευρωπαϊκού σχεδίου για την προαγωγή της καινοτομίας. Πρέπει να υποστηριχθούν όλα τα γενικά μέτρα, προγράμματα και διατάξεις που συμβάλλουν στην προώθηση της καινοτομίας στις ΜΜΕ.

3.2 Οι προτάσεις

3.2.1 Στις 14 Ιανουαρίου 2009, η ΕΟΚΕ διοργάνωσε, στα πλαίσια της ομάδας μελέτης, δημόσια ακρόαση στο Ινστιτούτο Τεχνολογικών Προσποτικών, στη Σεβίλλη. Στην ακρόαση συμμετείχαν εκπρόσωποι του Ινστιτούτου καθώς και τοπικοί παράγοντες προώθησης της τεχνολογίας και διατυπώθηκαν συγκεκριμένες προτάσεις.

⁽⁷⁾ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «προετοιμάζοντας το μέλλον μας: Ανάπτυξης μιας κοινής στρατηγικής για τις βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής» COM (2009) 512 τελικό

3.2.2 Προϋπόθεση κάθε πολιτικής αποτελεί η ύπαρξη σωστών δεικτών και αποτελεσματικών μέσων ανάλυσης. Η ΕΕ διαθέτει σήμερα διάφορα μέσα ανάλυσης: όπως ο ετήσιος Ευρωπαϊκός δείκτης καινοτομίας (European Innovation Scoreboard - EIS) το Διάγραμμα τάσεων για την πολιτική καινοτομίας (Inno policy trendchart), το ευρωπαϊκό παρατηρητήριο για τους συνεργατικούς σχηματισμούς (European Cluster Observatory) το «Καινοβαρόμετρο» (βαρόμετρο καινοτομίας) και το παρατηρητήριο τομεακής καινοτομίας (Sectoral Innovation watch). Για λόγους συνοχής, η ΕΟΚΕ συνιστά τη δημιουργία ενιαίου «Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου της Καινοτομίας», το οποίο να συγκεντρώνει όλα τα υφιστάμενα μέσα και να τους προσφέρει συνοχή και μεγαλύτερη προβολή. Επιπλέον, η αξιολόγηση έχει νόημα μόνον εφόσον συγκρίνονται τα αποτελέσματα με τους στόχους. Το μελλοντικό ευρωπαϊκό σχέδιο πρέπει να έχει σαφείς στόχους συμπεριλαμβανομένων των ποσοτικών δεικτών. Το παρατηρητήριο πρέπει να λειτουργεί βάσει σαφών στόχων και δεικτών, με διαφάνεια και με ανεξάρτητο τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται η αντικειμενική αξιολόγηση των πολιτικών.

3.2.3 Η βασική έρευνα σε κείριους τομείς συνιστά τον θεμέλιο λίθο για τις μελλοντικές καινοτομίες. Επομένως, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την αύξηση των σχετικών πόρων του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού για την έρευνα και συγκεκριμένα για το επόμενο πρόγραμμα πλαίσιο για την Έρευνα και την Ανάπτυξη στην ΕΕ (ΠΠΕΑ), υπό τον όρο ότι θα ιεραρχηθούν καλύτερα ο προτεραιότητες (να είναι προσαρμοσμένες στις κοινωνικές προκλήσεις), και θα αξιοποιηθούν τα αποτελέσματα μόχλευσης για τα εθνικά προγράμματα και τον ιδιωτικό τομέα.

3.2.3.1 Εξάλλου, η ΕΟΚΕ συνιστά να μελετηθούν και νέες προσεγγίσεις ώστε να διευκολυνθεί η συμμετοχή των ΜΜΕ στα κοινωνικά προγράμματα όπως το σχέδιο υπεύθυνης εταιρικής σχέσης. Στόχος θα ήταν η απλοποίηση των διοικητικών διατυπώσεων (ακροάσεις, «αναφορές») βάσει κοινού χάρτη.

3.2.4 Η ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων μεταξύ των ερευνητικών και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, κυρίως των πανεπιστημίων, και των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων, αποτελεί κατάλληλο μέσο για την επίτευξη θετικής συνέργιας προς όφελος της καινοτομίας στις επιχειρήσεις αλλά και στον εκπαιδευτικό τομέα ⁽⁸⁾.

3.2.4.1 Το ΕΙΤ θα πρέπει να ηγείται του δικτύου υφιστάμενων δομών, ώστε να προωθηθεί η διάδοση των νέων τεχνολογιών προς όλους τους τομείς. Σε βάθος χρόνου, το ΕΙΤ θα πρέπει να επιτρέψει τη χρηματοδότηση επενδύσεων σε υποδομές ευρωπαϊκής κλίμακας, προκειμένου να επιτευχθεί σύγκλιση των πολιτικών για την έρευνα, την εκπαίδευση και την καινοτομία.

3.2.4.2 Επίσης πρέπει να ενθαρρύνεται η κατάρτιση προγραμμάτων για την προώθηση της κινητικότητας των ερευνητών μεταξύ των κρατών μελών αλλά και μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα. Το παράδειγμα της βιομηχανικής διατριβής που εφαρμόζεται στη Δανία και επιτρέπει σε μηχανικούς μιας επιχείρησης να εκπονήσουν πανεπιστημιακή διατριβή παρακολουθώντας μαθήματα ακόμη και σε άλλο κράτος μέλος ⁽⁹⁾, συνιστά ορθή πρακτική που αξίζει να δοκιμαστεί σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

3.2.5 Τα μέσα για την αποστεγανοποίηση των δράσεων στήριξης της καινοτομίας μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών θα πρέπει να αποτελέσουν, κατά την ΕΟΚΕ, τα κυριότερα στοιχεία του μελλοντι-

κού προγράμματος. Με αυτή την έννοια θα πρέπει να ενισχυθούν τα δίκτυα τοπικού χαρακτήρα που λειτουργούν ως συνδετικός κρίκος μεταξύ του ευρωπαϊκού και του τοπικού επιπέδου και συμβάλλουν στην αμφίδρομη μεταφορά ιδεών και σχεδίων. Η ΕΟΚΕ συνιστά να δημιουργηθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο πλατφόρμες συμπράξεων στις οποίες να έχουν πρόσβαση όλοι οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών. Το δίκτυο Enterprise Europe Network που λειτουργεί σε τοπικό επίπεδο για τις επιχειρήσεις, θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως βάση για τις πλατφόρμες αυτές.

3.2.6 Η βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση είναι ζωτικής σημασίας κυρίως για την ανάπτυξη των καινοτόμων ΜΜΕ και των νεοσύστατων επιχειρήσεων. Είναι ανάγκη να ενισχυθεί ο ρόλος της ΕΤΕ, κυρίως μέσω της επέκτασης του μηχανισμού χρηματοδότησης με επιμερισμό των κινδύνων, καθώς επίσης να ιδρυθεί μια ευρωπαϊκή αγορά κεφαλαίων κινδύνου.

3.2.6.1 Η ΕΟΚΕ συνιστά να ληφθούν στα πλαίσια της ευρωπαϊκής πράξης Small Business Act (SBA) ειδικά μέτρα όπως η προώθηση μιας «δεύτερης ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής αγοράς» ή τα φορολογικά κίνητρα για τις επενδύσεις ιδιωτών σε καινοτομίες καθώς και μέτρα που να προκαλούν το ενδιαφέρον των εργαζομένων.

3.2.7 Σε πολλά κράτη μέλη, διαπιστώνεται επίσης μια φθίνουσα εξέλιξη όσον αφορά το ενδιαφέρον των νέων για την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα θα πρέπει να ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητα και το πνεύμα πρωτοβουλίας

3.2.7.1 Η ΕΟΚΕ προτείνει να δημιουργηθεί, με την υποστήριξη των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, ένα δίκτυο πρέσβων νέων επιχειρηματιών, κατά το παράδειγμα του ευρωπαϊκού δικτύου πρέσβων γυναικείας επιχειρηματικότητας.

3.2.8 Η βελτίωση της χρήσης των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την προαγωγή της καινοτομίας στις χώρες τις οποίες αφορά η πολιτική συνοχής. Εκείνο που προέχει είναι να αναληφθούν καλύτερα στοχοθετημένες δράσεις και να αποφεύγεται η αρχή της υποχρεωτικής προσθετικότητας που δημιουργεί καθυστερήσεις και ασάφεια. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ επισημαίνει το δυναμικό κοινωνικής καινοτομίας που διαθέτουν οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών και το οποίο αγνοείται πλήρως από τα διαρθρωτικά και τα εκπαιδευτικά προγράμματα.

3.2.9 Η πολιτική ανταγωνισμού (κρατικές ενισχύσεις, συνεργασία των επιχειρήσεων) της ΕΕ πρέπει επίσης να προσαρμοστεί ώστε να προωθεί περισσότερο την αναγνώριση της αξίας της καινοτομίας και τη μεταφορά τεχνολογίας. Ειδικοί τομείς, όπως οι κατασκευές κατοικιών ή οι υποδομές και τα μέσα μεταφοράς, θα πρέπει επομένως να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής, λόγω του ρόλου που διαδραματίζουν στην κλιματική αλλαγή.

3.2.10 Η Συνθήκη της Λισσαβόνας ενισχύει τις αρμοδιότητες της ΕΕ στον τομέα του εμπορίου και της διεθνούς συνεργασίας. Θα πρέπει να αξιοποιηθεί η ευκαιρία αυτή για τη χάραξη μιας ευρωπαϊκής πολιτικής ανταλλαγής επιστημονικών και τεχνολογικών αποτελεσμάτων, εναρμονισμένης με τις αντίστοιχες εθνικές πολιτικές. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην ενθάρρυνση των συναλλαγών και της συνεργασίας στον τομέα αυτό με τις όμορες ευρωπαϊκές χώρες.

⁽⁸⁾ ΕΕ C 228 της 22.9.2009, σελ. 9.

⁽⁹⁾ Χρηματοδοτείται με τις ευρωπαϊκές υποτροφίες «Μαρία Κιουρί».

4. Συμπεράσματα

4.1 Η επιτυχία της στρατηγικής αυτής δεν εξαρτάται μόνον από τις πιστώσεις που θα διατεθούν για την εφαρμογή της αλλά περισσότερο από την πραγματική πολιτική βούληση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών να διασφαλίσουν την υλοποίησή της, την ποιότητα των συμπράξεων -ειδικά με την κοινωνία των πολιτών- και την καθιέρωση διαλόγου με τους πολίτες. Η ΕΟΚΕ καλεί συνεπώς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο να ετοιμάσουν ένα σχέδιο δράσης για την προαγωγή της καινοτομίας, το οποίο να αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο μιας στρατηγικής για την ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ευρώπη (ΕΕ 2020).

4.2 Το μελλοντικό ευρωπαϊκό σχέδιο για την καινοτομία πρέπει να συνοδεύεται από συγκεκριμένο σχέδιο δράσης, το οποίο να περιλαμβάνει χρονοδιάγραμμα της εφαρμογής και παρακολούθηση της προόδου που έχει επιτευχθεί. Από αυτή την άποψη, η νομική μορφή αυτού του σχεδίου (σύσταση, πράξη ή άλλη μορφή) έχει υποδεέστερη σημασία. Η αποτελεσματικότητά του θα εξαρτηθεί από το περιεχόμενό του και την ανάληψη συγκεκριμένων, σαφώς χρονολογημένων και ποσοτικοποιημένων δεσμεύσεων ως προς την εφαρμογή του.

4.3 Φιλοδοξία αυτής της στρατηγικής πρέπει να είναι η εφαρμογή πραγματικά «κοινωνικής πολιτικής» η οποία θα συμβάλει στην επανεκκίνηση της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 1998/26/EK, 2002/87/EK, 2003/6/EK, 2003/41/EK, 2003/71/EK, 2004/39/EK, 2004/109/EK, 2005/60/EK, 2006/48/EK, 2006/49/EK και 2009/65/EK όσον αφορά τις εξουσίες της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων και της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών»

COM(2009) 576 τελικό — 2009/0161 (COD)

(2010/C 354/20)

Μόνος εισηγητής: **ο κ. ROBYNS DE SCHNEIDAUER**

Στις 25 Νοεμβρίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 1998/26/EK, 2002/87/EK, 2003/6/EK, 2003/41/EK, 2003/71/EK, 2004/39/EK, 2004/109/EK, 2005/60/EK, 2006/48/EK, 2006/49/EK και 2009/65/EK όσον αφορά τις εξουσίες της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων και της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών»

COM(2009) 576 τελικό — 2009/0161 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Μαρτίου 2010.

Κατά την 461η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 18ης Μαρτίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 115 ψήφους υπέρ, 0 ψήφους κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η κρίση προσφέρει την ευκαιρία να υλοποιηθεί επείγοντως μια ουσιαστική μεταρρύθμιση του συστήματος εποπτείας. Στόχοι της μεταρρύθμισης αυτής πρέπει να είναι η πρόληψη τόσο των μεμονωμένων περιστατικών όσο και των ευρύτερων κρίσεων, καθώς και η αντίσταση σε τέτοιου είδους κλονισμούς. Τα μέσα προς τούτο θα πρέπει να είναι ορισμένες βάσεις που θα καθοριστούν σε κοινοτικό επίπεδο, ή ακόμη και μια συντονισμένη δράση μεταξύ ενός στέρους κοινοτικού καθεστώτος και αντίστοιχων καθεστώτων σε άλλες χώρες.

1.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η ατελής εναρμόνιση των προϋποθέσεων πρόσβασης στις αγορές και των απαιτήσεων προληπτικής εποπτείας αφήνει σήμερα περιθώρια για καταχρηστική επιλογή του ευνοϊκότερου καθεστώτος εποπτείας και προκαλεί στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Η ευθυγράμμιση των απαιτήσεων αυτών με βάση την ευρωστία, τον έλεγχο των κινδύνων των χρηματοπιστωτικών φορέων και την ποιότητα πληροφόρησης του κοινού συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για τη διασφάλιση των κοινών συμφερόντων εντός του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου. Κατά την επιδίωξη αυτού του στόχου πρέπει να δίδεται αδιάλειπτη προσοχή στα προσόντα των ελεγκτών, ιδιαίτερα μέσω της αμοιβαίας συνεργασίας.

1.3 Για όλους αυτούς τους λόγους, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις εργασίες της Επιτροπής με στόχο να δοθούν στις κλαδικές εποπτικές αρχές οι απαραίτητες εξουσίες για τη θέσπιση κοινών τεχνικών κανόνων και για την επίλυση διαφορών μεταξύ εθνικών αρχών.

Εγκρίνει την πρόοδο των σχέσεων μεταξύ εποπτικών αρχών προς την κατεύθυνση της από κοινού διευθέτησης ενδεχόμενων διαφορών ως προς τις πρακτικές που ακολουθούν στους τομείς για τους οποίους προβλέπονται κοινές διαδικασίες λήμης αποφάσεων. Συμμερίζεται το μέλημα της Επιτροπής για σαφή διάκριση μεταξύ, αφενός, των ζητημάτων τεχνικής φύσεως και, αφετέρου, των ζητημάτων πολιτικής φύσεως, τα οποία υπάγονται στην αρμοδιότητα των θεσμικών οργάνων της Ένωσης που διαθέτουν πολιτική εντολή.

1.4 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επιδείξει φιλοδοξία, κατά τις προγραμματισμένες εργασίες για την ολοκλήρωση των τροποποιήσεων που έχουν δρομολογηθεί, όσον αφορά τους εφαρμοστέους στον κλάδο των κινητών αξιών τεχνικούς κανόνες, καθώς και τις αναμενόμενες οδηγίες για τον κλάδο των ασφαλίσεων και των επαγγελματικών συντάξεων.

2. Ιστορικό

2.1 Στις 26 Οκτωβρίου 2009, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση οδηγίας (καλούμενη Omnibus I), για την τροποποίηση ενός συνόλου οδηγιών σχετικών με δραστηριότητες υπαγόμενες στον κλάδο των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Πρόκειται για οδηγίες που αφορούν τις απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων, τους ομίλους ετερογενών χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων, τις επαγγελματικές συντάξεις, τις καταχρήσεις αγοράς, τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, τα ενημερωτικά δελτία, το αμετάκλητο του διακανονισμού, τη διαφάνεια, την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τις εταιρείες επενδύσεων.

2.2 Στόχοι της Επιτροπής είναι η προστασία του κοινού, η χρηματοοικονομική σταθερότητα και η βελτίωση της εσωτερικής αγοράς, την οποία δεν μπορούν να επιτύχουν τα εθνικά εποπτικά καθεστώτα, ακόμη και εναρμονισμένα εν μέρει.

2.3 Άρα, για να υλοποιηθούν οι στόχοι αυτοί, πρέπει να καθοριστεί η εμβέλεια των αρμοδιοτήτων που θα προβλέπονται στους κανονισμούς για τη σύσταση των αρχών οι οποίες θα προκύψουν από την τροποποίηση των υφιστάμενων ευρωπαϊκών εποπτικών επιτροπών. Λαμβανομένης υπόψη της επιδιωκόμενης ομοιογένειας, η πρόταση τροποποιητικής οδηγίας επιτρέπει την εισαγωγή των επιθυμητών αλλαγών στα υφιστάμενα κείμενα.

2.4 Η υπό εξέταση πρόταση αποτελεί σαφή συνέχεια της πολιτικής που αναπτύσσει η Επιτροπή με βάση τα συμπεράσματα της έκθεσης της ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου, υπό την προεδρία του κ. Jacques de Larosière, σχετικά με την θέσπιση ενός ευρωπαϊκού συστήματος εποπτείας πιο αποτελεσματικού, πιο ομογενούς και πιο βιώσιμου. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής του Μαΐου του 2009, το σύστημα αυτό θα πρέπει να απαρτίζεται, αφενός, από ένα Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου, επιφορτισμένο με την μακροοικονομική εποπτεία και τον έλεγχο των κινδύνων που απειλούν την χρηματοπιστωτική σταθερότητα και, αφετέρου, από ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας, συγκροτούμενο από δίκτυο εθνικών αρχών χρηματοπιστωτικής εποπτείας οι οποίες θα συνεργάζονται με τις νέες ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές.

2.5 Οι αρχές αυτές πρόκειται να προκύψουν από τις τρεις εποπτικές επιτροπές που αντιστοιχούν στο «επίπεδο 3» της δομής η οποία βασίζεται στη διαδικασία λήψης αποφάσεων την γνωστή υπό το όνομα του καθηγητή Lamfalussy, και είναι αρμόδιες, αντιστοίχως, για τις τραπεζικές δραστηριότητες, για τις ασφαλίσεις και τις επαγγελματικές συντάξεις, και, τέλος, για τις χρηματοπιστωτικές αγορές.

2.6 Για να αποκτήσει η Ευρώπη μια πιο εναρμονισμένη δέσμη χρηματοοικονομικών κανόνων, η ανακοίνωση της Επιτροπής του Μαΐου του 2009, με τίτλο «Ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική εποπτεία»⁽¹⁾ θεωρούσε αναγκαίο να δοθεί η δυνατότητα στις αρχές να εκπονούν σχέδια τεχνικών κανόνων και να προωθηθεί η ανταλλαγή μικροπρωληπτικών πληροφοριών.

2.7 Η υπό εξέταση πρόταση αποτελεί τη συνέχεια των ανωτέρω, σύμφωνα με τρεις κύριους άξονες: καθορίζει το πεδίο εφαρμογής των καθαρών τεχνικών κανόνων (μηχανισμοί, μέθοδοι, στατιστικές, έντυπα...), οι οποίοι καλούνται να εξασφαλίσουν την σύγκλιση της εποπτείας οδηγώντας σε μεγαλύτερη ομοιογένεια, και οι οποίοι θα πρέπει στη συνέχεια να υιοθετηθούν από την Επιτροπή.

2.8 Εξουσιοδοτεί τις αρχές να διευθετούν τις διαφορές μεταξύ εθνικών αρχών σχετικά με καταστάσεις όπου επιβάλλεται η συνεργασία, μέσα σε ένα πνεύμα όπου το εθνικό συμφέρον μετριάζεται με γνώμονα το κοινό συμφέρον, και όπου ο συμβιβασμός προηγείται της ενδεχόμενης δεσμευτικής απόφασης.

2.9 Τέλος, οργανώνει κατάλληλους διαύλους για την ανταλλαγή πληροφοριών, ώστε να επιτευχθεί, χωρίς νομικά κωλύματα, μια

ενιαία αντίληψη, ιδίως όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των εθνικών αρχών και των νέων ευρωπαϊκών αρχών.

2.10 Εξάλλου, οι νέες ευρωπαϊκές αρχές θα μπορούν να προβαίνουν σε διαπραγματεύσεις με τις ομολόγους τους αρχές από τρίτες χώρες, να δημοσιεύουν γνώμες, κυρίως σχετικά με προληπτικές αξιολογήσεις διασυνοριακών συγχωνεύσεων και εξαγορών, και, τέλος, να καταρτίζουν κοινοτικούς καταλόγους των εγκεκριμένων χρηματοπιστωτικών φορέων.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η παρούσα γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ εγγράφεται στη σειρά των γνωμοδοτήσεων που υιοθετήθηκαν μετά από την χρηματοπιστωτική κρίση του 2007-2008, κυρίως τη γνωμοδότηση σχετικά με την έκθεση της ομάδας de Larosière⁽²⁾ και σχετικά με την μικροπρωληπτική και μακροπρωληπτική εποπτεία. Παρότι τα κυριότερα άμεσα αίτια της κρίσης μπορούν να αποδοθούν σε εκτροπές του χρηματοπιστωτικού συστήματος των Ηνωμένων Πολιτειών, η κρίση αποκάλυψε ελλείψεις των ευρωπαϊκών καθεστώτων εποπτείας, αλλά και σημαντικές διαφορές μεταξύ τους. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι ούτε οι προηγούμενες κρίσεις ούτε άλλα περιστατικά (κυρίως η υπόθεση Equitable Life) δεν οδήγησαν ωριότερα στις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις.

3.2 Τα προβλήματα που αντιμετώπισαν πελάτες φορέων που είχαν αναπτύξει διασυνοριακές δραστηριότητες κινδυνεύουν να υπονομεύσουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών έναντι της ενιαίας αγοράς.

3.3 Οι νέες αρχές θα πρέπει να διαθέτουν μηχανισμούς για τη διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους επαγγελματικούς κύκλους, τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, τους καταναλωτές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, και να διατηρούν διάλογο με την ΕΟΚΕ ως εκπρόσωπο της κοινωνίας των πολιτών.

3.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει τον τεχνικό χαρακτήρα των τριών νέων αρχών. Το καθεστώς τους ως αυτόνομων φορέων πρέπει να υπόκειται στις πολιτικές αρμοδιότητες της Επιτροπής και, σε τελική ανάλυση, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

3.5 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι οι χρηματοπιστωτικοί φορείς με δραστηριότητες που εκτείνονται σε πέραν του ενός κράτη μέλη αναμένεται να επωφεληθούν από την προσέγγιση των πρακτικών εποπτείας. Ιδιαίτερως την ενδιαφέρει το γεγονός ότι το προτεινόμενο καθεστώς αυτό καθεαυτό δεν δημιουργεί νέες δεσμεύσεις για τους χρηματοπιστωτικούς φορείς, το κόστος των οποίων θα βάρυνε τους πελάτες, με την επιφύλαξη των συνεπειών από την ευθυγράμμιση των πρακτικών των κρατών που επωφελούνταν από καταχρηστική επιλογή του ευνοϊκότερου καθεστώτος εποπτείας και από στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

3.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εισαγωγή στο προτεινόμενο σύστημα αρχών βελτίωσης της νομοθεσίας, μέσω δημοσιών διαβουλεύσεων και μελετών αντικτύπου ήδη από το στάδιο της χάραξης των

⁽¹⁾ COM(2009) 252 τελικό.

⁽²⁾ EE C 318 της 23.12.2009, σ. 57.

μέτρων. Ομοίως, χαιρετίζει τον συνυπολογισμό της ευελιξίας και της αναγκαιότητας που προωθεί η Επιτροπή.

3.7 Όσον αφορά τον συλλογικό χαρακτήρα των τριών νέων εποπτικών αρχών, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μιας ισορροπίας μεταξύ

των διαφόρων εθνικών αρχών σε περίπτωση διαφορών. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ο συλλογικός χαρακτήρας θα μπορούσε να οδηγήσει στην υιοθέτηση κοινών αποφάσεων εκ μέρους των εθνικών αρχών, χωρίς να προκρίνονται κριτήρια όπως το μέγεθος των αγορών ή η παρουσία φορέων εκτός της χώρας προέλευσής τους.

Βρυξέλλες, 18 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 708/2007 για τη χρήση στην υδατοκαλλιέργεια ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών»

COM(2009) 541 τελικό — 2009/0153(CNS)

(2010/C 354/21)

Εισηγητής: ο κ. **Valerio SALVATORE**

Στις 11 Νοεμβρίου 2009, το Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 37 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και στις 5 Μαρτίου 2010, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 43(2) της ΣΛΕΕ, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 708/2007 για τη χρήση στην υδατοκαλλιέργεια ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών

COM(2009) 541 def./2009/0153(CNS).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότηση του στις 25 Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 461η σύνοδο ολομελείας της, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την παρακάτω γνωμοδότηση με 130 ψήφους υπέρ, χωρίς ψήφους κατά, και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) συμφωνεί με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 708/2007 για τη χρήση στην υδατοκαλλιέργεια ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών, στη βάση των νέων επιστημονικών γνώσεων, συμπεριλαμβανομένων των συμπερασμάτων της συντονισμένης δράσης IMPASSE η οποία χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του έκτου προγράμματος πλαισίου.

1.2 Είναι κοινή επιθυμία η υλοποίηση του διττού στόχου του κανονισμού: μείωση στο ελάχιστο του βαθμού κινδύνου που συνδέεται με την εκτροφή ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών, και ανακούφιση των φορέων του κλάδου από επαχθείς διοικητικές πρακτικές. Ο διοικητικός φόρτος συνδέεται με τις εθνικές άδειες που απαιτούνται για τις εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών.

1.3 Εν προκειμένω, η εγγύηση της βιοασφάλειας των εγκαταστάσεων είναι υψίστης σημασίας. Απαιτείται η λήψη των κατάλληλων μέτρων όσον αφορά α) τη μεταφορά, β) την εφαρμογή σαφώς καθορισμένων πρωτοκόλλων στις εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας υποδοχής και γ) την τήρηση των κατάλληλων διαδικασιών έως την τελική κατανάλωση των αλιευτικών προϊόντων.

1.4 Σε αυτό το πλαίσιο, ο νέος ορισμός των κλειστών εγκαταστάσεων υδατοκαλλιέργειας είναι άρτια διαρθρωμένος και συμφωνεί με τα αποτελέσματα του έργου IMPASSE, αν και η αμιγώς τεχνική γλώσσα θα μπορούσε να οδηγήσει σε όχι πάντα ορθές ερμηνείες.

Προκειμένου να αποφευχθούν ενδεχόμενες ασάφειες στο στάδιο εφαρμογής, θα πρέπει να προστεθεί στον νέο κανονισμό μια αναφορά με τη διευκρίνιση ότι θεωρούνται κλειστές εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας, όσες εγκαταστάσεις βρίσκονται στην ξηρά.

1.5 Επίσης, ο νέος κανονισμός ορίζει ότι οι κλειστές εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας πρέπει να εμποδίζουν τη διαφυγή μη αυτοχθόνων ειδών ή βιολογικού υλικού στα ανοικτά ύδατα λόγω πλημμυρών. Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει να καθοριστεί μια απόσταση ασφαλείας των εν λόγω εγκαταστάσεων από τα ανοικτά ύδατα, ανάλογα με τον τύπο και τη θέση τους, καθώς και τη διαμόρφωση της τοποθεσίας, στην οποία βρίσκεται η εγκατάσταση.

1.6 Παράλληλα, δεδομένου ότι το νερό δεν είναι το μόνο μέσο διαφυγής, πρέπει να εξασφαλιστούν τα συστήματα προστασίας των κλειστών εγκαταστάσεων από αρπακτικά που ενδέχεται να συμβάλουν στην εξάπλωση των εκτρεφόμενων ειδών.

1.7 Τέλος, η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η μετακίνηση από μια κλειστή εγκατάσταση υδατοκαλλιέργειας σε μια ανοικτή εγκατάσταση υδατοκαλλιέργειας δεν είναι η συνήθης μετακίνηση. Σε αυτό το πλαίσιο, ενδείκνυται να προστεθεί η διατύπωση ότι οι κλειστές εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο χωριστής διαχείρισης και διοίκησης από τις ανοικτές εγκαταστάσεις, όταν ο κύκλος παραγωγής το επιτρέπει, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί κάθε ενδεχόμενος κίνδυνος μόλυνσης των υδάτινων οικοσυστημάτων.

2. Εισαγωγή

2.1 Λόγω της αυξανόμενης ζήτησης πρωτεϊνών από αλιευτικά προϊόντα και της μείωσης των αλιευμάτων εξαιτίας της υπερβολικής εκμετάλλευσης των θαλασσών και των εσωτερικών υδάτων, η υδατοκαλλιέργεια μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην ικανοποίηση της αυξανόμενης ζήτησης αυτών των τροφών. Πράγματι, κατά τις τελευταίες τρεις δεκαετίες έχει καταγραφεί σε παγκόσμια κλίμακα ετήσια αύξηση κατά 11 % των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας (Naylor & M. Burke, 2005) ⁽¹⁾.

2.2 Στο πλαίσιο αυτό η εισαγωγή και η εκτροφή ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών στην Ευρώπη προωθείται έντονα από οικονομικά και εμπορικά συμφέροντα, συμφέροντα τα οποία, ωστόσο, πρέπει να προσαρμοστούν στους στόχους διαφύλαξης των οικοσυστημάτων, εν δυνάμει ευάλωτων εάν δεν υπάρξει σωστή άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών.

2.3 Η εισαγωγή ξένων ειδών είναι, πράγματι, ένας από τους βασικούς παράγοντες διατάραξης από τον άνθρωπο των υδατινών οικοσυστημάτων και η δεύτερη αιτία, αμέσως μετά την καταστροφή των ενδιαιτημάτων, απώλειας της βιοποικιλότητας σε παγκόσμιο επίπεδο. Σε όλα τα οικοσυστήματα υπάρχει μια λεπτή ισορροπία, καρπός μιας αργής εξελικτικής διαδικασίας, χάρη στην οποία κάθε οργανισμός βρίσκεται σε αλληλεπίδραση με το περιβάλλον του δημιουργώντας μια σειρά σχέσεων με τον χώρο που καταλαμβάνει και με τους άλλους παρόντες οργανισμούς. Σε αυτή την κατάσταση κάθε οργανισμός διαδραματίζει τον δικό του συγκεκριμένο ρόλο και καταλαμβάνει μια επακριβώς καθορισμένη οικολογική θέση. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης οι συνέπειες της αλλαγής του κλίματος στην μετανάστευση των ειδών ιχθύων στα διάφορα υδάτινα περιβάλλοντα.

2.4 Όταν ένα ξένο είδος γίνεται μέλος μιας νέας κοινότητας, βρίσκεται σε αλληλεπίδραση με τα ήδη υπάρχοντα είδη και, συνεπώς, μπορεί να μεταβάλει με απρόβλεπτο τρόπο την ισορροπία που είχε επιτευχθεί προηγουμένως. Τα νέα είδη μπορούν να βλάψουν και να ανταγωνιστούν τα αυτόχθονα είδη όσον αφορά την τροφή και τον χώρο, να μεταφέρουν νέα παράσιτα και άλλους παθογόνους οργανισμούς από τις χώρες προέλευσής τους ή να διασταυρωθούν με τα αυτόχθονα είδη.

2.5 Εξ ου και η ανάγκη καθορισμού των βασικών χαρακτηριστικών των κλειστών εγκαταστάσεων υδατοκαλλιέργειας: φυσικό φράγμα μεταξύ άγριων και εκτρεφόμενων οργανισμών, επεξεργασία στερεών αποβλήτων, κατάλληλη διάθεση των νεκρών οργανισμών, έλεγχος και επεξεργασία εισερχόμενων και εξερχόμενων υδάτων.

3. Γενικές Παρατηρήσεις

3.1 Ο κίνδυνος διαφυγής των ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών από τις εγκαταστάσεις εκτροφής αυξάνεται προοδευτικά με τη μείωση των συστημάτων ελέγχου. Τα κλειστά συστήματα, στα οποία η υδατοκαλλιέργεια περιορίζεται στο εσωτερικό ασφαλών δομών, προστατευμένων με φυσικά και χημικά φράγματα, ελαχιστο-

ποιούν τον κίνδυνο διαφυγής, ενώ τα ανοικτά συστήματα εντατικής εκτροφής παρέχουν χαμηλότερο επίπεδο ασφάλειας, ευνοώντας μερικές φορές, ακουσίως, τη διάδοση των εισαγόμενων ειδών στο φυσικό περιβάλλον.

3.2 Υπολογίζεται ότι το 20 % περίπου των μη αυτοχθόνων ειδών εκτρέφονται σε ανοικτές εγκαταστάσεις και το λιγότερο από 10 % σε κλειστές εγκαταστάσεις εντατικής υδατοκαλλιέργειας, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις (υδρόβια μαλάκια), οι ζωντανοί οργανισμοί μεταποπίζονται προσωρινά, για τη φάση καθαρισμού, ακόμα και σε μεγάλες αποστάσεις, προς κλειστές ή ανοικτές εγκαταστάσεις, με υψηλό κίνδυνο διαφυγής (IMPASSE) ⁽²⁾.

3.3 Τα κλειστά συστήματα χρησιμοποιούν διαφορετικές τεχνικές για τον καθαρισμό των εισερχόμενων και των εξερχόμενων υδάτων, στις οποίες όμως προβλέπεται φυσικός διαχωρισμός των εκτροφών ιχθύων από τα φυσικά υδάτινα οικοσυστήματα. Ωστόσο η ταχεία ανάπτυξη αυτών των τεχνικών εκτροφής και η εξέλιξη των διαφόρων συστημάτων υδατοκαλλιέργειας ώθησαν το Συμβούλιο να προβεί στην έκδοση του κανονισμού που αποτελεί το αντικείμενο εξέτασης της παρούσης γνωμοδότησης.

3.4 Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 708/2007 του Συμβουλίου θέσπισε ένα πλαίσιο με στόχο τον έλεγχο χρήσης στην υδατοκαλλιέργεια ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών προκειμένου να αξιολογήσει και να μειώσει στο ελάχιστο τις ενδεχόμενες συνέπειες των ειδών αυτών στα υδάτινα ενδιαιτήματα. Στον κανονισμό προβλέπεται ένα σύστημα αδειών που πρέπει να καθοριστεί σε εθνικό επίπεδο.

3.5 Οι άδειες αυτές δεν απαιτούνται στην περίπτωση που οι κλειστές εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας εγγυώνται την βιοασφάλεια των εκτρεφόμενων ειδών. Για να μειωθεί ο κίνδυνος απαιτείται η λήψη των κατάλληλων μέτρων όσον αφορά τη μεταφορά, την τήρηση σαφώς καθορισμένων πρωτοκόλλων στις εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας υποδοχής και την εφαρμογή των κατάλληλων διαδικασιών έως την τελική κατανάλωση των προϊόντων ιχθύος.

3.6 Ο νέος ορισμός των κλειστών εγκαταστάσεων υδατοκαλλιέργειας συμφωνεί με τα αποτελέσματα του έργου IMPASSE, αν και θα πρέπει να προστεθεί στον νέο κανονισμό μια αναφορά η οποία να διευκρινίζει ότι θεωρούνται κλειστές εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας οι εγκαταστάσεις που βρίσκονται στην ξηρά.

3.7 Είναι απόλυτα αποδεκτός ο στόχος παρεμπόδισης της διαφυγής στερεών αποβλήτων ή εκτρεφόμενων αποθεμάτων ή συναφών οργανισμών σε ανοικτά υδάτα όπως προβλέπεται από τον νέο κανονισμό. Ωστόσο λόγω της έντονης τεχνολογικής εξέλιξης στον τομέα διήθησης και καθαρισμού των λυμάτων, πάντα δε με γνώμονα τις προτεραιότητες της βιοασφάλειας, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι βιοσφάλεια μπορεί να επιτευχθεί μέσω διαφόρων συστημάτων: φυσικών, χημικών βιολογικών ή συνδυασμού όλων αυτών.

⁽¹⁾ Naylor, R. & M. Burke (2005). Aquaculture and Ocean Resources: Raising Tigers of the Sea. *Annual Review of Environment and Resources*. 30:185-218.

⁽²⁾ IMPASSE project No 44142. D1.3. Deliverable 3.1. Review of risk assessment protocols associated with aquaculture, including the environmental, disease, genetic and economic issues of operations concerned with the introduction and translocation of species. (Gordon H. Copp, Esther Areikin, Abdellah Benabdelmouna, J. Robert Britton, Ian G. Cowx, Stephan Gollasch, Rodolphe E. Gozlan, Glyn Jones, Sylvie Lapègue, Paul J. Midtlyng, L. Miossec, Andy D. Nunn, Anna Occhipinti Ambrogi, S. Olenin, Edmund Peeler, Ian C. Russell, Dario Savini).- 2008 – (page 14).

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Για να αποφευχθεί οιοσδήποτε κίνδυνος μόλυνσης των υδάτινων οικοσυστημάτων πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα παρακολούθησης και ελέγχου σε ό,τι αφορά την εισαγωγή και τη μεταφορά ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών. Τούτο είναι δυνατό μόνο μέσω της επεξεργασίας, υιοθέτησης και εφαρμογής διεθνών κωδίκων κατάλληλων πρακτικών και διαδικασιών.

4.2 Δεδομένου ότι το νερό δεν είναι το μόνο μέσο διαφυγής, πρέπει να εξασφαλιστούν όλα τα συστήματα προστασίας των κλειστών εγκαταστάσεων ιχθυοκαλλιέργειας από αρπακτικά, κυρίως πτηνά, που ενδέχεται να συμβάλλουν στην εξάπλωση στη φύση των εκτρεφόμενων ειδών.

4.3 Ενδείκνυται τέλος, οι κλειστές εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας να αποτελούν αντικείμενο χωριστής διαχείρισης και διοίκησης από τις ανοικτές εγκαταστάσεις, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί κάθε ενδεχόμενος κίνδυνος μόλυνσης των υδάτινων οικοσυστημάτων.

4.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επιλογή να ανατεθεί στα κράτη μέλη η ευθύνη τακτικής ενημέρωσης στο διαδίκτυο του καταλόγου των κλειστών εγκαταστάσεων υδατοκαλλιέργειας που υπάρχουν, εξασφαλίζοντας τη μέγιστη δημοσιότητα των καταλόγων αυτών προκειμένου τόσο οι αρμόδιοι φορείς όσο και τα ενδιαφερόμενα μέρη σε τοπικό επίπεδο να αναλάβουν την ευθύνη της ορθής διαχείρισης των εγκαταστάσεων.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

2010/C 354/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες διατάξεις περί αλιείας στην περιοχή της συμφωνίας της ΓΕΑΜ (Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο)» COM(2009) 477 τελικό — 2009/0129 (CNS)	71
2010/C 354/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 247/2006 περί καθορισμού ειδικών μέτρων για τη γεωργία στις εξόχως απόκεντρες περιοχές της Ένωσης» COM(2009) 510 τελικό — 2009/0138 (CNS)	72
2010/C 354/18	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Ανακοίνωση της Επιτροπής: Το μελλοντικό κανονιστικό πλαίσιο του δικαίου ανταγωνισμού που θα ισχύει στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας» COM(2009) 388 τελικό	73
2010/C 354/19	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Επανεξέταση της κοινοτικής πολιτικής για την καινοτομία σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο» COM(2009) 442 τελικό	80
2010/C 354/20	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 1998/26/ΕΚ, 2002/87/ΕΚ, 2003/6/ΕΚ, 2003/41/ΕΚ, 2003/71/ΕΚ, 2004/39/ΕΚ, 2004/109/ΕΚ, 2005/60/ΕΚ, 2006/48/ΕΚ, 2006/49/ΕΚ και 2009/65/ΕΚ όσον αφορά τις εξουσίες της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων και της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών» COM(2009) 576 τελικό — 2009/0161 (COD)	85
2010/C 354/21	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 708/2007 για τη χρήση στην υδατοκαλλιέργεια ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών» COM(2009) 541 τελικό — 2009/0153(CNS)	88

Τιμή συνδρομής 2010 (χωρίς ΦΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων ταχυδρομείου για κανονική αποστολή)

Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 100 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, έντυπη έκδοση + ετήσιο CD-ROM	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 200 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά L, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	770 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μηνιαίο συγκεντρωτικό CD-ROM	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	400 EUR ετησίως
Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας, σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί, CD-ROM, δύο εκδόσεις την εβδομάδα	πολύγλωσσο: 23 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	300 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά C — Διαγωνισμοί	γλώσσα(-ες) ανάλογα με το διαγωνισμό	50 EUR ετησίως

Η συνδρομή στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, που εκδίδεται στις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι δυνατή σε 22 γλωσσικές εκδόσεις. Περιλαμβάνει τις σειρές L (Νομοθεσία) και C (Ανακοινώσεις και Πληροφορίες).

Για κάθε γλωσσική έκδοση απαιτείται ξεχωριστή συνδρομή.

Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 920/2005 του Συμβουλίου, που δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα L 156 της 18ης Ιουνίου 2005, τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υποχρεούνται, προσωρινά, να συντάσσουν και να δημοσιεύουν στα ιρλανδικά όλες τις πράξεις. Γι' αυτό, η Επίσημη Εφημερίδα στα ιρλανδικά πωλείται ξεχωριστά.

Η συνδρομή για το Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας (σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί) περιλαμβάνει 23 επίσημες γλωσσικές εκδόσεις σε ένα ενιαίο πολύγλωσσο CD-ROM.

Με απλή αίτηση, οι συνδρομητές της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης* έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν διάφορα παραρτήματα της Επίσημης Εφημερίδας. Ενημερώνονται για την έκδοση των παραρτημάτων με «Σημείωμα προς τον αναγνώστη» που δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Τα CD-ROM θα αντικατασταθούν από DVD εντός του 2010.

Πωλήσεις και συνδρομές

Συνδρομές σε διάφορες τιμολογημένες περιοδικές εκδόσεις, όπως η *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, διατίθενται στους εμπορικούς μας αντιπροσώπους. Κατάλογο των εμπορικών μας αντιπροσώπων θα βρείτε στο Διαδίκτυο, στη διεύθυνση:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_el.htm

Το EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) παρέχει άμεση και δωρεάν πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ιστοχώρος αυτός επιτρέπει την πρόσβαση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* καθώς και στις συνθήκες, στη νομοθεσία, στη νομολογία και στις προπαρασκευαστικές πράξεις.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση: <http://europa.eu>

